

NÁRODNOSTNÉ A ETNICKÉ MENŠINY NA SLOVENSKU

2008

NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGEK SZLOVÁKIÁBAN

Fórum inštitút pre výskum menšín
Fórum Kisebbségkutató Intézet

Rómska
Rusínska
Ukrajinská
Česká
Nemecká
Polská
Chorvátska
Srbská
Iná
Neznám
Ismeretlen
Magyar
Szlovák
Roma
Ruszin
Ukrán
Cseh
Német
Lengyel
Horvát
Szerb
Egyéb
Ismeretlen
Magyar
Szlovák
Ukrajinská
Česká
Nemecká
Polská
Chorvátska
Srbská
Iná
Magyar
Rómska
Rusínska

**Národnostné a etnické menšiny na Slovensku
2008
Nemzeti és etnikai kisebbségek Szlovákiában**

**Národnostné a etnické menšiny
na Slovensku**

2008

**Nemzeti és etnikai kisebbségek
Szlovákiában**

Szerkesztette – Zostavili
Lelkes Gábor
Tóth Károly

Fórum Kisebbségkutató Intézet – Fórum inštitút pre výskum menšín
Somorja – Šamorín
2009

Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR
– program Kultúra národnostných menšín 2009



A kötet megjelenését a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatta
– Nemzeti kisebbségek programja 2009

© Autori, 2009

Translation © Kecskeméthy Viktor, Kulcsár Mária, 2009

© Fórum inštitút pre výskum menšín – Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2009

ISBN 978-80-89249-31-2

TARTALOM – OBSAH

Štefan Šutaj–Sápos Aranka: A nemzeti kisebbségek helyzete 2008-ban Szlovákiában

Bevezető.....	7
A nemzeti kisebbségek helyzete a Szlovák Köztársaság jog- és alkotmányrendszerében	8
A nemzeti kisebbségek jogállása	9
Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája.....	13
Az állami intézmények kisebbségpolitikai gyakorlata	14
Szlovák Köztársaság Iskolaügyi Minisztériuma	19
Kulturális Minisztérium.....	23
A Magyar Koalíció Pártja	26
Válogatott kisebbségpolitikai ügyek	30
Az autonómia	30
A tankönyvek – kétnyelvű földrajzi nevek	32
A Slota-jelenség.....	35
Az extrémizmus és a rasszizmus esetei – etnikai motivációjú bűncselekmények	37
Zárszó	41
Irodalom	41

Kronika verejného života 2008 – Közéleti krónika 2008

Hodosy Szabolcs: A nemzeti kisebbségeket érintő jogszabályok [Právne predpisy ovplyvňujúce postavenie národnostných menšín]	47
Danter Izabella: Múzejné aktivity národnostných menšín [A nemzetiségek múzeumi aktivitásai].....	53
Lelkes Gábor: Divadlá národnostných menšín [Nemzetiségi színházak].....	59
Debnár Klára: A Szlovák Televízió nemzetiségi és etnikai műsorai [Národnostné a etnické vysielanie Slovenskej televízie].....	62
Enikő Bothová, Jana Pataráková: Komplexná správa o organizácii a vysielaní programovej služby SRo – Rádio Patria [A Szlovák Rádió nemzetiségi és etnikai műsorai].....	65

Jana Kresáková: Prehľad finančných prostriedkov na podporu kultúry národnostných menšín z grantového systému MK SR za rok 2008 [A nemzeti és etnikai kisebbségek kulturális életének támogatása az SzK KM pályázati rendszere által 2008-ban]	89
A. Szabó László: A szlovákiai nemzetiségi közoktatási számarányok [Národnostné školstvo na Slovensku]	93
Alžbeta Košťanová: Časopisy a knihy [Folyóiratok és könyvek]	115
Periodická tlač [Sajtó, folyóiratok]	122
Knižné publikácie [Könyvek]	127
Spoločenské a kultúrne udalosti [Társadalmi és kulturális események]	173
A magyar kisebbség [Magárság]	173
(Lelkes Gábor, Sebő Beáta, Vermes Annamária)	173
Rómska menšina [A roma kisebbség] (Branislav Oláh)	190
Česká menšina [A cseh kisebbség] (Hana Zelinová)	201
Rusínska menšina [A ruszin kisebbség] (Teodozia Lattová)	207
Ukrajinská menšina [Az ukrán kisebbség] (Pavol Bogdan)	228
Nemecká menšina [A német kisebbség] (Lucia Urbančoková)	232
Poľská menšina [A lengyel kisebbség] (Małgorzata Wojcieszynska)	234
Chorvátska menšina [A horvát kisebbség] (Juraj Cvečko)	235
Židovská menšina [A zsidó kisebbség] (Martin Korčok, Tamás Paszternák)	237
Ruská menšina [Az orosz kisebbség] (Alexander Čumakov)	240
Bulharská menšina [A bolgár kisebbség] (Emília Hrušíková)	241
A kötet szerzői – Autori publikácie	243

ŠTEFAN ŠUTAJ–SÁPOS ARANKA

A NEMZETI KISEBBSÉGEK HELYZETE 2008-BAN SZLOVÁKIÁBAN¹

1. BEVEZETŐ

A szlovák kisebbségpolitika 2008-ban is azt az irányvonalat követte, amely 2006, azaz a Smer–sociálna demokracia (a továbbiakban: Smer-SD), a Slovenská národná strana (a továbbiakban: SNS) és a Hnutie za demokratické Slovensko–Ludová strana (a továbbiakban: HZDS–LS) kormánykoalíció hivatalba lépésének éve óta jellemzi. Az állam nemzeti jellegének megerősítése, a kormány és ellenzék viszonyának kiéleződése, a Magyarországgal való kapcsolatok romlása, valamint a kisebbségekkel, de különösen a magyar kisebbséggel szembeni általános társadalmi közhangulat megromlása mind-mind rányomta bélyegét az ország kisebbségpolitikájára.

A kormánykoalíció az összes korábban elfogadott nemzetközi szerződés betartására kötelezte el magát. A kormányprogramban egyebek mellett szerepelt, hogy a kormány garantálja a polgárok teljes egyenlőségét nemre, fajra, bőrszínre, nyelvre való tekintet nélkül, tiszteletben tartja az alapvető emberi és szabadságjogokat, „melyek közé tartozik az ember, a polgár szabad identitásválasztása is.” A kormány elkötelezte magát a faji, etnikai, vallási és politikai összeférhetlenség elleni harc mellett, vállalta, hogy küzdeni fog a diszkrimináció, a rasszizmus, az antiszemitizmus, a xenofóbia, a szélsőséges nacionalizmus és a sovinizmus ellen, illetve hogy propagálni fogja az igazságot a holokausztról. „A kormány a nemzeti kisebbségekkel kapcsolatban a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartájának (a továbbiakban: RKNYEK) megfelelően fog eljárni” – áll a kormány programnyilatkozatában. Kötelezte magát a kormány arra is, hogy előkészíti a kultúra és a kisebbségi kultúrák finanszírozásáról szóló törvényt, létrehozza a Kisebbségi Hivatalt, javítani fogja a nemzetiségi oktatás feltételeit, különösen az anyanyelvű oktatást az ország valamennyi kisebbsége számára az RKNYEK-nek megfelelően. (*Programové...*, 2006).

A 2006 augusztusában meghirdetett kormányprogram a kisebbségi jogok megőrzése mellett a szlovák nemzeti elemeket hangsúlyozta. Ez főként a szlovák nyelv oktatásában és a hazafias nevelés megerősítésében nyilvánult meg, ami közvetlenül érintette a nemzetiségi oktatást, így a magyar kisebbséget is. A partnereket tekintve, amelyekkel a Smer-SD kormányt alakított, a kisebbségpolitikai *status quo* fenntartása pozitív elemnek tűnhetett. Ez azonban csak kényszermegoldás és egyben zsákutca volt, hiszen hosszútávon semmilyen *status quo* nem tartható fenn a dinamikus formálódó politika világában.

A két és fél éves kormányzás alatt a hatalmon levő garnitúra meg sem próbált (a roma kisebbség kivételével, amelyet stratégiai kérdésként kezelt) olyan koncepciót és stratégiát kidolgozni, amelyhez megszerezhetne volna a koalíció, az ellenzék, a nem-

1 Štúdiá bola publikovaná v slovenskom jazyku [A tanulmány szlovák nyelven a következő publikációban jelent meg]: Štefan Šutaj – Zlatica Sáposová: *Národnostné menšiny*. In Bútora Martin – Kollár Miroslav – Mesežnikov Grigorij ed.: *Slovensko 2008. Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Inštitút pre verejnú otázk, Bratislava 2009.

zeti kisebbségek és az egész társadalom a támogatását. Ezzel feladta a nemzetiségi ellentétek és viták megelőzésének lehetőségét. A kormány betartja az általános kisebbségi jogokat, de nem kívánja azokat magasabb szintre emelni – ezt a politikai irányvonalat hangsúlyozza Ján Kubiš külügyminiszter egyes kijelentéseiben is: „Nem vállalunk rendkívüli munkát, de megtartjuk azt, ami van.” (*Kubiš megoldást ígér...*).

A szlovák kormány nemzetiségi politikájának további alapvető problémája az állampolgári és etnikai elv ütközése. Szlovákiának polgári alapokon nyugvó politikából kellene építenie, amelyben az itt élő magyarok, ruszinok, ukránok, romák, németek, lengyelek és egyéb nemzeti kisebbségek képviselői a Szlovák Köztársaság állampolgáraként a szlovákokhoz hasonlóan vállalhatják saját nemzetiségüket. A vezető politikusok viszont 2008 folyamán gyakran használtak olyan megfogalmazásokat, amelyek azt sugallhatták, hogy a törvények, a kormányzati intézkedések a szlovákok, és nem Szlovákia állampolgárai számára készülnek.² Szlovákiában a történelmi hagyományoknak megfelelően egyértelműen különbséget tesznek állampolgárság és kulturális-nyelvi (nemzetiségi) identitás között. A szlovák kormány, amennyiben minden szlovákiai állampolgár kormánya, nem csak a szlovák nemzetért, hanem az összes állampolgáráért tevékenykedik, tekintet nélkül azok nemzetiségére, és ezt így is kell közvetítenie a nyilvánosság felé.³ A valóságban azonban már a kormányprogrammal megkezdődött a nemzetállam megerősítése, amelyhez további tevékenységek kapcsolódtak. Az ellenzéki pártok politikájában szintén megjelenik az a törekvés, hogy a kisebbségek ne szigetelődjenek el, vegyenek részt a közügyek irányításában. (*Vladimír Palko...*, 2008).

A szlovák kormánypolitika az országépítés folyamatában a nyelvi-kulturális és az állampolgári elv között vergődik. Az ország alkotmányára hivatkozva ragaszkodik az etnikai elvhez, még akkor is, ha ez a lakosság összetétele szempontjából nem megfelelő. A Magyar Köztársaság határon túli magyarokkal kapcsolatos politikájára pedig populista-nacionalista retorikával reagál (ezt a kérdéskört részletesebben taglalja *Mesežnikov–Gyarfášová*, 2008).

2. A NEMZETI KISEBBSÉGEK HELYZETE A SZLOVÁK KÖZTÁRSASÁG JOG- ÉS ALKOTMÁNYRENDSZERÉBEN

A Smer-SD–SNS–HZDS–LS koalíció kormánya jutása főként a magyar kisebbséget lőtötte el aggodalommal, amely attól tartott, hogy a nemzeti kisebbségek jogi helyzete rosszabbodni fog. Szlovákia legfelsőbb vezetői ugyanakkor hangsúlyozták, hogy a ki-

2 Pozitív példaként említhetjük annak a nyilatkozatnak a megfogalmazásait, amelyet a kormány Szlovákia megalakulásának 15. évfordulójára jelent meg: „A szlovák nemzet a Szlovákiában élő nemzeti kisebbségekkel és etnikai csoportokkal közösen...” (*Vyhlasenie vlády...*, 2008).

3 Ezzel kapcsolatban szeretnénk bemutatni, hogyan értelmezi D. Čaplovič kormányalelnök ezeket az elveket. Felszólalása 2008. március 11-én hangzott el az Európa Tanács konferenciáján Strasbourgban a Nemzeti Kisebbségek Védelméről Szóló Keretegyezmény, illetve a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája elfogadásának 10. évfordulóján. „Tudatában vagyok annak, hogy egy társadalom demokratikus érettségét nem a többség akaratának kifejezése bizonyítja, hanem az, hogy biztosítani tudja a legkisebb kisebbség védelmét és jogait is. Ahogyan egyensúlyba tudja hozni a többség akaratát a kisebbségek védelmével és az államhoz fűződő lojalitásukkal. A polgári–nemzeti–nemzetiségi vagy etnikai tudat viszonya az europolgárság kifejezője...” (*Národnostná otázka...*, 2008).

sebségi jogok nem sérülnek, és Szlovákia továbbra is azon országok közé tartozik majd, amelyek magas szintű jogokat biztosítanak kisebbségeik számára.

2.1. A nemzeti kisebbségek jogállása

2008-ban több olyan törvényt fogadtak el, melyek befolyásolták a nemzeti kisebbségek helyzetét.

Az oktatásról és nevelésről szóló törvény (ún. oktatási törvény)

A beterveztett javaslat célja az volt, hogy teret biztosítson az oktatási reformok számára, definiálja az alapfogalmakat és alapelveket, illetve meghatározza az oktatási és nevelési módszereket. Ilyen törvényre kétségtelenül nagy szükség volt. De ez a törvény jelentősen érintette a nemzetiségi oktatást is, így a nemzeti kisebbségek reagáltak is rá. A Magyar Koalíció Pártja (a továbbiakban: MKP) képviselői szerint a törvénytervezet egyértelműen magán viseli a jelenlegi iskolaügyi minisztérium gondolkodásának és munkamódszerének a jegyeit, és a központi irányítás érdekében feláldozza a létező oktatási rendszer több demokratikus és progresszív elemét. A tervezet, vélték a magyar képviselők, csökkenti az önkormányzati oktatási intézmények és iskolatanácsok jogkörét, illetve megerősíti az iskolaügyi hivatalok szerepét és lehetőségeit. (*Vystúpenie poslanca...*, 2008)

A kormány mellett működő Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Tanácsa (a továbbiakban: tanács) ülésén Szarka László, a MTA Kisebbségkutató Intézetének igazgatója, külső tanácsadói minőségében, A. Nagy László, a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa Nemzetiségi, Emberjogi és Nőjogi Bizottságának elnöke és Hrubík Béla, a Csemadok elnöke beterveztettek egy részletes bírálatot, amelyben a magyar kisebbség legfontosabb kifogásait sorolták fel a tervezettel kapcsolatban. Kifogásolták, hogy a szlovákiai iskolarendszerben hiányzik a nemzetiségi tannyelvű iskolák pedagógiai és módszertani hivatala, a törvénytervezet nem említi a nemzetiségi tannyelvű iskolákat, a szlovák nyelv és irodalom, valamint az anyanyelv óraszámának kiegyenlítése uniformizálja a tantárgyak szerkezetét, szűkíti az iskolai pedagógiai programok szabad választhatóságát és növeli az állami felügyelettel való függőséget. A törvénytervezet leg súlyosabb hiányossága, hogy a nemzeti kisebbségek nyelvi profiljában nem világosak a célok, a nemzetiségi iskolák számára készült szlovák nyelvi tankönyvek szövegtartalma pedig elavult, ezért javasolták a tankönyvek szabad megválaszthatóságát. A törvényhozási folyamat során elutasították az iskolák szakmai észrevételeit, ami ellentétes az RKNYEK-val, ezért a tervezet visszavonását javasolták, és egy olyan bizottság létrehozását, amelyben a magyar nemzetiség és egyéb kisebbségek szakemberei is helyet kapnának (*Zápisnica z rokovania...*, 28. 2. 2008). Ladislav Haas az iskolaügyi minisztérium képviselőjében hangsúlyozta, hogy a törvény Szlovákia valamennyi polgára számára azonos feltételeket biztosít a nevelésre és oktatásra. Az oktatás és nevelés nyelvét általánosságban taglalja; az oktatás nyelve az államnyelv, amennyiben a törvény nem tartalmaz egyéb rendelkezéseket; a kisebbségekhez és etnikai csoportokhoz tartozó gyermekek és diákok számára biztosítja az államnyelv elsajátítása mellett az anyanyelven való nevelést és oktatást, s egyben engedélyezi egyéb tankönyvek használatát is, ha azokat a minisztérium jóváhagyja.

Dušan Čaplovič, a kormány alelnöke érvelésében hangsúlyozta, hogy a Nemzetiségi Iskolaügyi Bizottságban (a SZK oktatásügyi miniszterének tanácsadó szerve) jelen van Szigeti László parlamenti képviselő, aki tárgyalta a törvénytervezetről az iskolaügyi

miniszterrel, és javasolta, hogy az előkészítésbe vonják be a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének (a továbbiakban: SZMPSZ) képviselőit, a kérdés megvitatását pedig besorolták a Bizottság következő ülésének programjába. (*Zápisnica z rokovania...*, 28. 2. 2008).

Az új oktatási törvénytervezet tárcaközi véleményezése során 55 intézménytől 1200 módosító indítvány érkezett, további 110 személy 1125 észrevételt küldött be a nyilvános vita során. (*Nový školský...* 2008). Az oktatási reformnak nagyobb teret kellett volna biztosítania az iskolák számára a tantervek kialakításában. Az állami oktatási program meghatározza az ún. állami minimumot, amelyet minden iskolának teljesítenie kell. A tanterv fennmaradó részét az iskolák saját oktatási programként dolgozzák ki. Az oktatási törvény a nemzetiségi oktatást is érintette.

A civil szervezetek kérték a törvény elfogadásának elhalasztását. Ehhez a kéréshez a katolikus egyház vezetői is csatlakoztak.

Az ellenzéki képviselők szerint a törvény káoszt idéz elő az oktatásban, mivel nincs megfelelően előkészítve, és kapkodva vezet be. Ferdinand Devínsky, a parlament oktatási, ifjúsági, tudományos és sport bizottságának tagja centralisztikusnak nevezte, és figyelmeztetett, hogy Szlovákiát visszaveti az 1989 előtti időkhöz (*Reforma školstva...*, 2008). A törvény visszavonását kérték a magyar nemzetiségű tanárok is. Az SZMPSZ szerint a tervezet sérti a kisebbségek jogait, és nincs összhangban az ígért kisebbségi jogi *status quo-val*. A magyar pedagógusok elsősorban azt kifogásolták, hogy a nemzetiségi iskolákban tanuló diákoknak azonos óraszámot irányoz elő a szlovák és a magyar nyelv oktatására. Szigeti László, az MKP alelnöke, volt iskolaügyi miniszter aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a tananyag az SNS ellenőrzése alá kerülhet, és a változások célja a magyar kisebbség asszimilációja lehet (*Szigeti: Obávam sa...*, 2008).

Ján Mikolaj (SNS) iskolaügyi miniszter érvelésében arra hivatkozott, hogy amennyiben az iskolák szabadon akarják kialakítani oktatási programjukat, valamennyi kötelező tantárgy óraszámát csökkenteni kell – a nemzetiség nyelvét, a szlovák nyelvét, a matematikáét, a természetrajzét is –, bár azt nem említette, hogy az azonos óraszám követelménye miatt a szlovák nyelv óraszámát emelni kell. A magyar tanítási nyelvű iskolákon így az első évfolyamban eddig tanított heti nyolc magyar nyelvi óra helyett csak hat magyar órát taníthatnak, míg a szlovák nyelvi órák száma az eddigi négy óra helyett heti hatra emelkedik. Mikolaj elmagyarázta, hogy amennyiben a szabadon felhasználható órákat a magyar nyelv oktatására fordítják, akár emelt óraszámokban is taníthatják a magyar nyelvet.

Dušan Čaplovič miniszterelnök-helyettes arra mutatott rá, hogy a kormány nemzetiségi tanácsának ülésén, melyen az adott problémát megvitaták, „a jelenlevő kisebbségi képviselők szinte egyhangúlag fogadták el a törvényjavaslatot. Elfogadták a szlovák nyelv óraszámának emelését az anyanyelv rovására.” (*Podstata Mikolajovej...*, 2008)

A magyar kisebbségi szervezetek mérlegelték, hogy nagygyűléseken tiltakozzanak a törvénytervezet ellen, illetve bojkottra szólítsák fel az iskolákat. A törvény szerintük a magyar órák számának csökkenéséhez vezet az általános iskolákon, ezért követelték, hogy kerüljön le a parlament napirendjéről. Az ukrán, német és ruszin tannyelvű iskolák a törvény ellen különösebben nem tiltakoztak (*Maďari vvažujú...*, 2008).

Az oktatásról és nevelésről szóló törvény javaslatát a kormány 2008 márciusában, a parlament 2008 májusában hagyta jóvá. A törvényre 79 képviselő szavazott igenel, 56 nemmel (4 független), 8 KDH, 24 SDKÚ-DS, 20 MKP és két képviselő tartózkodott (SDKÚ-DS).

Tekintettel a az MKP részleges engedményeire (például, hogy a tanfelügyelőknek beszélniük kell az oktatási nyelvet) a magyar szülők és a pedagógusok szervezete nem szervezett „tömeges tiltakozó akciókat”.

A vezeték- és keresztnévről szóló törvény

A törvény lehetővé teszi a keresztnév alakjának megváltoztatását hordozója származási országa jogrendjének vagy hagyományainak megfelelően, az idegen nyelvű név anyakönyvezését, a vezetéknev megváltoztatását a házasság ideje alatt, több keresztnév felvételét, törlését vagy azok sorrendjének megváltoztatását ingyenesen, semleges vezetéknev használatát, amennyiben az apa megtagadja az apaságot, a gyermeknek az anya vezetéknevére való anyakönyvezését. (*Krempaský, 2008*). A parlament 2008. november 28-án szavazott a törvényről, és 127 igennel, 3 nemmel (2 SNS, 1 Smer-SD), 8 tartózkodással (6 KDH, 1 SNS, 1 SDKÚ-DS) fogadta azt el.

Oktatásról és nevelésről szóló törvény (ún. oktatási törvény) módosítása – a tankönyvekben szereplő földrajzi nevekről

A jóváhagyott törvény alapján a magyar kisebbség számára készült tankönyvekben a földrajzi nevek magyar nyelven használhatók, de a megnevezéseknek szerepelniük kell szlovák nyelven is. A magyar megnevezéseket azokban az esetben használhatják, ha azok a mindennapi nyelvben használatosak – beilleszkedtek a nyelvbe. A kétnyelvű megnevezések abban a formában jelennek meg, ahogyan a 2002 és 2006 között jóváhagyott tankönyvekben voltak használatosak. A parlament Pavol Paška elnök kompromisszumos javaslatát hagyta jóvá, melynek alapján a megnevezéseknek államnyelven, tehát szlovákul is szerepelniük kell. (*Szilliová: Novela..., 2008*). A törvény mellett szavazott 107 képviselő, ellenezte 13 képviselő (12 HZDS-LS és 1 Smer-SD, J. Podmanický), tartózkodott 2 képviselő, nem szavazott 2 képviselő (Duray M. MKP, P. Gabura párton kívüli), 26 képviselő nem volt jelen (19 SNS, 2 KDH, 1 HZDS-LS, 1 SDKÚ-DS, 1 Smer-SD).

I. Gašparovič köztársasági elnök a módosítást nem írta alá, és 2008. december 19-én újbóli megfontolásra visszautalta a parlamentnek. Indoklásában elsősorban a jogszabály nem egyértelmű megfogalmazásaira hivatkozott, és azt állította, hogy elfogadása további törvények módosítását vonná maga után (*Prezident SR vrátil..., 2008*).

Sportrendezvények szervezéséről szóló törvény

2008. november 5-én fogadta el a parlament a sportrendezvények szervezéséről szóló törvényt, amelybe bekerült Rafael Rafaj (SNS) javaslata az idegen állami szimbólumok használatának betiltásáról a hazai sportrendezvényeken. A rendőrség a törvény szerint betilthatja a közbiztonsági kockázatot jelentő rendezvényeket. Idegen állami lobogókat vagy szimbólumokat csak a nemzetközi találkozókön lehet használni, a hazai csapatok mérkőzésein nem. A stadionokban elharapózott erőszak elleni törvényt 106 képviselő támogatta, 3 SDKÚ-DS képviselő (P. Miššák, T. Rosová, L. Žitňanská), 3 KDH képviselő (M. Fronc, M. Gíbalová, M. Sabolová) és P. Minárik párton kívüli tartózkodott. Az MKP ellene szavazott. A törvény elfogadása reakció volt a dunaszerdahelyi futballmérkőzés utáni ún. „futballkrízisre”. Berényi József MKP képviselő szerint: „Ez egy újabb lehetséges konfliktusforrás. Erőszak nélkül nehéz megakadályozni, hogy a drukkerek idegen zászlókat lengessenek” (Rafael Rafaj..., 2008).

Törvénytervezetek, melyekről 2008-ban kezdtek tárgyalni:

Államnyelvről szóló törvény

Már 2008 elején bejelentette a kulturális minisztérium az államnyelvről szóló törvény módosításának előkészítését. A törvénymódosítással a közéletben használt szlovák nyelv helytelen használatának bírságolását kívánták bevezetni 2009. július 1-től, a televízió és a rádió sugárzásának nyelvi felügyeletét pedig a módosítás értelmében a frekvenciatanácsnak kellett volna átvennie.

Az államnyelvről szóló törvény módosításának tervezete egyebek mellett kimondja, hogy a nyilvánosság számára szóló írásos információkat (plakátok, információs táblák, galériák, múzeumok, könyvtárak katalógusai, mozik, színházak, koncertek és egyéb rendezvények programjai) államnyelven kell kiadni. A szlovák nyelven írt szöveg mellett a kiadványok tartalmazhatnak egyéb nyelvű fordítást is. A minisztérium azt szeretné, ha az emlékműveken és emléktáblákon szereplő feliratok is államnyelven szerepelnének. Ha más nyelvű fordítást is tartalmaznak, akkor annak a szlovák nyelvű szöveg után kell következnie, és azzal tartalmilag azonosnak kell lennie. Az idegen nyelvű szöveg nem írható nagyobb betűkkel, mint a szlovák. (*Návrh novely zákona...*, 2008).

A javaslat nyilvános véleményezése során több ezren javasolták, hogy a tervezetből töröljék azokat a pontokat, amelyek a tömegkommunikációban, a kulturális rendezvényeken, nyilvános gyűléseken, emlékműveken és emléktáblákon, feliratokban, reklámokban és a nyilvánosságnak szóló közleményekben szabályozzák a nyelvhasználatot. Szerintük, ezekben az esetekben a nyelvhasználat a felhasználó szabad választása, és a törvényi szabályozás az államhatalom indokolatlan beavatkozását jelenti a magánszférába és a szólásszabadságba. A kezdeményezők szintén javasolták, hogy ne vezessenek be büntetéseket a törvény megsértéséért. Javasolták továbbá, hogy a kisebbségi nyelvek használatáról szóló törvényből ne töröljék azt a pontot, amelynek alapján a cseh nyelv hivatalosan használható. A módosítást az MKP is elfogadhatatlannak minősítette, és felhívta a kulturális minisztériumot, hogy vonja vissza a tervezetet (*Skupine signatárov...*, 2008; *SMK pripravuje...*, 2008).

Marek Maďarič kulturális miniszter szerint a törvénymódosítás egyáltalán nem szűkíti a nemzetiségi nyelvek használatát. Elmagyarázta, hogy azokon a területeken, ahol csak a nemzetiségek nyelvét használják, szükség van a kétnyelvűség biztosítására, „hogy a szlovák nyelvű állampolgár az emlékműveken el tudja olvasni a feliratot, vagy a hivatalos iratokat, a községi rádió adásait megértse szlovákul.” (*Maďarič: Novela...*, 2008). A törvényt a parlament 2008 végéig nem tárgyalta.

Önkormányzati törvény

Az SNS parlamenti képviselőinek egy csoportja az önkormányzati törvényt akarta módosítani azzal a céllal, hogy korlátozza az önkormányzatok beleszólási jogát az emlékművek, emléktáblák, szobrok, szoborcsoportok és egyéb művészeti alkotások elhelyezésébe. A betérjesztők indoklásukban a komáromi Cirill és Metód szoborcsoport elhelyezése körüli bonyodalmakra hivatkoztak.⁴ (*Návrh novely zákona...*, 2008).

4 A Matica Slovenská a szoborcsoport felállításakor nem rendelkezett a szükséges engedélyekkel, mégis elhelyezte azt a székháza homlokzatán, ezért a komáromi Építésügyi Hivatal eljárást indított ellene. Az engedélyt a szervezet csak három és fél év után kapta meg.

A köztársaság védelméről szóló törvény

Az SNS már az újévi nyilatkozatában nyilvánította azon szándékát, hogy előkészíti a köztársaság védelméről szóló törvényt. Törvénnyel kívánja védeni a szlovák államiséget, és javítani a Dél-Szlovákiában élő szlovákok helyzetét, hogy ne nyomja el őket az ott élő kisebbség. (*Slota: SNS chce...*, 2008). A törvény gondolata új erőre kapott az SNS-ben a Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fórumáról (a továbbiakban: KMKF) folytatott parlamenti vita kapcsán. Az SNS ekkor felvetette a nemzetőrség létrehozásának ötletét is. (*SNS chce zákonom...*, 2008). A tervezetet nem terjesztették a parlament elé.

Büntető Törvénykönyv

A Büntető Törvénykönyv kormány által jóváhagyott módosítása értelmében büntetendő cselekmény lesz a szélsőséges anyagok birtoklása, a népirtás és emberiség ellenes bűncselekmények mentegetése és pártolása. Az igazságügyi miniszter szerint a szigorításokat a sokasodó – főként a sportrendezvényeken megjelenő – erőszakos jelenségek teszik szükségessé.

A bíróságok szigorúbb büntetést szabhatnak ki a fasiszta propagandáért, a nemzeti vagy etnikai gyalázkodásért, a népirtás és emberiség ellenes bűncselekmények mentegetéséért. Büntetendő lesz az extrémista anyagok gyártása, forgalmazása, terjesztése és birtoklása is. A forgalmazásért és terjesztésért az elkövetők 3-tól 8 évig terjedő szabadságvesztésre ítéltetők, miközben a törvény értelmében ilyen magas büntetési tételek esetében nem szabható ki felfüggesztett büntetés.

2.2. Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája

2008. június 4-én foglalkozott a kormány az RKNYEK alkalmazásáról szóló második országjelentéssel, amelyet az Európa Tanács (a továbbiakban: ET) Miniszteri Bizottságának 2007. február 21-i döntése alapján 2008-ban kellett benyújtania. A 164 oldalas jelentésben a kormány tájékoztatást adott arról, hogy több olyan jogszabály és más dokumentum elfogadását tervezi, amelyek relevánsak az RKNYEK egyes cikkeinek szempontjából. Ilyenek az oktatásról és nevelésről szóló törvény (oktatási törvény), a kultúra finanszírozásáról szóló törvény (amelynek része lesz a nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok kultúrája pénzügyi támogatásának szabályozása is), az egyenlő bánásmód alkalmazásának elvéről szóló törvény módosítása. A kormány foglalkozott az ET Miniszteri Bizottságának az RKNYEK szlovákiai alkalmazásával kapcsolatos hat javaslatával. A kormány az ajánlásokra reagálva megerősítette korábbi álláspontját, mely érvelésének alapját képezi az RKNYEK a betartásával kapcsolatos valamennyi vitában.

Ez tömören összefoglalva a következőket tartalmazza:

- A kisebbségi nyelvhasználatnál a hivatalos érintkezésben Szlovákia megfelelők tartja a 20%-os határt.⁵
- A kisebbségi jogok érvényesítése nem veszélyeztetheti az ország függetlenségét és területi egységét és nem vezethet a többi állampolgár diszkriminációjához. A Törvénytár 270/1995. sz. államnyelvről szóló törvénye nem szabályozza a kisebbségi nyelvhasználatot, és végrehajtásakor

5 A 2001-es népszámlálás után nem frissítették azon települések listáját, ahol a kisebbségek aránya meghaladja a 20%-ot. (lásd Šutaj – Sápsová, 2007).

nem korlátozza a kisebbségek anyanyelvének használatát a nyilvános érintkezésben. A államnyelvtörvény nem az egyének, hanem az állami és önkormányzati szervek, közigazgatási intézmények és szolgáltatók nyelvhasználatát szabályozza.

- Szlovákia az RKNYEK-t jóváhagyó okiratában többek között leszögezte, hogy az ebből eredő kötelezettségeket a szlovák alkotmánnyal összhangban és az államnyelv használatának korlátozása nélkül fogja teljesíteni. Az RKNYEK nem feltételezi a kisebbségi és államnyelv használatának egyenlőségét, és a nyilvános nyelvhasználat szempontjából nem emeli azokat egyenlő szintre. A Szlovák Köztársaság a dokumentumban kitűzött alapvető célokat sikeresen teljesíti. Az államnyelv védelmét és helyzetének megszilárdítását biztosító jogi szabályozás, illetve a kisebbségekhez tartozó személyek joga anyanyelvük nyilvános használata nem került elmentmondásba egymással. (*Návrh druhej...*, 2008).

2.3. Az állami intézmények kisebbségpolitikai gyakorlata

2.3.1. A köztársasági elnök

A 2004. november 15-én elfogadott szervezési rend értelmében az elnöki irodában nincs külön részleg a nemzetiségekkel való kapcsolattartásra.

Ivan Gašparovič elnök találkozott a szomszédos országok államfőivel, de a nemzeti kisebbségek kérdése csak Viktor Juscsenkóval és Sólyom Lászlóval folytatott megbeszélésein került szóba. Ivan Gašparovič megköszönte Juscsenkónak azt a figyelmet, amelyet az ukrán fél a szlovák kisebbségnek szentel. Megerősítette, hogy Szlovákia is kész támogatni az ukrán kisebbséget, hiszen az ilyen támogatás hozzájárul a kulturális és társadalmi élet gazdagodásához és a nemzetiségek együttéléséhez Szlovákiában (*Prezident SR pracovne...*, 2008).

2008. április 14-én Ivan Gašparovič felszólalt az ET Parlamenti Közgyűlésének ülésén. Hozzászólásában foglalkozott a nemzeti kisebbségek kérdésével. Szlovákia megalakulásának 15. évfordulója kapcsán nem szlovákokról beszélt, hanem „országunk polgáraitól”. Az elnök szerint, Szlovákia aktívan részt vett az ET kisebbségvédelmi keret-egyezményének megalkotásában, s már akkor készített országjelentéseket az ET-nek, amikor ez még nem volt számára kötelező. A szlovák–magyar viszonyról elmondta:

„A szomszédunkkal kötött jószomszédi kapcsolatokról és a baráti együttműködésről szóló szerződésbe belefoglaltuk az Önök ajánlásait. Ez azt jelenti, hogy kötelező érvényű jogi szerződéssel garantáltuk a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak a védelmét.” (*Prezident SR vystúpil...*, 2008)

A köztársasági elnök nyilatkozatai is megerősítették, hogy Szlovákia vezetői az európai fórumokon Szlovákia valamennyi állampolgárának képviselőiként lépnek fel, míg a belpolitikai porondon elsősorban a többségi szlovák nemzetet szólítják meg.

Az elnök saját tevékenységének értékelésekor hangsúlyozta politikájának alapértékeit, melyeket tisztségbelépésekor a „nemzetien gondolkodom, szociálisan érzek” jelszóban fogalmazott meg. A jövőben, vélekedett az elnök, Szlovákiának három alappilléren kell állnia: biztonság, jólét és öntudat. (*Prezident SR Ivan Gašparovič...*, 2008).

2008. január elsejei újévi beszédében négy alapértéket hangsúlyozott, amelyek szerinte a legnagyobb tiszteletet érdemlik: család, nemzetség, nemzet, Szlovákia. Ezekkel a kifejezésekkel az egyik oldalon hangsúlyozta az állam nemzeti jellegét, de

a beszéd további részében elmondta: „Az állam mindannyiunké, tisztelt polgárok, közösen alkotjuk.” Ezután újból visszatért a szlovák nemzet helyzetére. „A szlovákok mindig is Európa természetes részét képezték, és annak is érezték magukat. A Szlovák Köztársaság elnökeként különösen nagyra értékelem a szlovákok érvényesülési képességét az Európa nemzeteivel való versengésben.” (*Novoročný prejav prezidenta...*) Más beszédeiben, például a 2008. január 2-i túrócszentmártoniban, már a szlovákok elnökeként és a nemzetállam elnökeként lépett fel.⁶

Ami az ország nemzetiségi politikáját illeti, az elnök 2008-ban is abból a feltevésekből indult ki, hogy „Szlovákia a kisebbségi politika terén példaként szolgálhat a többi partnerországának az Európai Unióban”, ahogy azt a Pozsonyban akkreditált diplomatákkal való találkozóján hangoztatta. (*Gašparovič: Slovenská...*, 2008). 2008. január 24-én a hagyományos újévi fogadáson Gašparovič találkozott a Szlovákiában élő 12 nemzetiség képviselőivel. Záróbeszédében megígérte, hogy mindig segíteni fog a kisebbségeknek, ha azok az államfő segítségét kérik. Kifejezte meggyőződését, hogy a kisebbségek is mindig készek lesznek a kölcsönös párbeszédre. (*Prezident SR...*, 2008).

2008. május 7-én Ivan Gašparovič találkozott a Tőketerebesi járás polgármestereivel és a nemzetiségi viszonyok kérdésével is foglalkozott. Az elnök a vegyes lakosságú területek önkormányzati képviselőit együttműködésre szólította fel régiójuk érdekében tekintet nélkül politikai, vallási, nemzetiségi hovatartozásukra. (*Prezident republiky...*, 2008). 2008. október 16-án találkozott Ján Mikolaj iskolaügyi miniszterrel. Mindketten visszautasították a magyar tanítási nyelvű iskoláknak készült tankönyveket ért bírálatokat. Gašparovič szerint „szerencse, hogy új tankönyvek készültek”. Az MKP által megfogalmazott kritikával kapcsolatban J. Mikolaj elmondta, hogy a tankönyvek kiadásával nem sértették meg az RKNYEK-et. (*Prezident SR...*, 2008). A választások előtti évben az elnök tevékenysége azt is jelezte, hogy a politikusok úgy vélik, a szlovák választópolgárok többsége szociálisan érez és nemzetien gondolkodik.

2.3.2. Ombudsman – országgyűlési biztos hivatala

Az országgyűlési biztos hivatalának létrehozása feltétele volt Szlovákia EU csatlakozásának. Az ombudsman független intézmény, mely a törvényben megszabott módon és mértékben védi a jogi és természetes személyek alapvető jogait és szabadságát a közhatalmi szervekkel szemben. Az ombudsmanhoz 2002 - munkája megkezdése óta 13 000 olyan panaszt nyújtottak be, amelyek esetében hatáskörének megfelelően el tudott járni, illetve ugyanezen idő alatt több mint 26 000 olyan ügyben nyújtott jogi tanácsot, amelyekben hatáskör híján nem tudott ténylegesen eljárni. 2008-ban csaknem 2500 esetben kérték az állampolgárok az ombudsman segítségét, ebből több mint 2300 kérvényt intézett el a hivatal. Az ombudsmani hivatalnak 12 regioná-

6 „Ha némely történéseket és politikusokat hallgatok vagy olvasok, az az érzésem támad, mintha lettek volna olyan történelmi pillanatok, amikor a szlovák nemzet nem is létezett. Kérem én: a szlovák nemzet nyelve, kultúrája, hite, szókincse vagy hagyományai életképtelenek lennének? A szlovák nemzet történelme nem bűnösebb, mint Európáé. A szlovák nemzet Európa és az időszámítás szempontjából régi nemzet, mégha Szlovákia fiatal is. Ez egy életerős és perspektivikus állam. Ha nem akarunk felszínesen élni, erősítsük meg történelmi öntudatunkat, törődjünk a nemzet műveltségével és kulturáltságával.” (www.prezident.sk/?prihovor-prezidenta-sr-ivana-gasparovica-na-slavnostnom-zhromazdeni-pri-prilietosti-15-vyrocia-vzniku-sr-martin-2-1-2008)

lis irodája van.⁷ A kisebbségi ombudsman hivatalának kialakítása, amelyet a Magyar Köztársaság politikai képviselői kérnek,⁸ Pavol Kandráč, jelenlegi ombudsman szerint, Szlovákiában indokolatlan, mivel a nemzetiségi jogok az általános ombudsman hatáskörébe tartoznak, és a nemzeti kisebbségek részéről kevés bejelentés érkezik. Ugyanakkor a nemzetiségi vagy etnikai hovatartozás feltüntetése természetesen nem törvényi feltétele egy-egy panasz intézésének, ezért az ombudsman csak akkor kap erről információt, amikor a panaszos saját akaratából közli ezt az adatot (*Významné...*, 2008).

Fennállásának hat éve során a hivatalhoz megközelítőleg 200 olyan panasszal fordultak, amelyek tárgya a diszkrimináció volt, s amelyeket valamely nemzeti kisebbség anyanyelvén nyújtottak be. A legtöbb a magyar panasz volt (75%), németül a panaszok 12%-a, lengyelül 8%-a íródott, a többi kisebbségi nyelvű beadvány aránya nem érte el a 2%-ot. A panaszok között voltak például olyanok, amikor a sértett úgy vélte, hogy nemzetiségi hovatartozása miatt nem jár el vagy késedelmesen jár el ügyében valamely közigazgatási szerv, illetve olyanok, amikor a vizsgálati fogságban tartott vagy börtönbüntetésüket töltő személyek vélelmezték, hogy diszkrimináció áldozatai, pl. a büntető eljárás során nem élhetett az anyanyelvhasználati jogával. P. Kandráč tájékoztatása szerint azonban egyetlen ilyen ügyben sem bizonyosodott be a kisebbségi alkotmányos jogok sérelme (*Poznatky...*, 2008; *Významné...*, 2008). Érdekes, hogy közlönyében az ombudsman bemutat egy olyan példát, amikor a panasz nem kisebbségi nyelven készült, és amelynek írója azt sérelmezte, hogy a településén a közleményeket csak nemzetiségi nyelven hirdetik ki a helyi rádióban. Az ombudsmani vizsgálat megállapította, hogy sérült a panaszos információhoz való joga (*Z podnetov...*, 2008).

A Törvénytár 564/2001-es sz. országgyűlési biztosról szóló törvény értelmében bármely panaszos jogosult az anyanyelvét használni az ombudsmani hivatallal való érintkezés során; a hivatali érintkezés ezen területére nem vonatkozik a 20%-os lakossági arány követelménye.

A nemzeti kisebbségekhez tartozó panaszosok számára az ügymenet egyszerűsítése érdekében a hivatal kidolgozott egy formanyomtatványt, amelyen a panaszok benyújthatók. A nyomtatványt lefordították a Szlovákiában élő valamennyi kisebbségi nyelvre és közzétették a hivatal weboldalán is. A kérdés csupán az, hogy a nemzetiségek részéről azért érkezik-e kevés panasz, mert valamennyi törvényben garantált joguk problémamentesen biztosított, vagy azért, mert az ombudsmani hivatal még nem épült be a köztudatba, illetve a nemzetiségek nem bíznak abban, hogy a hivatal megoldja a problémáikat?

2.3.3. A tudásalapú társadalomért, európai ügyekért, emberi jogokért és kisebbségeikért felelős kormányalelnök

Dušan Čaplovič kormányalelnök hatáskörébe tartozik az emberi és kisebbségi jogok védelme, a roma kisebbség és a határon túli szlovákok kérdése. A kormányhivatalon

7 Nagymegyer, Nyitra, Žarnovica, Nagykürtös, Kassa, Eperjes, Zsolna, Dohňany, Trencsén, Pozsony–Károlyfalu, Pozsony–Ligetfalu és Besztercebánya.

8 A kisebbségi ombudsmani hivatal létrehozását Gyurcsány Ferenc miniszterelnök javasolta Róbert Ficónak 2008. november 15-i (Komárom) és Sólyom László elnök I. Gašparovičnak 2008. december 5-i (Érsekújvár) találkozójukon.

belül emberjogi és kisebbségi főosztály működik (vezérigazgatója Marek Lisánsky). Szerkezetileg két részre tagolódik: emberjogi és kisebbségi osztályra, illetve és pályázati koordinációs osztályra. Az emberjogi és kisebbségi osztály (igazgató: Milica Jančulová) tölti be a Nemzetiségi és Etnikai Kisebbségi Kormánytanács titkárságának feladatát is.

Nemzetiségi és Etnikai Kisebbségi Kormánytanács

A tanács összetétele nem változott 2008-ban. Élén Dušan Čaplovič áll, titkára M. Lisánsky. A tanács 2007. novemberi ülésén jóváhagyólag nyugtázta a szlovák kormány programnyilatkozatában megfogalmazott célt a kultúra finanszírozásáról szóló törvény megalkotásáról, melynek részét képezi majd a kisebbségek kultúrájának pénzügyi támogatása, illetve a külföldön élő szlovákok hivatalának mintájára létrehozandó Kisebbségi Hivatal. Az ülésen megfogalmazódott az az ajánlás is, hogy a nemzetiségi színházak fenntartója a regionális önkormányzatok helyett a kulturális tárca legyen, mivel ezek nem regionális, hanem országos hatókörűek. Ezeket a kitűzött célokat 2008-ban nem sikerült a tanácsnak megvalósítania.

A tanács 2008-ban három alkalommal ülésezett. Első ülésén, 2008. február 28-án az oktatási törvény tervezetével, a RKNYEK végrehajtásáról szóló második országjelentés előkészítésével, valamint „A nemzetiségileg vegyes lakosságú dél-szlovákiai területek együttélési kultúrája” című kutatás zárójelentésével foglalkozott.

Az oktatási törvényről Bibiana Obrimčáková oktatási államtitkár tájékoztatta a tanácsot. A vitában Szarka László, A. Nagy László és Hrubík Béla javasolták a törvénytervezet visszavonását és szakértői bizottságok létrehozását, amelyekben helyet kapnának a nemzetiségek képviselői is, majd ezek dolgoznák ki az új törvényt. A. Nagy László hangsúlyozta, hogy a törvény előkészítésébe nem vontak be magyar nemzetiségű szakértőket, a törvénytervezet jelentősen csökkenti a kisebbségek eddigi jogait, valamint hogy a tervezet belenyúl az oktatás tartalmi részébe is.

Ivan Bandurič, a ruszin kisebbség képviselője elmondta, hogy a ruszin oktatásügy elhanyagolt. A ruszin településeken az óvodások nem sajátítják el és nem beszélnek a ruszin nyelvet, mivel az óvónők ezzel nem foglalkoznak. Ez a helyzet a ruszin kultúra létét veszélyezteti. A kisebbségi oktatási és nevelési koncepciót a ruszin kisebbség képviselői azzal fogadták el, hogy megvalósítása során oda kell majd figyelni a ruszin oktatásra.

A vita végén Dušan Čaplovič figyelmeztetett, hogy a tanács csak tanácsadó szerv, ajánlásait a kormány nem köteles elfogadni, és hogy a továbbiakban még szakértői tanácskozások zajlanak majd. A tanács elfogadott határozatai közé bekerült az a javaslat, hogy az iskolaügyi minisztérium és az Állami Pedagógiai Intézet vonja be a kisebbségek képviselőit (a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségét is) az oktatás és nevelés tartalmi részének az előkészítésébe, és azt a tanács vitassa meg a soron következő ülésén (*Zápisnica z rokovania...*, 28. 2. 2008).

A tanács második ülése 2008. június 30-án zajlott. A bevezetőben Dušan Čaplovič tájékoztatott arról, hogy a parlament elfogadta az oktatásról és nevelésről szóló törvényt, illetve a kormány 2008 júniusában jóváhagyta az RKNYEK implementációjáról szóló második országjelentést. Maga az ülés a Szlovák Rádió és Szlovák Televízió nemzetiségi adásainak problémájával foglalkozott. A nemzetiségi adásokról szóló jelentést Ľuboš Machaj, a Szlovák Rádió programigazgatója terjesztette elő. Reagált a ruszin kisebbség 2008. május 14-i petíciójára is. Jozef Ševce, a Rádiótanács tagja ko-

moly problémának nevezte a Stakčín-i adó kikapcsolását, mert ezzel 19 ruszin település műsorszórás nélkül maradt. I. Bandurič, a Ruszin Megújhdás (Rusínska obroda) képviselője kijelentette, hogy a Szlovák Rádió nem biztosítja a ruszin nemzeti kultúra fejlesztését, mert nem tesz különbséget a ruszin és ukrán kisebbségi adás között. A vétel minőségi romlására a pozsonyi adó kikapcsolása után Hrubík Béla is felhívta a figyelmet. A Szlovák Televízió műsorpolitikájáról Štefan Nižňanský vezérigazgató tájékoztatott. Elmondható, hogy a nemzetiségek képviselői elégedettek voltak a Szlovák Televízió nemzetiségi adásaival.

Következő pontként Jana Kresáková, a Kulturális Minisztérium Regionális és Kisebbségi Kultúrák Osztályának vezérigazgatója tájékoztatta a jelenlevőket a minisztérium támogatási rendszeréről és azon belül 2009-re tervezett módosításokról. Hrubík Béla tolmácsolta a SZMPSZ álláspontját a földrajzi nevek használatáról a tankönyvekben. I. Bandurič elmondta, hogy egyes ruszin nemzetiségűek által lakott települések ukrán nyelvű táblákkal vannak ellátva, és kérte, hogy a Szlovák Tudományos Akadémia adjon ki egy tájékoztató brosúrát a ruszin kisebbségről, valamint tájékoztatott arról, hogy a Ruszin Megújhdás együttműködési megállapodást kötött a Matica slovenskával (*Zápisnica z rokovania...*, 30. 6. 2008).

A kormánytanács harmadik ülését 2008. december 18-án tartották.⁹ A programon három törvényjavaslat megvitatása szerepelt: az általános- és középiskolák finanszírozásáról szóló törvény, a pedagógusokról szóló törvény, valamint az államnyelvről szóló törvény módosítása.

Dušan Čaplovič azon szándéka, hogy a kormánytanács foglalkozzon a legfontosabb kisebbségeket érintő szabályozások előkészítésével, megvalósult. Mivel azonban csupán tanácsadó testületről van szó, vitatható a tanács javaslatainak elfogadása a kormány által, ahogy az kiderült az oktatási törvény kapcsán, de a tankönyvi helységnevek esetében is – az erről szóló jogszabály a gyors kormányzati jóváhagyás miatt nem is került a tanács elé, bár magával a kérdéssel a testület foglalkozott.

2. 3. 4. A Szlovák Parlament Nemzetiségi, Emberjogi és Nőügyi Bizottságának tevékenysége

A 11 tagú bizottság, amelynek elnöke A. Nagy László ellenzéki képviselő (MKP), 2008-ban 13-szor ülésezett.

Január 23-án és 29-én a bizottság a kormány antidiszkriminációs törvénytervezetről tárgyalt. Április 30-án B. Obrimčáková államtitkár indokolta a bizottságban a kormány oktatási és nevelési törvénytervezetét (oktatási törvény). Az ombudsman tevékenységéről szóló jelentést P. Kandráč országgyűlési biztos indokolta. A bizottság május 12-i és 22-i ülésén Miloslava Zemková, a Szlovák Rádió vezérigazgatója válaszolt a bizottság 2007. november 19-én hozott 92. számú határozatára. A nemzetiségi adással kapcsolatban az igazgatónő és a rádió jelenlevő programigazgatója elmondták, hogy Európa egyetlen országában sem sugároznak olyan terjedelemben nemzetiiségi adást, mint Szlovákiában. 2008. november 18-án tárgyalták Berényi József és Szigeti László országgyűlési képviselők javaslatát a Törvénytár 245/2008-as számú oktatási törvény módosításáról és kiegészítéséről (oktatási törvény). A bizottság nem

⁹ Ennek az ülésnek a jegyzőkönyve a tanulmány kidolgozásakor nem állt a szerzők rendelkezésére.

fogadott el határozatot, mivel a határozati javaslat nem kapott többségi támogatást (6 jelenlevő képviselő, a határozat mellett szavazott 1, ellene 1, tartózkodott 1).

2.4. Szlovák Köztársaság Iskolaügyi Minisztériuma

2007. november 19-én a kormány megtárgyalta a nemzeti kisebbségi oktatás és nevelés tervezetét. Határozatában feladatul adta Dušan Čaplovič kormányalelnöknek és J. Mikolaj oktatási miniszternek, hogy a nevelési és oktatási törvény tervezetében meghatározzák a kisebbségi anyanyelvű oktatás kereteit tekintettel az egyes nemzeti kisebbségek sajátosságaira, illetve módosítsák a Törvénytár 2/2004 sz. kormányrendeletének 4. paragrafusát úgy, hogy a kisebbség nyelvét oktató iskolák normatív támogatása valamennyi iskolára, ne csak a magyar oktatási nyelvű iskolákra vonatkozzon.

Az interkulturális párbeszéd biztosítására, a nemzeti kisebbségi oktatás és nevelés során felmerülő gondok kezelésére J. Mikolaj a minisztérium tanácsadó szervként létrehozta a Nemzetiségi Oktatási Tanácsot. A tanács személyi összetétele az iskolaügyi minisztérium honlapján is megtalálható.

2.4.1. A nemzetiségi oktatás jelenlegi helyzete

2008. májusában a parlament jóváhagyta az oktatásról és nevelésről szóló törvényt. A törvény deklarált célja az volt, hogy keretet biztosítson az oktatás tartalmi reformjának és az oktatási-nevelési programokkal való képzésnek. Az állam az iskolák számára az állami képzési programmal határozta meg az oktatás kötelező tartalmát. Az iskolai képzési program fejezi ki az iskola profilját. A törvény több jogosultságot biztosít a helyi államigazgatási szerveknek. Definiálta az oktatási alapfogalmakat, az oktatás és nevelés szervezeti kérdéseit, finanszírozását és az intézmények hatásköreit.

A nemzetiségi oktatás feltételeit többek között az alábbi paragrafusok érintik:

A 4. §, amely a nevelés céljait rögzíti, leszögezi, hogy a gyermekek és a tanulók számára az államnyelven és anyanyelvükön kell biztosítani a megfelelő készségek elsajátítását, főként a kommunikáció, az élőbeszéd használata, informatikai-kommunikációs technológiák stb. területén. Ugyanezen paragrafus f) bekezdése szerint erősíteni kell a gyermekekben a tiszteletet az állam kulturális, nemzeti értékei és hagyományai, valamint az államnyelv, saját anyanyelvük és saját kultúrájuk iránt. A h) bekezdés a szabad társadalomban való életre történő felkészítésről szól a nemzetek, nemzetiségek és etnikumok közötti barátság szellemében.

A 11. §-a értelmében a pedagógiai dokumentációt az állam nyelvén kell vezetni. Azokban az iskolákban és intézményekben, ahol az oktatás és nevelés valamely nemzeti kisebbség nyelvén folyik, a pedagógiai dokumentáció kétnyelvű.

A 12. § 3. bekezdése a nemzeti kisebbséghez vagy etnikai csoportokhoz tartozó gyermekek és tanulók számára garantálja az államnyelv elsajátítása mellett az anyanyelven való tanulás jogát is.

A 12. § 5. bekezdése értelmében ezeknek a tanulóknak az oktatása és a nevelése az alábbi intézményi keretek között valósul meg:

- 1) olyan iskolákban és osztályokban, ahol a nevelés és oktatás az adott nemzetiség nyelvén folyik,
- 2) olyan osztályokban és iskolákban, ahol a tantárgyak közül az egyik a nemzeti kisebbség nyelve és irodalma, de a többi tantárgy oktatása államnyelven folyik;

ezekben az intézményekben egyes további tantárgyak is oktathatók a nemzeti kisebbség nyelvén, főként a képzőművészet, a zenei nevelés, testnevelés,

- 3 olyan oktatási intézményekben, amelyekben a nevelés a nemzeti kisebbség nyelvén zajlik.

Szeptember 1-től ennek a törvénynek az alapján folyik az oktatás. A magyar kisebbség szempontjából problémát főleg a magyar nyelv támogatásának csökkentése és a szlovák nyelv támogatásának emelése jelentette az általános iskolák első négy évfolyamában. Csökkent tehát az anyanyelv oktatásának óraszám, miközben ennek az elsajátítása az összes többi idegen nyelv megértésének alapja – így az államnyelvé is. Az iskolák ezt a problémát nemegyszer úgy hidalták át, hogy a szabadon választható tantárgyak óraszámából pótolták a hiányt.

1. Táblázat. A szlovák nyelv és irodalom, valamint az anyanyelvi órák számának összehasonlítása az alapiskolák 1–4. évfolyamaiban

Nyelv/évfolyam	1–4. évf							
	1	2	1	2	1	2	1	2
Szlovák	5	4/5	5,5	5	5,5	5	5	5
Magyar	5	8	5,5	7	5,5	7	5	7
Választható		4		2		2		2

Megjegyzés: 1 új modell, 2 régi modell. Forrás: www.minedu.sk.

A következő táblázatok áttekintést nyújtanak a kisebbségi nyelvű, illetve egyéb, nem szlovák nyelvű oktatási intézmények tanulói létszámáról.

2. Táblázat. Az óvodák száma Szlovákiában a nevelési nyelv szerint

Terület	Szlovák–magyar	Szlovák–ukrán	Magyar	Ukrán	Egyéb
Összesen SZK	80	3	270	8	2

Megjegyzés: * állami, magán, egyházi. 2008. 9. 15-i állapot. Forrás: www.minedu.sk.

3. Táblázat. Az osztályok és gyermekek száma Szlovákiában az óvodákban nevelési nyelv és nemzetiség szerinti bontásban

	Magyar		Ukrán		Ruszin	
	Osztály	Gyermekek	Osztály	Gyermekek	Osztály	Gyermekek
Tanítási nyelv	507	8 723	14	236	-	-
Nemzetiség	-	10 123	-	53	-	59

Megjegyzés: 2008. 9. 15-i állapot. Forrás: www.minedu.sk.

4. Táblázat. Az általános iskolák száma Szlovákiában oktatási nyelv szerinti bontásban

	Szlovák–magyar	Szlovák–ukrán	Magyar	Ukrán	Egyéb
	1–9. évfolyam	1–9. évfolyam	1–9. évfolyam	1–9. évfolyam	1–9. évfolyam
Összesen SZK	29	1	245	7	6

Megjegyzés: 2008. 9. 15-i állapot. Forrás: www.minedu.sk.

5. Táblázat. Az általános iskolák osztályainak és tanulóinak száma Szlovákiában nemzetiség és oktatási nyelv szerinti bontásban

	Magyar		Ukrán		Német		Ruszin	
	Osztály	Diákok	Osztály	Diákok	Osztály	Diákok	Osztály	Diákok
Tanítási nyelv	948	31 538	38	426	13	256	1	7
Nemzetiség	-	36 649	-	296	-	70	-	290

Megjegyzés: 2008. 9. 15-i állapot. Forrás: www.minedu.sk.

6. Táblázat. Szakközépiskolák

	Szlovák–magyar közös igazgatású oktatási intézmény száma	Magyar nyelvű oktatási intézmény száma	Magyar nyelven tanulók száma
SZK összesen	40	13	8 470

Megjegyzés: 2008. 9. 19-i állapot. Forrás: www.minedu.sk.

7. Táblázat. Szakközépiskolás diákok száma nemzetiségi bontásban

	Szlovák	Cseh	Magyar	Német	Roma	Ruszin	Lengyel	Ukrán	Egyéb
Összesen	179 575	322	13 466	32	38	60	6	136	130

A szakközépiskolákban 13 466 magyar, 136 ukrán és 60 ruszin nemzetiségű diák tanult. A magyar nemzetiségű szakközépiskolás diákok 37,1%-a szlovák tannyelvű szakközépiskolát látogatott.

8. Táblázat. Gimnáziumok száma Szlovákiában az oktatási nyelv alapján

Terület	Szlovák–magyar	Magyar	Ukrán
SZK összesen	7	19	1

Megjegyzés: 2008. 9. 15-i állapot. Forrás: www.minedu.sk.

9. Táblázat. A gimnáziumokban tanuló diákok száma oktatási nyelv és nemzetiség szerint

	Magyar	Ukrán	Ruszin
Tanítási nyelv	5 117	133	-
Nemzetiség	6 320	108	72

Megjegyzés: 2008. 9. 15-ig. Forrás: www.minedu.sk.

Az oktatási nyelv és nemzetiség szerinti bontás azt mutatja, hogy a magyar nemzetiségű gyermekek összlétszáma Szlovákiában magasabb, mint azon magyar nemzetiségű gyermekek száma, akik magyar oktatási nyelvű iskolát látogatnak. Az ukrán tannyelvű iskolákat látogató diákok száma magasabb, mint maga az ukrán nemzetiségű diákok száma, és a ruszin nemzetiségű diákok száma magasabb, mint a ruszin oktatási nyelvű iskolát látogató diákok száma. A ruszin oktatási nyelv esetében meg kell jegyeznünk, hogy a ruszin iskolarendszer még csak most van kiépülőben.

A magyar nemzetiségű gyermekek 14%-a szlovák nyelvű óvodába, 14%-a szlovák tanítási nyelvű általános iskolába és 20%-a szlovák tanítási nyelvű gimnáziumba jár.

Ezek a számok, bár a nem anyanyelven oktató iskolákban tanulás önmagában nem feltétlenül vezet asszimilációhoz, jól jelzik az elkövetkező években várható fejlődés tendenciáját.

2.4.2 Az iskolák finanszírozása

A nemzetiségi iskolák finanszírozása a Törvénytár 597/2003 sz. törvényének 4. §-a 1. és 2. bekezdése alapján történik. Az általános- és középiskolák, illetve oktatási intézmények fenntartói az iskolaügyi minisztérium költségvetéséből az adott naptári évre kapják normatív alapon a pénzeszközöket. A normatív támogatás összegét az adott évre a diákok létszáma, illetve a költségvetésben az egy diákra megszabott éves támogatási összeg szerint állapítják meg. A támogatás tehát nem függ az osztályok számától, csak a diáklétszámtól.

A Törvénytár 2/2004-es számú kormányrendelet 4. § 2. bekezdése alapján a nem szlovák oktatási nyelvű iskolát látogató diákok esetében a normatív támogatás 8%-kal magasabb, az ilyen diákra tehát az iskola, a szlovák oktatási nyelvű iskolák diákjaira jutó normatív támogatás 1,08-szorosát kapja. A nagyobb támogatás oka, hogy az alsó és felső tagozatos kisebbségi általános iskolákban a tanterv végrehajtása nagyobb tanárlétszámot feltételez. A 2008/2009-es tanévben ez a magasabb normatív támogatás minden, nem szlovák oktatási nyelvű iskolát megilletett.

A szlovákiai magyarok körében felháborodást váltott ki az az információ, miszerint az uniós alapokból első körben támogatást nyert 172 általános- és középiskola között nem volt egyetlen magyar tannyelvű sem. Ez ellen nemcsak az MKP tiltakozott, de a magyar kormány képviselői is. Az uniós alapokban rendelkezésre álló összegek az első pályázati körben nem merültek ki, így lehetőség nyílt pályázni a következő kiírásokban. (*Szigeti: Văčšina...*, 2008).

2.4.3. Felsőoktatás

A Szlovák Köztársaság kisebbségi nyelvű felsőoktatását vagy valamely kisebbségi nyelv oktatását például az Eperjesi Egyetem biztosította a ruszinok számára (Regionális és Nemzetiségi Tanulmányok Intézete – ruszin nyelv és kultúra osztálya, 2008. március 1-től önálló Ruszin Nyelvi és Kulturális Intézet), az ukrán nyelv esetében ezt a küldetést a Ruszisztikai, Ukranisztikai és Szlovakisztikai Intézet teljesítette, amelynek keretén belül működik ukranisztikai tanszék. Magyarul a pozsonyi Komenský Egyetem Bölcsészettudományi Karán, a besztercebányai Bél Mátyás Egyetem Filológiai Karán, a nyitrai Konstantin Egyetem Pedagógiai és Közép-európai Tanulmányok Karán, illetve a komáromi Selye János Egyetem három – közgazdasági, református teológiai és pedagógiai – karán folyik oktatás.

10. táblázat. A főiskolai hallgatók száma nemzetiség szerint 2008. 10. 31-ig

	Cseh, morva, sziléziai	Ukrán	Ruszin	Magyar	Lengyel	Német	Roma	Egyéb
SZK*	285	132	89	6 374	17	34	7	139

Megjegyzés: * nyilvános, magán, állami. Forrás: www.minedu.sk.

A legtöbb magyar nemzetiségű hallgató a Selye Egyetemen (1356 fő), a nyitrai Konstantin Egyetemen (1116 fő), a pozsonyi Műszaki Egyetemen (1007 fő) és a pozsonyi Komenský Egyetemen (815 fő) tanult. A legtöbb ukrán nemzetiségű hallgatója az Eperjesi Egyetemen (29 fő) és a kassai Műszaki Egyetemen volt. Hasonlóképpen a legtöbb ruszin hallgató is az Eperjesi Egyetemen (29 fő) és a kassai Műszaki Egyetemen (12 fő) volt. A szlovákiai magyar nemzetiségű hallgatók 20,1%-a látogatta a Selye Egyetemet 2008-ban.

Az iskolaügyi minisztérium a felsőoktatási törvény értelmében ugyanolyan módon finanszírozza a Selye János Egyetem működését, mint a többi szlovákiai felsőoktatási intézményét. Az egyetem indulásakor és az első tanévek során a minisztérium anyagi forrásokat biztosított az alapvető eszközállomány beszerzésére. A Selye Egyetem infrastrukturális fejlesztésre 142 120 000 koronát nyert az uniós alapokból.

2.5. Kulturális Minisztérium

2.5.1. Szervezeti kérdések

A Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma az idevágó jogszabályok alapján az alkotmánnyal, az ország nemzetközi kötelezettségvállalásaival és a kormányprogrammal összhangban ellátja a nemzeti kisebbségek kultúrájával kapcsolatos államigazgatási feladatokat. A minisztériumban ezért a területét a kisebbségi és regionális kultúrák főosztálya a felelős, amelyen belül külön osztály foglalkozik a nemzeti kisebbségek és a hátrányos helyzetűek kultúrájával, illetve a hagyományos kultúrával és a közművelődéssel.

Szlovákiában négy nemzetiségi színház működik: az eperjesi székhelyű ruszin Alexander Duchnovič Színház, a magyar nyelvű kassai Thália Színház és a komáromi Jókai Színház, valamint a roma Romathan Színház Kassán. A decentralizáció során az elmúlt években a színházak fenntartói a megyei önkormányzatok lettek, de vannak törekvések, hogy ismét a kulturális minisztériumhoz tartozzanak.

A Szlovák Nemzeti Múzeum részeként nyolc nemzetiségi múzeum működik: a Zsidó Kultúra Múzeuma, a Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeuma, a Kárpáti Német Kultúra Múzeuma, a Szlovákiai Horvát Kultúra Múzeuma Pozsonyban, a Szlovákiai Cseh Kultúra Múzeuma Túrócszentmártonban, a Roma Kultúra Múzeuma Túrócszentmártonban, az Ukrán Kultúra Múzeuma Svidníken és a Ruszin Kultúra Múzeuma Eperjesen.

A legnagyobb változások a ruszinokat és az ukránokat érintették. A múzeumok esetében megjelentek olyan törekvések, hogy leváljanak a Szlovák Nemzeti Múzeumról és önálló múzeumként a kulturális minisztérium alá tartozzanak.

2.5.2. Pátria Rádió – Szlovák Rádió

Finanszírozási gondok miatt megkülönböztetett figyelmet kapott a nemzetiségi műsorok sugárzását biztosító Pátria Rádió (a továbbiakban: Pátria). A Szlovák Rádió már 2008 elején bejelentette, hogy a Pátria január 7-től, a Szlovák Rádió egyedüli középhullámú adásaként három középhullámú adón keresztül változatlan adásidőben fogja sugározni programját.

A Pátria a Szlovák Rádió 5. csatornája, amelyet két főszerkesztőség alkot: a pozsonyi központú magyar szerkesztőség, és a kassai székhelyű nemzetiségi és etnikai szerkesztőség, mely öt nyelven sugároz. Középhullámon a Pátria műsorát három adóról sugározzák (Nyitra, Rimaszombat és Eperjes), amelyek Szlovákia területének 80%-át fedik le. A rádió műholdon keresztül is sugároz, amely 100%-os lefedettséget biztosít, és elérhető a kábeltévéken, illetve az interneten is. 2008 januárjában öt kisebb adót kikapcsoltak, és 100%-kal megemelték a nyitrai és a rimaszombati adó teljesítményét. A Szlovák Rádió továbbra is tervezi az adás ultrarövid hullámon történő sugárzására való áttérést. A Stakčín-i adó kikapcsolása következtében 19 olyan település maradt lefedettség nélkül, ahol mintegy 1700 ruszin hallgató él. A kikapcsolás ellen 29 kelet-szlovákiai polgármester tiltakozott. Meg kell említenünk, hogy a ruszin

adás a régió történelmi, politikai, nyelvi sajátosságai folytán nem csak a ruszinok által lakott településeken népszerű.

A ruszin műsorokat minden második héten azonos időpontban sugározzák. A ruszin szerkesztőségben két főállású szerkesztő, egy félállású dramaturg és külső munkatársak dolgoznak.

A kormányhivatalhoz benyújtott petíciójukban az adó hallgatói kérték, hogy változtassák meg a műsorok sugárzási időpontjait, esetleg hosszabbítsák meg az esti és hétvégi műsorokat a reggeli műsorok helyett. Továbbá kérték egy önálló ruszin köszöntő műsor létrehozását a jubilánsok számára, amely helyettesítené a jelenlegi ruszin–ukrán közös adást. Kérték még a szerkesztőség áthelyezését Eperjesre, amit a Szlovák Rádió anyagi okokból elutasított, pedig az Eperjesi megye közgyűlése jóváhagyta két helyiség használatát a szerkesztőség számára.

2007 végén a Pátia csak az állami dotációnak köszönhetően maradt fenn. A pénzeszközök felhasználását viszont kifogásolta az Állami Számvevőszék.

A Szlovák Rádióról szóló törvény utolsó módosításakor törölték a középhullámú adás kötelező állami támogatását, ezzel az állam feladatát áthárították a rosszul finanszírozott közszolgálati médiára. A Szlovák Rádió más megoldásokat is tervbe vett a Pátia műsorainak sugárzására, elsősorban a II. ultrarövid hullámú sávra való átalálást. A kisebbségi kormánytanács 2008. június 30-i ülésén ajánlotta a Stakčín-i és pozsonyi adók újraindítását, valamint azt, hogy a Rádiótanács és a Televíziótanács a nemzetiségek képviselőiből álló munkacsoporttal konzultáljon a műsorszerkezet előkészítéséről (*Rádio Patria...*, 2008; *Rozhlas posilňuje...*, 2008; *Zápisnica z rokovania...*, 30. 6. 2008).

2.5.3. Szlovák Televízió

A Szlovák Televízió (a továbbiakban: SZTV) második csatornája sugározza a nemzetiségeknek szóló programokat. 2006 óta folyamatosan emelkedik a nemzetiségi programok gyártása. A programokat két nemzetiségi szerkesztőség biztosítja. A pozsonyi szerkesztőség foglalkozik a magyar kisebbségeknek szóló programok készítésével és sugárzásával, a kassai szerkesztőség a besztercebányai stúdióval közösen a többi nemzetiségnek szolgáltat. Az új szervezeti rendszeren belül felmerült a kassai és besztercebányai szerkesztőség bővítése. 2008-ban a magyar nemzetiségi műsor sugárzásának biztosítására 11,6 millió koronát, a többi nemzetiségi műsorok támogatására 8,3 millió koronát irányoztak elő (*Zápisnica z rokovania...*, 30. 6. 2008).

Valamennyi nemzetiségi magazint (a cseh kisebbségét leszámítva) a nemzetiségek anyanyelvén sugározzák szlovák feliratozással.

11. táblázat. Az egyes nemzetiségek számára sugárzott műsorok órászáma 2008. első félévében

Nemzetiség	Összórá szám	Arány %-ban
Magyar	59,47	50,9
Roma	23,82	20,4
Ukrán	3,97	3,4
Ruszin	2,13	1,8
Cseh	3,04	2,6
Német	3,00	2,6
Lengyel	1,70	1,5
Zsidó	0,85	0,7
Bolgár	0,00	0,0
Horvát	0,83	0,7
Bevándorlók	0,00	0,0
Etnikai csoportok	17,42	14,9%
Egyéb	0,62	0,5
Összesen	116,85	100,0

Forrás: www.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/3971.pdf.

2. 5.4. A kultúra finanszírozása

A nemzetiségi kultúra finanszírozásának alapját a Nemzetiségi Kultúra Program képezte, amely a kulturális minisztérium pályázati rendszerének része. 2008. februárjában zajlottak az egyes bizottsági ülések, amelyek döntöttek a nemzetiségeknek szóló támogatások elosztásáról. A bizottságok összeállításával, munkájával és a pénzek elosztásával kapcsolatban nem hangzottak el különösebb kifogások. Változás csak a magyar nemzetiségi bizottságban történt, ahol az eddigi egy bizottság helyett kettőt hoztak létre: egyet a kulturális programok, egyet a sajtó és könyvkiadás elbírálására.

A kisebbségi kormánytanács 2008. február 28-i ülésén Hrubík Béla, a Csemadok elnöke megállapította, hogy míg 2007-ben a nemzetiségi kultúrára elkülönített 80 millió szlovák koronából a magyar kisebbség 51,5 milliót kapott, addig 2008-ban a megemelt 104 millió koronából csak 53,1 milliót, ami 10%-os csökkenést jelent. Javasolta, hogy a Matica slovenskáról szóló törvény mintájára szülessen törvény a Csemadok pénzügyi támogatásáról, illetve törvény rendelkezzen a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet létrehozásáról. Az említett törvények részét képezhetnék a nemzetiségi kultúra finanszírozásáról szóló törvénynek. (*Zápisnica z rokovania...*, 28. 2. 2008).

2008. április 19-én a *Pravda* napilap megvádolta a kulturális minisztériumot, hogy a Madách-Posonium Kiadónak nyújtott támogatás összefüggésben volt a lisszaboni szerződés jóváhagyásával. A Kulturális Minisztérium április 20-án nyilatkozatot tett közzé, melyben elmondta, hogy a támogatások elosztásáról február 8-án az illetékes pályázati bizottság döntött, amelynek döntését a miniszter csak aláírta. A nemzetiségi kultúra támogatására szánt pénzeszközöket meghatározott feltételek alapján osztják el, ahol elsősorban az adott kisebbség lélekszámát veszik figyelembe (a kis lélekszámú nemzetiségeknél a pozitív diszkrimináció elvét érvényesítik). Az összegeket ezután a konkrét pályázatokra a szakmai bizottságok ítélik oda; minden kisebbségnek saját bizottsága van. A kulturális miniszter a kérdés kényes volta miatt nem avatkozik bele a bizottságok munkájába, és a döntést rábízta az egyes nemzetiségek képviselőire, akik a bizottságokban többségben vannak (<http://medialne.etrend.sk/tlac/clanok.php?clanok=4934>).

Továbbra is probléma a nemzetiségi szervezetek, egyesületek finanszírozása. A gazdálkodásról szóló törvény ugyanis nem teszi lehetővé a nonprofit szervezetek működésének finanszírozását. A kormánytanács 2008. június 30-án javasolta Dušan Čaplovič alelnöknek, hogy a pénzügyminisztériummal közösen keressen megoldást „egy kisebb pénzcsoomag elkülönítésére, amely a kisebbségi szervezetek működési költségeinek részfinanszírozását szolgálná” (*Zápisnica z Rady vlády...*, 30. 6. 2008).

12. táblázat. Kultúrára szánt összeg elosztása 2008-ban a bizottságok döntése alapján – megtélt összegek

Kisebbség	Támogatás összege (Sk)	Támogatott pályázatok száma	Elutasított pályázatok száma	Összesen beadott pályázatok száma
magyar	53 144 000	533	165	698
roma	14 000 000	86	50	136
cseh	5 000 000	41	3	44
ruszin	5 350 000	67	30	97
ukrán	3 650 000	24	5	29
német	3 500 000	41	2	43
morva	600 000	5	1	6
horvát	1 550 000	7	1	8
bolgár	850 000	6	0	6
lengyel	1 650 000	13	0	13
orosz	1 100 000	16	6	22
zsidó	1 900 000	15	1	16
összesen	92 294 000	848	264	1 112

Megjegyzés: A „kulturális politika” tételre a költségvetésben jóváhagyott összeg 7 000 000 Sk volt, ebből a magyar kisebbségnek 3 620 000 Sk. A nemzetiségek kultúrájának támogatására 99,296 mil. Sk volt elkülönítve, 2007-ben ez az összeg 87 mil. Sk volt. Forrás: Ministerstvo kultúry SR.

J. Kresáková, a regionális és kisebbségi kultúra osztályának vezérigazgatója tájékoztatása szerint a 2009-es évre a kisebbségek képviselőinek észrevételei alapján új elosztási rendszert alakítottak ki. Ebben a rendszerben a pályázati összegeket elosztó bizottságok határozzák meg a támogatások területi prioritásait, mivel minden kisebbségnek egyéniek az igényei. A kulturális minisztérium a 2009-es évre a következő prioritásokat határozta meg: a gyermek- és ifjúsági kulturális programok támogatása, nagy múltú és többéves tradícióval rendelkező kulturális programok, eredeti ötletek támogatása, legalább egy, rendszeres megjelenő sajtótermék kiadása, nemzetiségi szerzők műveinek kiadása, több forrásból finanszírozott projektek támogatása. A pályázati feltételek közzétételének határideje 2008 októbere volt, a pályázatokat 2008 novemberéig adhatták be a pályázók. A pályázatok folyamatosan is benyújthatók, de csak évente egyszer bírálják el őket.

3. A MAGYAR KOALÍCIÓ PÁRTJA

A Szlovák Köztársaság egyetlen meghatározó nemzetiségi politikai pártja a Magyar Koalíció Pártja (MKP). Az MKP vezetésében 2007-ben bekövetkezett lényeges változások után 2008-ban már további változásokra nem került sor. Az MKP új vezetése, élén

Csáky Pállal, megszilárdította pozícióját. Elmondható, hogy az 1998-ban az MKP-ban¹⁰ egyesült volt magyar pártok (Együttélés, Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom, Magyar Polgári Párt) közötti különbségek fokozatosan elmosódtak. Mindenekelőtt a párt konzervatív, etnikai irányultságú és kereszténydemokrata szárnya közötti különbségekről volt szó. A Magyar Polgári Párt híveinek a pozíciója viszont lényegesen meggyengült.¹¹ A hagyományosan szilárd választói háttérrel rendelkező szociáldemokrata irányzat a párton belül nem érvényesült. A pártban a döntő befolyást fokozatosan a Duray Miklós által képviselt nemzeti elkötelezettségű csoport szerezte meg, amely szorosan együttműködik a Fidesz magyar jobboldali párttal, ami az MKP bel- és külpolitikai tevékenységében is megnyilvánul. Politikájának az alapját a kisebbségekkel foglalkozó témák képezik.

Az MKP 2007-hez hasonlóan, 2008-ban is felvetett olyan régi-új kérdéseket, amelyeket előzetesen sem a párton belül, sem a többi ellenzéki párttal – a korábbi koalíciós partnereivel – nem vitatott meg. Emiatt a jelentős ellenzéki pártok és az MKP közötti viszony tovább romlott.

A Smer-SD képvisői az MKP által előterjesztett egyre fokozódó követeléseket annak tulajdonította, hogy a magyar párt nem került be a kormányba. Boris Zala (Smer-SD) meg is jegyezte, hogy Csáky Pál veszélyes játékot folytat. Rámutatott arra is, hogy az MKP elszigetelődött, és azon kell gondolkodnia, hogy további politikáját milyen irányban szeretné folytatni. A kormánykoalíció pártjai az MKP-t következetesen az ellenzéki politikai pártok egyikének tekintették, és elutasították, hogy úgy tekintsenek rá, mint a nemzeti kisebbség képviselőjére. Az MKP-val nem voltak hajlandók tárgyalni, azonban nem teremtettek kellő feltételeket ahhoz, hogy megbeszéléseket folytathassanak a magyar kisebbség társadalmi elitjével. A magyar nemzetiségű személyiségek jelenléte a kormány kisebbségi tanácsában, az iskolaügyi minisztérium mellett működő Nemzetiségi Iskolák Tanácsában, vagy a kulturális minisztérium pályázati bizottságaiban nem pótolhatja kellően az állam kisebbségpolitikájának szervezésében, irányításában való közvetlen részvételt. Az összefogott, egyértelmű kormányzati kisebbségpolitika hiánya oda vezetett, hogy az országon belül és nemzetközi téren is lényegesen megromlott a szlovák–magyar viszony.

Az MKP képviselőinek, elsősorban Csáky Pálnak és Duray Miklósnak több kijelentése is feszültséget váltott ki a szlovák politikában, s ezekre a kijelentésekre a SNS politikusai nacionalista és magyarelles hangulatú válaszokat adtak, amelyek további konfliktusokat gerjesztettek.

Megváltozott az MKP politikusainak szóhasználata is, egyre gyakrabban hangzottak el részükről expresszív, nemegyszer sértő megjegyzések a szlovák politikusok (Robert Fico, Ivan Gašparovič, M. Urbáni, és főleg az SNS elnöke, Ján Slota) címére. A kormány részéről az „egészséges történelemszemlélet”, az MKP részéről pedig az „etnikai történelemszemlélet” beemelése a politikába jelezte, hogy az uralkodó nemzeti populista politikával egyre jelentősebben konkurál az MKP nemzeti populizmusa. Bugár Béla, az MKP

10 A Fidesz, a magyar ellenzéki párt elnöke, Orbán Viktor 2008. február 28-án Losoncon a három szlovákiai magyar párt 1998-as egyesülését hóstettnek nevezte (Orbán Viktor..., 2008).

11 A valahai Magyar Polgári Párt vezetőségi tagjai közül az MKP vezetőségében jelenleg csak Berényi József, Hamerlik Richárd és Angyal Béla van, az Országos Tanácsban rajtuk kívül még Gyurovszky László (a Vágsellyei járás képviselőjeként).

volt elnöke, aki a párt új vezetésének egyik bírálójává vált, azt állította, hogy a nyilvánosságra került esetekben nem az egész párt politikájáról van szó, hanem a párt elnökének bizonyos kilengéseiről, és nem értett egyet azzal, hogy az egész párt radikalizálódik. Annak ellenére, hogy negatívan értékeljük a jelenlegi kormánykoalíciónak a szlovákiai magyar kisebbséggel szembeni politikáját, szükségesnek tartjuk elmondani azt is, hogy az MPK jelenlegi vezetésének a politikája is igencsak problematikus. Drámainak értékeli Szlovákiában a magyar kisebbség helyzetét és a magyar nemzetiség veszélyeztetettségét sugallja. Ugyanakkor kellő előkészületek nélkül olyan témákat vet fel, amelyeknek koncepcionális megoldása nincs előkészítve, nem élvezi sem a magyar, sem a szlovák közvélemény, sem egyetlen olyan politikai párt támogatását, amellyel együttműködve kedvező megoldást érne el. Az érvelésekben és a témák felvetésének a módjában viszont világosan olvashatók az etnikai nacionalizmus jelei.

Bugár Béla szerint a párt semmilyen határozatot vagy programot nem fogadott el, amely provokatív lenne. „A párt vezetése viszont azt a benyomást kelti és olyan képet mutat, mintha az MKP radikalizálna. Mindez az MKP elnökének a hibája. Nem beszélhet autonómiáról vagy a Beneš-dekrétumok átértékeléséről anélkül, hogy ezt a párt ne tárgyalta volna meg.” Ugyanakkor arra is rámutatott, hogy az uralkodó Smer-SD elutasítja a tárgyalásokat az MKP-val, tehát lehetetlenné teszi az egyes problémák megoldását (*Bugár: Tak zle...*, 2008; *Bugár: SMK...*, 2008).

Az ismételten és rendszeresen megnyitott témák közé tartozik a magyar püspök gondolata is. Ez a kérdés mindenekelőtt akkor vált időszerűvé, amikor 2008 februárjában a pápa Szlovákiában két új egyházmegyét hozott létre. Pozsonyban egy önálló, fő egyházmegye jött létre, ugyanakkor Szlovákia déli területeit több egyházmegyéhez osztották be. A dunaszerdahelyi Pázmáneum Polgári Társulás, a pozsonyi Mécs László Társulás, valamint a komáromi Jó Pásztor Alapítvány a Szlovákiai Püspökök Konferenciájához nyílt levelet intéztek, amelyben kifejtették igényeiket (*Veriaci maďarskej...*, 2008). A Szlovákiai Püspökök Konferenciájának szóvivője, Jozef Kováčik hangsúlyozta, hogy amennyiben arra szükség lesz, a magyar hívók problémáit egy segédpüspök vagy vikárius közreműködésével, illetve lelkipásztori gondoskodás formájában fogják megoldani. Aztán hozzátette: „Ez az egyházmegyék és az egyházmegyék püspökeinek a hatáskörébe tartozik” (*Po novom...*, 2008). A püspökök kinevezése kizárólag a Vatikán hatásköre, és a katolikus egyház nem etnikai elven szerveződik. A katolikus egyház inkább az „örök értékeken” nyugszik, nem befolyásolja a politikai helyzet aktuális változásait, ezért az egyes problémákra is fokozatosan reagál.¹² Viliam Judák, a nyitrai egyházmegye püspöke a magyar nemzetiségű katolikus hívók ügyeinek intézésével Ján Pristač püspöki vikáriust bízta meg (*Biskup Judák vymenoval*, 2008).

Az MKP ellenzékben is egyértelműen megőrizte európai orientáltságú politikáját.¹³ Az MKP Országos Tanácsa az Európai Parlamentbe történő választásokra első helyen

12 Szlovákia egyházi függetlensége például csak 1977-ben, tehát 59 évvel Csehszlovákia megalakulása után valósult meg.

13 Az MKP uniós képviselői azonban azokat a problémákat, amelyeknek a megvitatására itthon nem került sor, az Európai Parlamentben elemezték, elsősorban a napirend előtti egyperces felszólalásaikban, amelyekre a házszabály szerint nem lehet reagálni. Bauer Edit és Duka-Zólyomi Árpád az Európai Parlament plenáris ülésén felvetették például a magyar tanítási nyelvű iskolák számára készült honismereti tankönyv problémáit, valamint az SNS elnökének, Ján Slotának a vulgáris megnyilvánulásait is (*SMK chce...*, 2008). Az Európai Parlamentben a magyarul beszélő képviselők között nagyon szoros az együttműködés.

Bauer Editet jelölte. A lista második helyére Mészáros Alajos került, aki korábban Szlovákia svédországi nagykövete volt. A negyedik helyre Lancz Attilát jelölte, az Európai Parlament egyik képviselőjének az asszisztensét, őt követte a listán Albert Sándor és Hodosy Szabolcs (*SMK si chce...*, 2008).

Az MKP európai orientáltsága a legegységelműbben a Lisszaboni Szerződés elfogadása körüli viták során nyilvánult meg. A párt ennek a dokumentumnak az elfogadását annak ellenére is támogatta, hogy a parlamenti ellenzék azt a sajtótörvény bizonyos módosításához kötötte. Tekintettel arra, hogy az MKP a Lisszaboni Szerződés jóváhagyásának folyamatát kihasználta arra is, hogy tárgyaljon az oktatási törvény módosításáról, a többi ellenzéki párt árulással vádolta meg. Mindez később visszatükröződött a parlament ellenzéki pártjai közötti viszonyban is.

Az SDKÚ-DS és a KDH ezek után az MKP-t nem hívta meg a közös tárgyalásokra. Mindkét párt képviselői azt hangoztatták, hogy az ellenzéket csak az említett két párt képviseli. A három ellenzéki párt vezetői utoljára 2008. április 1-jén találkoztak az MKP székházában (*SDKÚ a KDH sa...*, 2008). Ekkor a kormánykoalícióval való kollaborálással vádolták meg az MKP-t. A pártnak elsősorban az oktatási törvényről folytatott tárgyalásokat rótták fel, de az Angyal Béla, az MKP jelöltje által vezetett Közbeszerzési Hivatal lépéseit is. Csáky Pál emlékeztetett arra, hogy Angyal Bélát még a második Dzurinda-kormány idején választották meg ebbe a funkcióba, és a törvény értelmében ezt a tisztséget öt éven át tölti be. „Az MKP párt szerveinek semmilyen ülésén, soha nem tárgyaltunk a Közbeszerzési Hivatal döntéseiről. Visszautasítom a politikai befolyásolás vádját.” (*KDH a SDKÚ...*, 2008).

2008 áprilisát követően az ellenzéki pártok elnökei legközelebb 2008. szeptember közepén találkoztak újra, meg kellett egyezniük abban, hogy az ellenzéki pártok közül kik lesznek tagjai a Szlovák Földalapnak, valamint az Egészségbiztosítási Felügyelet (Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou) felügyelő tanácsának (*Opozíčné stretnutie...*, 2008). Még a „futballválság” se változtatott semmit ezen a helyzeten, az ellenzéki pártok 2008. november 24-én az MKP nélkül beszéltek meg a parlament soron következő ülésén követendő ellenzéki stratégiát. „Konkrét kérdések megoldása kapcsán a parlamentben találkozunk” – jelentette ki a KDH alelnöke, Martin Fronc (*KDK a SDKÚ...*, 2008). Az említett novemberi találkozás után a két ellenzéki párt, az SDKÚ és a KDH bejelentette, hogy a parlamentben a képviselők frakciói szintjén az MKP-val is együtt fognak működni (*Opozíčné...*, 2008).

Az MKP-ban a párt korábbi vezetése (első sorban Bugár Béla és Simon Zsolt), valamint az új vezetés (mindenekelőtt Csáky Pál és Duray Miklós) között fennmaradt a feszültség. Bugár Béla diplomatikus és mérsékelt politikáját elsősorban a szlovák politikai pártok értékelték nagyra, ő azonban a pártban az elnökválasztás során elszenvedett vereség miatt céltudatosan kezdett kivonulni az MKP politikai életéből. Bugár a tömegtájékoztató eszközök előtt is elutasította azt a lehetőséget, hogy visszatérjen a pártpolitika első vonalába, viszont egyértelműen javasolta a párt jelenlegi elnökének a leváltását (*Bugár: SMK potrebuje...*, 2008).

A párton belül az ellentétek további forrását képezték Simon Zsolt kijelentései, aki élesen bírálta az MKP vezetését. A rimaszombati Járási Etikai Bizottsága úgy döntött, hogy az országgyűlési képviselő kijelentéseivel nem sértette meg a párt alapszabályát. Csáky Pál megfellebbezte az etikai bizottság döntését, és az említett esettel kapcsolatban kijelentette, hogy a pártban nincsenek ellentétek, csak néhány egyén elégedetlenkedik (*SMK nechala...*, 2008; *Csáky a Mede...*, 2008).

Külön kategóriába tartoznak az MKP alelnökének, Duray Miklósnak az ügyei. 2008. október 11-én közlekedési baleset részese volt, de képviselői mentelmi joggal élve nem volt hajlandó magát alkoholvizsgálatnak alávetni. Már 2006. április 18-án is túllépte gépkocsijával a megengedett sebességet, és akkor is elutasította az alkoholtesztet (Miklós *Duray...*, 2008). Ennek ellenére az MKP 2008. október 18-án megtartott országos tanácsán senki nem kért Duray Miklóstól magyarázatot az említett baleset körülményeiről.

4. VÁLOGATOTT KISEBBSÉGPOLITIKAI ÜGYEK

4.1. Az autonómia

2007 végén Bócsa János javasolta, hogy 16 szlovákiai járás területén, ahol több mint egymillió szlovák él, hozzák létre a Dél-felvidéki Autonómiát. Ezt a javaslatot a szlovák politikai pártok politikai provokációként értékelték (*HZDS: Juho-hornozemská...*, 2008). A Nomos Regionalizmus társulás visszautasította, hogy a területi autonómiát valamiféle államellenes, alkotmányellenes, népellenes és diszkriminációs kezdeményezésnek tekintsék. Bócsa javaslatát a teljes szlovák politika szélsőségesnek, elfogadhatatlannak és valóságidegennek tekintette. A Belügyminisztérium 2008 januárjában feloszlatta a Nomos Regionalizmus polgári társulást (*Bócsa vyzýva*; 2008; *Slotu...*, 2008; *Ministerstvo rozpustilo...*, 2008). A társulás honlapja azonban ma is működik, bár nehezen elérhető.

Az MKP 2008 elején egyértelműen visszautasította az országhatárok megváltoztatását, valamint azt is, hogy területi autonómiára törekedne. „A világ változik. Amikor a határok nélküli Európát építjük, miért lenne érdekünk most bármilyen határt megváltoztatni? Másrészt azonban érdekünk, hogy biztosítva legyen kultúránk és oktatásügyünk, ezért ezen a téren szívesen látnánk egy magasabb szintű önkormányzást” – jelentette ki Csáky Pál, az MKP elnöke (*Csáky: Slotu...*, 2008). Az autonómia körüli vitákhoz külföldről is érkeztek vélemények. Göncz Kinga, Magyarország külügyminisztere azzal a kéréssel fordult Knut Vollebaekhoz, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) kisebbségügyi főbiztosához, hogy a régióban segítse megvalósítani az autonómiáról és a kisebbségek jogairól folytatott nyílt vitát (*Mad'arsko: Gönczová...*, 2008).

Az autonómiáról folytatott viták új hullámát váltotta ki Csáky Pálnak az ismert romániai magyar politikussal, Tőkés Lászlóval folytatott megbeszélése. Csáky Pál szerint az autonómia ernyője alá a szlovákiai magyarok kulturális és művelődési szervezetei tartoznának. Az egész rendszerről és annak finanszírozásáról a szlovákiai magyarok választott, kis létszámú parlamentje döntene, az országos parlament pedig törvényességi felügyeletet gyakorolna a kisebbségi képviselők felett. Amikor a sajtó erről hírt adott, Csáky Pál kijelentette: 2008. szeptember 27-én Dunaszerdahelyen Tőkés Lászlóval az autonómiáról nem beszéltek. A találkozóra kapcsolatban kiadott nyilatkozata szerint a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala Emberjogi és Nemzeti Kisebbségek Szekciójának a 2003–2005 közötti elképzeléseiről beszélt (*Kubiš kritizoval...*, 2008). „A mai találkozó legfontosabb pontja valóban az volt, hogy egymás között tisztázzuk, mit is értünk az autonómia különféle formái alatt” – mondta a találkozó utáni sajtóértekezleten annak a hangfelvételnek a tanúsága szerint, amelyet a parameter.sk hírportál hozott nyilvánosságra. Csáky Pál szerint a kulturális és oktatá-

si önkormányzat megvalósítása mindig is az MKP programjában szerepelt. Ám szerinte a hangfelvételt, amelyen arról beszél, hogy az autonómia az MKP programja, rosszul fordították.¹⁴ Az egész ügyet tisztességtelennek nevezte. Az MKP elnöke elismerte ugyan, hogy szólt az autonómiáról, ám csak egyetlen magyarázó mondatban, amikor rá akart mutatni arra, hogy a szlovákokat az autonómia szó nagyon érzékenyen érinti (*Csáky poprel...*, 2008; *Fico robí...*, 2008).

„Az autonómia szerte a világban a politikai kommunikáció része, de a mi programunkban nem szerepel” – hangsúlyozta Berényi József (*Maďarič: Za zlé...*, 2008). Szigeti László, az MKP alelnöke kijelentette, hogy nem híve Dél-Szlovákia se területi, se politikai autonómiájának, és úgy hiszi, hogy a párt tagságának többsége is így vélekedik. „Ez nem szerepel az MKP céljai között” – szögezte le 2008 októberében a JOJ Televízió *De Facto* c. műsorában. Hozzátette még, hogy mindenhol előfordulnak szélsőségesek (Szigeti: *Väčšina...*, 2008). Az MKP egy másik képviselője, Farkas Iván úgy nyilatkozott, hogy pillanatnyilag a területi autonómia nem a megfelelő kiindulási pont, amely megoldást jelentene a szlovákiai magyarok számára. Arra a kérdésre, miért csak pillanatnyilag, mivel ez nyugtalanítja mind a szlovák politikát, mind a közvéleményt, a következőket válaszolta: „A jelenlegi helyzetben a kulturális és oktatási önkormányzat híve vagyok. Nem tudom azonban, merre fog fejlődni a jövőben nemzetünk együttélésének tekintetében a közhangulat, ezért nem tudom megmondani azt se, mi lesz tíz vagy ötven év múlva.” Véleményét a szlovák politika kiszámíthatatlanságával indokolta (*Iván Farkas...*, 2008).

Ezzel szemben a szlovák politikai pártok abból a feltételezésből indultak ki, hogy „az MKP egyértelműen Dél-Szlovákia autonómiáját készíti elő” – ezt M. Dzurinda jelentette ki. A KDH elnöke, Pavol Hrušovský is abban az értelemben nyilatkozott, hogy Szlovákiában a magyar autonómia semmilyen formája nem valósítható meg. „Se önkormányzati, se kulturális, se oktatásügyi”, és visszautasította a Csáky Pállal való mindennemű együttműködést abban az esetben, ha radikalizálni fogja a szlovák politikai színteret. Szavai szerint a KDH számára elfogadhatatlan a szlovákiai magyarok autonóm jogállásáról való bármilyen spekuláció. Az MKP a volt szövetségeseinek álláspontját a szlovák politikai pártok között folyó nacionalista versengés számlájára írta (*Na oboch...*, 2008; *Csákyho návrhy...*, 2008; *KDH a SDKÚ sa dohodli...*, 2008).

Az „autonómia” az MKP szótárában nagyon gyakori kifejezés, az „önkormányzat” szinonimája. Ugyanez azonban a szlovák politikai pártok számára elfogadhatatlan. Ők különbséget tesznek ugyan az önkormányzat és az autonómia fogalma között, de e fogalmakról politikai vitába nem hajlandók bocsátkozni. Számukra bármilyen autonómia-törekvés radikális és szélsőséges.

14 Peter Morvay a *Čo vyrieskať z autonómie (Mit kicsikarni az autonómiából)* c. cikkében a következőket írta: „Csáky úgy viselkedik, mint az a pubertás, akit a betört ablak mellett érnek tetten. Ahelyett, hogy férfiasan szembenézne a helyzettel és bevallaná, hogy valóban azt mondta, amit ma bárki meghallgathat vagy lefordíthat a nyilvánosan hozzáférhető hangfelvételtől, inkább a sajtót vádolja manipulációval és provokációval. A médiák pedig csak pontosan tájékoztattak a szavairól. Nem voltak hajlandók belemenni abba a politikai játékba, hogy a magyar publikum előtt – különösen a radikális kolléga előtt, akinek meg akarjuk mutatni, hogy nála semmivel sem vagyunk rosszabbak – autonómiáról beszélünk, ezt viszont szlovák nyelvre önkormányzatnak fordítjuk, miközben saját publikumunkat ismét afelől biztosítjuk, hogy ez a két dolog egy és ugyanaz (ami nem mindig igaz). Mindemellett Szlovákiának szüksége van a kisebbségi autonómiáról szervezett komoly vitára. Már csak azért is, hogy fény derüljön arra, mit is takar ez a fogalom valójában, és arra, az itteni magyarok ezt az autonómiát valóban akarják-e, illetve mit is akarnak tulajdonképpen.” (Morvay, 2008)

A veszélyeztetettség érzésének kiváltása mindkét oldalon az ellenségkép kialakításának a része, olyan ellenségé, aki miatt fel kell sorakozni egy-egy olyan politikai párt mögé (függetlenül annak pillanatnyi nagyságától és politikai súlyától), amely az etnikai (szlovák vagy magyar) érdekeket védi, illetve a kormánypártok esetében, amely Szlovákia nemzetállami érdekeit védelmezi.

A médiák aránylag kisebb figyelmet szenteltek Simon Zsolt parlamenti képviselő tevékenységének, aki bejelentette a dél-szlovákiai régió városai és falvai társulásának a létrehozását. A társulás ideiglenes neve Dél-Szlovákia Városainak és Falvainak Regionális Társulása, feladata az lenne, hogy segítsen megoldani a régió sajátos problémáit. Úgy érvelt, hogy ez a társulás apolitikus, amely nem az autonómia létrehozása érdekében jönne létre. Törekvése azonban a régió több önkormányzatának ellenállásába ütközött. Igaz ugyan, hogy Simon Zsoltnak sikerült a terv támogatására megnyerni a régió mintegy 50, zömében magyar lakta települését, de a többségében szlovákok lakta települések elutasították a kezdeményezést. A képviselő több esetben még azoknál az önkormányzatoknál se járt sikerrel, amelyeket az MKP tagjai irányítanak. Ez részben a képviselőnek a pártban kialakult helyzete, a pártvezetéssel szembeni ellentétei miatt következett be. Szlovákia Városai és Falvai Társulásának (ZMOS) elnöke, Michal Sýkora viszont annak a reményének adott hangot, hogy a terv egyáltalán nem fog megvalósulni, mivel ez a helyi önkormányzatok pozíciójának a meggyengüléséhez vezethet. Új társulás csak abban az esetben jöhet létre, ha azt a régió városainak és falvainak többsége támogatja. Robert Fico kormánya Simon Zsoltot már korábban is azzal vádolta, hogy etnikai alapokon akar létrehozni társulást. Simon ezt természetesen elutasította (*Obce na juhu...*, 2008; *Organizácia pre...*, 2008).

Szlovákiában mindeddig nem sikerült a nemzeti kisebbségek fejlődésének olyan feltételeit és mechanizmusait kialakítani, amelyek elősegíthették volna, hogy a kisebbségek (adott esetben a kisebbségi helyzetben élő szlovákok is), az általuk lakott területeken – a kormánnyal és az önkormányzati szervezetekkel együttműködve – maguk oldhassák meg a problémáikat. Az *autonómia* és az *önkormányzat* fogalmáról olyan vita, amely tisztázhatta volna, mit is jelentenek ezek valójában, ki mit ért alattuk, el se kezdődött. A kérdéskör mindmáig tabu, az érdekelt pártok ezzel alaposan vissza is élnek, és saját politikai céljaik elérésére, az ellenségkép kialakítására használják fel.

4.2. A tankönyvek – kétnyelvű földrajzi nevek

A nemzetiségek nyelvén oktató iskolákban rendszerint a szlovák tankönyvek fordításait, illetve az iskolaügyi minisztérium által jóváhagyott tankönyvek adaptációit használják. A nemzetiségek nyelvén oktató iskolák, valamint a nemzetiségek nyelvét oktató iskolák számára a legfontosabb és a feltétlenül szükséges tankönyveket és munkafüzeteket hagyják jóvá. Az oktatási törvény 40. paragrafusában értelmében az iskolákban a minisztériumi jegyzékben nem szereplő tankönyvek és tanszövegek használata is megengedett.

A nemzetiségi iskolák számára készült tankönyvekben a földrajzi nevek írásával kapcsolatos gondok már 2007 januárjában felszínre törtek, amikor J. Mikolaj oktatási miniszter levelet küldött a tankönyvkiadónak azzal az utasítással, hogy a nemzetiségi iskolák számára készült tankönyvekben a földrajzi neveket kizárólag szlovák nyelven tüntessék fel.

2008-ban kikerült a nyomdából a magyar tanítási nyelvű iskolák 4. osztálya számára készült honismereti tankönyv. Ez a tankönyv a magyar nemzetiségű pedagógusok

és szülők között nagy felháborodást váltott ki. Az MKP kezdeményezte a törvény módosítását annak érdekében, hogy nemzetiségek számára készült tankönyvekben, a tanítás során használt szövegekben és a munkafüzetekben a földrajzi nevek a kisebbségek nyelvén is szerepelhessenek. Igényeit egyrészt a Regionális vagy kisebbségi nyelvek európai chartájával támasztotta alá, mivel ebben a dokumentumban Szlovákia szerződő félként kötelezte magát, hogy „lehetővé teszi vagy támogatja (...) a helyneveknél a regionális vagy kisebbségi nyelveken hagyományos és helyes formák használatát vagy elfogadását, ha szükséges a hivatalos nyelv(ek) szerinti elnevezésekkel együttesen használva.” továbbá hivatkozott a ET Kisebbségvédelmi Keretegyezményre is, amely kimondja, hogy a szerződő felek „törekedni fognak arra, hogy jogrendszerükben (...) a hagyományos helységneveket, utcaneveket és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megnevezéseket a kisebbség nyelvén is kiírják, ha megfelelő igény van ilyen jelzésekre.” Eddig a kisebbségek számára készült tankönyvekben a helységnevek a tanulók anyanyelvén voltak feltüntetve.

Dušan Čaplovič első reagálásaiban nem értett egyet az oktatási törvénynek az MKP képviselői által előterjesztett módosításával, mivel nem tartotta fontosnak a probléma törvényi szabályozását. A magyar tanítási nyelvű iskoláknak azt javasolta, hogy tanítsanak az eddig használt honismereti tankönyvekből, amelyekben a földrajzi nevek a szlovák nyelv helyett magyar nyelven vannak feltüntetve.

Az SNS úgy nyilatkozott, hogy a maga részéről mindent meg akar tenni annak érdekében, hogy a Szlovák Köztársaság minden állampolgára, legyen az magyar vagy bármilyen más nemzetiségű, elsajátítsa az államnyelvet. Az SNS mint párt és összes képviselője is tiszteli a törvényt, és fő célkitűzésük megakadályozni az MKP-nak azt a törekvését, hogy Dél-Szlovákiában nem teljes értékű, az államnyelvet nem ismerő állampolgárok nevelődjenek (*SMK obťažuje...*, 2008).

A Matica slovenská nyilatkozatában azt fejtette ki, hogy az MKP célja a történelmi Magyarország kényszerrel bevezetett hivatalos földrajzi neveinek a felújítása Szlovákiának még azokon a területein is, ahol soha nem élt és ma sem él magyar nemzetiség, és amely nevek a monarchiának és a monarchia asszimilációs politikájának megszüntével elvesztették létjogosultságukat, és azokat a fejlődés végérvényesen túlhaladta (*Ústav matice slovenskej...*, 2008).

A magyar pedagógusok azzal érveltek, hogy a magyar nyelvű szövegbe helyezett szlovák kifejezés nyelvtani szempontból értelmetlen. Hangsúlyozták, hogy a szlovák nyelvű földrajzi elnevezések zavarják a magyar mondatszerkesztést. Az alanyesetben álló szlovák megnevezések a mondatokat gyakran érthetlenné teszik. A magyar iskolák többsége a tankönyveket ki se csomagolta, visszaküldte azokat a minisztériumnak (*Jesenský...*, 2008).

Ján Mikolajtól eltérően Dušan Čaplovič elismerte a kétnyelvűség jogosultságát, de szerinte a tankönyvekben első helyen a szlovák megnevezésnek kellene szerepelnie, és csak ez után kellene feltüntetni a kifejezés fordítását a kisebbség nyelvén. Ebben az értelemben levelet küldött a kiadóknak, melyek maguk dönthetnek arról, hogy a nemzetiség nyelvű megnevezéseket a szövegben tüntetik-e fel, vagy egy külön jegyzékben. Ktartott amellet a nézete mellett, hogy a kétnyelvűséget úgy kell betartani, ahogy abban a kormány mellett működő kisebbségi tanács megegyezett (*Szigeti: Váčšina...*, 2008). A tanács határozata viszont konkrétan nem határozta meg, melyik nyelven kell először feltüntetni a földrajzi kifejezést, bár a határozat elsőként a szlovák nyelvet említi.

A honismereti tankönyv után a minisztérium a 9. osztály számára készült történelmi olvasókönyvet kezdte kézbesíteni az iskoláknak – szintén szlovák nyelven feltüntetett földrajzi nevekkal. Dušan Čaplovič az TA3 televízióban kijelentette, hogy az olvasókönyvek kiküldését le kell állítani. Čaplovič véleményével egyetértett M. Maďarič kulturális miniszter is azzal, hogy legyenek kétnyelvű kifejezések, de első helyen a szlovák megnevezés szerepeljen (*Poslanci SMK...*, 2008). Az oktatási miniszter, Ján Mikolaj bejelentette, azt javasolja a kiadóknak, hogy az alanyesetben álló szlovák földrajzi név után törtvonallal kapcsolódjon annak magyar megfelelője (Čavoječ, 2008; *Nové učebnice...*, 2008). 2008 novemberének derekán már Ján Slota is azt nyilatkozta, elfogadható, hogy a magyar tanítási nyelvű iskolák számára földrajzi neveket két nyelven, szlovákul és magyarul is tüntessék fel. A kétnyelvű megnevezések ellen a HZDS-LS tiltakozott élesen (*HZDS trvá...*, 2008; *V učebniciach...*, 2008). Két kérdésben nem született konszenzus: melyik megnevezés legyen az első helyen, a szlovák vagy a magyar, illetve hogy melyik földrajzi neveket tüntessék fel magyar nyelven is. „Ezekben a tankönyvekben olyan szlovák városok, községek, folyók, hegységek nevei is szerepelnek, amelyeknek soha nem volt magyar megfelelőjük. Ha ezen az úton haladunk tovább, akkor sor kerül olyan megnevezések magyarosítására, amelyeknek sosem volt magyar nevük” – hangsúlyozta Robert Fico, hozzátéve, hogy a Dzurinda-kormány idején a tankönyvekben szlovák nyelven nem szerepeltek a megnevezések, csak magyarul (*Geografické...*, 2008).

A tankönyvekkel kapcsolatos problémák a magyar nemzetiségű lakosság körében az ellenállás szellemét váltották ki. A magyar tanítási nyelvű iskolákba járó tanulók szülői szövetségének (Szlovákiai Magyar Szülők Szövetsége) elnöke, Mézes Rudolf bejelentette, hogy szövetségükben is elhangzottak javaslatok tiltakozások szervezésére. A Szövetség, ugyanúgy, mint a Csemadok, tagja a Koordinációs Tanácsnak. Az SNS a tiltakozásokkal kapcsolatos hírekre újból előhuzakodott a köztársaság védelméről szóló törvény előkészítésének és a nemzetőrség felállításának szükségességével.

Az Aliancia Fair-play weboldalán Szlovákia 70 különböző nemzetiségű állampolgára tett közzé nyilatkozatot az említett problémáról.¹⁵

Az MKP törvényjavaslatot terjesztett elő, amelyben javasolta, hogy a tankönyvekben a földrajzi nevek magyar nyelven legyenek feltüntetve. 2008. október 29-én a koalíciós partnerek, a két kisebb kormánypárt, az SNS és a HZDS-LS tiltakozása ellenére a törvényjavaslatot a parlament első olvasatban jóváhagyta. A vezető kormánypártot, a Smer-SD-t a koalíciós szerződés megsértésével vádolták meg. Az MKP és az SDKÚ-DS képviselői egyetértettek abban, hogy a nemzetiségi iskolákban folyó oktatónyelvi munkára vonatkozó törvényekben fenn kell tartani a *status quot*. Amint azt Csáky Pál elmondta, az MKP ezekről a kérdésekről a parlament minden demokratikus frakciójával tárgyalni fog, kivéve az SNS-t (*Csákyho mrzia...*, 2008).

15 Ebben a nyilatkozatban a következők álltak: „A Szlovákiában élő magyar gyerekek számára kiadott tankönyveknek figyelembe kellene venniük a gyermekek anyanyelvének sajátosságait. Azokat a tankönyveket, amelyek két nyelv – a magyar és a szlovák nyelv – nyelvtani és lexikális rendszerének a keverékei, nem tekinthetjük természetes jelenségnek.” Az ilyen beavatkozás a szlovákiai magyarokból a Szlovákiától való elidegenedést és a Szlovákiával szembeni averziót váltja ki. A nyilatkozat aláírói hisznek abban, hogy a Szlovák Köztársaságban élő magyar nemzetiségű állampolgárok éppúgy, mint nyelvűk, amelyet szabadon használhatnak, szerves részét képezik hazánk kultúrájának, hozzájárulnak az egész Szlovák Köztársaság sokszínűségéhez és kulturális értékeihez (*Učebnice by...*, 2008).

„Előterjesztésre kerül majd egy olyan módosító indítvány, amely a törvényjavaslatot a többi párt számára is támogathatóvá teszi” – jegyezte meg az MKP képviselője, Szigeti László. Hozzátette, hogy az MKP-nak érdeke a legerősebb kormánypártot a törvény támogatására megnyerni. „A Smer-rel különböző szinteken tárgyaltunk” – tette hozzá Szigeti.

A módosított oktatási törvény, amely rendezi a földrajzi nevek használatának kérdését, s amelyet a Pavol Paška házelnök által javasolt formában hagyott jóvá a parlament, a magyar parlament elnökének, Szili Katalinnak a véleménye szerint is előrelépést jelent. Szili ezt, Pavol Paškával a magyarországi Komáromban folytatott tárgyalása után rendezett sajtóértekezleten nyilatkozta. Ezzel kapcsolatban felvetette a nyelvtörvény és a kartográfiai törvény kérdését is, mivel az utóbbi a földrajzi nevek használatát államnyelven írja elő.

Ivan Gašparovič köztársasági elnök december 19-én megvétózta a már elfogadott törvényt. Csáky Pál a köztársasági elnök döntésével kapcsolatban kijelentette: Ivan Gašparovič ismét bizonyította, hogy nem államférfi. Miroslav Kusý politológus a köztársasági elnöknek ezt a lépését nacionalista gesztusnak nevezte (*Prezident vetoval....*, 2008).

A köztársasági elnöki vétót követően Dušan Čaplovič kormányelnök megváltoztatta korábbi véleményét. Kiderült, hogy az elfogadott törvény valóban felvet néhány megoldatlan kérdést. Ilyen például a 2002–2006 között kiadott tankönyvekben alkalmazott írásmód követése, vagy a köznyelvben meg nem honosodott magyar megnevezés feltüntetése olyan települések esetében, ahol ennek nincs történelmi létjogosultsága. Ezért Dušan Čaplovič kérte a képviselőket, fontolják meg a köztársasági elnök kifogásait. A módosított törvény azért is problematikus, mert ellentétben áll a kartográfiai törvénnyel, s azért is, mert megszabja a korszakot, amelynek gyakorlata alapján a földrajzi neveket a kisebbség nyelvén használni kell. Čaplovič elutasította a magyar terminológiának a használatát olyan vidékeken, ahol soha nem éltek magyarok. Példaként Lubiša községet említette. „Nem fogadhatjuk el azokat a magyar elnevezéseket, amelyeket a 19. század végén és a 20. század elején, az erős magyarosítás idején vezettek be.” Čaplovič elkerülhetetlennek tartotta, hogy a törvény elfogadása után készüljön egy olyan rendelet, amely pontosan feltünteti mindazon településeket, amelyek megnevezése kisebbségi nyelven is szerepelni fog a tankönyvekben. „Szlovákia területén nem volt minden község nevének magyar megfelelője. Olyan községnevek is vannak, amelyeknek ruszin, ukrán, vagy német változata ismert. Úgy vélem, ezt az elvet be kell tartanunk.”

Az törvényt, amelynek az lett volna a feladata, hogy a magyar tanítási nyelvű iskolák tankönyveiben biztosítsa a földrajzi nevek magyar nyelvű használatát, Robert Fico kormányfő szerint is nehéz lesz a köztársasági vétó után ismét jóváhagyatni, mivel a javaslatot azok is elutasíthatják, akik korábban az elfogadása mellett szavaztak (Čaplovič: *Nemözeme...*, 2008).

4.3. A Slotajelenség

Nehéz ma arról vitázni, vajon egy politikus szóbeli megnyilvánulásai, vagy egy szélsőséges cselekedetei veszélyesebbek-e. Ami vitathatatlan, az az agresszivitás maga. Napjainkban a kimondott szó is tényné és tetté válik. Ennek a bizonyítéka az is, hogy a szavakkal is lehet bűncselekményt elkövetni, hogy a gesztusok is lehetnek bűncse-

lekmények (náci üdvözlés), hogy a szimbólum is bűncselekmény (pl. a horogkereszt, a Szálasi-féle egyenruha vagy a Hlinka Gárda jelvénye stb.).

Ebben az összefüggésben kell tekinteni Ján Slota kijelentéseire, amelyek a 2008-as évben is jelentős szerepet játszottak a szlovák–magyar politikai viszony radikalizálásában.

Különös figyelmet érdemelnek pl. a Szlovákia-szerte zajló kettős kereszt állítással összefüggésben, amelynek célja a magyar „turulok” hatásának közömbösítése. Ján Slota több mint tíz évvel ezelőtt Zsolna polgármestereként azt tervezte, hogy a város fölött mintegy 100 méter magas többfunkciós objektumot építtet, kettős kereszt formában. Az építkezésből azonban nem lett semmi (*Slota chce...*, 2008).¹⁶

Már 2008. januárjában emléktáblát helyeztek el Szlovákia megalakulása 15. évfordulója alkalmából a szlovák–magyar határ közelében, Csörgő (Čerhov) felett álló keresztben. 2008 szeptemberében az Erdőháton (Záhorie) emelt kettős kereszt felavatása alkalmával Ján Slota leplezetlen megvetéssel beszélt az ősmagyarok egyik mitológiai madaráról, a turulról, ami a magyarok számára nemzeti szimbólum is. A malackai (Malacky) avatáson így folytatta: „Dél-Szlovákiában nem a turulmadarak vannak ott, hanem a szlovák államiságot jelképező kettős keresztetek.” (*Slovenský a maďarský...*, 2008).

Különösen látványos volt a kettős kereszt felavatása a Vranov nad Topľou járásbeli Pavlovcében, ahová Slota helikopterrel érkezett. Érzelmekkel túlfűtött beszédében hangsúlyozta, hogy a szlovákok napjainkban már nem engedik magukat elnyomni déli szomszédai által. „Nem hajtunk térdet, nem engedünk annak az óriási nyomásnak, amelyet budapesti szomszédaink ránk gyakorolnak, ahol ott van az a kócos asszony, az a szegényke. Ő itt fenyeget bennünket, kérdéseket tesz fel kormányfőnek, akinek a cipője sarkáig se ér. Ezt senki nem engedheti meg magának ezzel a nemzettel, a szlovák nemzettel szemben. Mi ősidők óta itt vagyunk, és azok a mongolok csak sokára, nagyon sokára jöttek utánunk” – mondta Slota és hozzátette: „Ők turulokat, amolyan magyar papagájokat emelnek”. Slota az újságírók előtt Göncz Kingát Hitlerhez hasonlította: „Mindaz, amit ezek tesznek, az illetlenség és arrogancia teteje. Ezt csak Heinleinékhez és ahhoz a müncheni pincéből származó bajszos emberkéhez lehet hasonlítani, akinek ugyanolyan retorikája volt, mint ennek az asszonynak. (...) Lehet, hogy már neki is nő a bajszocskája.” Ján Slota közlése szerint az SNS Kelet-Szlovákiában már hét kettős keresztet emelt, és ezt tovább fogja folytatni (*Slota posilnený...*, 2009).

Ján Slotának a 2008-ban elhangzott provokatív kiszólásai nem korlátozódtak csak a kettős keresztetekre. Arról a „bizonyos magyar lovas bohócról” elejtett megjegyzése vezetett aztán 2008. májusában a Robert Fico és Gyurcsán Ferenc között tervezett találkozó elhalasztásához. Az SNS gyalázkodó kijelentéseitől elhatárolta magát Dušan Čaplovič történész, a szlovák kormány alelnöke is (*Komentár: Šašo...*, 2008). Túróc-szentmártonban a Matica slovenská évfordulójának ünnepségein Slota a magyarokról

16 A kettős keresztetek már sok éve állnak Szlovákia különböző helyein. Ilyeneket építettek például a cseh-szlovák föderáció idején az önálló Szlovákia szimpatizánsai. A kettős kereszt azonban összefügg a két bizánci hittérítő, Konstantin és Metód érkezésével is, akik a mai Szlovákia területén terjesztették a kereszténységet. A hármas halmon elhelyezett kettős kereszt Szlovákia egyik állami szimbóluma, a kettős kereszt ezenkívül a magyar államcímer része is. A turulmadár az ősmagyarok szimbóluma.

mint olyan csoportról beszélt, akik ide a Góbi-sivatagból érkeztek, és mongoloknak nevezte őket (*Komentár: Falošní...*, 2008).

Slota októberi beszéde miatt ketten tettek feljelentést. Gál Gábor, az MKP képviselője 2008 októberében Slota azon kijelentéseit perelte, amelyek szerinte kimerítették a faji és a nemzetgyalázás bűncselekmény törvényi tényállását: Göncz Kinga magyar külügyminisztert Slota kócos asszonynak, szegény szerencsétlennek nevezte, és Hitlerhez hasonlította, a magyar nemzeti szimbólumot, a turulmadarat undorító papagájnak, István magyar királyt pedig lovas bohócnak (*SMK už má...*, 2008). Slota ellen a másik feljelentés a Polgári Konzervatív Párt alelnökétől, Ondrej Dostáltól érkezett (*Krajská prokuratúra...*, 2008). Az eperjesi ügyészség Dostál feljelentését elutasította. Az ügyészség szerint Slota az „aztán jöttek azok a rablók, azok a gyilkosok és azok, akik Szlovákia-szerre állítják azokat az undorító turulokat” mondatában elkülönítette a rablókat és gyilkosokat azoktól, akik „azokat az undorító turulokat állítják”. Jogi szempontból nem lehet bizonyítani, hogy azok a rablók és gyilkosok ugyanazok, akik „Szlovákia-szerre állítják azokat az undorító turulokat, azokat a magyar papagájokat”. Az ügyészség szerint azt sem biztos, hogy Slota a magyarokról beszélt. „Hasonlóképpen a szóban forgó szöveg egészében explicit módon nem szerepel a „magyar nemzet” kifejezés. Csak jelzők vannak benne, amelyeket a feljelentők Slotának tulajdoníthatnak, „kifejezhetik feltételezéseiket, következtethetnek, de a gondolatárítás büntetőjogi szempontból nem állja meg a helyét” – áll az ügyészség indoklásában. Dostál ez ellen a döntés ellen panaszt nyújtott be (*Dostál podal...*, 2008). Robert Fico kormányfő és Dušan Čaplovič többször is elhatárolódtak Ján Slota kijelentéseitől, személyeskedő támadásaitól. Ján Kubiš külügyminiszter is elismerte, hogy Slota kijelentései gondot jelentenek. Ugyanakkor helytelennek tartja, ha pusztán Slota megnyilvánulásai miatt hirdet egy szomszéd ország „hidegháborút”. (*Fico neschvaľuje...*, 2008; *Kubiš sľubuje...*, 2008).

4.4. Az extrémizmus és a rasszizmus esetei – etnikai motivációjú bűncselekmények
2008 januárjában az országos rendőrfőkapitányság pozsonyi székházában ülésezett a szélsőséges megnyilvánulások elleni harc szakértői bizottsága. A bizottság elnökévé Martin Kubíkot választották. A résztvevők az első ülésen szervezési kérdésekkel foglalkoztak, mint pl. a tárgyalási rend, az alapszabály, a létrehozandó munkacsoportok. Képviselettel magát több minisztérium, a főügyészség, a titkosszolgálat, de a kormányon kívüli szervezetek is. A hűsznál több jelenlévő úgy határozott, hogy a bizottság kéthavonta fog ülésezni (*Komisia na boj...*, 2008). A szélsőséges megnyilvánulások elleni harc tárcaközi szakértői bizottságát Robert Kaliňák belügyminiszter fogja vezetni, és abban képviselve lesznek a minisztériumok, az ügyészség és a kormányon kívüli szervezetek is.

A „futballválsággal” kapcsolatban a kormány indítványozta a Büntető Törvénykönyv módosításának előkészítését, hogy a rendfenntartó erők még határozottabban léphessenek fel a szélsőséges megnyilvánulások ellen.

A civil szervezetek aktivistái óvtak a Büntető Törvénykönyv módosításától. A Polgár és a demokrácia, valamint az Emberek a rasszizmus ellen nevű szervezetek azt állították, hogy a törvény módosítása nem segít a szélsőséges megnyilvánulások visszaszorításában, a kormány részéről csak látszatcselekvésről van szó. Szerintük a módosítás nincs szakmai szinten előkészítve. „Csak arra szolgál, hogy a nemzetközi szinten Magyarországgal folytatott tárgyalásokon példálózni lehessen vele” – írta állás-

foglalásában a Polgár és a demokrácia igazgatónöje, Šarlota Pufflerová. Szerinte Szlovákiának olyan törvényt kellene elfogadnia, amely segítségével valóban felvehetik a küzdelmet az egyre terjedő szélsőséges megnyilvánulások ellen. Az ezért felelős állami szervezeteknek szemére veti, hogy nem elég aktívak. „2006-tól a rendőrség egyetlen szélsőséges csoport tevékenységét se göngyölítette fel, viszont hatalmas erőbedobással prezentálja a karemeléssel köszönő gyerekek ellen folytatott büntető eljárásokat, amit kontraproduktívnak tartunk, és ami nagyon lényeges, hogy mindez kevés a rendőrség és az egyéb testületek elégtelen megelőző tevékenysége miatt beállt helyzet következményeinek a felszámoláshoz” – jelentette ki Pufflerová. A civil szervezetek már április 9-én a kormánynak küldött nyílt levélben indítványozták, rendezzenek nyilvános vitát a szélsőséges bűncselekmények, a szélsőséges írott és egyéb anyagok, illetve a szélsőséges csoportok meghatározásáról (*Aktivistá...*, 2008).

A szlovák sajtó és a hírügynökségek a szélsőséges, rasszista, xenofób és fasiszta megnyilvánulások több típusával foglalkoztak:

- a kiskorú vagy fiatalokú személyek által elkövetett bűncselekmények,¹⁷
- információk az elítélt személyekről,¹⁸
- megoldatlan, hosszan húzódó esetek (Daniel Tupý meggyilkolása és a Malina Hedvig elleni támadás),¹⁹
- a „szélsőséges megnyilvánulások exportjának” esetei.²⁰ Közép-Európa egymással szomszédos országában a szélsőséges megnyilvánulások formái eltérnek ugyan,

17 2008. február 26-án a pozsonyi Óvárosban megtámadták Grigorij Mesežnikovot, a Közéleti Kérdések Intézete (Inštitút pre verejnú otázk) elnökét. A támadó a 27 éves pozsonyi Marek U. volt. Mesežnikov védelmére egy kb. 18 éves fiú kelt. Marek U. őt is megtámadta (*Grigorija...*, 2008). A következő példa: egy 15 éves sninai fiú a hóban kitaposott egy horogkeresztet és a „HAI HITLER ŽIJE” feliratot. A helyesírási hibák ellenére is vádat emeltek ellene (*Snina: Tinedžera...*, 2008). Más esetben a rendőrnnyomozó az Érsekújvári járásbeli Jászfalu (Jasová) községből a 15 éves Denis G. ellen emelt vádat. Az általános iskola tanulója ellen az alapvető emberi jogok és szabadság elnyomására irányuló csoport támogatása és propagálása címen emeltek vádat (*Školák...*, 2008). További példa: a szepesgörgői (Spišský Hrhov) gyermekotthon 15 éves neveltje szintén az alapvető emberi jogok és szabadság elnyomására irányuló csoportok támogatása és propagálása miatt került vád alá. A tinédzser a kezére horogkereszteket rajzolt, és a tanítás alatt karfelemeléssel köszönt (*Tinedžerka...*, 2008).

18 Például a Besztercebányai Bírületi Bíróság feltétel nélküli szabadságvesztésre ítélte azoknak a férfiaknak az egyikét, akik egy évvel ezelőtt Tureckán részt vettek a jobboldali szélsőségesek találkozóján. Martin Moldován azonban a hathónapos büntetésből csak négy napot tölt majd börtönben, mivel jóformán az egész büntetését letöltötte a vizsgálati fogságban. Az ítélet jogerős.

A trencsényi gépészeti szaktanintézet 17 éves tanulója megúsza feltételes szabadságvesztéssel. Ő öt hónapon keresztül terrorizálta iskolatársát annak faji hovatarozása miatt. A suhanc azzal fenyegette roma származású iskolatársát, hogy megöli, és ezt ismételte neki: „A cigányok a gázba valók”. Az elítélt egész idő alatt jellegzetes neonáci öltözetben járt iskolába, és ruháján *ANTI-ANTIFA* vagy *88* feliratokat viselt. Némettanárnőjét köszönete jeléül, amiért egyest kapott, karlendítéssel üdvözölte. A rendőrség akkor fogta el és emelt ellene vádat, amikor januárban iskolatársainak náci tematikájú zenét játszott le, és karlendítéssel üdvözölte őket. A fiatalokú beismerő vallomást tett és elfogadta a vádalkut. (Sme, 2008. december 2.)

19 A 2005. november 4-én meggyilkolt Daniel Tupý ügyével kapcsolatban a szervezett bűnözés elleni hivatal állítólag vádemelési javaslattal élt három személy ellen (Sme, 2008. február 27.). A pozsonyi ügyészség már átvette a nyomozati anyagot, és a vádemelést készíti elő. A három gyanúsított, Richard H., Ján S és Dávid V. a kerületi bíróság döntése alapján vizsgálati fogságban van (*Pripravujú...*, 2008).

20 A komáromi rendőrség 2008. június 28-29-én őrizetbe vett húsz fiatalt, akiket azzal gyanúsított, hogy támogatják és propagálják az alapvető emberi jogok és szabadság elnyomására irányuló csoportokat. Az őrizetbe vettek között 9 magyar állampolgár volt. A csoport barátjuk halálának 3. évfordulójára akart emlékezni. Egy fára kitűzték a Magyar Köztársaság zászlaját, a skinheadek szimbólumával díszített

ám a szélsőséges csoportok egymással szoros kapcsolatot tartanak fenn. „Az a körülmény, hogy Magyarországhoz hasonlítva nálunk kevesebb a szélsőséges megnyilvánulások száma, Csehországhoz viszonyítva pedig kevésbé harciasak, nem fedheti el a tény, amelyet a pozsonyi menet leplezett le: az extrémizmus nálunk is jelen van” (Leško, 2008),

- szervezett nacionalista és szélsőséges csoportok: Ezek a csoportok lényegesen nagyobb veszélyt jelentenek a társadalomra, amint az alkoholból bátorságot mérítő fiatalok alkalmankénti szertelenségei. A nacionalista beállítottságukat nyíltan hirdető csoportok közé sorolhatjuk például a Társulás a Hagyományok Megőrzéséért (Spoločnosť pre zachovanie tradícií) nevű egyesületet és az általuk szervezett nacionalista összejöveteleket. Ez a csoport elhatározta, hogy Jozef Tiso születésének 121. évfordulója alkalmából több városban összejöveteleket szervez. Csadcnán és Zsolnán a nacionalisták mellett csak néhány érdeklődő állt meg. A nacionalisták eredetileg azt tervezték, hogy az összejövetelek sorozatának szervezését Bytčán kezdik meg. A nagygyűlést azonban a városi hivatal betiltotta, ezért a Slovenská pospolitost' szélsőséges csoport kb. 20 tagja Tiso szülőháza előtt találkozott (*Zhromaždenie nacionalistov...*, 2008). A Legfelsőbb Bíróság még 2006-ban feloszlatta az ultranacionalista Slovenská pospolitost' – Národná strana nevű pártot, amelyik Jozef Tiso eszméit hirdette. A bíróság azért döntött a párt feloszlátása mellett, mert a párt alapszabályában a választási jog korlátozását javasolta, ami ellentétes az alkotmánnyal. Ezután a Slovenská pospolitost' polgári társulásként folytatta tevékenységét. A belügyminisztérium úgy döntött, hogy a szélsőséges Slovenská pospolitost' polgári társulást is feloszlattja. A társulás a minisztérium szerint nemzetiségi, faji, vallási és politika gyűlöletet és összeférhetetlenséget szított. A társulás feloszlátására a feszült szlovák–magyar kapcsolatok idején került sor, és ez egyben gesztus is volt Magyarországgal szemben, ugyanakkor annak demonstrációja is, hogy Szlovákia képes felszámolni a szélsőséges szervezeteket (*Ministerstvo vnútra...*, 2008). A Slovenská pospolitost' vezetése azonban felszólította a belügyminisztériumot, hogy érthetően és világosan jelölje meg, hol és milyen módon cselekedett törvényellenesen, valamint azt is hozza nyilvánosságra, melyik bíróság döntött arról, hogy a társulás tettei törvénysértőek, és megvádolta a minisztériumot, hogy politikai megrendelés alapján cselekedett (*Pospolitost' žiada...*, 2008). A Slovenská pospolitost' weboldala a világhálón ma is működik.

zászlót Will Rise Again The South felrattal, egy autóra kiterítettek egy horogkeresztes zászlót is. Ezen kívül a rendőrök lefoglaltak még egy kulcscomót is, amelyen három jelvény, a náci vaskereszt, az Adolf Hitler képmásával díszített náci kereszt, valamint a Nagy-Magyarország térképével díszített náci kereszt volt található (*Polícia zadržala...*, 2008).

A rendőrség egy 27 éves cseh állampolgárt is javasolt vád alá helyezni, aki Pozsonyban a *Szabadság Menetben* rasszista gondolatokat és nézeteket propagált. A nyomozó a férfit faji, nemzetiségi és etnikai gyűlölködésre való felbujtással vádolta meg. A találkozó helyén tartózkodott a már feloszlattott *Slovenská pospolitost'* néhány képviselője is. Az összejövetelt az első szónok a „*Na stráž*” gárdista köszöntéssel nyitotta meg. A gyűlést nem lehetett betiltani, mivel azt nem a *Slovenská pospolitost'* hívta össze, hanem egy magánszemély. Faji gyalázás miatt a rendőrség őrizetbe vette a csehországi szónokot, és az összejövetelt feloszlatta. (*Sme*, 2008. november 18.)

Röviddel azelőtt, ahogy Csehországban a litvániai Janov roma negyedben véres verekedés tört ki, Litvánoban két szélsőséges nézeteket valló szlovák nemzetiségű férfi szónokolt „a cionizmus pusztító hatásáról Európában.” (Leško, 2008)

Malina Hedvig esete

2008 augusztusban volt két éve, hogy Malina Hedviget megtámadták. A rendőrség a diáklányt továbbra is hamis tanúzással és hamis esküvel vádolja, és a kormánykoalíció egyes politikusai az egész esetet a jelenlegi kormány elleni összeesküvés részének tekintik. Olyan bizonyítékokat azonban, amelyek igazolnák a lány bűnösségét, mindeddig senki nem szolgáltatott (*Štát versus...*, 2008; *Šutaj – Sáposová*, 2008; *Dostál*, 2008).

2008-ban Malina Žáková Hedvig esetének vizsgálata mindenfajta eredmény nélkül folytatódott. A világhálón megjelent egy videofelvétel, amelyen POLÍCIA feliratú pólókba öltözött férfiak egy céltáblára lövöldöznek, miközben Malina Hedviget sértő szavakat kiabálnak. A lövöldözők egyike rendőr volt. A rendőrt elbocsátották állásából. Egy másik, Malina Hedvigről vulgáris dalt bemutató videoklippen ott volt Csáky Pál MKP-elnök, Bugár Béla és Duray Miklós arcképe is.

2008 márciusában Pozsonyban a legfőbb ügyészségen kihallgatták Malina Hedvig másik állítólagos támadóját, Marcel G. 2008 decemberében mindkét támadó sikerrel abszolválta a próbát a hazugságvizsgáló készüléken (*Aj druhý...*, 2008).

A legfőbb ügyészség azt állította, hogy 2008. augusztus végéig lezárják Malina Hedvig esetének a kivizsgálását, de nem így történt. 2008 októberében a legfőbb államügyész, Dobroslav Trnka közölte, hogy az erre az alkalomra megalakított vizsgálati csoport már kihallgatott minden tanút, és csak a szakorvosi vélemény eredményeire vár (*Prokuratúra...*, 2008).

2008 decemberében Malina Hedvig védőügyvédje, Robert Kvasnica az eset kivizsgálásával kapcsolatban több eljárási hibára mutatott rá. Hiányolta, hogy nem készült szövegleírás a 2006. szeptember 6-i videofelvételről, amit viszont a törvény előír. A felvétel anyaga nem egyezett a Malina Hedvig vallomásáról ugyanezen a napon készült jegyzőkönyv szövegével. Éppen ennek a vallomásnak az alapján emeltek vádat Malina Hedvig ellen hamis tanúzás címén. Az ügyvéd azt állítja, hogy a videofelvételt ő és védenca kérte ki, és maguk végezték el annak átírását, az viszont, szavai szerint, egyáltalán nem egyezik a jegyzőkönyvvel, és a felvételtől hiányoznak bizonyos részletek.

Kvasnica további szabálytalanságokat lát abban is, ahogy a kihallgatásról tájékoztatott a belügyminisztérium szóvivője. Javasolta, hogy a szóvivőt tanúként hallgassák ki, hogy magyarázatot adjon arra, hogyan jutott ezekhez az információkhoz. Robert Kvasnica a bizonyítási eljárás során javasolta annak a két pszichiáternek a kihallgatását is, akik a Malina Hedvig ellen elkövetett támadás után rendelték el a diáklány gyógykezelését, és akiket az erre irányuló javaslatok ellenére sem hallgattak meg. Ehelyett a meghallgatásuk nélkül rendelték el az orvosi szakértői vizsgálat elvégzését. Szerinte, a Malina-esetben Robert Ficót és Dušan Čaplovičot is tanúként kellene kihallgatni. A nyilvánosság előtt mindketten véleményt mondtak a vizsgálatról, és olyan fontos információk vannak a birtokukban, amelyek segíthetnék a bünyügyi eljárás folytatását. A védőügyvéd még hozzátette, Fico kijelentéseiből azt a következtetést lehet levonni, hogy nem csak a Malina Hedviget ért támadásról vannak információi, hanem arról is, ki szervezte a háttérből ezt a támadást (*Údajny...*, 2008). Ezeket a javaslatokat Malina Hedvig 2008. december 5-én védőügyvédje útján juttatta el a főügyészséghez.

5. ZÁRSZÓ

2008-ban folytatódott a kormánykoalíciónak az ország „nemzeti” jellege megszilárdítására irányuló törekvései. Mindeközben a kormány a lehetőségekhez képest igyekezett fenntartani a kisebbségjogi *status quo*-t, illetve tiszteletben tartani a legfontosabb szlovák törvényeket és az elfogadott nemzetközi egyezményeket.

A kormánypolitika és a magyar kisebbség kapcsolatát a Malina-ügy, Ján Slota, az MKP egyes tagjainak kijelentései és a „futballválság”, illetve az utóbbi kirobbanásáig a szlovák–magyar nemzet közötti politikai párbeszéd hiánya zavarta. A kapcsolatok fejlődését egyéb esetek is befolyásolták, mint pl. az autonómia kérdésköre, a tankönyvek földrajzi neveinek használata, a nemzetközi politikai tényezők (a Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fóruma, a Magyar Gárda, a szélsőséges kijelentések stb.). Hiányzott a kormánypárt és a magyar kisebbség, valamint a többi kisebbség közötti párbeszéd is, a megbízhatóan és jól működő intézmények mellett (kormánytanács, a kulturális minisztérium támogatásokat jóváhagyó bizottságai) a közigazgatás különböző szintjein nem sikerült kialakítani a kisebbségekkel folytatandó intézményesített fórumokat (aminek hiánya például az oktatási törvény és a tankönyvek földrajzi neveiről szóló törvény megvitatásakor mutatkozott meg), amelyek összhangban állnának a hazai szokásokkal és az európai törvényhozással is. A szlovák kormánypolitika továbbra se rendelkezik olyan komplex programmal, amely tartalmazná a kisebbségi kérdés kezelésének koncepcióját. Több kérdés rendezése kampányszerűen történt (például a Büntető Törvénykönyv módosítása, a szimbólumok használatának tilalma a sportrendezvényeken, az önkormányzatokról szóló törvény módosítására előterjesztett javaslat). Nem sikerült megváltoztatni a politikai viták hangnemét sem, amely egyértelműen etnikai irányultsága mellett, függetlenül a politikusok etnikai hovatartozásától, nemegyszer agresszív és vulgáris jelleget öltött.

A 2008-as év értékelésekor megállapíthatjuk, hogy nem sikerült olyan feltételeket és mechanizmusokat teremteni a nemzeti kisebbségek fejlődése érdekében, amelyek az általuk lakott területeken lehetővé tennék számukra, hogy – a kormánnyal és az önkormányzati szervekkel együttműködve – saját maguk oldhassák meg problémáikat.

Fordította: Kecskeméthy Viktor, Kulcsár Mária

IRODALOM

- Aj druhý údajný útočník na Malinovu prešiel detektorom ľži.* Sme, 4. 12. 2008.
Aktivisti varujú pred novelou proti extrémizmu. SITA, Sme, 18. 11. 2008.
Aktivisti vyzývajú Mikolaja stiahnuť nový školský zákon. SITA, Sme, 4. 3. 2008.
Belousovová chce, aby futbalový zväz prešetril zápas. TASR, Sme, 30. 7. 2008.
Biskup Judák vymenoval vikára pre pastoračiu Maďarov. SITA, Sme, 21. 3. 2008.
Bószsza vyzýva Slotu na televíznu diskusiu o autonómii. Nový čas, SITA, 13. 1. 2008.
Bugár: SMK potrebuje nového predsedu, ale nie mňa. TASR, Sme, 19. 10. 2008.
Bugár: Tak zle ešte nebolo. Sme, 13. 11. 2008.
Čaplovič je proti novele SMK. Školám radí učiť zo starých učebníc. SITA 7. 10. 2008.
Čaplovič: Nemôžeme akceptovať názvy z čias silnej maďarizácie. TASR, Pravda 29. 12. 2008.
Csáky aj Mede prídu pred okresnú etickú komisiu. Sme, 21. 10. 2008.
Csáky: Fico robí štvavú politiku. TASR, Sme, 5. 10. 2008.

- Csákyho návrhy nesú znaky Kosova, tvrdí Hrušovský. SITA, Sme, 4. 10. 2008.
- Csáky chce, aby maďarskí katolíci na Slovensku mali svojho biskupa. Nový čas, SITA, 12, 1. 2008.
- Csákyho mrzia poruchy vzťahov v opozícii. Sme, 14. 11. 2008.
- Csáky: Slota uráža iných vidieckym a primitívnym spôsobom. SITA, Sme, 4. 1. 2008.
- Dostál, O.: Národnostné menšiny. In: Bútorá, M.–Kollár, M.–Mesežnikov, G.: *Slovensko 2006. Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Bratislava: IVO, 2007.
- Dostál podal sťažnosť proti uzneseniu krajskej prokuratúry v kauze Sloty. Sme, 2. 12. 2008.
- Fico chce učebnice vyriešiť pozmeňujúcim návrhom. Sme, 25. 11. 2008.
- Fico neschvaľuje osobné útoky Jána Sloty. TASR, Sme, 6. 10. 2008.
- Gašparovič a Sólyom budú diskutovať o vzťahoch oboch štátov. SITA, Sme, 5. 12. 2008.
- Gašparovič: Slovenská menšinová politika príkladom pre iných. SITA, Sme, 16. 1. 2008.
- Geografické názvy v učebniciach pre menšiny nevyriešili. Sme, 24. 11. 2008.
- Grigorija Mesežnikova dnes v centre Bratislavy napadli. Sme, 26. 2. 2008.
- HZDS: Juho-hornozemská autonómia je extrémistická provokácia. SITA, Sme, 4. 1. 2008.
- HZDS trvá na slovenských názvoch v učebniciach. Sme, 22. 11. 2008.
- Iván Farkas. Územná autonómia? Momentálne nie. Sme, 2. 12. 2008.
- Ján Krempaský, Zmeniť si meno bude ľahšie. Sme, 28. 8. 2008.
- Jánošíka podľa Fica národu berú duchovní bezdomovci. SITA, Sme, 25. 1. 2008.
- Josef Čavojec, Nové učebnice sa majú čítať ľahšie. Sme, 27. 10. 2008.
- Josef Majchrák, Takí normálni vlastenci, http://www.tyzden.sk/sk/doma/taki_normalni_vlastenci.php
- KDH a SDKÚ podozrievajú SMK z kolaborácie s koalíciou. Sme, 4. 9. 2008.
- KDH a SDKÚ sa budú opäť radiť bez SMK. TASR, Sme, 21. 11. 2008.
- KDH a SDKÚ sa dohodli na spolupráci. Kritizovali Csákyho. ČTK, 30. 9. 2008.
- Komentár: Falošní vlastenci. <http://www.aktuality.sk/spravy/komentare/komentar-falolni-vlastenci>.
- Komentár: šašo na koni. <http://www.aktuality.sk/spravy/komentare/komentar-saso-na-koni>.
- Komisia na boj proti extrémizmu začala s pravidelnými rokovaniami. TASR, Sme, 16. 1. 2008.
- Krajská prokuratúra sa zaoberá Slotovými výrokmami. TASR, Sme, 28. 10. 2008.
- Kto strelia na Hedvigu?. Sme, 21. 1. 2008.
- Kubiš sľubuje vyriešenie učebníc, ale nie nadštandard. Pravda, 21. 11. 2008.
- Luboš Krivošík Komentár: „Čo si ty urobil pre Slovensko?“ <http://www.aktuality.sk/spravy/komentare/komentar-co-si-ty-urobil-pre-slovensko>
- Maďarič: Novela o štátnom jazyku nezužuje používanie jazykov menšín. TASR, 28. 12. 2008.
- Maďarič: Za zlé vzťahy môže Budapešť a SMK. Sme, 5. 10. 2008.
- Maďari zvažujú protesty proti školskému zákonu. ČTK, Sme, 26. 3. 2008.
- Maďarsko: Gönczová žiada OBSE o pomoc, aby bolo možné hovoriť o autonómii. TASR, 26. 2. 2008.
- Marián Leško, reexport. Sme, 19. 11. 2008.
- Mesežnikov, G.–Gyarfášová, O.: *Národný populizmus na Slovensku*. Bratislava : IVO, 2008.
- Národnostná otázka – slovenské skúsenosti po roku 1989 v kontexte budúcnosti jej riešenia v podmienkach európskej únie. <http://www.caplovic.vlada.gov.sk/5605/prihovor-na-konferencii-v-rade-europy-v-strasburgu-pri-prilezitosti-10-vyrocia-ramcoveho-dohovoru-na-ochranu-narodnostnych-mensin-a-europskej-charty-regionalnych-alebo-mensinovykh-jazykov.php>
- Miklós Duray havaroval a odmietol dychovú skúšku. TASR, Sme, 12. 10. 2008.
- Mikuláš Jesenský. Dejepisná čítanka obsahuje názvy miest po slovensky s maďarskou koncovkou. Sme, 11. 10. 2008.
- Ministerstvo vnútra rozpustilo Slovenskú pospolitosť. Sme, 14. 11. 2008.
- Ministerstvo rozpustilo združenie za autonómiu. ČTK, Sme, 22. 1. 2008.
- Ministerstvo: Účasť vedcov v komisiách je daná zákonom. TASR, 25. 1. 2008.
- Na domy Slovákov v Rajke čmárali miestni mladíci. Nový čas, 11. 11. 2008.

- Na knihy, ktoré nikto nechce, minul Mikolaj milión.* SITA 14. 10. 2008.
- Na oboch stranách Dunaja sedia nenávistní politici, tvrdí Dzurinda.* Nový čas, 24. 11. 2008.
- Národnú identitu Fico nezužuje len na slovenský národ.* TASR, Sme, 7. 2. 2008.
- Návrh druhej správy o implementácii Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v Slovenskej republike – zasadanie vlády SR 4. júna 2008.* <http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/3B3370E1798BACC6C12574560049A083?OpenDocument>
- Návrh novely zákona o štátnom jazyku je pre SMK neprijateľný.* Sme, 24. 11. 2008.
- Novoročný prejav prezidenta Ivana Gašparoviča.* Sme, 1. 1. 2008.
- Nový školský zákon má 2325 pripomienok.* TASR, 26. 1. 2008.
- Obce na juhu Slovenska sa možno združia samostatne.* TASR, Sme, 26. 1. 2008.
- Organizácia pre juhoslovenské obce nemá širšiu podporu.* ČTK, Sme, 27. 3. 2008.
- OKS protestuje proti neonacistom a ich útokom v Bratislave.* SITA, Sme, 17. 10. 2008.
- Opozičné strany odpustili SMK. Budú s ňou spolupracovať.* Sme, 24. 11. 2008.
- Opozičné stretnutie bude opäť bez SMK.* Sme, 17. 10. 2008.
- Peter Morvaj, Čo vytrieskať z autonómie.* Sme, 6. 10. 2008.
- Podstata Mikolajovej reformy: Všetkého musí byť menej.* TASR, Sme, 26. 3. 2008.
- Polícia zadržala 20 extrémistov, medzi nimi deväť občanov Maďarska.* TASR, 30. 6. 2008.
- Politológ: Csapody asi zámerne provokoval.* TASR, 10. 1. 2008.
- Po novom rozdelení diecéz biskupi mapujú situáciu maďarských veriach.* TASR, 29. 2. 2008.
- Pospolitost' žiada od Kaliňáka vysvetlenie.* Sme, 30. 11. 2008.
- Poznatky verejného ochranca práv. In: Verejný ochranca práv. Informačný bulletin, č. 3, 2008, s. 8.*
- Prezident SR s manželkou prijal predstaviteľov národnostných menšín.* http://www.prezident.sk/?rok-2008&news_id=5872.
- Prezident SR Ivan Gašparovič hovoril s podpredsedom vlády SR a ministrom školstva SR Jánom Mikolajom o rozpočte.* http://www.prezident.sk/?rok-2008&news_id=7392
- Prezident SR Ivan Gašparovič vyhodnotil ďalší rok vo funkcii hlavy štátu.* http://www.prezident.sk/?rok-2008&news_id=6747.
- Prezident SR pracovne navštívil Ukrajinu* http://www.prezident.sk/?rok-2008&news_id=5790.
- Prezident SR s manželkou prijal predstaviteľov národnostných menšín.* http://www.prezident.sk/?rok-2008&news_id=5872.
- Prezident SR vrátil zákon.* http://www.prezident.sk/?rok-2008&news_id=8008.
- Prezident SR vystúpil v pléne Parlamentného zhromaždenia Rady Európy v Štrasburgu.* http://www.prezident.sk/?rok-2008&news_id=6294.
- Prezident vetoval maďarské názvy. SMK: Gašparovič nie je štátnik.* Pravda, 19. 12. 2008.
- Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, august 2006.*
- Prokuratúra sa zaoberá aj verziou, že kauza Hedvigy bola naplánovaná.* TASR, Sme, 1. 10. 2008.
- Rafael Rafaj: Reagujeme na výtržnosti a nepokoje v ostatných dňoch.* Pravda, 6. 11. 2008.
- Rozhlas posilňuje vysielače Patrie a Rádia FM.* Sme, 29. 2. 2008.
- SDKÚ a KDH sa opäť zídu bez zástupcov SMK.* SITA, Sme, 3. 9. 2008.
- Skupine signatárov sa nepáči novela zákona o štátnom jazyku.* Sme, 3. 12. 2008.
- Slota chce stavať dvojkříže, aby sa nemusel pozerat' na „priblých turulov“.* ČTK, Sme, 8. 1. 2008.
- Slota posilnený vínom nazval maďarskú ministerku chuderou.* SITA, Sme, 5. 10. 2008.
- Slota: SNS chce chrániť štátnosť zákonom.* SITA, Sme, 2. 1. 2008.
- Slota: U nás nežijú Maďari, ale Slováci hovoriaci po maďarsky.* SITA, Sme, 4. 1. 2008.
- Slota varoval pred vytvorením autonómie na južnom Slovensku.* TASR, Sme, 25. 10. 2008.
- Slota: V učebniciach budú zemepisné názvy maďarské, aj slovenské.* SITA, Sme, 21. 11. 2008.
- Slováci sú podľa Pašku národom s čistým svedomím.* SITA, Sme 2. 1. 2008.
- Smer podporil maďarské názvy. SNS je pobúrená.* Sme, 29. 10. 2008.
- Smer hlasovaním s SMK porušil koalíčnú zmluvu, tvrdí Mikolaj.* SITA, www.aktuality.sk.
- SMK chce garanciu menšinových názvov v školskom zákone.* SITA 7. 10. 2008.
- SMK je prekvapená Gašparovičovým spolitizovaním maďarského biskupa.* SITA, Sme, 19. 3. 2008.
- SMK nechala Duraya na pokoji.* Sme, 18. 10. 2008.

- SMK obťažuje verejnosť a navádza na obchádzanie štátneho jazyka. TASR, 13. 10. 2008.
- SMK pripravuje kritické stanovisko k novele zákona o štátnom jazyku. Sme, 8. 12. 2008.
- SMK si chce podržať Bauer v Bruseli. TASR, Pravda, 13.12. 2008.
- SMK už má pripravený podnet kvôli Slotovým výrokom. TASR, Sme, 13. 10. 2008.
- SMK zahlasuje len za vlastný návrh názvov v učebniciach. TASR, Sme, 23. 11. 2008.
- Snina: Tínedžera obvinili z propagácie fašizmu. SITA, Sme, 7. 1. 2008.
- SNS chce zákon na ochranu republiky. SITA, Sme, 19. 10. 2008.
- SNS zvažuje žalobu na Csákyho kvôli jeho výrokom. TASR, Sme, 25. 3. 2008.
- Szigeti: Obávam sa, že reforma asimiluje Maďarov. SITA, Sme, 9. 3. 2008.
- Szigeti: Väčšina z SMK nechce územnú a politickú autonómiu. TASR, 15. 10. 2008.
- Sziliová: Novela školského zákona je krokom vpred. SITA, Sme, 3. 12. 2008.
- Školák nacistickým pozdravom zdravil učiteľov. TASR, Sme, 16. 1. 2008.
- Šutaj, Š.–Sáposová, Z.: *Národnostné menšiny*. In: Kollár, M.–Mesežnikov, G.–Bútora, M. (Eds.): *Slovensko 2007. Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Bratislava: IVO, 2008.
- Štát verzus Hedviga III, http://tyzden.sk/sk/tema/stat_verzus_hedviga_iii_.php.
- Tínedžerku obvinili z propagácie fašizmu. SITA, 21. 2. 2008.
- Učebnice by mali rešpektovať princípy materinského jazyka. SITA, Sme, 28. 10. 2008., www.fair-play.sk.
- Údajný útočník na Malinová prešiel detektorom lži. SITA, Sme, 8. 12. 2008.
- Ústav Matice slovenskej: SMK chce legítimizovať naoktrojované uhorské zemepisné názvy. TASR, Sme, 21. 10. 2008.
- Vedci z Maďarska a Slovenska vyzvali na vzájomné porozumenie. ČTK, Sme, 18. 11. 2008.
- Veriaci maďarskej národnosti sú sklamaní z nových diecéz. Sme, 28. 2. 2008.
- Viktor Orbán: Založiť SMK bolo hrdinstvo. ČTK, Sme, 28. 2. 2008.
- Vladimír Palko: Ján Slota je de facto spojenec Maďarov. SITA, Sme, 25. 10. 2008.
- Vyhlásenie vlády SR k 15. výročiu vzniku SR. <http://www.vlada.gov.sk/8783/vyhlasenie-vlady-sr-k-15-vyrociu-vzniku-slovenskej-republiky--slovenska-republika-bohata-historia-pracoviti-a-mudri-ludia-dobra-buducnost.php>
- Vyhlasenie prezidenta SR k extrémizmu a národnostným nepokojom na futbalových štadiónoch. http://www.prezident.sk/?rok-2008&news_id=7558
- Vystúpenie poslanca SMK Imre Andruskó: http://www.smk.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=513&Itemid=41
- Významné udalosti a aktivity v činnosti verejného ochrancu. <http://www.vop.gov.sk/vyznamne-udalosti-a-aktivity-v-cinnosti-verejneho-ochrancu-prav-v-roku-2008>.
- Zápisnica z rokovania z rokovania Rady vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny dňa 6. novembra 2007.)
- Zápisnica z rokovania Rady vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny dňa 28. februára 2008.
- Zápisnica z rokovania Rady vlády SR pre národnostné menšiny a etnické skupiny 30. júna 2008.
- Zastavte rozduchavanie nenávisť, žiadajú maďarskí Slováci. www.aktuality.sk, 12. 11. 2008.
- Zhromaždenia nacionalistov v Čadci a Žiline si všimajú málokto. ČTK, Sme, 13. 10. 2008.
- Z podnetov. In: *Verejný ochranca práv*. Informačný bulletin, č. 3, 2008, 8.
- Zuzana Petkova, SMK dohoda je učebnice so Smerom. Pravda, 14. 11. 2008.
- <http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/6A3B8D2E8FC3BB33C12574030038402E?OpenDocument>
- <http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/690DDC35BB34BF66C1257412002D07E3?OpenDocument>
- <http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/49678C5B697F1843C1257450002711E9?OpenDocument>
- http://www.smk.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=38
- <http://www.changenet.sk>.
- www.mensiny.vlada.gov.sk/data/files/3971.pdf.

KRONIKA VEREJNÉHO ŽIVOTA 2008

KÖZÉLETI KRÓNICA 2008

HODOSY SZABOLCS

A NEMZETI KISEBBSÉGEKET ÉRINTŐ JOGSZABÁLYOK

[PRÁVNE PREDPISY OVPLYVŇUJÚCE POSTAVENIE NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN]

Általános bevezető

A nemzeti kisebbségeket és etnikai csoportokat 2008-ban érintő jogszabályok vizsgálata/összesítése komoly feladat, ugyanis vannak jogszabályok, melyek egyértelműen a nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok jogállását szabályozzák, viszont vannak olyanok is, melyek nem szabályozzák közvetlenül a jogállást, de kihatásuk van az adott kisebbség, illetve etnikai csoport valós helyzetére. Úgy gondoltam, e kis összefoglalóban nemcsak az érvényes és már hatályos törvényi keretet veszem figyelembe, hanem egy kicsit kitekintve a nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok jogállását érintő és érinthető (jogi) környezetet is, mely nem jogszabályok formájában keresendő.

A nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok 2008-as költségvetési támogatása

A nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok támogatása 2008-ban pénzügyi-jogi szempontból az Állami Költségvetés keretei közt valósult meg. A 608/2007 számú törvény a 2008-as állami költségvetésről keretszámai az állami költségvetés összebevétele oldalán 348 251 725 ezer SKK, míg az állami költségvetés összkiadási oldalán: 380 233 025 ezer SKK.

A 2008-as Állami Költségvetés célirányos támogatásai a nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok részére az alábbiak voltak:

- 20 millió SKK kisebbségi kultúrpolitikára
- 150 roma diák támogatása közép- és főiskolákon a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala fejezetében,¹
- 100 millió 400 ezer SKK nemzeti kisebbségek kulturális programjaira a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma fejezetében.

1 Post factum megállapítható, hogy a Szlovák Köztársaság Kormánya romaügyi kormánybiztosának támogatási programjából 2008-ban 41 millió 817 ezer 215 SK támogatás került kiosztásra.

A nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok jogállását érintő 2008-as jogszabályok

Az antidiszkriminációs törvény módosításáról szóló törvény² időrendben talán az első azon törvények közül, melyek mindenképpen befolyásolják a nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok jogállását. Az antidiszkriminációs törvény még 2004-ben került elfogadásra és 2004. július 1-jétől hatályos. Az eredeti szövegezésben viszont volt olyan rendelkezés, konkrétan a 8. paragrafus 8. bekezdése, mely kimondta, hogy „*az esélyegyenlőség gyakorlati bebiztosítására és az egyforma bánásmód betartására különleges kiegyenlítő rendelkezéseket lehet elfogadni a faji és etnikai származással összefüggő hátrányos megkülönböztetés meggátolására.*” E rendelkezést a Szlovák Köztársaság Alkotmánybírósága 2005. október 18-ai PL. ÚS 8/04 számú határozatával alkotmányellenesnek minősítette.³ Ezzel az adott rendelkezés először hatályát, majd hat hónappal később érvényét is veszítette. Az indokok között a Szlovák Köztársaság Alkotmánybírósága elsősorban azt röjta fel a rendelkezésnek, hogy nem eléggé egyértelmű, hogy az ott említett különleges kiegyenlítő rendelkezéseknek átmeneti jellegük kell, hogy legyen, hogy a másik oldalon ne kerüljön sor fordított diszkriminációra, valamint hogy az adott rendelkezés nem elég konkrét, nincs megfelelőképpen behatárolva.⁴ Mindezek tükrében elmondható, hogy 2008-ban az antidiszkriminációs törvény módosításával a törvényalkotó konkretizálta az addig talán nem eléggé egyértelmű rendelkezéseket. Precízebb megfogalmazást kaptak a meghatározások, fogalom- és kifejezésmagyarázatok (közvetlen és közvetett diszkrimináció, zaklatás, szexuális zaklatás, diszkriminációra való biztatás, utasítás diszkriminációra, jogtalan büntetés, jogi személy diszkriminálása stb.), valamint sor került az alkotmánybíróság által megszüntetett (és nehezményezett) „különleges kiegyenlítő rendelkezések” pontosítására, újbóli megfogalmazására, megmagyarázására. Mi több, a törvény tartalmazza már az újonnan megnevezett „átmeneti kiegyenlítő rendelkezések” alkalmazásának rendjét, módját, lehetőségeit (milyen esetben alkalmazhatók, mennyi ideig lehet őket alkalmazni). A törvénymódosítás tehát biztosítja, hogy átmeneti kiegyenlítő rendelkezéseket csak az államigazgatási szervek alkalmazhatnak és csak olyan esetben, ha ezek célja a bizonyíthatóan megjelenő egyenlenség csökkentése, vagy megszüntetése, ill. a kitűzött cél eléréséhez megfelelőek és nélkülözhetetlenek. Mindezek mellett a törvénymódosítás több Európai Unió irányelvet is transzponált a szlovák jogrendbe (200/43/EK, 200/78/EK, 76/207/EGK, 2004/113/EK).

2008-ban a közoktatás terén is nagy változás történt, ugyanis 2008. június 1-jével hatályba lépett az új közoktatási törvény.⁵ E törvény kapcsán kodifikációról is beszélhe-

2 Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának 85/2008 számú törvénye, amely módosítja és kiegészíti a 365/2004-es számú törvényt az egyforma bánásmódról az egyes területeken és a diszkriminációtól való védelemről és néhány törvény módosításáról és kiegészítéséről (antidiszkriminációs törvény) a későbbi jogszabályok értelmében és amely módosítja és kiegészíti a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának 308/1993-as számú törvényét a Szlovák Nemzeti Emberjogi Központ létrehozásáról a későbbi jogszabályok értelmében.

3 A Szlovák Köztársaság Alkotmánybíróságának határozata 539/2005 számmal került kihirdetésre.

4 A teljesség kedvéért ajánlom elolvasni az alkotmánybírósági határozat indoklását és az alkotmánybírói különvéleményeket is, melyek megtalálhatók a Szlovák Köztársaság Alkotmánybíróságának honlapján.

5 A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának 245/2008 számú törvénye a nevelésről és oktatásról (iskolai törvény) és néhány törvény módosításáról és kiegészítéséről (a továbbiakban csak közoktatási törvény).

tünk, ugyanis az adott törvény általi szabályozás annak hatályba lépése előtt több különböző jogszabályban volt megtalálható, úgy mint a Szlovák Köztársaság Alkotmányában,⁶ a 29/1984 számú törvényben az alapiskolák és középiskolák rendszeréről, a 279/1993 számú törvényben az iskolai intézményekről és az 596/2003 számú törvényben az oktatásügyi államigazgatásról és az iskolai önkormányzatiságról. Az új közoktatási törvény valójában reformtörvénynek is tekinthető, hiszen nagy léptékű változásokat vezet be a regionális oktatásügy terén, figyelembe veszi az egyéni nevelés és oktatás szempontjait, rendelkezik az oktatási (nevelési) intézménybe való felvételtől és az ottani tanulmányok befejezéséről, az oktatás minőségének követéséről és értékeléséről, a külföldiek gyerekeinek neveléséről és oktatásáról, a tehetséges gyerekek és tanulók neveléséről és oktatásáról, a különleges oktatást és nevelést igénylő gyerekek neveléséről és oktatásáról, valamint a gyerekek és tanulók törvényes képviselőinek jogairól és kötelességeiről a nevelési és oktatási folyamatban. Az új közoktatási törvénnyel a kötelező iskolalátogatási idő 10 évben került meghatározásra. A törvény által bevezetett rendszerben a nevelés és oktatás kétszintű nevelési-művelődési tervek alapján történik. Először az állam (oktatási minisztérium) megszabja az iskolák számára a nevelés és művelődés kötelező tartalmát az állami művelődési program által. Az egyes iskolák e program keretében végezhetnek tevékenységüket és szakosodásukat figyelembe véve dolgozhatják ki iskolai művelődési programjaikat. A törvény szabályozza a gyerekek, illetve tanulók maximális megengedett létszámát is az egyes nevelési és oktatási intézményekben. Változott az iskolák rendszere is, az alapiskolák, szakközépiskolák, gimnáziumok és a speciális nevelést – művelődést nyújtó iskolák mellett immár az óvodák, nyelviskolák, művészeti alapiskolák és konzervatóriumok is a részét képezik. Ami a nevelés-művelődés költségeit illeti, az új törvény értelmében a kötelező iskolalátogatást megelőző évben az óvodalátogatás térítésmentes. Az iskolaigazgatók jogkörei is újra vannak fogalmazva, valamint a helyi államigazgatási szervek (kerületi iskolaügyi hivatalok) hatásköre és jogosítványai is, hasonlóan az Állami Tanfelügyeletéhez.

Említésre méltó a Szlovák Köztársaság Oktatási Minisztériumának 326/2008 számú hirdetménye is, mely a bizonyítványok és más iskolai nyomtatványok fajtáit, tartozékait, valamint azok nyilvántartásának és elhelyezésének módját szabályozza. E hirdetmény szerint a bizonyítvány az alábbiakat tartalmazza: a Szlovák Köztársaság címere, az iskola neve, évfolyam, osztály, az iskolalátogatás éve, iskolaév, a tanuló sorszáma az osztálynaplóban vagy protokollban, a tanuló adatai – keresztnév és vezetéknév, a születés helye és időpontja, születési szám, állampolgárság, nemzetiség –, a tanuló összesítő értékelése, a tanuló összértékelése, a bizonyítvány kiadásának helye és időpontja, hivatalos pecsétnyomat állampojlással piros színnel, az igazgató és az osztályfőnök aláírása.

A kulturális minisztérium által megítélhető támogatások terén is változások történtek, ugyanis a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma az 523/2004 számú a közigazgatási költségvetés szabályairól szóló törvény értelmében kiadta előbb az MK-3026/2008-10/11619 számú határozatát a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériumának hatáskörébe tartozó támogatások odaítéléséről,⁷ majd módosította azt az MK-3925/2008-10/15583 számú határozatával.⁸ Az említett rendeletek szabályoz-

6 Kihirdetve a 460/1992 szám alatt.

7 Kihirdetve a 362/2008 szám alatt.

8 Kihirdetve az 526/2008 szám alatt.

zák a támogatások célját, a támogatás odaítélésének feltételeit, a kérvények formáját és tartalmát, továbbá tartalmaznak átmeneti és megszüntető rendelkezéseket is. A módosítás után a fent említett határozatok értelmében az alábbi témakörbe tartozó tervezetek megvalósításához lehet támogatást megítélni:

- a) szellemi értékek alkotása és terjesztése,
- b) a kulturális örökség védelme és fejlesztése,
- c) külföldi kulturális tevékenység és nemzetközi kulturális tevékenység szlovákiai jelentőséggel,
- d) kulturális alkotóképesség és szabadidejű kulturális tevékenység,
- e) kulturális művelődési programok,
- f) audiovizuális alkotás, audiovizuális kultúra alkotása és terjesztése,
- g) nemzeti kisebbségek kulturális fejlődése,
- h) egészségileg sérültek vagy más hátrányos helyzetű csoportok kulturális tevékenysége,
- l) a kulturális értékek elérhetővé tételének támogatása alapiskolák tanulóinak, középiskolák diákjainak és alapiskolai és középiskolai pedagógiai alkalmazottak számára.

Az év vége felé került elfogadásra az 564/2008 számú törvény, amely módosítja és kiegészíti a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának 300/1933 számú törvényét a keresztnévről és vezetéknevről a későbbi jogszabályok értelmében.⁹ Az eredeti törvény által is elismert alapelv, hogy az ember keresztné- és vezetékneve az ő két alap megkülönböztetési jele, jelentőséggel bírnak nemcsak a polgár magánéletére, de állampolgársági szempontból is, főként mint a lakosok sokoldalú és pontos nyilvántartásának alapfeltételei. Ebből az okból fontos a polgárnak lehetőséget nyújtani a keresztné- vagy vezetékneve módosítására, átjavitására vagy megváltoztatására, ugyanakkor megszabni olyan szabályokat, amelyek célja az adott területen belüli rendszerezés és útbaigazítás is. A névhez való jog a polgár személyes jogaihoz tartozik, úgy, mint a név védelméhez való jog, amit mindenkinek biztosít a Szlovák Köztársaság Alkotmánya. A törvénymódosítást, mely főként a keresztné- és vezetékneve- használat szabályait módosítja, valamint a keresztné- és vezetékneve változtatásának engedélyezését a gyakorlati alkalmazás követelte meg, amely részben Szlovákia Európai Unió tagjává is összefügg.¹⁰ Gyakrabban kötetnek kevert házasságok, születnek gyerekek különböző állampolgárságú szülőknek, mint azelőtt, és ezekből az eseményekből indulnak ki a Szlovák Köztársaság állampolgárainak kérelmei a keresztné- és vezetékneve módosításának és használatának terén, ugyanígy a gyakori kérelmek a keresztné- vagy vezetékneve megváltoztatásának engedélyezésére. Az elfogadott és hatályos újítással pontosabbá és szélesebb körűvé válnak bizonyos rendelkezések, amelyek főként a házastársak vezetékneveinek változását-változtatását érintik. A változtatások következményeként az érintett rendelkezések is egységes érvényesítésre kerülnek majd a területi hivatalok részéről.

⁹ A törvény hatályba lépési ideje 2009. február 1.

¹⁰ A fent idézett törvény újításának elkészítéséhez alapként elsősorban a területi hivatalok ismeretei és tapasztalatai szolgáltak, amelyek a keresztné- és vezetékneve megváltoztatásának engedélyezéséről döntenek, és az anyakönyvi hivataloké, amelyek a keresztné- és vezetékneve megváltoztatásáról szóló bejelentéseket fogadják, amelyekhez az érvényes jogi rendelkezésekkel összhangban nincs szükség engedélyre.

A nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok jogállását érintő nemzetközi szerződések

2008. március 2-ától hatályos¹¹ a Megállapodás a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között a közös államhatáron lévő közúti határhidak és határútszakaszok üzemeltetéséről, fenntartásáról és rekonstrukciójáról.¹² E megállapodásnak a hatályba lépésével egyidejűleg a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság viszonylatában hatályát veszítette a Magyar Népköztársaság Közlekedési Minisztériuma és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság Szövetségi Közlekedési Minisztériuma között a magyar–csehszlovák közös közúti határhidak javításáról és karbantartásáról szóló, Budapesten, 1986. november 24-én aláírt Megállapodás. Ezen megállapodás hatálya az 5. Cikkben felsorolt közúti határhidak, valamint határútszakaszok üzemeltetésére, fenntartására és rekonstrukciójára terjed ki. A szerződő felek ezen megállapodás végrehajtásával a Magyar Köztársaság Gazdasági és Közlekedési Minisztériumát és a Szlovák Köztársaság Közlekedési, Postaügyi és Távközlési Minisztériumát bízták meg.

A nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok jogállását érintő és érinthető (jogi) környezet

Úgy gondolom, e tekintetben fontos megemlíteni, hogy a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma 2008. november 18-án tárcaközi egyeztetésre bocsátotta törvényjavaslatát, amely módosítja és kiegészíti a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának 270/1995 számú törvényét a Szlovák Köztársaság államnyelvéről a későbbi jogszabályok értelmében és néhány törvény módosításáról és kiegészítéséről.¹³ A törvényjavaslat olyan elemeket foglal magába, melyek inkább visszalépést jelentenek, mintsem jogi továbbfejlődést és a többnyelvű Európa elveinek tiszteletét. Már magában az is megrázó, hogy a törvény eredetileg is államnyelvet emleget, nem pedig hivatalos nyelvet. Ebből logikusan az következik, ami a Szlovák Köztársaság Alkotmányában is meg van fogalmazva, azaz a szlovák nyelv elsőbbséget élvez minden más nyelvel szemben Szlovákiában. Ebből valóban kitűnik, milyen a viszonya az állam- és más nyelveknek, melyet nem az egyenlőség, hanem az alárendeltség jellemez.

Amikor a nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok jogállását érintő és érinthető 2008-as (jogi) környezetről van szó, nem szabad kihagyni egy dolgot, mégpedig a Szlovák Köztársaság Kormánya mellett működő tanácsadó szerv, azaz a Nemzeti Kisebbségek és Etnikai Csoportok Kormánytanácsának működését. Példának okáért, míg e bizottság 2006-ban és 2007-ben is csak évente egyszer ült össze, 2008-ban háromszor is ülésezett.¹⁴ 2008. évi tevékenységét tekintve olyan témakörökkel foglalkozott,

11 A megállapodás 2007. június 18-án lett aláírva Pozsonyban, a Szlovák Köztársaság részéről a Szlovák Köztársaság Elnöke 2007. december 5-én ratifikálta és a jóváhagyásról szóló jegyzékváltás utáni hatvanadik napon lépett hatályba.

12 Kihirdetve a 45/2008 szám alatt.

13 Az ide vonatkozó dokumentumok (az eredeti törvényjavaslat, mellékletek, indoklás, stb.) MK-3972/2008-10/15844 iktatószám alatt található.

14 2008. február 28-án, 2008. június 30-án és 2008. december 18-án.

mint például a Szlovák Rádió és Szlovák Televízió nemzetiségi adásának kérdése, a roma nemzeti kisebbség szlovákiai fejlődésének középtávú koncepciója, információ a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartájának szlovákiai implementációjáról szóló második jelentés készítéséről, információ a nemzeti kisebbségek támogatásáról a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériumának pályázati rendszeréből 2008-ban, információ az államnyelvtörvény módosítási javaslatáról stb.

DANTER IZABELLA

MÚZEJNÉ AKTIVITY NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN

[A NEMZETISÉGEK MÚZEUMI AKTIVITÁSAI]

Dokumentácii kultúrnych hodnôt múzejného charakteru a hmotných pamiatok jednotlivých národností a etnických skupín na Slovensku sa venujú špecializované národnostné múzejné inštitúcie. Na základe národnostného zloženia obyvateľstva toho – ktorého regiónu v rámci budovania zbierkového fondu a špecializácie činnosti realizujú rôzne aktivity a podujatia prezentujúce hmotné pamiatky národnostných menšín i regionálne a miestne múzejné inštitúcie.

Múzejné aktivity maďarského etnika na Slovensku sú organicky späté s inštitúciami s celoslovenskou a regionálnou pôsobnosťou. SNM – Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku je špecializovanou vedecko-výskumnou, dokumentačnou a metodickou múzejnou inštitúciou, ktorá cieľavedome skúma dejiny a vývoj hmotnej a duchovnej kultúry Maďarov na Slovensku. Prioritou činnosti múzea v roku 2008 bola akvizičná a výstavná činnosť. V rámci akvizičnej činnosti do zbierok múzea pribudli nové zbierkové predmety, väčšinou z odboru histórie. Expozícia pod názvom Tradície a hodnoty – Maďari na Slovensku – Klenotnica ľudovej kultúry (sprístupnená verejnosti v roku 2003) sa rozšírila multimediálnou prezentáciou nárečí a folklórneho prejavu. Expozícia v kaštieli Imre Madácha v Dolnej Strehovej sa doplnila historickým nábytkom a premietaním dokumentov o živote a tvorbe I. Madácha. V októbri sa tu uskutočnilo dvojdnové medzinárodné podujatie Literárne dni I. Madácha. Samospráva Novohradskej župy MR múzeu udelila Cenu I. Madácha. Z vlastných výstav múzea najúspešnejšie boli prezentované nielen vo výstavnej sieni múzea (Žižkova ul. 18), ale aj v iných múzeách na Slovensku, ba aj v zahraničí. Bola to predovšetkým výstava: Lesznai a Hrušov, ktorá sa okrem Bratislavy úspešne sprístupnila aj v priestoroch Zemplínskeho múzea v Michalovciach a v Nižnom Hrušove. K výstave bol vydaný katalóg. Ako sprievodné podujatie k výstave, múzeum v spolupráci s ďalšími inštitúciami usporiadalo vedecké sympóziu s medzinárodnou účasťou o tvorbe tejto významnej osobnosti. Výstava Dlhá jar, horúce leto..., ktorá prezentovala udalosti v roku 1968, bola sprístupnená okrem výstavnej sály múzea v Bratislave aj v Slovenskom inštitúte v Budapešti. Mimoriadne významnú zbierku prezentovali výstavy zostavené z pozostalosti maliara Eleméra Halásza Hradila a z diel Gyulu Flacheho. K výstave E. Halásza Hradila, ktorá bola prezentovaná i v Podunajskom múzeu v Komárne, vydalo múzeum i katalóg. Pri príležitosti 60. výročia vzniku denníka Új Szó usporiadalo vedecké sympóziu spojené s výstavou. Múzeum v roku 2008 vydalo prvý zväzok novej edície s názvom Acta Museologica Hungarica a slovenský preklad krátkej prózy Kálmána Mikszátha pod názvom Fešáci.

V regionálnych múzeách na južnom Slovensku sa v rámci múzejnej činnosti uskutočnili rôzne výskumy, expozície, výstavy a podujatia, vydali sa publikácie venované hmotným pamiatkam maďarského etnika na Slovensku.

Medzi najstaršie regionálne múzeá na Slovensku patrí múzeum v Komárne, ktorého názov sa dňom 1. januára 2008 zmenil na Podunajské múzeum v Komárne – Duna Menti Múzeum Komárom a pôsobí na území Nitrianskeho samosprávneho kraja. Spomedzi početných výstav usporiadaných v roku 2008 najväčší záujem zo strany návštevníkov a médií mala výstava Turci na Slovensku, usporiadaná v spolupráci so SNM v Bratislave a viacerými regionálnymi múzeami. Výstava Život a kultúra Avarov bola v priebehu roka prezentovaná v Tekovskom múzeu v Leviciach, Trábečskom múzeu v Topoľčanoch a Hontianskom múzeu a galérii Lajosa Simonyiho v Šahách. Múzeum pripravilo z vlastných zbierok výstavu o stredovekej vojenskej histórii pod názvom Ospevujem zbraň i rytiera, ktorú sprístupnilo okrem domácej pôdy i v Župnom múzeu Dušan Kunyho v Tate (MR). V oblasti dejín umenia sa v rámci samostatnej výstavy prezentovala tvorba Mikláša Jordána (1892 – 1977), ktorá bola sprístupnená verejnosti v období od 11. 4. – 14. 6. 2008. Mimoriadne bohatá bola výstavná činnosť v oblasti fotografického umenia, v rámci ktorej sa uskutočnili výstavy fotografií Istvána Tótha, Gyulu Tóthpála, Mihálya Esterházyho, Lászlóa Csukása, členov Fotoklubu Helios a Fotoklubu v Galante, Ladislava Eliáša, Tibora Vargu i ďalších. V hlavnej budove múzea sa uskutočnila prvá prezentácia celestiálneho glóbusu W. J. Blaeua z roku 1603 zo zbierok múzea s prednáškou o živote W. J. Blaeua a o reštaurovaní glóbusu. Dňa 3. 10. 2008 múzeum usporiadalo v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre a Trnavskou univerzitou v Trnave medzinárodný archeologický seminár pod názvom Archeologický výskum rímskeho kaštieľa v Iži 1978 – 2008.

V Múzeu Mikuláša Konkoly-Thegeho v Hurbanove sa otvorila expozícia astronomických a meteorologických prístrojov.

V Žitnoostrovnom múzeu v Dunajskej Strede sa uskutočnili jubilejné výstavy výtvarných umelcov Róberta Almásiho (17. 01. – 25. 02. 2008), Lajosa Szukakáleka (11. 09. – 11.10. 2008) a Gyula Bartu (16. 10. – 17. 11.2008).

Prioritnou úlohou Múzea Jána Thaina v Nových Zámkoch bola realizácia výstavy Núbia v časoch faraónov (České národné múzeum – Náprstkovo múzeum ázijských, afrických a amerických kultúr v Prahe) a jej bohatých sprievodných aktivít. Výstava sa uskutočnila v období od 10.10. – 31.12.2008. Ďalšia výstava pod názvom Vojná, ktorá zmenila Európu spracovala historické udalosti prvej svetovej vojny (03.04. – 28.06.2008). V rámci skvalitnenia kultúrno-výchovnej činnosti sa v múzeu usporiadalo 25 prednášok z rôznych vedných odborov, 4 vyučovacie hodiny pre žiakov ZŠ, 75 tvorivých dielní, témou ktorých bolo uchovávanie ľudových tradícií viažucich sa k Veľkej noci, Vianociam, k stavaniu mája, k jesennému zvykosloviu, k rozlúčke so školským rokom a pod.

Vo Vlastivednom múzeu v Galante sa v období od 21. 5. 2008 do 31. 01. 2009 sprístupnila výstava Svet detí anno... výber zo zbierok Múzeí župy Győr-Moson-Sopron doplnená s vlastnými zbierkovými predmetmi. K výstave bol vydaný katalóg.

V Mestskom múzeu v Štúrove sa popri iných prevzatých výstavách uskutočnili výstavy Salka v polovici minulého storočia (23.04. – 15.06. 2008) a Platobné mince dvoch tisícročí a iné platidlá (20.06. – 17.10.2008).

Tekovské múzeum v Leviciach v roku 2008 vydalo 7. číslo Zborníka Tekovského múzea v Leviciach.

V Hontianskom múzeu a galérii Lajosa Simonyiho v Šahách spomedzi dočasných výstav najzaujímavejšie boli výstavy z vlastných zbierok na témy: Život a dielo Lajosa Simonyiho, Šahy v 19. storočí, Drobné sakrálne pamiatky, Šahy na historických

fotografiách. V spolupráci s inými organizáciami sa tu zrealizovala aj konferencia o histórii bankovníctva v Šahách.

Novohradské múzeum a galéria v Lučenci sprístupnilo v roku 2008 výstavu z tvorby Bélu Bacskaiho (14. – 16.11. 2008). V novembri 2008 sa sprístupnil v meste Pamätný dom Gyulu Szabóa.

Stála expozícia Hradného múzea vo Filakove sa pod názvom „Stáročia Filakovského hradu“ otvorila 15. augusta 2008 na spodných troch podlažiach päťposchodovej batérievej veže hradu. Jej ústrednou témou je história hradu a mesta Filakovo od prvej písomnej zmienky po zničenie hradu tureckými, kuruckými a sedmohradskými vojskami v roku 1682. V období od 20. 6. – 31. 8. 2008 sa v Galérii Mestského vlastivedného domu vo Filakove sprístupnila výstava 100 rokov futbalu vo Filakove. V Bebekovej veži hradu sa v období 27.8. – 26.9.2008 prezentovala jubilejná výstava filakovského fotografa Pétera Kovácsa Garpa.

V Gemersko-malohontskom múzeu v Rimavskej Sobote v roku 2008 medzi najvýznamnejšie výstavy patrili: Ján Fábry – 100 rokov od smrti prvého riaditeľa múzea (18.1.2008 – 2.5.2008), Rimavská Sobota na starých pohľadniciach (2.5.2008 – 31.1.2009), Štítnická čipka – minulosť a súčasnosť (7.11.2008 – 9.12.2008) a Sklo zo zbierok Gemersko-malohontského múzea (2.11.2008 – 31.1.2009). Múzeum vydalo Zborník Gemersko-malohontského múzea GEMER-MALOHONT 4. 2008 (Zost.: PhDr. O. Bodorová) a Bibliografiu Gemersko-malohontského múzea v Rimavskej Sobote za rok 2007 (zv.12 edície). Propagačný materiál múzea (informačné letáky v 10 verziách a 6 druhov pohľadníc) sa vydal v jazyku slovenskom, anglickom, nemeckom, maďarskom a rómskom. Múzeum v roku 2008 pripravilo nasledujúce semináre: seminár k stému výročiu úmrtia prvého riaditeľa múzea v Rimavskej Sobote pod názvom „Pamätný deň Jána Fábryho“ (19. 1. 2008), seminár „Archeologické výskumy v Gemi-Malohonte“ (22. 5. 2008) a seminár „Remeslo má zlaté dno, Tisovec“ (20. 6. 2008).

Banícke múzeum v Rožňave sa v priebehu roka 2008 úspešne prezentovalo doma a v zahraničí (Szeged, Bratislava, Banská Štiavnica) výstavami: Spomienky gemerského baníctva, Rožňavská metercia a Baníctvo vo výtvarnom umení. Zbierkový fond múzea sa obohatil s hodnotnými súbormi predmetov z oblasti výtvarného umenia (dokumentujúcimi život a dielo bývalého riaditeľa organizácie, maliara, grafika a etnografa Kolomana Tichyho) a ochrany prírody a jaskyniarstva z 19. a 20. storočia. V rámci spolupráce s múzejnými inštitúciami v Maďarskej republike sa realizovali výstavy Baníctvo vo výtvarnom umení (Békéšská Čaba 21. 1. – 27. 3. 2008, Pécs 28. 3. – 15. 5. 2008), Rožňavská metercia (Rudabánya 6. 3. – 31. 12. 2008), Štítnická čipka (Galéria Baníckeho múzea v Rožňave 8. 3. – 30. 4. 2008) a Ihla, niť, nožnice (Galéria Baníckeho múzea v Rožňave 4. 9. – 31. 10. 2008).

SNM-Múzeum v Betliari v roku 2008 vydalo publikáciu v slovenskom a maďarskom jazyku pod názvom Rady a dekorácie v zbierkach SNM-Múzea Betliar.

Východoslovenské múzeum v Košiciach vydalo v roku 2008 38. ročník zborníka *Historica Carpatica* a Katalóg cechových písomností zlatníckeho a striebrotepeckého cechu v zbierkovom fonde Východoslovenského múzea v Košiciach. Výstavy Albrecht Dürer a jeho doba a Majstri grafiky boli prezentované v múzeách v meste Nyíregyháza a Sopron (Maďarská republika).

Zemplínske múzeum v Michalovciach pripravilo jubilejnú výstavu o živote a diele T. J. Moussona. Baroková kazula zo zbierok múzea bola po náročnom reštaurovaní prezentovaná spolu s cyklom prednášok v priestoroch hlavného kaštieľa.

V dokumentácii hmotných pamiatok maďarského etnika na Slovensku vykonáva úspešné aktivity i Muzeologická spoločnosť na Matúšovej zemi so sídlom v Boldogu. V spolupráci s Fórum inštitútom pre výskum menšín v Šamoríne a Vlastivedným múzeom v Galante uskutočnila dňa 28. októbra 2008 konferenciu pod názvom: *Musaeum Hungaricum V., Hmotné pamiatky maďarského etnika na Slovensku a ich múzejná dokumentácia*, na ktorej odznelo 8 odborných prednášok pracovníkov pamäťových inštitúcií na Slovensku. Pre vedúcich domov ľudového bývania, obecných múzeí a zbierok miestnej tradície v maďarských regiónoch Slovenska Muzeologická spoločnosť usporiadala seminár *Tradície a hodnoty VI. v Žihárči* (17. 7. 2008).

V rámci dokumentácie hmotných pamiatok kultúry karpatských Nemcov na Slovensku sa v SNM – Múzeu kultúry karpatských Nemcov v Bratislave v roku 2008 zrealizovali výstavy na témy: *Sídla na Slovensku obývané Nemcami na vojenských mapách 18. storočia* (Bratislava 14. 1. – 2. 4, Kežmarok 20. 6. – 31. 8. 2008), *Karpatský turistický spolok (Starý Smokovec 17. 1. – 23. 2. 2008)*, *Premeny Zuckerman dľa* (Bratislava 17. 5. – 31. 12. 2008), *Vysoké Tatry štetcom a objektívom (Starý Smokovec 17. 1. – 23. 2. 2008, Usov, ČR 1. 4. – 20. 7. 2008, Zábřeh, ČR 24. 7. – 14. 8. 2008, Štíty, ČR 16. 8. – 31. 12. 2008)* a *Čarovný svet nití* (Bratislava 1. 9. – 31. 9. 2008). Múzeum vydalo v slovenskom a nemeckom jazyku neperiodický zborník: Klein, B.: *Sídla na Slovensku obývané nemeckým obyvateľstvom na vojenských mapách*.

SNM – Múzeum židovskej kultúry na Slovensku vydalo v rámci edičnej činnosti 14. číslo zborníka *Acta Judaica Slovaca* a nasledujúce publikácie v slovenskom jazyku: Arnošt Lustig: *Noc a nádej*, Jozef Friedmann: *Naša babička Cilka*, Peter Frankl: *Byť Židom, biť Žida*. Odborní pracovníci múzea pripravili v roku 2008 vo výstavných priestoroch SNM v Bratislave tieto výstavy: *Človek v krajine, krajina v človeku* (21. 5. – 22. 6. 08), *Izrael našimi očami* (21. 5. – 22. 6. 08), *Ľudia, cintoríny, fragmenty* (9. 9. – 30. 9. 08). Výstavu pod názvom *Riešenie židovskej otázky na Slovensku* predstavili v období 26. 1. – 25. 2. 2008 v Strassburgu. V zahraničí a na Slovensku prezentovali i ďalšie výstavy, z ktorých najúspešnejšie boli: *Izrael našimi očami* (Poprad 3. 4. – 12. 5. 2008, Giraltovece 22. 9. – 20. 10. 2008), *Chatam Sofer, Rím 15. 6. – 19. 9. 2008*, *Izrael objektívny tŕi generácií fotografů*, Praha 28. 4. – 26. 10. 2008).

V SNM – Múzeu kultúry Chorvátov na Slovensku sa zrealizovali v sídle múzea v Devínskej Novej Vsi nasledovné krátkodobé výstavy: *Vianoce v Devínskej Novej Vsi* (1.12. 2007 – 10. 1. 2008), *Život bobra IV* (18. 1. – 31. 3. 2008), *Telo – tvar* (10. 4. – 31. 5. 2008), *Chorvátsko-slovenská vzájomnosť v zbierke Branka Stapara* (20. 6. – 31. 8. 2008), *Vladimír Marek – Sandberg* (10. 9. – 24. 11. 2008) a *Paličkami a valcom k čipke* (27. 11. 2008 – 31. 1. 2009). Vo výstavných priestoroch SNM (Vajanského nábr. 2, Bratislava) sa predstavila zahraničná výstava *Nikola Tesla – Človek, ktorý rozsvietil svet* (7. 11. 2007 – 31. 1. 2008). Múzeum vydalo informačný a metodický materiál v slovenskom, chorvátskom, nemeckom a anglickom jazyku.

Dokumentácia hmotných pamiatok rómskeho etnika na Slovensku prebieha predovšetkým v SNM – Múzeu kultúry Rómov na Slovensku so sídlom v Martine. V roku 2008 sa uskutočnil výskum na tému *Proces sociokultúrneho vývoja Rómov v oblasti dolného Turca*. V múzeu slovenskej dediny v Martine sa zrealizovalo podujatie *Spoznajme sa – Te prindžaras*. V Gemersko-malohontskom múzeu sa predstavila výsta-

va Rómski muzikanti Gemera-Malohontu (7. 2. – 19. 5. 2008), ku ktorej bol vydaný aj katalóg.

V SNM – Múzeu kultúry Čechov na Slovensku so sídlom v Martine sa v roku 2008 realizoval dlhodobý výskum na tému Analýza podielu Čechov na kultúrnom, hospodárskom a spoločenskom vývoji Slovenska. Vo výstavnom priestore múzea sa sprístupnila výstava Neznáme dokumenty (25. 11. 2008 – 31. 3. 2009).

SNM – Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku v rámci hlavnej vedecko-výskumnej úlohy Etnokultúrny vývoj Slovenska v stredoeurópskom kontexte a úloha národnostných a etnických menšín pri formovaní socio-kultúrneho prostredia Slovenska riešilo tieto čiastkové témy: Etnokultúrny vývoj Ukrajincov na Slovensku s akcentom na hmotné prejavy kultúry (Tradície pastierstva a ovčiarstva v oblasti severovýchodného Slovenska), Výtvarné umenie Ukrajincov po roku 1945 – Výtvarná tvorba Juraja Kresilu v rokoch 1955 – 2007 a Duchovná kultúra Ukrajincov Slovenska – Tradičná duchovná kultúra obce Hrabské. Zbierkový fond múzea bol obohatený o 102 ks predmetov z oblasti bytových textílií z 50. – 60. rokov 20. storočia, remeselnej a továrenskej výroby z 1. polovice 20. storočia a cirkevnej kníhtlače v staroslovienčine z 17. – 19. storočia. Múzeum vydalo publikáciu Skanzen vo Svidníku. Sprievodca po národopisej expozícii v prírode SNM – Múzea ukrajinskej kultúry v slovenskom, ukrajinskom a anglickom jazyku. V priebehu roku 2008 sa vo výstavnej sieni uskutočnili nasledovné výstavy: 100 rokov organizovanej turistiky v Prešovskom kraji a 80 rokov Klubu slovenských turistov vo Svidníku (4. 12. 2007 – 24. 2. 2008), Svätá Hora Athos „Záhrada Presvätej Bohorodičky“ (14. 12. 2007 – 24. 2. 2008), Kraslice 2008 (7. 3. – 23. 5. 2008), Juraj Kresila – Osirelá paleta, výber z tvorby (21. 6. – 22. 10. 2008), Hladomor na Ukrajine 1932 – 1933 – Odtajnené dokumenty (21. 6. 2008 – 5. 11. 2009), Michal Hudák – Tajomstvo stromov (7. 11. 2008 – 2. 2. 2009).

Múzeum rusínskej kultúry na Slovensku so sídlom v Prešove vydalo v roku 2008 nasledovnú neperiodickú publikáciu v slovenskom jazyku: P. R. Magocsi: *Národ znikadiaľ* – ilustrovaná história karpatských Rusínov. Múzeum otvorilo svoju stálu expozíciu, ktorá obsahuje nasledovné tematické celky: Aktuálne knižné publikácie o Rusínoch a pre Rusínov, Moderné dejiny Rusínov na Slovensku, Rusínska identita vo svetle ikon a starých písomností v gréckokatolíckych a pravoslávnych cirkvách. Z dočasných výstav boli najpozoruhodnejšie: Portréty významných Rusínov z kolekcie: 100 významných Rusínov (február – október 2008), My Rusíni (01. – 15. 07. 2008), Ukážky remesiel Rusínov (september – december 2008), Podkarpatská Rus – fotografie Dušan Kyndrovej (október – november 2008), Život v obrazoch – Zuzany Osavčukovej-Hapákovovej (11. 12. – 31. 12. 2008).

Putovná výstava menšinových pracovísk SNM pod názvom Chute a vône Slovenska sa vo výstavných priestoroch SNM v Bratislave (Žižkova 16) sprístupnila 30. septembra 2008. Výstava predstavila tradície a špecifiká kulinárnej kultúry z hľadiska jednotlivých etníc a etnických skupín žijúcich na Slovensku. Podujatie sa realizovalo v rámci dlhodobého projektu SNM v Bratislave pod názvom Múzea a etniká ako piaty tematický celok.

Resumé

Az írás beszámol a Szlovákiában élő nemzetiségek (magyarok, németek, zsidók, horvátok, romák, csehek, ukránok és ruszinok) múzeumi tevékenysége keretén belül a 2008-as évben megrendezett jelentős kiállításokról, kiadványokról, múzeumi gyűjteményekről és kutatási programokról. A pozsonyi Szlovák Nemzeti Múzeum hálózatában önálló intézményként működnek az egyes nemzetiségek múzeumai: pozsonyi székhellyel a Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeuma, a Kárpáti Német Kultúra Múzeuma, a Zsidó Kultúra Múzeuma, a Szlovákiai Horvát Kultúra Múzeuma, túrócszentmártoni székhellyel a Szlovákiai Roma Kultúra Múzeuma és a Szlovákiai Cseh Kultúra Múzeuma, Svidníkben a Szlovákiai Ukrán Kultúra Múzeuma, Eperjesen pedig a Szlovákiai Ruszin Kultúra Múzeuma, amely 2008-ban megnyitotta állandó kiállítását. Ezen kívül a Szlovákiában élő romák kultúrájának múzeumi dokumentálásával a rimaszombati Gömör-Kishonti Múzeum és a homonnai Vihorlát Múzeum is foglalkozik. A Nyitrai Kerületi Önkormányzat területén működő komáromi Duna Menti Múzeum tevékenysége a magyarok tárgyi emlékeinek múzeumi feldolgozására irányul. Emellett dél-szlovákia magyarok régióiban működő regionális múzeumok (mint pl. a tóketerebesi Honismereti Múzeum, a kassai Kelet-Szlovákiai Múzeum, a rozsnói Bányászati Múzeum, a rimaszombati Gömör-Kishonti Múzeum, a losonci Nógrádi Múzeum és Galéria, az ipolsági Honti Múzeum és Simonyi Lajos Galéria, a lévai Barsi Múzeum, az érsekújvári Thain János Múzeum, a Galántai Honismereti Múzeum, a dunaszerdahelyi Csallóközi Múzeum, a Párkányi Városi Múzeum, stb.) foglalkoznak még a magyar kultúra tárgyi emlékeinek felkutatásával, feldolgozásával és bemutatásával. 2008. novemberében nyílt meg Losoncon a Szabó Gyula Emlékház. A Mátyusföldi Muzeológiai Társaság 2008. október 28-án a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézetben már hatodik alkalommal rendezett a szlovákiai magyarság tárgyi emlékeivel és ezek dokumentációjával foglalkozó konferenciát.

LELKES GÁBOR

DIVADLÁ NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN

[NEMZETISÉGI SZÍNHÁZAK]

Jókai Színház, Komárom

Charlotte Keatley: ANYÁM AZT MONDTA, HOGY NE!

(színmű – magyar nyelvű ősbemutató)

Fordította: harkányi András

Rendező: Lévy Adina m. v.

Díszlet – jelmez: Gadus Erika

Dramaturg: Varga Emese

Bemutató: 2008. január 10.

Noël Coward: FORGÓSZÍNPAD (*vígjáték*)

Rendező: Konter László m. v. Jászai – díjas

Díszlet: Székely László

Jelmez: Pilinyi Márta m. v.

Bemutató: 2008. március 7.

Kálmán Imre: CSÁRDÁSKIRÁLYNŐ (*nagyoperett*)

Rendező: Keresztes Attila m. v.

Díszlet: Bartha József tervei alapján komáromi színpadra alkalmazta Győry Gabriella m. v.

Jelmez: Bianca Jeremias Imolda m. v.

Zenei vezető – Karnagy: Incze G. Katalin m. v.

Koreográfus: Kozma Attila m. v.

Bemutató: 2008. május 16.

Kodály Zoltán – Paulini Béla – Harsányi Zoltán: HÁRY JÁNOS (Daljáték)

Rendező: Pille Tamás m. v.

Díszlet – jelmez: Győry Gabriella m. v.

Koreográfus: Fekete Miklós m. v.

Bemutató: 2008. október 8.

Müller Péter – Seress Rezső: SZOMORÚ VASÁRNAP

(*Seress Rezső utolsó estje a Kispipa vendéglőben*)

Rendező: Lévy Adina

Díszlet – jelmez: Gadus Erika

Dramaturg: Varga Emese

Zenei vezető: Szilassy Nelly m. v.

Koreográfus: Krámer György m. v.

Bemutató: 2008. december 12.

Thália Színház, Kassa

N.V. Gogol: A revizor /vígjáték/

Díszlet: Szőke Anita m.v.

Jelmez: Jana Kuttnerová-Hurtigová m.v.

Rendezőasszisztens: Richtarcsík Mihály

Rendező: Štefan Korenči

Bemutató: 2008. február 7.

Előadásszám: 19

Zágon-Nóti-Eisemann: Hyppolit, a lakáj /zenés játék/

Látványterv: Korognai Károly m.v.

Jelmez: Szőke Anita m.v.

Koreográfia: Kozma Attila m.v.

Rendezőasszisztens: Richtarcsík Mihály

Rendező: Korognai Károly

Bemutató: 2008. április 10.

Előadásszám: 31

Edmond Rostand: Cyrano de Bergerac /színmű/

Díszlet – jelmez: Korognai Károly

Koreográfia-Vívás: Király Attila m.v.

Rendezőasszisztens: Bleha Victor

Rendező: Korognai Károly

Bemutató: 2008. október 2.

Előadásszám: 19

Peter Shaffer: Equus /dráma/

Díszlet: Hascsák József m.v.

Jelmez: Szőke Anita m.v.

Koreográfia: Kozma Attila m.v.

Rendezőasszisztens: Flórián R. Szabolcs

Rendező: Csiszár Imre Jászai Mari-díjas Érdemes Művész

Bemutató: 2008. október 30.

Előadásszám: 8

Graffiti /rögzített improvizációk/

Díszlet – jelmez: Kiča Katalin m.v.

Rendezőasszisztens: Flórián R. Szabolcs

Rendező: Korognai Károly

Bemutató: 2008. december 5. és improvizációkkal folyamatosan az évad végéig

Előadásszám:

Divadlo Alexandra Duchnoviča, Prešov

Blaho Uhlár a kol.: Dobropis

Premiéra: 14. marca 2008

Réžia: Blaho Uhlár a.h.

Výtvarná spolupráca: Diana Strauszová a.h.

Hudba: výber Blaho Uhlár a.h.

Maxim Gorkij: Na dne

Premiéra: 23. mája 2008

Réžia: Svetozár Sprušanský a.h.

Scéna: Diana Strauszová a.h.

Kostýmy: Dorota Cigánková a.h.

Hudba: výber Svetozár Sprušanský a.h.

Eugéne Ionesco: Nosorožec

Premiéra: 24. októbra 2008

Réžia: Rastislav Ballek a.h.

Scéna: Tom Ciller a.h.

Kostýmy: Anna Simková ml. a.h.

Hudba: Norbert Bodnár a.h.

Dramaturgia a preklad: Valerij Kupka a.h.

Oleh Mykolajčuk – Nyzovec: Územie B

Premiéra: 19. decembra 2008

Réžia: Marcel Škrkoň a.h.

Scéna: Štefan Hudák a.h.

Kostýmy: Anna Simková ml. a.h.

Počet predstavení v r.2008: 4

Divadlo Romathan, Košice

ŠKRIATOK – hudobná rozprávka

Premiéra: 22. apríla 2008

Scenár: Milan Godla

Réžia: Marián Balog

Hudba: Karel Adam

Počet predst.v r. 2008: 16

RÓMSKY HOLOKAUST /Svedectvo/

Premiéra: 11. decembra 2008

Scenár: Milan Godla

Réžia: Marián Balog

Hudba: Karel Adam

Počet predst.v r. 2008: 1/premiéra/

DEBNÁR KLÁRA

A SZLOVÁK TELEVÍZIO NEMZETISÉGI ÉS ETNIKAI MŰSORAI

[NÁRODNOSTNÉ A ETNICKÉ VYSIELANIE SLOVENSKEJ TELEVÍZIE]

A Szlovák Televízió nemzetiségi műsorait jelenleg két külön szervezeti egységű szerkesztőség, a kassai, illetve a pozsonyi székhelyű Nemzetiségi Műsorok Szerkesztősége készíti. A magyar nyelvű hír- és publicisztikai műsorok (Hírek-Správy, Magyar magazin-Maďarský magazín, Terítéken – Na tanieri) Pozsonyban készülnek és a réteg-, illetve kisebbségi műsorokat sugárzó kettes csatornán láthatóak.

A heti rendszerességgel jelentkező Magyar magazin a 2008-as esztendőben szerda délután került adásba, 26 perces terjedelemben. A közszolgálati televízió műsorrendjében 2005-től szereplő Terítéken 11 alkalommal jelentkezett. A szlovákiai magyar közösséget leginkább foglalkoztató közéleti, politikai és kulturális témákkal foglalkozó publicisztikai műsornak 2007-ben 12, 2006-ban 13 hatvan perces, 2005-ben 19 45 perces kiadása volt. A Terítéken periodicitása 2006-ban változott, amikor a műsorrend kidolgozói az eredetileg hétfőnként sugárzott vitaműsört a szerdai struktúrába sorolták. Mivel a Szlovák Televízió szerdánként élőben közvetíti a Bajnokok Ligája mérkőzéseit, az emiatt rendszertelenül jelentkező műsor adásideje éves viszonylatban három órával csökkent. Pozitív változás a közeljövőben sem várható. A sportcsatorna beindítása után, az új adó korlátozott vételi lehetőségei miatt, a nagy nézettséggel bíró hazai és nemzetközi labdarúgó-mérkőzések továbbra is szerepelnek a kettes csatorna műsorrendjében.

A magyar adás gerincét 2008-ban is a munkanapokon jelentkező hírműsor alkotta. A magyarok lakta régiók történéseit bemutató összefoglaló műsorideje is jelentősen csökkent. Az előző évben nyolc percben közvetített hírösszefoglaló 2008-ban hét perces terjedelemben került képernyőre. Ennek következtében a magyar műsorok adásideje további négy órával csökkent. Mivel a Szlovák Televízióról szóló törvény nem rendelkezik arról, hogy a közszolgálati intézmény adásidejének hány százalékát köteles a Szlovákiában élő nemzetiségek nyelvén, s ezen belül magyarul sugározni, az intézményről szóló jogszabály kisebbségi műsoraikra vonatkozó részeit a mindenkori vezetés a maga módján értelmezi, s ennek alapján változtathatja a közvetítés időtartamát. A 2008-ban közvetített magyar nyelvű műsorok összidőtartama meghaladta az 57 órát.

2008-ban többször változott a Hírek közvetítési ideje. Egy évvel korábban közvetlenül az esti híradó előtt (19.20) volt látható, 2008 januárjától pár perccel hét óra előtt, később hét után, a legnézettebb hazai kereskedelmi csatorna hírműsorával egyidőben került adásba. A műsorstruktúra kidolgozói a Magyar magazinhoz és a Terítékenhez hasonlóan a Hírek esetében sem tartották fontosnak, hogy figyelembe vegyék a szlovákiai magyar nézők igényeit, tévénézési szokásait. A műsorszámok eltérő időpontban és időtartamban való közvetítése, a gyakori műsorváltozás mindhárom magyar nyelvű műsor nézettségét negatívan befolyásolta. A térség további országaihoz hasonlóan Szlovákiában is jelentősen csökkent a közszolgálati csatornák nép-

szerűsége és növekedett a kereskedelmi televíziók nézettsége. A szlovák közszolgálati intézmény kedvezőtlen megítélése mellett, a magyar nyelvű műsorok nézettségét a közvetlen kapcsolatot teremtő „élő” műsorok hiánya is befolyásolja.

A 2008-as költségvetési tervet jellemző megszorító intézkedések miatt továbbra sem volt lehetőség magyar nyelvű dokumentum és egyéb típusú, pl. a fiatalabb korosztály érdeklődésére számító műsorszámok készítésére és sugárzására. Ez utóbbira főleg azért lenne szükség, mert a köztelevízió magyar nyelvű műsorai csak elenyésző számban szólítják meg a fiatal, illetve a középnemzedéket. A nézettségi adatok a közszolgálati adó(k)nak egyébként sem kedveznek. A rendelkezésünkre álló adatok alapján a magyar adás nézői az ötven éven felüli, egyetemi diplomával nem rendelkező rétegből kerülnek ki. A közszolgálati televízió magyar nyelvű műsorairól alkotott kép feltárását célzó átfogó jellegű kutatás ugyan nem készült, de ennek hiányában is elmondhatjuk, hogy a 12 évesnél idősebb szlovákiai magyar lakosság a magyarországi adókból tájékozódik, s ezekkel a korlátozott műsoridővel, illetve műsorkínálattal rendelkező magyar adás képtelen felvenni a versenyt, még akkor is, ha az aktualitás és a regionalitás elvét figyelembe véve, tartalmas és színvonalas hír- és publicisztikai műsoraiban naprakész információkkal szolgál. Hiszen a rendelkezésére álló adásidőben csak szelektálva tudja feldolgozni a szlovákiai magyarságot érintő problémákat.

A legtöbb nézői visszajelzés a rendszertelen adásidő ellenére az esti műsorsávban közvetített Terítékennel kapcsolatban érkezik. A publicisztikai műsor Előítéletek és sztereotípiák a szlovák–magyar kapcsolatokban című adása szakmai elismerésben is részesült. A novemberi kiadás lett a Nyitott Társadalomért Alapítvány – Open Society Fund Újságírói Díj 2008 „A legjobb beszélgetés, vita az elektronikus médiában” kategória győztese. A magyar adás két és fél éves történetében ez az első jelentős szakmai elismerés.

Pozitív lépésként értékelhető, hogy 2008-ban a nyári műsorstruktúrában két magyar nyelvű műsor is szerepelt (az előző években csak egy, de az is előfordult, hogy egyetlen műsor sem szerepelt a nyári műsorstruktúrában). Munkanapokon hírösszefoglalót, szerda délutánonként pedig félórás tallózó magazint láthattak a magyar adás nézői. Javultak a műsorkészítés műszaki feltételei, a magyar nyelvű hírösszefoglaló az intézmény legmodernebb stúdiójában készül, megváltozott a napi hírösszefoglaló rögzítésének időpontja, bővült a helyi tudósító-hálózat. A szerkesztőség 16 regionális stúdióval, illetve forgatócsoporttal működik együtt, főleg nekik köszönhető, hogy műsorainkban a távolabbi régiókban történekekről is naprakészen beszámolhattunk. A 2008-as esztendő egyik legnagyobb eredménye, hogy az STV videoarchívumában a magyar nyelvű publicisztikai műsorok is szerepelnek.

ENIKŐ BOTHOVÁ, JANA PATARÁKOVÁ

KOMPLEXNÁ SPRÁVA O ORGANIZÁCIÍ A VYSIELANÍ PROGRAMOVEJ SLUŽBY SRo – RÁDIO PATRIA

[A SZLOVÁK RÁDIÓ NEMZETISÉGI ÉS ETNIKAI MŰSORAI]

Charakteristika programovej služby

V schválenej koncepcii rozvoja programovej služby je táto programová služba charakterizovaná nasledovne:

- **Miesto v programovej službe SRo** – 5. okruh SRo, špeciálne zameraný na vysielanie pre národnosti a etnické skupiny. Tvoria ho dva organizačné celky – Redakcia maďarského vysielania v Bratislave a Redakcia národnostno-etnického vysielania pre Ukrajincov, Rusínov, Rómov, Nemcov, Čechov a Poliakov v Košiciach.
- **Poslanie** – hlavnou náplňou tohto vysielania je prispievať k rozvíjaniu národnej a kultúrnej identity národnostných menšín, k ich právnemu vedomiu a spoločenskej zodpovednosti.
- **Programové priority** – vysielanie spravodajských a publicistických programov v jazykoch národnostných menšín so zameraním na informácie spoločenského a politického diania na Slovensku.
- **Pomer slova a hudby** – v roku 2007 schválený RMV 68% : 32% a RNEV 62% : 38%.
- **Hudobný formát** – dominuje folklór a ľudová hudba typická pre jednotlivé národnosti.
- **Cieľová skupina poslucháčov** – je tvorená príslušníkmi maďarskej, rusínskej, ukrajinskej, českej, poľskej, rómskej a nemeckej národnosti žijúcich v SR. Vysielanie je určené všetkým vekovým skupinám.

Globálna koncepcia rozvoja okruhu

Redakcia maďarského vysielania

- prechod na prúdové vysielanie v popoludňajších hodinách pracovných dní, v ktorom sa poskytujú najdôležitejšie informácie z oblasti politiky, hospodárstva, kultúry, športu ale aj z regiónov;
- vybudovanie hustejšej siete regionálnych spravodajcov, s cieľom poskytovania najpresnejšieho obrazu o dianí na južnom Slovensku;
- zlepšenie interaktívneho kontaktu s poslucháčmi prostredníctvom špecializovaných relácií, kvízov a hier zaradených do prúdového vysielania;
- dopoludňajšie prúdové vysielanie v sobotu informatívno-politického charakteru, kým nedeľňajšie oslovuje najmä mladých poslucháčov;

- vo víkendových reláciách majú priestor publicistické a umelecké žánre, vážna a ľudová hudba, rozhlasové hry a hudobné pozdravy;
- plánovaná bola spolupráca s Centrom spravodajstva pri operatívnej výmene informácií a s Centrom hudby pri výrobe hudobných programov;
- získanie nových externých spolupracovníkov.

Redakcia národnostno-etnického vysielania (ďalej „RNEV“)

- v roku 2007 bolo plánované zvýšenie minútáže všetkých národnostných magazínov (poľský, český, nemecký) a zdvojnásobenie minútáže rómskeho vysielania, mierne narástli spravodajsko-publicistické programy v rusínskom a ukrajinskom jazyku;
- realizácia tohto cieľa si vyžadovala spoluprácu s externými spolupracovníkmi;
- vzhľadom na jazykovú bariéru nebolo možné využívať možnosti spolupráce s Centrami SRo, t. z., a RNEV muselo byť sebestačné vo výbere hudby a zostavení literárnych a kultúrnych relácií, rozprávok, seriálov atď.

Z pohľadu dnešnej programovej štruktúry „môžeme skonštatovať, že táto programová služba plní jednotlivé zámery Konceptcie. Rádio Patria je programová služba, ktorá od roku 2007 prešla výraznými zmenami, ktoré sa dotkli tak obsahovej ako aj formálnej stránky vysielania.

Rádio Patria (porovnanie týždenných výkonov do 1. 2. 2009 a od 2. 2. 2009)

(Výkony v hodinách)

	do 1. 2. 2009	od 2. 2. 2009
Redakcia:		
RMV	56	84
RNEV	19	14
Rádio Patria spolu:	75	98

Nárast výkonov RMV je spojený so zväčšením vysielacej plochy. Do 1. 2. 2009 vysielalo RMV denne 8 hodín programu (pondelok – piatok 10.00 – 18.00 hod., v sobotu a v nedeľu 7.00 – 15.00 hod.) prostredníctvom stredných vln na celom území SR. Od 2. 2. 2009 vysielala denne 12 hodín programu od 6.00 do 18.00 hod.) na území, ktoré pokryje 7 vysielateľov VKV. Pokrytých je cca 25 – 30% územia SR. Týždenne je to nárast o 28 hodín programu.

Úbytok programu na RNEV (- 5 hodín) sa prejavil iba krátením vybraných programov. Ani jeden program zo štruktúry platnej do 1. 2. 2009 sa nezrušil. Skrátili sa nasledovné relácie:

Hudba národností – skrátene o 90 min. (Pôvodne od pondelka do piatku 30 min. relácia. Teraz dvakrát týždenne po 30 min.);

Hudobné pozdravy – skrátene priemerne o 180 min. (Každú druhú nedeľu, keď je liturgia, trvajú iba 45 min. Ak nie je liturgia trvajú o 30 min. dlhšie. Pôvodne mali rozsah v sobotu a v nedeľu po 120 min.);

Rádio mladých – skrátene o 30 min. (Pôvodne v sobotu o 17.30 v dĺžke 60 min.);

Hudba z fonotéky – skrátene o 30 min. (Ide o hudobné dohrávky po reláciách pôvodne v celkovej dĺžke 60 min., teraz 30 min.).

Spolu je to 5,5 hodiny. Z tohto termínu musíme odrátať 30 min. na nový termín relácie **Rómske slovo** v piatok 18.30 – 19.00 hod. Je to spomenutých 30 minút z relácie **Rádio mladých**.

Po týchto úpravách je rozdiel vo vysielaní RNEV v týždenných výkonoch do 1. 2. 2009 a po 2. 2. 2009 mínus 5 hodín.

Redakcia maďarského vysielania (RMV)

RMV je programovou službou SRo pokrývajúcou terestrickým signálom, ako aj vysielaním cez satelit, retransmisiou a internetovým streamom južné územie Slovenska obývané maďarskou populáciou. Svojím časovým a územným rozsahom je najväčším elektronickým médiom v maďarskom jazyku na Slovensku.

Pre programovú štruktúru RMV je prvoradé napĺňanie verejnoprávneho poslania Slovenského rozhlasu, ktoré vyplýva zo zákona č. 619/2003 Z. z. o Slovenskom rozhlase a zo schválenej Koncepcie rozvoja programovej služby SRo. Vzhľadom na rôznorodosť maďarskej populácie na Slovensku ide o náročnú a zložitú úlohu. Jedinou spoločnou a spájajúcou charakteristikou tejto populácie je spoločný jazyk, ale čo sa týka socio-demografického, názorového a záujmového zloženia táto skupina obyvateľstva je polarizovaná a tvorí niekoľko cieľových skupín, ktoré sa však snažíme zasiahnuť rôznorodosťou pripravovaných programových prvkov.

Kľúčové programové ciele RMV sú:

- zabezpečenie objektívnych a vyvážených spravodajských a publicistických programov z politického a spoločenského života v maďarskom jazyku;
- tvorba výchovno-vzdelávacích, kultúrnych, náboženských, umeleckých, mládežníckych a detských relácií, blokove relácie monotematického a magazínového typu v maďarskom jazyku;
- realizácia moderného a atraktívneho prúdového vysielania v hlavných vysielacích časoch, predovšetkým v rannom a popoludňajšom čase;
- hudobný formát RMV prispôbiť požiadavkám poslucháčov, nerezignovať na žiadny hudobný žáner – vysielateľ folklór aj vážnu hudbu, ale podporiť v prúdovom vysielaní aktuálnu hudobnú scénu.

Špecifikácia podielov vysielaného programu Redakcie maďarského vysielania podľa programového typu na (údaje v percentách):

1.	Spravodajstvo	14,9
2.	Šport	1,9
3.	Publicistika	39,3
3.1.	Politická publicistika	1,2
3.2.	Ostatná publicistika	31,0
3.3.	Publicistika venovaná deťom a mládeži	7,1
4.	Literárno-dramatické programy	1,8
4.1.	Literárne žánre	1,6
4.2.	Dramatická tvorba pre deti a mládež	0,1
4.3.	Dramatická tvorba pre dospelých	0,1
4.4.	Seriály pre dospelých	0,0
5.	Vzdelávacie programy	4,7
5.1.	Informatika	1,4
5.2.	Ostatné	3,3
6.	Zábavné programy	0,4
7.	Náboženské vysielanie	1,7
8.	Hudba a hudobné programy	34,2
9.	Doplnkové vysielanie	1,1
9.1.	Reklama	0,1
9.2.	Ostatné	1,0

SWOT analýza RMV

Silné stránky

- regionalita
- vzájomná zastupiteľnosť zamestnancov
- jedinečná hudba

Slabé stránky

- zlé znášané stresových situácií redakčným tímom
- negatívny postoj k novým technológiám
- deficit programových žánrov v programovej ponuke

Príležitosti

- výber nových, mladých, motivovaných ľudí
- budovanie postoja k technológiám – školenia
- osvojenie techník na zvládanie stresu
- rozšírenie žánrovej pestrosti

Ohrozenia

- malý počet mladých ľudí v menšine s dobrou maďarčinou a novinárskymi schopnosťami

Vývoj

Programová služba RMV prešla v roku 2008 početnými zmenami, ktoré sa týkali predovšetkým dramaturgie vysielania. Zásadne sa zmenila programová štruktúra, objavil

sa väčší počet premiérových relácií. Zvýšil sa priestor pre prúdové vysielanie najmä v ranných hodinách počas pracovných dní. Zmenil sa vysielací čas mnohých relácií, vzhľadom na poznatky získané z prieskumov agentúry Median o správaní sa poslucháčov a o ich návykoch a zvyklostiach.

Zmeny programovej štruktúry od 29. januára 2007

Do 30. júna 2008 RMV vysielala podľa programovej štruktúry platnej od 29. januára 2007, ale v zmenenom vysielacom čase od 10.00 do 18.00 hod. v pracovných dňoch. Víkendový vysielací čas sa zmenil na vysielanie medzi 7.00 a 15.00 hod. Celá programová služba Rádia Patria prešla na terestrické šírenie pomocou vysielateľov v pásme SV.

Programovú štruktúru tvorili relácie zaoberajúce sa predovšetkým dňami v južnom regióne, okrem relácií s celoštátnym zameraním. Relácie mapovali spoločenské, politické, kultúrne a sociálne dianie so špeciálnym zreteľom na situáciu menších. RMV prinášala rozhovory s celou paletou dôležitých osobností celospoločenského života.

Do 30. júna 2008 bolo doobedňajšie vysielanie od 10.00 do 12.00 hod. tvorené reprízami pravidelných blokových relácií. Reprízovali sa: **Svet kultúry**, **Svet vedy**, **Téka** (literárny magazín), **Svetlo** (náboženská relácia), **Kaleidoskop**, **Ladička**, **Hudba národov**, **Artforum** (umelecké témy), **Rozhlasová klinika**, **Casino**, **Zelený bod** (ekológia), **Signál** (stredoeurópsky magazín z dielní maďarských redakcií ostatných štátov), **Šnúra** (relácia pre mladých), **Pop-mix** (výber z hudby pre mladých), **Slávni bratislavskí hudobníci**, **Kážem Ti**, **Čas jesene** (relácie pre dôchodcov), **Čas poludnia** (rozhovory Pétera Miklósiho), **Fórum výchovy** (otázky školstva a pedagogiky, každodennej výchovy), **Príťažlivosť** (relácia pre ženy), **Na ceste** (putovný mikrofón), **Hudobná galéria**.

Všetky tieto relácie boli blokového charakteru a ich premiérové vysielanie bolo súčasťou popoludňajšej relácie Deň čo deň, ktorá sa takýmto spôsobom skladala z polhodinových dopredu vyrobených blokov.

Celá táto programová štruktúra svojim výrobným charakterom a z toho vyplývajúcimi obsahovými obmedzeniami nenaplnila požiadavky princípov moderného rozhlasového vysielania.

To bolo dôvodom zavedenia novej programovej štruktúry RMV od 30. júna 2008.

Od 30. júna 2008

Cieľom novej programovej štruktúry je vyhovieť požiadavkám čo najširšej potenciálnej poslucháckej skupiny v najpočúvanejších obdobiach dňa s dosiahnutím čo najvyššej poslucháckej interaktivity.

S novou programovou štruktúrou RMV platnou od 30. júna 2008 boli spojené aj zrušenia niektorých, posluchácky menej atraktívnych relácií, ako aj zavedenia nových formátov. Zmenila sa zvuková grafika, spôsob upútavania a komunikácia o obsahu jednotlivých relácií.

Princípom časového zaradenia jednotlivých programových typov bolo zaradenie relácií s väčším potenciálom do tých časových úsekov dňa, kedy sa dá počítať s väčším poslucháckym záujmom. Zároveň sa pre tieto programové formáty prioritne zvolil prúdový spôsob vysielania. Relácie určené pre užšie posluchácke skupiny alebo s potenciálnym okrajovým záujmom sa zaradili do menej atraktívnych

vysielacích časov. Pri týchto reláciách Redakcia maďarského vysielania zostala pri spôsobe blokovej výroby aj z titulu možného konkretizovaného vysielacieho času.

Zmeny nenastali vo vysielacích časoch, ale najmä vo vysielaných formátoch, v ktorých sa pracuje podľa princípov prúdového vysielania.

V čase od 10.00 do 12.00 hod. miesto repríz sa zaradila doobedňajšia živá prúdová relácia **DESIATA – Tízórai**.

Reprízy blokových relácií sú zaradené v čase od 12.00 do 13.00 hod.

Blokovými reláciami zostali tematické relácie, ktoré podľa princípov verejnej služby slúžia pre užšie poslucháčske skupiny. Takými to sú **TÉKA** (relácia o literatúre), **SVETLO** – Világosság (náboženská relácia) spolu s reláciou Vatikánske správy v maďarskom jazyku, **ETANO DROM** (rómsky magazín), **Kaleidoskop**, **SVET VEDY** – Tudomány világa, **SVET TECHNIKY** – A technika világa, **HUDOBNÁ GALÉRIA** (relácia o vážnej hudbe), **ČAS POLUDNIA** – Délidő (rozhovory o politických aj spoločenských otázkach).

Denná kronika zostala v nezmenenej obsahovej skladbe a v dĺžke 30 minút, ale jej vysielací čas sa posunul na 13.00 hod. Táto zmena zrušila vnútorný kanibalizmus k spravodajským reláciám ostatných programových služieb SRo.

Medzi 13.30 a 14.30 hod. sa hrá na želanie na základe telefonátov poslucháčov na odkazovač alebo priamo do relácie a o 14.30 hod. sa zaradil nový formát **ZVUKART –HANGADÓ**. Relácia obsahuje tematické rubriky v pevných vysielacích časoch, t. j. rubriky o výchove a školstve, o zdraví a zdravotníctve, o umení, o podnikaní, o samosprávach, agrárne rubriky, o kriminalite, o regiónoch, o športe, o finančníctve a hospodárstve. Relácia je personálne postavená na dvojici redaktorov, ktorí pracujú v zložení zodpovedný redaktor – moderátor a kodramaturg.

Všetky prúdové relácie sa rozšírili o **dopravné spravodajstvo** a o množstvo prvkov zvyšujúcich interaktivitu vysielania a poslucháčsku účasť.

Vo víkendovej vysielacej štruktúre nastala najväčšia zmena vo výmene nedeľnej doobedňajšej relácie Randevű za reláciu **NEDEĽNÉ MENU**, ktorá je určená rodinám.

V dňoch sviatočných sa vysiela podľa špeciálnych programových štruktúr, ktoré berú ohľad na národnostné špecifiká jednotlivých sviatkov. Vo vysielaní rezonuje európska tematika a dôležitosť Slovenska ako člena EÚ.

Od 2. februára 2009

Vysielací čas RMV sa rozšíril každý deň o 4 hodiny, čo týždenne znamená plus 28 hodín vysielania.

Prvý raz v histórii vysielania sú obsadené ranné najdôležitejšie vysielacie časy reláciou Ranná šestka, ktorá nesie všetky charakteristiky moderného ranného vysielania.

Spravodajstvo sa rozšírilo o Rannú kroniku vysielanú medzi 7.00 a 7.30 hod.

Plus 8 hodín vo víkendovom vysielaní znamenalo pre redakciu a pre poslucháčov rozšírenie rozsahu niektorých relácií, zavedenie nových formátov a zaradenie relácií získaných od MR, najmä zo žánrov chýbajúcich v programovej ponuke RMV.

Z dvoch hodín na tri hodiny sa rozšírili relácie Z týždňa na týždeň – politická publicistika, Nedeľné menu – rodinný magazín, a Téka – literárny magazín z 30 minút na 55 minút.

Novým formátom je relácia V jednotnom čísle (60 min.) – túto hudbu mám rád, Očami ženy (55 min.) – ženská tematika v modernom priblížení.

Všetky relácie Redakcia maďarského vysielania spĺňajú princíp verejnoprávneho vysielania. Rádio Patria celý rok 2008 vysielalo na stredných vlnách, ale bolo prístupné na internete, nekódovane na družici ASTRA ako aj v retransmisii.

Programová štruktúra RMV

PONDELOK

06.00 – 09.00 RANNÁ ŠESTKA

06.00 – 06.10 Signál Rádia Patria, **správy**

06.10 – 07.00 Šport, hist. kalendár, meniny, dopr. informácie, rubrika **Záhradkár**

07.00 – 07.05 **Správy**

07.05 – 07.30 Dopravné informácie, historický kalendár, prehľad tlače

07.30 – 07.45 Ranná kronika

07.45 – 08.00 Ranná téma 1., výber z relácie **Očami ženy/Khetano drom**

08.00 – 08.12 **Správy, šport**

08.12 – 09.00 Historický kalendár, dopravné informácie, prehľad tlače, ranná téma 2.

09.00 – 09.05 **Správy**

09.05 – 10.00 **Hudobná zostava na základe poslucháčskych želaní**

10.00 – 12.00 DESIATA

10.00 – 10.05 **Správy**

10.05 – 11.00 Kalendár, čo dnes variť, dopravné informácie, rubrika **Zločiny**, reportáž z relácie **Nedefné menu** – výber

11.00 – 11.05 **Správy**

11.05 – 12.00 Téma redaktora, dopravné informácie, kultúrna mozaika

11.05 – 12.45 **Svetlo**, repríza

12.45 – 13.00 Spravodajská relácia **Rádia Vatikán**, repríza

13.00 – 13.30 **Poludňajšia kronika**

13.30 – 14.30 **Hudobná zostava na základe poslucháčskych želaní**

14.30 – 17.30 ZVUK – ART

14.30 – 14.45 Úvod, prehľad programu

14.45 – 15.00 **Šport víkendu**

15.00 – 15.05 **Správy**

15.05 – 15.20 **Peniaze, trh, hospodárstvo** – pravidelná rubrika

15.20 – 15.25 Dopravné informácie

15.25 – 15.40 Téma dňa

15.40 – 16.00 Ako strávite deň?

16.00 – 16.05 **Správy**

16.05 – 17.00 Téma redaktora

17.00 – 17.29 Burza, dopravné informácie, hra

17.29 – 17.30 Správne po maďarsky

17.30 – 18.00 **Večerná kronika**

UTOROK

06.00 – 09.00 RANNÁ ŠESTKA

06.00 – 06.10 Signál Rádia Patria, **správy**

06.10 – 07.00 Šport, historický kalendár, meniny, dopravné informácie, rubrika **Šport víkendu**

- 07.00 – 07.05 **Správy**
 07.05 – 07.30 Dopravné informácie, historický kalendár, prehľad tlače
 07.30 – 07.45 **Ranná kronika**
 07.45 – 08.00 Ranná téma 1., výber z relácie z pondelka ZVUK-ART – téma redaktora
 08.00 – 08.12 **Správy, šport**
 08.12 – 09.00 Historický kalendár, dopravné informácie, prehľad tlače, ranná téma2.
 09.00 – 09.05 **Správy**
 09.05 – 10.00 **Hudobná zostava na základe poslucháčskych želaní**
10.00 – 12.00 DESIATA
 10.00 – 10.05 **Správy**
 10.05 – 11.00 Kalendár, čo dnes variť, dopravné informácie, **Peniaze, trh, hospodárstvo** – repríza pravidelnej rubriky, reportáž z relácie **Týždňa na týždeň** – výber
 11.00 – 11.05 **Správy**
 11.05 – 12.00 Téma redaktora, dopravné informácie, kultúrna mozaika
 12.05 – 13.00 **Čas poludnia** s Péterom Miklósom, repríza
 13.00 – 13.30 **Poludňajšia kronika**
 13.30 – 14.30 **Hudobná zostava na základe poslucháčskych želaní**
14.30 – 17.30 ZVUK – ART
 14.30 – 14.45 Úvod, prehľad programu
 14.45 – 15.00 **Zelený bod** – ekológia, pravidelná rubrika
 15.00 – 15.05 **Správy**
 15.05 – 15.20 **Artfórum** – umenie, pravidelná rubrika
 15.20 – 15.25 Dopravné informácie
 15.25 – 15.40 Téma dňa
 15.40 – 16.00 Ako strávite deň?
 16.00 – 16.05 **Správy**
 16.05 – 17.00 Téma redaktora
 17.00 – 17.29 Burza, dopravné informácie, hra
 17.29 – 17.30 Správne po maďarsky
 17.30 – 18.00 **Večerná kronika**

STREDA

- 06.00 – 09.00 RANNÁ ŠESTKA
 06.00 – 06.10 Signál Rádia Patria, **správy**
 06.10 – 07.00 Šport, historický kalendár, meniny, dopravné informácie, **Artfórum** – umenie, pravidelná rubrika
 07.00 – 07.05 **Správy**
 07.05 – 07.30 Dopravné informácie, historický kalendár, prehľad tlače
 07.30 – 07.45 **Ranná kronika**
 07.45 – 08.00 Ranná téma 1., reportáž z relácie **Kaleidoskop** – výber
 08.00 – 08.12 **Správy, šport**
 08.12 – 09.00 Historický kalendár, dopravné informácie, prehľad tlače, ranná téma2.
 09.00 – 09.05 **Správy**
 09.05 – 10.00 **Hudobná zostava na základe poslucháčskych želaní**
10.00 – 12.00 DESIATA

- 10.00 – 10.05 Správy**
10.05 – 11.00 Kalendár, čo dnes variť, dopravné informácie, **Zelený bod** – ekológia – repríza pravidelnej rubriky, výber z relácie z utorka ZVUK-ART – téma redaktora,
11.00 – 11.05 Správy
11.05 – 12.00 Téma redaktora, dopravné informácie, kultúrna mozaika
12.05 – 13.00 Očami ženy 3x/ Khetano drom reprízy
13.00 – 13.30 Poludňajšia kronika
13.30 – 14.30 Hudobná zostava na základe poslucháčskych želaní
14.30 – 17.30 ZVUK – ART
14.30 – 14.45 Úvod, prehľad programu
14.45 – 15.00 Agrárny svet – poľnohospodárstvo, pravidelná rubrika
15.00 – 15.05 Správy
15.05 – 15.20 Rádioklinika, pravidelná rubrika
15.20 – 15.25 Dopravné informácie
15.25 – 15.40 Téma dňa
15.40 – 16.00 Ako strávite deň?
16.00 – 16.05 Správy
16.05 – 17.00 Téma redaktora
17.00 – 17.29 Burza, dopravné informácie, hra
17.29 – 17.30 Správne po maďarsky
17.30 – 18.00 Večerná kronika

ŠTVRTOK

- 06.00 – 09.00 RANNÁ ŠESTKA**
06.00 – 06.10 Signál Rádia Patria, **správy**
06.10 – 07.00 Šport, historický kalendár, meniny, dopravné informácie, **Rádioklinika**, pravidelná rubrika
07.00 – 07.05 Správy
07.05 – 07.30 Dopravné informácie, historický kalendár, prehľad tlače
07.30 – 07.45 Ranná kronika
07.45 – 08.00 Ranná téma 1., výber z relácie zo stredy ZVUK-ART – téma redaktora,
08.00 – 08.12 Správy, šport
08.12 – 09.00 Historický kalendár, dopravné informácie, prehľad tlače, ranná téma 2.
09.00 – 09.05 Správy
09.05 – 10.00 Hudobná zostava na základe poslucháčskych želaní
10.00 – 12.00 DESIATA
10.00 – 10.05 Správy
10.05 – 11.00 Kalendár, čo dnes variť, dopravné informácie, **Agrárny svet** – repríza pravidelnej rubriky, v reportáž z relácie **Svet vedy** – výber
11.00 – 11.05 Správy
11.05 – 12.00 Téma redaktora, dopravné informácie, kultúrna mozaika
12.05 – 13.00 Predložka – literárna relácia, repríza
13.00 – 13.30 Poludňajšia kronika
13.30 – 14.30 Hudobná zostava na základe poslucháčskych želaní
14.30 – 17.30 ZVUK – ART
14.30 – 14.45 Úvod, prehľad programu

- 14.45 – 15.00 **Občan – majster**, pravidelná rubrika
 15.00 – 15.05 **Správy**
 15.05 – 15.20 **Fórum výchovy / Pomôžme**, pravidelná rubrika
 15.20 – 15.25 Dopravné informácie
 15.25 – 15.40 Téma dňa
 15.40 – 16.00 Ako strávite deň?
 16.00 – 16.05 **Správy**
 16.05 – 17.00 Téma redaktora
 17.00 – 17.29 Burza, dopravné informácie, hra
 17.29 – 17.30 Správne po maďarsky
 17.30 – 18.00 **Večerná kronika**

PIATOK**06.00 – 09.00 RANNÁ ŠESTKA**

- 06.00 – 06.10 Signál Rádia Patria, **správy**
 06.10 – 07.00 Šport, historický kalendár, meniny, dopravné informácie, **Fórum výchovy / Pomôžme**, pravidelná rubrika
 07.00 – 07.05 **Správy**
 07.05 – 07.30 Dopravné informácie, historický kalendár, prehľad tlače
 07.30 – 07.45 **Ranná kronika**
 07.45 – 08.00 Ranná téma 1., výber z relácie **Očami ženy/ Khetano drom**,
 08.00 – 08.12 **Správy, šport**
 08.12 – 09.00 Historický kalendár, dopravné informácie, prehľad tlače, ranná téma 2.
 09.00 – 09.05 **Správy**
 09.05 – 10.00 **Hudobná zostava na základe poslucháčskych želaní**

10.00 – 12.00 DESIATA

- 10.00 – 10.05 **Správy**
 10.05 – 11.00 Kalendár, čo dnes variť, dopravné informácie, **Občan – majster** – repríza pravidelnej rubriky, výber z relácie zo štvrtka ZVUK-ART – téma redaktora
 11.00 – 11.05 **Správy**
 11.05 – 12.00 Téma redaktora, dopravné informácie, kultúrna mozaika
 12.05 – 13.00 **Kaleidoskop**, repríza
 13.00 – 13.30 **Poludňajšia kronika**
 13.30 – 14.30 **Hudobná zostava na základe poslucháčskych želaní**
 14.30 – 17.30 **ZVUK – ART**
 14.30 – 14.45 Úvod, prehľad programu
 14.45 – 15.00 **Záhradkár**, pravidelná rubrika
 15.00 – 15.05 **Správy**
 15.05 – 15.20 **Zločiny**, pravidelná rubrika
 15.20 – 15.25 Dopravné informácie
 15.25 – 15.40 Téma dňa
 15.40 – 16.00 Ako strávite deň?
 16.00 – 16.05 **Správy**
 16.05 – 17.00 Téma redaktora
 17.00 – 17.29 Burza, dopravné informácie, hra
 17.29 – 17.30 Správne po maďarsky

17.30 – 18.00 Večerná kronika**SOBOTA**

- 06.00 – 06.30** Signál Rádia Patria, **správy**, šport, hist. kalendár, meniny, prehľad programov
- 06.30 – 07.00** Hudba národov
- 07.00 – 07.05** **Správy**
- 07.05 – 07.55** **Signál**
- 08.00 – 08.05** **Správy**
- 08.00 – 11.00** Z týždňa na týždeň – súhrn domácich a zahraničných politických, spoločenských udalostí
- 11.00 – 11.05** **Správy**
- 11.05 – 12.00** Čas poludnia s Péterom Miklósím
- 12.00 – 12.05** Zvony, správy
- 12.05 – 14.00** POP –MIX
- 14.00 – 14.05** **Správy**
- 14.05 – 15.00** Kaleidoskop
- 15.00 – 15.05** **Správy**
- 15.05 – 16.00** Očami ženy 3x / Khetano drom
- 16.00 – 16.05** **Správy**
- 16.05 – 17.40** Hráme jubilantom
- 17.40 – 18.00** Záver dňa

NEDEĽA

- 06.00 – 06.30** Signál Rádia Patria, **správy**, šport, hist. kalendár, meniny, prehľad programov
- 06.30 – 07.00** Svet kultúry / Svet vedy – repríza
- 07.00 – 07.05** **Správy**
- 07.05 – 07.55** Hudobné ráno
- 08.00 – 08.05** **Správy**
- 08.00 – 08.45** SVETLO – náboženská relácia
- 08.45 – 09.00** Spravodajská relácia Rádia Vatikán
- 09.00 – 09.05** **Správy**
- 09.05 – 12.00** Nedefiné menu – rodinný magazín
- 12.00 – 12.05** Zvony, správy
- 12.05 – 13.00** Kytica ľudových piesní
- 14.00 – 14.05** **Správy**
- 14.05 – 15.00** Predložka – literárny magazín
- 15.00 – 15.05** **Správy**
- 15.05 – 16.00** Profily / V jednotnom čísle
- 16.00 – 16.05** **Správy**
- 16.05 – 17.40** Hráme jubilantom
- 17.40 – 18.00** Záver dňa

Pokrytie územia Slovenskej republiky programovou službou MRV

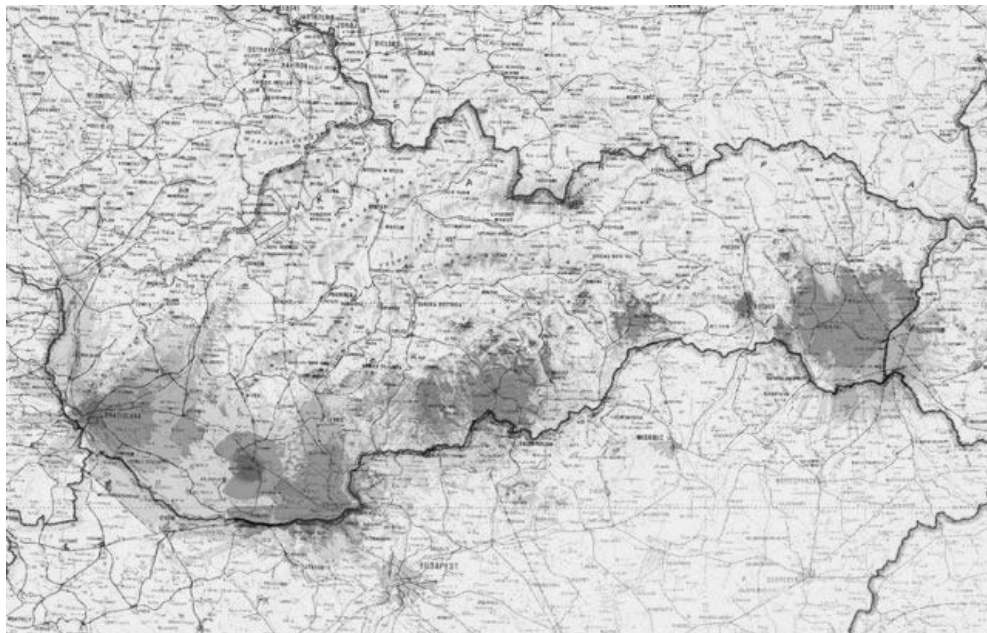
2. februára 2009 Slovenský rozhlas realizoval prechod vysielania Rádia Patria na vysielanie na VKV.

VKV Rádia Patria – RMV:

Nové Zámky	94,6
Štúrovo	106,2
Modrý Kameň	98,3
Trebišov	106,7
Lučenec	98,0
Rožňava	105,9

SV Rádia Patria – RMV:

Nitra	1098
Čižatice	702



Personálne obsadenia RMV

Redakcia maďarského vysielania	2006	2006 august	2007	2008	2008 február	2009 júl
riadiateľka				1		
šéfredaktorka	1	1	1		1	1
zástupca šéfredaktora	2					
sekretariát	1					
produkcia	2	2	2	2	2	2
ekonóm	1	1	1	1	1	1
redaktor	24	23	17	18	18	17
režisér	1	1	1	1	1	
hlásateľ	2	2	2	1	1	1
Spolu	33	30	24	24	24	22

Do počtu redaktorských miest (17) sú započítané aj v súčasnosti 2 ešte nerealizované zrušené miesta. Po prepúšťaní 2 zamestnancov sa mení počet redaktorských miest na 15 a celkový počet pracovných miest na 20. Redakcia rozšírila spoluprácu s množstvom nových mladých talentovaných kolegov z externého prostredia.

Organizácia práce RMV

RMV riadi a za jej prácu zodpovedá šéfredaktorka, ktorá je priamo podriadená programovému riadiateľovi.

RMV zatiaľ funguje na inom princípe ako ostatné programové služby SRo, pretože nemôže spolupracovať s výrobnými centrami SRo a vo svojom vysielaní nemôže využívať Archív v takej miere ako ostatné rádiá.

RMV sa delí na dva tímy: tím spravodajstva a tím publicistiky.

30. júna 2008 začala RMV vysielateľ podľa novej programovej štruktúry. V súvislosti s novou programovou štruktúrou sa nezmenilo personálne zloženie redakcie, ale zmenili sa činnosti vykonávané jej jednotlivými členmi. Každý jeden zamestnanec, nezávisle od dovtedajšieho miesta v štruktúre sa musel prispôbiť požiadavke univerzálnosti a vzájomnej nahraditeľnosti.

Počúvanosť

Počúvanosť Rádia Patria má v rámci štandardných prieskumov, ktoré realizuje spoločnosť Median stabilnú úroveň, ktorá sa pohybuje na úrovni cca 0,5%. Musíme si samozrejme uvedomiť limity takéhoto prieskumu predovšetkým z dôvodov použitia slovenčiny ako jazyka, z ktorého sa vychádza pri tvorbe anketových otázok. Preto je dôležitý zber dát, ktorý spoločnosť Median realizovala začiatkom tohto roka a ktorý sa sústredil iba na okresy, kde je väčšina obyvateľov maďarskej národnosti a ktorý bol realizovaný v maďarskom jazyku.

Realizátor: MEDIAN SK, s.r.o.

Prieskum trhu, médií a verejnej mienky, vývoj softvérov

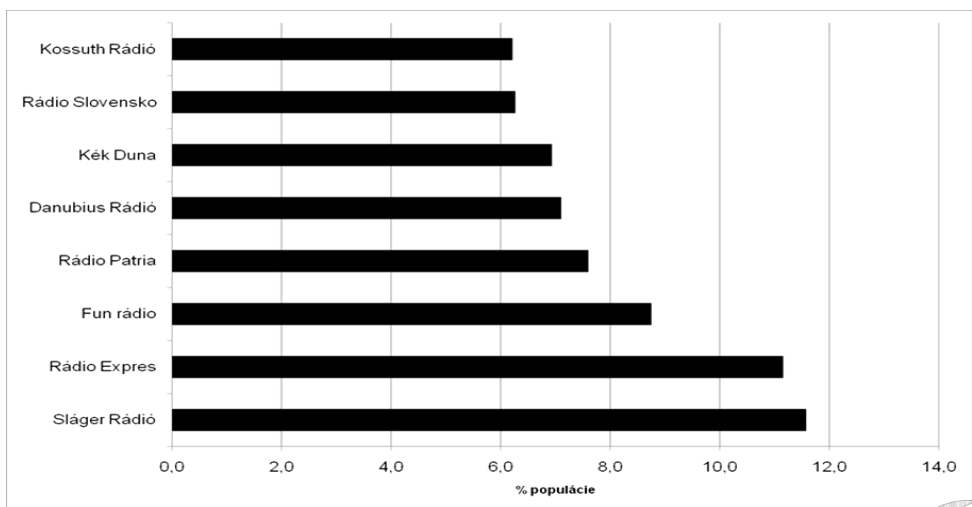
Terénny zber dát prebiehal v termíne od 5.1.2009 do 29.3.2009 Respondenti boli vyberaní náhodným kvótnym výberom na vopred určenom území so zameraním na slovenských občanov maďarskej národnosti. Reprezentativita vzorky bola počítaná podľa údajov ŠÚ SR.

Veľkosť výberového súboru: Mediálneho prieskumu sa zúčastnilo 725 respondentov vo veku 18 až 79 rokov.

Metodológia zberu: Osobný rozhovor anketára s respondentom, ktorý zaznamenáva respondentove odpovede do dotazníka. Hlavným jazykom dotazníka bola maďarčina.

Územie zberu: Opytovanie prebiehalo vo vybraných okresoch južného Slovenska. Bolo to sedem okresov s významným zastúpením občanov maďarskej národnosti: Dunajská Streda a Galanta (Trnavský kraj), Komárno, Levice, Nové Zámky a Šaľa (Nitriansky kraj), Rimavská Sobota (Banskobystrický kraj).

Počúval včera



zdroj: Stratégie a www.bumm.sk

Projekty RMV

Redakcia maďarského vysielania zrealizovala v roku 2008 12 hodín záznamov a verejných nahrávok, ktorými oživila vysielanie. Tradične spolupracovala na príprave, propagácii a vysielaní folklórneho festivalu z Gombaseku. Aj v uplynulom roku pripravil tím redaktorov trojhodinový záznam zo všetkých zaujímavých vystúpení súborov. Záznam bol implementovaný do hudobných programov redakcie. Pozornosť bola venovaná aj kultúrnym udalostiam. Redakcia v zázname zdokumentovala súťaž v prednese poézie a prózy v Rimavskej Sobote. Pripravila záznam z Komárňanských dní. Oba záz-

namy boli odvysielané v relácii Nedefné menu. Örökség – Hommage á Kulcsár sa uskutočnil spomienkový večer v koncertnom štúdiu SRo. Z podujatia redaktorka pripravila dvojhodinový záznam. Súčasťou vysielania počas cirkevných sviatkov boli priame prenosy svätých omší a bohoslužieb.

LOH – V dennom spravodajstve Kronika denne o 13.00 a 17.30 boli zaradené 6 až 8 minútové bloky olympijského spravodajstva. Pri príprave týchto blokov prebehla aktívna spolupráca s tímom spravodajcov SRo vyslaných do Číny.

Rok 1968

26. júla – Čas poludnia – rozhovor s Dr. Rezső Szabóom o udalostiach pred 40 rokmi.

21. augusta bol štúdiovým hosťom relácie HANGADÓ – Vysielač 88 ročný spisovateľ Ferenc

Cséplő, ktorý hovoril o svojich zážitkoch a vnemoch z augustových dní roka 1968.

22. augusta bol hosťom relácie Čas poludnia očitý svedok, pedagóg, ktorý rozprával o stretnutí v Čiernej nad Tisou. József Béres, 92 ročný bývalý spolupracovník košickej redakcie maďarského vysielania okrem stretnutia hovoril aj o prvých dňoch okupácie, odkiaľ a ako vysielala Patria v tom čase vo východnom regióne.

Do vysielania pripravili aj 11 minútový spomienkový blok využívajúci materiály zvukového archívu SRo.

23. augusta, relácia Čas poludnia – hosťami relácie boli 3 bývalí redaktori niekdajšej rádiovkej stanice Gabonaváros neskôr označenej za ilegálnu – Panna Holló, Gyula Kozma a Gábor Delmár.

Poobedňajšia relácia HANGADÓ – Vysielač sa pravidelne zaoberala udalosťami roka 1968, mapovala názory a spomienky poslucháčov.

Redakcii sa podarilo dostať pred mikrofón všetkých významných, ešte žijúcich, po maďarsky hovoriacich pamätníkov historických udalostí.

Cieľom všetkých relácií, blokov a rozhovorov bolo okrem spomienok znovu odovzdať posolstvo roku 1968 a rozobrať ich celoštátny význam, ako aj ich význam pre maďarskú menšinu.

Záver

Redakcia maďarského vysielania prináša komplexný pohľad na dianie na Slovensku, so špeciálnym zameraním na regióny obývané maďarskou menšinou. Je veľmi dôležitým mienkotvorným médiom tejto menšiny na Slovensku. Do budúcnosti chceme v súlade s Konceptiou rozvoja programovej služby zabezpečiť väčší zásah obyvateľov maďarskej národnosti a zabezpečiť pre nich programovú službu s aktuálnym a hodnotným obsahom v modernej rozhlasovej forme.

Redakcia národnostno-etnického vysielania

Vysielanie RNEV je dôležitou súčasťou verejnej služby Slovenského rozhlasu:

- je určené predovšetkým poslucháčom – príslušníkom najpočetnejších národnostných menšín žijúcich na Slovensku;
- šíri sa v rómskom, českom, rusínskom, ukrajinskom, poľskom a nemeckom jazyku;

- jeho poslaním je prispievať k rozvíjaniu národnej a kultúrnej identity národnostných menšín, k ich právnenému vedomiu a spoločenskej zodpovednosti;
- zachytáva kultúrny a spoločenský život príslušníkov týchto národností, históriu, folklór, ale aj každodenný život v regiónoch s národnostne zmiešaným obyvateľstvom;
- venuje sa témam spravodajsky, publicisticky, umeleckou výrobou, hudobnými formátmi aj verejnými nahrávkami, či priamymi prenosmi;
- jeho cieľom je prispieť k zachovaniu národnostnej rôznorodosti Slovenska.

Z histórie RNEV

V decembri 1935 začal Rádiožurnál (predchodca Československého rozhlasu) vo svojej pobočke v Košiciach vysielanie pre východné Slovensko a Podkarpatskú Rus v rusínskych nárečiach, krátko po rusky a po ustálení po ukrajinsky, čo bola reč obyvateľov tejto oblasti, najpočetnejšej národnostnej menšiny. Od októbra 1992 sa Slovenský rozhlas prihovára svojimi programami v ich rodnom jazyku rómskej a nemeckej národnostnej menšine. Od decembra 1999 rozšírila redakcia Národnostno-etnického vysielania okruh svojich programov o vysielanie pre Českú, Poľskú a navyše i Rusínsku národnostnú menšinu.

Rómske vysielanie

V troch programoch – Rómske slovo, Rómska kultúrna revue a Rómska hudba pokrýva celú škálu žánrov od aktuálneho spravodajstva a publicistiky až po kultúru a hudbu. Mapuje život v problematických oblastiach súžitia etnika s majoritou, sociálne problémy, ale prináša aj pozitívne príklady a nevyhnutnú osvetu.

Rusínske vysielanie

Okrem aktuálneho spravodajstva a publicistiky (Rádio noviny, Rádio magazín, Rádio mladých, Podoby života) sa vysielanie venuje aj hudobným žánrom (Hitparáda rusínskych piesní, Dedina hrá spieva a dumu dumá, Hudba národností) a literárno-dramatickým programom (Kmotrovci, Rozprávka, Literárne okienko). Vo vysielaní nechýbajú verejné nahrávky folklórnych či literárnych festivalov, prenosy liturgii a pozdravy jubilantom.

Ukrajinské vysielanie

Okrem aktuálneho spravodajstva a publicistiky (Rádio noviny, Rádio magazín, Rádio mladých, Korene, Od dediny k dedine) sa vysielanie venuje aj hudobným žánrom (Hitparáda ukrajinských piesní, Hudba národností) a literárno-dramatickým programom (Rozprávka, Literárne okienko). Vo vysielaní nechýbajú verejné nahrávky folklórnych, či literárnych festivalov, prenosy liturgii a pozdravy jubilantom.

České vysielanie

Vysielanie pre Čechov žijúcich na Slovensku je sústredené do Českého magazínu, v ktorom zaznieva aktuálna publicistika, jazykové okienko, kultúrny aj historický kalendár, česká hudba.

Poľské vysielanie

Poliaci na Slovensku svoj život mapujú v Poľskom magazíne, ktorý zachytáva život Poľských spolkov na Slovensku, aktuálnou publicistikou však približuje predovšetkým kultúrne dianie a to nielen na Slovensku, ale aj v Poľsku. Dopĺňa ho poľská hudba.

Nemecké vysielanie

Nemecký magazín zachytáva kultúrny život Karpatských Nemcov, ale venuje sa aj podujatiam, ktoré sú organizované z Nemecka pre rozvoj jazyka na území Slovenska – literárne besedy, historické prednášky, jazykové semináre. Hudobne zachytáva autentický folklór, ale aj súčasnú hudobnú scénu.

Kľúčové programové ciele RNEV sú:

- spravodajstvo a publicistika z politického a spoločenského života pre národnostno-etnické menšiny: rusínsku, ukrajinskú, rómsku, poľskú, českú, nemeckú;
- príprava pravidelných správ, rozhovorov a iných spravodajských a publicistických rozhlasových žánrov pre národnostno-etnické menšiny: rusínsku, ukrajinskú, rómsku, poľskú, českú, nemeckú;
- tvorba výchovno-vzdelávacích, kultúrnych, náboženských, umeleckých, mládežníckych a detských relácií, blokové relácie monotematického a magazínového typu pre národnostno-etnické menšiny: rusínsku, ukrajinskú, rómsku, poľskú, českú, nemeckú.

SWOT analýza RNEV

Silné stránky

- malý redakčný kolektív veľmi úzko spojený s cieľovou skupinou vysielania;
- zrozumiteľnosť pre poslucháča – výberom a spracovaním tém;
- rôznorodosť vzhľadom na vekovú skupinu poslucháčov – vysielanie pre malých, mladých, v produktívnom veku i seniorov;
- žánrová pestrosť – od spravodajstva cez zábavníky, literárne dramatizácie, rozprávky, dedinskú publicistiku až po hitparády ľudových piesní.

Slabé stránky

- potreba zvýšenia „mentálnej“ úrovne vysielania, pri zachovaní jeho zrozumiteľnosti a prístupnosti poslucháčovi.

Príležitosti

- zlepšenie žurnalistickej úrovne jednotlivých redaktorov – školenia;
- externá spolupráca;
- lepšia technická vybavenosť redakcie.

Ohrozenia

- výber nových redaktorov – veľmi zložitý vzhľadom na nízku jazykovú znalosť jednotlivých uchádzačov či ich ochotu učiť sa spisovnú podobu jazyka menšiny pre potreby rozhlasového národnostného vysielania.

Vývoj

Zmeny programovej štruktúry od 29. januára 2007

Podľa novej programovej štruktúry SRo od 29. 1. 2007 Rádio Patria RNEV prešlo veľkou zmenou, snáď najväčšou od svojho vzniku. Stalo sa totiž rádiom všetkých národnostných programov a to nielen organizačne, ale aj programovo – všetky relácie sa začali aj vysielat' z jedného rádia. Dovtedy sa totiž relácie RNEV šírili signálom Rádia Regina Košice, s ktorým boli rôznymi technickými riešeniami poprepájané.

Všetkých šesť národnostných tímov zvládlo prechod na novú vysielaciu štruktúru od januára 2007 bez prevádzkových problémov. Platilo to na interných aj externých

redaktorov. V novej štruktúre sa skrátili Rádionoviny, hlavný spravodajsko-publicistický denník v ukrajinskom a rusínskom jazyku. Zachovali sa všetky publicistické programové typy. Spravodajsky a publicisticky sa zaznamenali najdôležitejšie podujatia pre všetky národnosti a etnické skupiny, ktorým sa pripravovalo vysielanie (Rusíni, Ukrajinci, Rómovia, Česi, Poliaci, Nemci).

Nová programová štruktúra RNEV znamenala aj navýšenie minutáže všetkých národnostných magazínov (poľský, český, nemecký), zdvojnásobila sa minutáž rómskeho vysielania, mierne narástla minutáž spravodajsko-publicistických programov v rusínskom a ukrajinskom jazyku..

Odvysielali sa zostrihy spisovateľských seminárov či súťaží v prednese a vlastnej tvorbe. Literárno-dramatické programy sa zredukovali a rozšírila sa ich publicistická podoba. Začal sa vysielateľ seriál spomienok na začiatky Divadla Alexandra Duchnoviča v Prešove.

V rusínskom vysielaní úspešne pokračovala výroba dramatinovaného seriálu Útek z raja. Naďalej sa pripravoval aj najdlhšie vysielaný zábavník Beseda kmotrovcov. Pravidelne mesačne sa odvysielala premiéra jednej rusínskej a jednej ukrajinskej rozprávky. Do vysielania sa zaznamenali a pripravili programy takmer zo všetkých letných folklórnych festivalov, konaných pod záštitou národnostných zväzov.

V ukrajinskom vysielaní sa začali podrobnejšie venovať záhadám regiónu v programe Korene. Ten mal veľmi priaznivý ohlas medzi poslucháčmi. Pokračovalo sa v projekte Poloninské tajomstvá (nevysvetlené javy a udalosti v prírode a v histórii, viažucej sa na región).

Hudobné polhodinky Hudba národností boli na vysokej moderátorskej a informatívnej úrovni a povýšili podobu hudobného vysielania z folklórneho na vzdelávacie. Vysokú priazeň hlasujúcich si udržali aj hitparády. Poslucháčom ponúkli aj zostrihy z nahrávok najvýznamnejších folklórnych festivalov v Kamienke a vo Svidníku. O Hudobné pozdravy bol aj naďalej veľký poslucháčsky záujem. Pokračovalo sa vo vysielaní liturgie a duchovného slova, na cirkevné sviatky sa reagovalo špeciálnymi programami. Informovalo sa aj o aktuálnom dianí v gréckokatolíckej a pravoslávnej cirkvi.

V rómskom vysielaní začali s profilmi rómskych hudobníkov v hudobných polhodinkách. Okrem iného sa zaznamenal a odvysielal aj záznam z rómskej púte v Gaboltove.

V českom programe dominoval najmä cyklus Historický kalendár a aktuality, v nemeckom a poľskom vysielaní dominovali okrem pravidelných publicistických programov aj špeciálne hudobné programy. České, poľské a nemecké vysielanie naďalej zabezpečovali externé redaktorky v trojtýždňovom cykle, a keďže mali ucelenejší vysielací priestor, magazíny boli kombináciou profilov osobností, udalostí, aktualít zo života národností a hudby.

Zmeny programovej štruktúry od 14. januára 2008

RNEV prešlo od 14. januára 2008 na novú programovú štruktúru. Vysielanie sa počas pracovných dní posunulo na čas od 8.00 do 10.00 hod., v sobotu od 15.00 do 19.00 hod. a v nedeľu od 15.00 do 20.00 hod.

V spravodajských Rádionovinách nedošlo k posunom vo vysielacom čase, ani k obsahovým zmenám. Vo vysielaní boli zachované všetky publicistické programové

typy, takže významným udalostiam a osobnostiam sa redaktori RNEV venovali podrobnejšie. Odvysielali sa zostrihy spisovateľských seminárov, či súťaží v prednese a vo vlastnej tvorbe detí aj dospelých.

Naďalej sa vysielali liturgie a duchovné slová, v časoch cirkevných sviatkov aj špeciálne programy. Informovalo sa aj o aktuálnom dianí v gréckokatolíckej a pravoslávnej cirkvi.

Hudobné pozdravy od spustenia novej vysielacej štruktúry kvalitne moderuje nový moderátor, externista pán Jaroslav Sisák. Reláciu rozdelil na časť vysielanú v rusínčine a časť vysielanú v ukrajinčine, podľa toho, ako si zvolí poslucháč, ktorý si objednáva a platí hudobný pozdrav.

V Rómskom vysielaní sa redaktori podrobne venovali pozitívnym príkladom spoluzitia Rómov a väčšinového etnika v tých obciach, kde sa to ukázkovo darí. Redakcia sa však vo vysielaní venovala aj problémovým témam tohto spoluzitia. Spravodajsky a publicisticky RNEV zaznamenala všetky najdôležitejšie národnostné podujatia nielen v regióne východného Slovenska, ale na celom území a v prípade ukrajinského, českého a poľského vysielania aj v domovských krajinách.

V 2. polroku 2008 bol aj naďalej vysielaný obľúbený zábavník – *Beseda kmetrov-cov*. Pravidelne bola vysielaná jedna premiéra rusínskej aj ukrajinskej rozprávky mesačne.

V letnej programovej štruktúre RNEV boli odvysielané zostrihy nahrávok jednotlivých koncertov aj reportážne spracovanie príspevkov z festivalov v Kamienke, Svidníku, Medzilaborciach a v Chmeľovej.

Poľské a české vysielania sa v rámci leta venovali letným festivalom, výtvarným workshopom, výjazdom krajanových spolkov za pamiatkami.

Augustové dni spred 40-tich rokov si najviac pripomenuli v Českom vysielaní. V ostatných len spravodajsky.

Výročiu SNP sa naopak venovali podrobne v Rusínskom vysielaní spomienkami priamych účastníkov.

V rómskom programe sa v 2. polroku ustálili návštevy redaktorov vo východoslovenských obciach, v ktorých tvorí rómska komunita väčšinové obyvateľstvo a v príspevkoch sa zamerali na kladné stránky spoluzitia a riešenia problémov. Odvysielali aj rozsiahlu reportáž z aktu štandardizácie Rómskeho jazyka. V spolupráci s Národnou bankou SR odvysielali dramatizovaný seriál o zavádzaní euro meny. Seriál bol v rómskom jazyku. Nahráli a odvysielali aj záznam z rómskej púte v Gaboltove.

Český program bol poslucháčsky atraktívny dôsledne pripravovanými historickými kalendármi, jazykovými okienkami, ale aj aktualitami z každodenného diania na celom Slovensku. Nechýbali profily osobností, udalostí a dôsledné mapovanie života Čechov na celom Slovensku.

Nemecké vysielanie sa striedavo venovalo aktuálnym a nadčasovým témam

Poľské vysielanie bolo zabezpečené vždy aktuálne, osvedčila sa aj rubrika, ktorá predstavuje činnosť poľských klubov na Slovensku. V roku 2008 pravidelnejšie informovali aj o živote vo „veľkom“ Poľsku.

Zmeny programovej štruktúry od 2. februára 2009

Po zmene šírenia signálu zo SV na VKV a po prechode programu do vysielacej siete Rádia Regina, je rozdiel vo vysielaní RNEV v týždenných výkonoch mierne nižší.

Denné výkony RNEV**Do 1. 2. 2009 vysielanie na SV:**

pondelok – piatok:	08:00 – 10:00
sobota:	15:00 – 19:00
nedeľa:	15:00 – 20:00

Po 2. 2. 2009 vysielanie na VKV:

pondelok, streda, piatok:	18:00 – 19:00 (celoplošne)
utorok:	18:00 – 19:00, 20:00 – 22:00 (celoplošne)
štvrtok:	18:00 – 19:00, 20:00 – 21:00 (celoplošne)
sobota:	18:00 – 19:00 (celoplošne), 19:00 – 21:00 (iba Regina Košice)
nedeľa:	07:00 – 09:00 (iba Regina Košice), 18:00 – 19:00 (celoplošne)

Špecifikácia podielov vysielaného programu národnostno-etnického vysielania podľa programového typu na (údaje v percentách):

1.	Spravodajstvo	5,3
2.	Šport	0,8
3.	Publicistika	30,8
3.1.	Politická publicistika	0,0
3.2.	Ostatná publicistika	25,6
3.3.	Publicistika venovaná deťom a mládeži	5,2
4.	Literárno-dramatické programy	10,9
4.1.	Literárne žánre	8,9
4.2.	Dramatická tvorba pre deti a mládež	1,1
4.3.	Dramatická tvorba pre dospelých	0,5
4.4.	Seriály pre dospelých	0,4
5.	Vzdelávacie programy	3,1
5.1.	Informatika	0,2
5.2.	Ostatné	2,9
6.	Zábavné programy	1,5
7.	Náboženské vysielanie	3,0
8.	Hudba a hudobné programy	45,1
9.	Doplňkové vysielanie	1,0
9.1.	Reklama	0,0
9.2.	Ostatné	1,0

Programová štruktúra RNEV**Programová štruktúra RNEV 2009 – od 2. 2. 2009****Pondelok**

18.00 – 18.30	Rádio noviny (U/R)
18.30 – 19.00	Rómske slovo

Utorok

18.00 – 18.30	Rádio noviny (U/R)
18.30 – 19.00	Rómska hudba
20.00 – 21.00	Ukrajinský/Rusínsky magazín
21.00 – 22.00	Literárne okienka (U/R) / Korene / Podoby života + Hitparády (U/R) / Hudba národností

Streda

18.00 – 18.30	Rádio noviny (U/R)
18.30 – 19.00	Rómske slovo

Štvrtok

18.00 – 18.30	Rádio noviny (U/R)
18.30 – 19.00	Rómska kultúrna revue
20.00 – 21.00	Český magazín (Nemecký, Poľský)

Piatok

18.00 – 18.30	Rádio noviny (U/R)
18.30 – 19.00	Rómske slovo

Sobota

18.00 – 19.00	Rádio mladých + rozprávka (U/R)
19.00 – 20.00	Ukrajinský/Rusínsky magazín
20.00 – 21.00	Literárne okienka (U/R) / Korene / Podoby života + Hitparády (U/R) / Hudba národností

Nedeľa

7.00 – 8.15	Liturgia PC / GKC / alebo – Dedina hrá, spieva, dumu dumá / Od dediny k dedine
8.15 – 9.00	Hudobné pozdravy
18.00 – 19.00	Kmotrovci / Z rozhlasového archívu... ,Od dediny k dedine / Dedina hrá, spieva, dumu dumá / + hudba

Pokrytie územia Slovenskej republiky programovou službou

RNEV je od 2. 2. 2009 súčasťou vysielania programovej služby Rádio Regina – využíva spoločné vysielacie. RNEV vysiela v časoch uvoľnených Rádiom Regina na všetkých vysielateľoch, alebo na vysielateľoch Reginy Košice.

Personálne obsadenia RMV

Súčasný personálny zabezpečenie – RNEV tvoria 7 redaktori, 1 režisérka, 1 produkčná a 1 šéfredaktorka.

Redakcia národnostno-etnického vysielania	2006	2006 august	2007	2008	2008 február	2009 júl
šéfredaktorka					1	1
zástupca šéfredaktora	1	1	1	1		
produkcia	1	1	1	1	1	1
redaktor	9	7	7	7	7	7
režisér	1	1	1	1	1	1
Spolu	12	10	10	10	10	10

Organizácia práce RNEV

RNEV riadi a za jej prácu zodpovedá šéfredaktorka, ktorá je priamo podriadená programovému riaditeľovi.

Štruktúra organizácie – redaktori, hudobní redaktori, režisérka, produkčná.

RNEV podobne ako RMV nerealizuje spoluprácu s výrobnými centrami z hľadiska programu vzhľadom na jazykovú bariéru. To znamená, že musí byť sebestačná vo výbere hudby, zostave literárnych a kultúrnych relácií, rozprávok, seriálov atď.

Externe RNEV spolupracuje s Rómskym mediálnym centrom (od 1. 7. 2009) na zabezpečení Rómskeho vysielania.

RNEV využíva externých redaktorov na zabezpečenie českého, poľského a nemeckého vysielania.

Externý redaktor pripravuje program Hráme jubilantom a ostatné externé spolupráce sú jednorazové.

Rusínske vysielanie:

2 redaktorky – slovo

1 redaktor – hudba

~ redaktorka – dramaturg – režisér

Ukrajinské vysielanie:

2 redaktori – slovo

1 redaktor – hudba

~ redaktorka – dramaturg – režisér

Rómske vysielanie:

1 redaktor – slovo + hudba

České vysielanie

1 redaktorka – externá

Poľské vysielanie

1 redaktorka – externá

Nemecké vysielanie

1 redaktorka – externá

Iní:

- 1 produkčná redakcie
- 1 šéfredaktorka redakcie

Ostatné potreby redakcie (vysielací technici, doprava a administratíva) zabezpečujú zamestnanci Rádia Regina – Štúdio Košice.

Ekonom redakcie RNEV je spoločný s RMV.

RNEV využíva technické vybavenie Rádia Regina – Štúdio Košice, pretože sídli v spoločnej budove košického štúdia SRo. Rovnako využíva aj IT vybavenie Rádia Regina – Štúdio Košice.

Propagácia a „self-promo“ v rámci SRo – kampane, pravidelné programové avíza, v rámci redakcie, programové avíza, účasť na najväčších národnostných podujatiach

Počúvanosť

Počúvanosť vysielania RNEV je objektívna a veľmi ťažko merateľná.

Spätnú väzbu máme väčšinou od poslucháčov (predovšetkým hudobných pozdravov...), ktorí píšu aj telefonujú, zvyčajne bezprostredne po odvysielaní programu, ktorý ich zaujal.

Odborná komunita reaguje na národnostné vysielanie najčastejšie na jazykových seminároch, kde sa diskutuje o úrovni používania spisovného jazyka tej – ktorej menšiny.

Záver

RNEV bude aj naďalej realizovať svoje vysielanie v súlade s Koncepciou rozvoja programovej služby, ktorá bude mapovať život v jednotlivých národnostných menšinách, tak ako to Slovenskému rozhlasu ukladá zákon 619. Rozsah vysielania bude aj v budúcnosti reagovať na počet členov jednotlivých národnostných menšín. Budúce sčítanie obyvateľstva vykoná Štatistický úrad v roku 2011.

JANA KRESÁKOVÁ

PREHĽAD FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV NA PODPORU KULTÚRY NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN Z GRANTOVÉHO SYSTÉMU MK SR ZA ROK 2008

[A NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGEK KULTURÁLIS ÉLETÉNEK TÁMOGATÁSA AZ SZK KM PÁLYÁZATI RENDSZERE ÁLTAL 2008-BAN]

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (ďalej MK SR) zabezpečuje v súlade s Programovým vyhlásením vlády SR, všeobecne záväznými právnymi predpismi, s Ústavou SR, zákonmi SR a prijatými medzinárodnými dokumentmi výkon štátnej správy v oblasti kultúry národnostných menšín. Každá národnostná menšina má svoje špecifické kultúrne potreby a ich uspokojenie je preto systémová úloha, neustále sa vyvíjajúca a zdokonaľujúca.

Podpora rozvoja národnostných kultúr je MK SR zabezpečovaná prostredníctvom:

- I Grantového systému MK SR – Grantového programu č. 6 Kultúra národnostných menšín
- II Príspevkovej organizácie MK SR – Slovenského národného múzea a jeho 8 špecializovaných národnostných múzeí
- III Príspevkovej organizácie MK SR, Maďarského umeleckého súboru Mladé srdcia – Ifjú Szivek

I. Grantový program Kultúra národnostných menšín

Národnostná menšina	Rok 2008 v SKK	Rok 2008 v EUR
Bulharská	850 000	28 214,8310
Česká	4 922 000	163 380,4686
Chorvátska	1 550 000	51 450,5742
Maďarská	53 609 000	1 779 492,7969
Moravská	600 000	19 916,3513
Nemecká	3 500 000	116 178,7160
Poľská	1 650 000	54 769,9661
Rómska	15 030 000	498 904,6006
Rusínska	5 490 000	182 234,6146
Ruská	1 220 000	40 496,5810
Ukrajinská	4 082 000	135 497,5768
Židovská	1 900 000	63 068,4458
Kultúrna politika	6 239 000	207 096,8598
Celkovo / SKK	100 642 000	3 340 702,3833

Výška finančnej podpory pre rok 2008: 3 340 702 EUR – 100 642 000 SKK.

II. Kultúru národnostných menšín podporuje MK SR aj prostredníctvom podpory činnosti národnostných múzeí, ktoré pôsobia ako organická súčasť Slovenského národného múzea

- Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku v Bratislave
- Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku v Bratislave
- Múzeum kultúry Čechov na Slovensku v Martine
- Múzeum kultúry karpatských Nemcov v Bratislave
- Múzeum židovskej kultúry v Bratislave
- Múzeum kultúry Rómov na Slovensku v Martine
- Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku
- Múzeum rusínskej kultúry, bolo zriadené v roku 2008 v Prešove

Finančné prostriedky MK SR pridelené národnostným múzeám SNM v roku 2008

	Rok 2008
Národnostné múzeá v rámci SNM	59 038 305.- SKK – 1 959 713.- EUR

II. Maďarský umelecký súbor Mladé srdcia – Ifjú Szivek

MK SR podporuje ako jediný profesionálny národnostný umelecký súbor – Maďarský umelecký súbor Mladé srdcia – Ifjú Szivek, ktorého poslaním je rozvíjať a interpretovať tance, piesne, ľudovú hudbu a orchestrálne skladby, ako i vokálne a inštrumentálne diela klasického dedičstva európskej a svetovej hudobnej kultúry doma i v zahraničí, ktoré nadväzujú na tradície ľudového umenia občanov maďarskej národnosti žijúcich na území Slovenskej republiky.

Finančné prostriedky poskytnuté Maďarskému umeleckému súboru Ifjú Szivek – Mladé srdcia v roku 2008

	Rok 2008
MUS Mladé srdcia – Ifjú Szivek	8 083 675.- SKK – 268 329.- EUR

Podrobný prehľad finančných prostriedkov podpory menšinových kultúr prostredníctvom grantového programu Kultúra národnostných menšín v roku 2008

Maďarská menšina	Počet projektov	SKK	Rómska menšina	Počet projektov	SKK
Živá kultúra	417	28 489 000	Živá kultúra	75	9 400 000
Periodická tlač	33	13 000 000	Periodická tlač	4	4 290 000
Neperiodická tlač	83	12 120 000	Neperiodická tlač	11	1 340 000
Spolu	533	53 609 000	Spolu	90	1 5030 000
Česká menšina	Počet projektov	SKK	Rusínska menšina	Počet projektov	SKK
Živá kultúra	45	4 877 000	Živá kultúra	54	3 440 000
Periodická tlač	0	0	Periodická tlač	6	1 630 000
Neperiodická tlač	1	45 000	Neperiodická tlač	7	420 000
Spolu	46	4 922 000	Spolu	67	5 490 000
Ukrajinská menšina	Počet projektov	SKK	Nemecká menšina	Počet projektov	SKK
Živá kultúra	18	2 357 000	Živá kultúra	38	2 390 000
Periodická tlač	3	1 430 000	Periodická tlač	2	1 070 000
Neperiodická tlač	4	295 000	Neperiodická tlač	1	40 000
Spolu	25	4 082 000	Spolu	41	3 500 000
Pofská menšina	Počet projektov	SKK	Moravská menšina	Počet projektov	SKK
Živá kultúra	12	900 000	Živá kultúra	5	600 000
Periodická tlač	1	750 000	Periodická tlač	0	0
Neperiodická tlač	0	0	Neperiodická tlač	0	0
Spolu	13	1 650 000	Spolu	5	600 000
Chorvátska menšina	Počet projektov	SKK	Ruská menšina	Počet projektov	SKK
Živá kultúra	5	1 042 000	Živá kultúra	14	610 000
Periodická tlač	1	428 000	Periodická tlač	1	570 000
Neperiodická tlač	1	80 000	Neperiodická tlač	1	40 000
Spolu	7	1 550 000	Spolu	16	1 220 000
Bulharská menšina	Počet projektov	SKK	Židovská menšina	Počet projektov	SKK
Živá kultúra	5	490 000	Živá kultúra	9	920 000
Periodická tlač	0	0	Periodická tlač	2	120 000
Neperiodická tlač	1	360 000	Neperiodická tlač	4	860 000
Spolu	6	850 000	Spolu	15	1 900 000
Spolu všetky menšiny: 94 403 000 SKK + 6 239 000 SKK Kultúrna politika = 100 642 000 SKK					

Štruktúra grantového programu:

Grantový program MK SR slúži na podporu a rozvoj kultúry národnostných menšín, na zachovanie ich identity a materinského jazyka. Reaguje na aktuálne zmeny, priority a kultúrne potreby jednotlivých národnostných menšín. Členovia odborných grantových komisií posudzujú požiadavky národnostných menšín zo zorného uhla rozvoja a skvalitnenia ich kultúrneho života. Každá národnostná menšina má svoju vlastnú grantovú komisiu, ktorá pozostáva z príslušníkov národnostných menšín, pričom maďarská národnostná menšina má dve samostatné grantové komisie a to ako pre živú kultúru, a pre periodickú a neperiodickú literatúru. Členmi odborných grantových komisií sú reprezentatívni zástupcovia všetkých regiónov a odborníci na všetky oblasti kultúry.

Podprogramy grantového programu Kultúra národnostných menšín v roku 2008:

Živá kultúra:

- **Festivally a prehliadky** (hudobné, tanečné, spevácke) – podpora umeleckej konfrontácie v oblasti hudby, tanca a spevu.
- **Folklórne aktivity a podujatia** – podpora zachovania a rozvoja folklórneho hnutia. Dotácia určená pre amatérske folklórne súbory; na prezentáciu, hosťovanie a ich materiálno-nástrojové zabezpečenie, pre usporiadateľov folklórnych prehliadok, festivalov, súťaží s miestnym, regionálnym alebo celoslovenským významom, ako aj usporiadateľov odborných seminárov pre vedúcich folklórnych skupín.
- **Divadelná činnosť** – podpora vystúpení amatérskych divadelných súborov (činoherne, tanečné, pohybové, hudobno-dramatické, bábkové divadlo, pantomíma, alternatívne formy divadla), ako aj národnostných divadiel v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC (Divadlo Alexandra Duchoviča, Divadlo Romathan, Divadlo Thália, Jókaiho divadlo) mimo svojho sídla.
- **Súťaže v umeleckej tvorivosti** – podpora celoštátnych postupových súťaží v oblasti tanečného umenia, divadelného umenia, spevu a hudby, poézie a prózy.
- **Umelecké tvorivé dielne** – podpora rozvoja špecifických umeleckých zručností národnostnej kultúry prostredníctvom výchovy k umeniu a výchovou umením.
- **Detské a mládežnícke tábory** – podpora letných táborov pre deti a mládež patriacich k národnostnej menšine, ktorých cieľom je prehlbovanie identity príslušníkov národnostnej menšiny, zdokonaľovanie sa v materinskom jazyku s cieľom hlbšieho spoznania vlastnej národnostnej kultúry.
- **Výstavné aktivity** – podpora výstav a kultúrnych aktivít ako aj činností rozvíjajúcich výtvarné umenie, fotografiu a dizajn (napr. vernisáže, výstavy, semináre k výtvarnému umeniu, katalógy vystavených diel, bulletin).
- **Literárne aktivity** – podpora jednorazových, resp. cyklických literárnych aktivít a podujatí, na dosiahnutie účinnejšej prezentácie klasickej a súčasnej národnostnej literárnej tvorby – literárne večery, autorské čítania, literárne semináre, literárno-spoločenské podujatia, aktivity na podporu čítania a výchovy k literárnemu umeniu najmä u detského čitateľa.

Periodická tlač:

Podpora kultúrnych stránok a príloh novín a časopisov, ako aj periodík v elektronickej verzii zameraných na kultúrny život národnostných menšín, ako aj literárnych, umelecko-vedných a umelecko-kritických, študentských (výlučne univerzitných a vysokoškolských) a detských časopisov. Podpora vydávania: denníkov, týždenníkov, mesačníkov a dvojmesačníkov, štvrťročníkov, občasníkov a elektronických periodík.

Neperiodická tlač:

Podpora edičnej činnosti, vydateľských a publikačných aktivít posilňujúcich identitu národnostných menšín prostredníctvom pôvodnej, krásnej, odbornej, vedeckej literatúry a prekladateľskej činnosti. Podpora pôvodnej tvorby národnostných autorov, prekladovej literatúry, spoločensko-vednej literatúry, monografií miest a obcí a CD nosičov.

Kultúrna politika:

- Prezentačné aktivity národnostných menšín smerom k majorite
- Odborné semináre a konferencie
- Výskum
- Produkcia dokumentárnych filmov

A. SZABÓ LÁSZLÓ

A SZLOVÁKIAI NEMZETISÉGI KÖZOKTATÁSI SZÁMARÁNYOK

[NÁRODNOSTNÉ ŠKOLSTVO NA SLOVENSKU]

Általános bevezető

Évről évre megvizsgáljuk a szlovákiai nemzetiségek kulturális és oktatási életkörülményeit, majd rendre közreadjuk a helyzetükről szóló jelentéseket, de minden esetben azzal a keserű ténnyel vagyunk kénytelenek szembesülni, hogy az egyik oldalon az ambícióik és a lehetőségeik nincsenek egyenes arányban, másrészt viszont az egyes kisebbségek jogérvényesítése sem éri el az alkotmányos és törvényes garanciák szintjét. Ez elsősorban a kisebbségi sors elutasításának, valamint a nemzedékek óta rohamosan gyengülő, esetenként teljesen elhaló nemzetiségi identitástudatnak a számlájára írható. Az országban számon tartott némely nemzeti kisebbség képviselői közül a fiatalabb generációk esetében egyre kisebb jelentőséggel bír a nyelvi hovatartozás kérdése, és ennek köszönhetően lanyhul az igény a nemzetiségi nyelven működő oktatási és nevelési intézmények működtetése iránt is. Mára gyakorlatilag már csak a magyar és az ukrán kisebbség rendelkezik anyanyelvi óvodákkal és iskolákkal, s mindössze a kivételt erősítő szabályként jegyzi az iskolahálózat a Késmárki és Ólublói járások 13 német tanítási nyelvű osztályát, Csebény község 1 ruszin osztályának 7 tanulóját, valamint a pozsony-ligetfalusi bolgár magániskola 6 osztályának 50 gyereket. Szlovákiában jelenleg angol tanítási nyelvű alapiskolákba is többen járnak, mint ezen kisebbségek intézményeibe összességében. Ezért aztán a jelen tanulmány is kénytelen elsősorban a magyar és az ukrán minoritás helyzetét értékelni, valamint a róluk szóló statisztikai adatokat elemezni.

Mindez nagyban előrevetíti a szlovákiai kisebbségek jövőjét, hiszen a hagyományaik és kultúrájuk továbbadásában beállt hiátus jelentősen megnehezítheti a fonal újrafelvételét, valamint megmaradásuk elengedhetetlen eszközeinek tudatos fenntartását. Mindebben ugyanis kiváltképp jelentős szerepet játszik az iskola, amely a családi fészeken kívül is lehetőséget ad a kisebbségi nyelvek használatára és ápolására.

Az alábbi fejezetekben három év adatait próbáljuk meg összevetni. Első támpontként a 2001-es népszámlálást közvetlenül követő tanévet (2002/2003) vesszük figyelembe, majd három-három esztendő elteltével vizsgáljuk meg, hogyan változtak a közoktatási intézmények statisztikái, amelyek gyakorlatilag a legifjabb generációk körében végzett népszámlálásnak is tekinthetők, így aztán az elkövetkező évtizedek folyamatait is prognosztizálják.

A vizsgálat közreadása előtt (és a teljes kép megrajzolásához) szükségesnek tartjuk áttekinteni, hogy miről is árulkodott a lakosság 2001-es számbavétele. Az adatok szerint a szlovák nemzetiséget a megkérdezettek 85,8%-a jelölte meg, míg magyar-nak 9,7% vallotta magát. Mindössze 1,7% volt a roma, 0,8% a cseh, 0,4% a ruszin,

0,2% az ukrán, illetve 0,1% a német nemzetiséghez tartozók aránya. Egyéb nemzeti-ségűként az ország lakosságának 0,2%-a szerepelt, míg 1%-nál nem tudták egyértelműen megállapítani a nemzetiséget. Valamelyest eltérés tapasztalható az anyanyelv (a megkérdezettek szülei által használt nyelv) szerinti megoszlásban, ahol a kisebbségek aránya némileg magasabb (83,9% szlovák, 10,7% magyar, 1,8% roma, 1% ruszin, 0,9% cseh, s egyaránt 0,1% ukrán, német és lengyel anyanyelvű). Ezen számok is azt igazolják, hogy nagy nehézségbe ütközne, ha különböző fajsúlyú adatokat próbálnánk meg összevetni. Ugyanakkor lényegesnek tartjuk, hogy minden információt a kontextus tükrében vegyünk górcső alá.

Változások a közoktatásban

Mielőtt hozzálátnánk a számok elemzéséhez, szükséges szót ejteni az oktatási rendszer változásairól, reformtörekvéseiről, azokról a különböző kezdeményezésekről, melyek törvényes keretek formájában is testet öltöttek a vizsgált időszakban.

A közoktatásban mindenekeelőtt az oktatási államigazgatást, valamint az iskolai önkormányzatok tevékenységét szabályozó (Tt. 596/2003-as számú) törvény, illetve az oktatás finanszírozásának módját meghatározó (Tt. 597/2003. számú) jogszabály eredményezett radikális változásokat. Főképp az utóbbi vezetett az intézményhálózat szűkítéséhez, mivel egyes önkormányzatok az alacsony gyereklétszám miatt sok esetben kénytelenek voltak lemondani az óvodák és iskolák fenntartásáról.

A változások második hulláma a 2006-os kormányváltás utáni periódusra esik. Az ebben az időszakban elfogadott jogszabályok elsősorban az oktatás tartalmi kérdéseit igyekeztek szabályozni, de sajnálatos módon a tárca számos rendelkezése nemzetiségellenes elemeket is tartalmazott. Bár ezek a törekvések nem minden esetben érték el céljukat, a kisebbségi tudatban súlyos nyomokat hagytak, s ez esetenként befolyással lehet(ett) a gyermeküknek óvodát vagy iskolát választó szülők körére is.

Közoktatási számadatok

Mivel a szakközépiskolák és a sajátos képzést biztosító speciális iskolák terén nem igazán mérvadó a statisztika (hiszen a kisebbségek nyelvén oktató intézmények híján a nemzetiségi tanulók sok esetben kénytelenek szlovák nyelvű iskolát választani), ezúttal csupán az óvodák és az alapiskolák körét vizsgáljuk. Kiváltképpen ugyanis csak bennük mérhető reálisan a nemzetiségi jelenlét, illetve a nyelvhez való ragaszkodás mértéke.

A számokat és a hozzájuk fűzött megjegyzéseket a teljesség igénye nélkül adjuk közre, a tanulmány terjedelmi korlátai egyébként sem teszik lehetővé a teljes körű elemzést. Mindenesetre sok-sok érdekesség – esetenként egy-egy anomália is – kiolvasható a számokból. A végső értelmezést viszont ezúttal az érdeklődő olvasóra bízunk. A számok egyébként is sokatmondóak.

Óvodák, csoportok és gyerekek százalékarányai az intézmény nevelési nyelve szerint												
Összesen		Nevelési nyelv										
		Szlovák	%	Magyar	%	Ukrán	%	Német	%	Egyéb	%	
2002	Óvoda	3235	2925	90,42	373	11,53	36	1,11	0	0	0	0
	Csoport	7524	6924	92,03	555	7,38	45	0,6	0	0	0	0
	Gyerekek	151125	140938	93,26	9484	6,28	700	0,46	0	0	3	0
2005	Óvoda	2945	2644	89,78	352	11,95	27	0,92	0	0	0	0
	Csoport	6795	6259	92,11	510	7,51	24	0,35	0	0	2	0,03
	Gyerekek	141814	132504	93,44	8890	6,27	384	0,27	0	0	36	0,03
2008	Óvoda	2871	2591	90,25	350	12,19	11	0,38	0	0	2	0,07
	Csoport	6908	6377	92,31	507	7,34	14	0,2	0	0	10	0,14
	Gyerekek	138186	129078	93,41	8723	6,31	236	0,17	0	0	149	0,11

Megjegyzés: Az óvodák számánál a %-ban kifejezett arányok összege több mint 100, mivel egyes intézmények két nevelési nyelvűek (pl. szlovák-magyar, szlovák-ukrán).

Óvodák

Első pillantásra azt kell észrevennünk, hogy a táblázatban korábban (még a 90-es években is) szereplő német óvodák teljesen eltűntek a palettáról, valamint radikálisan visszaesett az ukrán nyelvű kisdudóvók száma. Így gyakorlatilag csak a szlovák és magyar nyelven működő intézmények találhatóak meg az országban.

Az óvodák száma 2002 és 2008 között 364-gyel (11%-kal) csökkent, az egy óvodára eső csoportok száma viszont némileg emelkedett (jelenleg 2,4 csoport/óvoda). Ugyancsak valamelyest nőtt az egy óvodára eső gyerekek száma (48).

Az intézmények számának csökkenése nagyrészt a jogviszonyok megváltozására vezethető vissza, hiszen 2002-ben az önkormányzatok eredeti jogkörévé vált az óvodafenntartás, és a súlyosbodó gazdasági körülmények miatt több településen döntöttek intézménybezárások mellett. Megfigyelhető viszont, hogy ez az óvodabezárási hullám jobban érintette a szlovák nyelvű közösségeket, s ennek eredménye, hogy míg az ország minden nyolcadik óvodájában van magyar nyelvű csoport, csak minden tizenhatodik gyerek látogatja azokat.

További érdekesség, hogy míg 2002 és 2005 között a csoportok száma 10%-kal csökkent, 2005-től 2008-ig 1,6%-kal nőtt. Ez viszont csakis az újabb szlovák csoportok megnyitásának köszönhető, hiszen a kisebbségek óvodai osztályainak száma továbbra is csökkenő tendenciát mutat. Ráadásul az ukrán csoportok száma mintegy 70%-kal esett vissza a 2002-es esztendőhöz viszonyítva.

Az óvodások összlétszáma 6 év alatt 12 939 gyerekkel csökkent (8,56%). Ebben az esetben is az ukránokra vonatkozó adat a leginkább sokkoló, mivel az ő létszámcsökkenésük az ukrán csoportot látogató gyerekek esetében kétharmados.

Ha a 2008-as esztendő számait és arányait vizsgáljuk, a legnagyobb szelet természetesen a szlovák óvodáké, a magyar óvodák számaránya azonban magasabb, mint amire a népszámlálási adatok alapján következtethetnénk. Ez is elsősorban azzal lehet összefüggésben, hogy az önkormányzati döntések alapján egyelőre kevesebb magyar nyelvű intézmény jutott a bezárás sorsára.

Amennyiben viszont már a gyerekek számát vesszük figyelembe, az arányok eltérő képet mutatnak. Itt a magyar óvodát látogatók számaránya már csupán 6,31%.

A nevelési nyelv alapján történt felosztás után vesszünk egy pillantást a gyerekek nemzetiség szerinti megoszlására. Ebben az esetben külön is érdemes megvizsgálni a különböző fenntartású óvodákat, bár az egyházi és magánintézmények szinte kizárólag szlovák nyelvűek. Itt hasonlóképpen a 2002 és 2008 közötti változásokat pró-

bájluk meg elemezni, amelyek arról tanúskodnak, hogy míg az önkormányzati óvodákban csökkent a gyereklétszám, addig az egyéb óvodatípusok fejlődésnek indultak, számuk egyre magasabb, és természetesen az őket látogató gyerekek létszáma is jelentősen emelkedett.

Gyerekek megoszlása nemzetiség szerint – Önkormányzati intézmények

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
Szlovák	136 674	0,91	126 836	0,91	121 800	0,91
Magyar	11 808	0,08	10 784	0,08	10 111	0,08
Ukrán	179	0,00	57	0,00	53	0,00
Német	14	0,00	19	0,00	10	0,00
Ruszin	45	0,00	65	0,00	58	0,00
Cseh	61	0,00	52	0,00	46	0,00
Lengyel	3	0,00	10	0,00	6	0,00
Roma	1 071	0,01	1 323	0,01	1 246	0,01
Egyéb	139	0,00	143	0,00	182	0,00
Külföldi	188	0,00	227	0,00	237	0,00
Összesen	150 182	1,00	139 516	1,00	133 749	1,00

Gyerekek megoszlása nemzetiség szerint – Egyházi intézmények

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
Szlovák	465	77,89	1352	88,89	1908	92,04
Magyar	84	14,07	108	7,10	111	5,35
Ukrán	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Német	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Ruszin	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Cseh	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Lengyel	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Roma	46	7,71	56	3,68	47	2,27
Egyéb	0	0,00	1	0,07	0	0,00
Külföldi	2	0,34	4	0,26	7	0,34
Összesen	597	100,00	1521	100,00	2073	100,00

Gyerekek megoszlása nemzetiség szerint – Magánintézmények

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
Szlovák	339	97,98	687	88,42	2177	92,09
Magyar	2	0,58	0	0,00	1	0,04
Ukrán	0	0,00	1	0,13	0	0,00
Német	0	0,00	0	0,00	5	0,21
Ruszin	0	0,00	0	0,00	1	0,04
Cseh	0	0,00	0	0,00	4	0,17
Lengyel	0	0,00	0	0,00	2	0,08
Roma	4	1,16	79	10,17	84	3,55
Egyéb	0	0,00	2	0,26	5	0,21
Külföldi	1	0,29	8	1,03	85	3,60
Összesen	346	100,00	777	100,00	2364	100,00

Az önkormányzati fenntartású óvodáknál gyakorlatilag semmiféle számottevő változás nem tapasztalható. Ha mégis valamit ki kellene emelni, az a roma nemzetiségűek számarányának emelkedése, valamint a ruszinok és a németek számának ingadozása lehetne, miközben a nagyobb létszámú nemzetiségek fogyásáról beszélhetünk.

Az egyházi óvodáknál a magyarok jelenléte jelentősen apadt, ami elsősorban annak eredménye, hogy ma is csak a Nyitrai kerületben korábban létrejött 4 magyar óvoda működik, újabbak nem létesültek, míg a szlovák egyházi óvodák száma a vizsgált időszakban gyakorlatilag megháromszorozódott.

Összességében elmondható, hogy amíg a szlovákok száma 8,4%-kal lett kevesebb az adott korcsoporton belül, a magyarok száma 14%-kal csökkent, ugyanakkor pedig az ukránok fogyása majdnem 30%-os. Ezzel együtt az óvodások közt mára már csupán 7,4%-nyi a magyar, ami jelentősen elmarad a 2001-es népszámlálás (már akkor is riasztó) adataitól.

Ha árnyaltabb képet szeretnénk kapni a fentebb említett változásokról, érdemes kerületenként is megvizsgálni, milyen folyamatok zajlanak az egyes régiókban, mennyire általánosak a korábbi megállapítások.

Gyerekek megoszlása nemzetiség szerint – Óvodák összesen

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
Szlovák	137 478	90,97	128 875	90,88	125 885	91,10
Magyar	11 894	7,87	10 892	7,68	10 223	7,40
Ukrán	179	0,12	58	0,04	53	0,04
Német	14	0,01	19	0,01	15	0,01
Ruszin	45	0,03	65	0,05	59	0,04
Cseh	61	0,04	52	0,04	50	0,04
Lengyel	3	0,00	10	0,01	8	0,01
Roma	1 121	0,74	1 458	1,03	1 377	1,00
Egyéb	139	0,09	146	0,10	187	0,14
Külföldi	191	0,13	239	0,17	329	0,24
Összesen	151125	100,00	141814	100,00	138186	100,00

Óvoda – egyházi

Kerület	2002													2005													2008												
	Gyerekek összesen	Szlovákok	%	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%																		
Óvodák	152	150	98,68	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	1,32																		
Poszonyi	94	94	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																		
Nagyszombati	0	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-																		
Trencsényi	80	0	0,00	80	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																		
Nyitrai	0	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-																		
Zsolnai	0	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-																		
Besztercebányai	0	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-																		
Eperjesi	139	95	68,35	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	44	31,65	0	0,00	0	0,00																		
Kassai	132	126	95,45	0	0,00	4	3,03	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	1,52	0	0,00	0	0,00																		
Összesen	597	465	77,89	0	0,00	84	14,07	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	46	7,71	0	0,00	2	0,34																		
Kerület	Gyerekek összesen	Szlovákok	%	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%																		
Óvodák	282	281	99,65	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,35																		
Poszonyi	106	103	97,17	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	3	2,83																		
Nagyszombati	0	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-																		
Trencsényi	148	46	31,08	0	0,00	102	68,92	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																		
Nyitrai	229	228	99,56	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,44																		
Zsolnai	24	24	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																		
Besztercebányai	415	360	86,75	0	0,00	6	1,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	55	13,25	0	0,00	0	0,00																		
Eperjesi	317	310	97,79	0	0,00	6	1,89	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,32	0	0,00	0	0,00																		
Kassai	1521	1352	88,89	0	0,00	108	7,10	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	56	3,68	1	0,07	4	0,26																		
Összesen	313	313	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																		
Poszonyi	127	127	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																		
Nagyszombati	0	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-																		
Trencsényi	171	60	35,09	0	0,00	111	64,91	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																		
Nyitrai	311	304	97,75	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	7	2,25																		
Zsolnai	87	87	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																		
Besztercebányai	575	529	92,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	46	8,00	0	0,00	0	0,00																		
Eperjesi	489	488	99,80	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,20	0	0,00	0	0,00																		
Kassai	2073	1908	92,04	0	0,00	111	5,35	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	47	2,27	0	0,00	7	0,34																		
Összesen	161	163	208,67	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	0,00																		
Poszonyi	33	33	135,11	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																		
Nagyszombati	0	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-																		
Trencsényi	91	60	66,04	0	0,00	31	33,96	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																		
Nyitrai	311	304	97,75	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	7	2,25																		
Zsolnai	87	87	100,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00																		
Besztercebányai	436	434	556,84	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	104,55	0	0,00	0	0,00																		
Eperjesi	357	362	387,30	0	0,00	-4	-0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-1	50,00	0	0,00	0	0,00																		
Kassai	1476	1443	410,32	0	0,00	27	132,14	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	102,17	0	0,00	5	350,00																		

Különbőség 2002 és 2008 között

Óvoda – összesen

2002																				
Kerület	Gyerekek összesen	Szlovák	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%
Pozsonyi	16280	15776	96,90	17	0,10	303	1,86	10	0,06	2	0,01	1	0,01	6	0,04	69	0,42	90	0,55	
Nagyszombati	15702	14821	94,39	11	0,07	3783	24,09	1	0,01	0	0,00	0	0,00	0	0,00	59	0,38	10	0,06	
Trenčségi	16324	16279	99,72	3	0,02	0	0,00	2	0,01	0	0,00	0	0,00	0	0,00	21	0,13	8	0,05	
Nyitrai	18606	14241	76,54	6	0,03	4218	22,67	0	0,00	3	0,02	0	0,00	1	0,01	100	0,54	23	0,12	
Zsolnai	19667	19624	99,78	8	0,04	0	0,00	3	0,02	1	0,01	0	0,00	0	0,00	16	0,08	3	0,02	
Besztercebányai	17584	15606	88,75	6	0,03	1762	10,02	7	0,04	2	0,01	1	0,01	1	0,01	170	0,97	6	0,03	
Eperjesi	24683	24241	98,21	3	0,01	1	0,00	144	0,58	37	0,15	0	0,00	1	0,00	241	0,98	4	0,02	
Kassai	22279	19890	89,28	7	0,03	1827	8,20	12	0,05	0	0,00	1	0,00	5	0,02	508	2,28	16	0,07	
Összesen	151125	137478	90,97	61	0,04	11894	7,87	179	0,12	45	0,03	3	0,00	14	0,01	1121	0,74	139	0,09	
2005																				
Kerület	Gyerekek összesen	Szlovák	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%
Pozsonyi	15978	15526	97,17	5	0,03	238	1,49	5	0,03	0	0,00	2	0,01	6	0,04	5	0,03	54	0,34	
Nagyszombati	14591	11087	75,99	15	0,10	3414	23,40	2	0,01	0	0,00	1	0,01	3	0,02	39	0,27	15	0,10	
Trenčségi	15179	15137	99,72	5	0,03	3	0,02	0	0,00	0	0,00	1	0,01	2	0,01	12	0,08	9	0,06	
Nyitrai	17236	13201	76,59	14	0,08	3862	22,41	2	0,01	0	0,00	3	0,02	1	0,01	110	0,64	19	0,11	
Zsolnai	18796	18754	99,78	3	0,02	0	0,00	1	0,01	1	0,01	0	0,00	0	0,00	13	0,07	13	0,07	
Besztercebányai	16143	14206	88,00	6	0,04	1714	10,62	5	0,03	2	0,01	3	0,02	4	0,02	174	1,08	16	0,10	
Eperjesi	23263	22642	97,33	2	0,01	3	0,01	31	0,13	61	0,26	0	0,00	1	0,00	514	2,21	2	0,01	
Kassai	20628	18322	88,82	2	0,01	1658	8,04	12	0,06	1	0,00	0	0,00	2	0,01	591	2,87	18	0,09	
Összesen	141814	128875	90,88	52	0,04	10892	7,68	58	0,04	65	0,05	10	0,01	19	0,01	1458	1,03	146	0,10	
2008																				
Kerület	Gyerekek összesen	Szlovák	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%
Pozsonyi	17056	16495	96,71	10	0,06	267	1,57	5	0,03	0	0,00	2	0,01	9	0,05	0	0,00	81	0,47	
Nagyszombati	14516	11236	77,40	12	0,08	3219	22,18	0	0,00	0	0,00	1	0,01	2	0,01	11	0,08	21	0,14	
Trenčségi	14361	14328	99,77	3	0,02	4	0,03	1	0,01	0	0,00	0	0,00	1	0,01	11	0,08	7	0,05	
Nyitrai	16527	12801	77,46	9	0,05	3607	21,82	0	0,00	1	0,01	1	0,01	1	0,01	64	0,39	15	0,09	
Zsolnai	18756	18697	99,69	6	0,03	1	0,01	0	0,00	1	0,01	0	0,00	0	0,00	13	0,07	6	0,03	
Besztercebányai	15460	13619	88,09	1	0,01	1666	10,78	1	0,01	0	0,00	1	0,01	0	0,00	141	0,91	13	0,08	
Eperjesi	22240	21697	97,56	5	0,02	0	0,00	44	0,20	57	0,26	0	0,00	2	0,01	418	1,88	5	0,02	
Kassai	19270	17012	88,28	4	0,02	1459	7,57	2	0,01	0	0,00	2	0,01	0	0,00	719	3,73	39	0,20	
Összesen	138186	125885	91,10	50	0,04	10223	7,40	53	0,04	59	0,04	8	0,01	15	0,01	1377	1,00	187	0,14	
Különbőség 2002 és 2008 között																				
Kerület	Gyerekek összesen	Szlovák	Cseh	%	Magyar	%	Ukrán	%	Ruszin	%	Lengyel	%	Német	%	Roma	%	Egyéb	%	Külföldi	%
Pozsonyi	776	719	104,56	-7	58,82	-36	88,12	-5	50,00	-2	0,00	1	200,00	3	150,00	-6	0,00	12	117,39	
Nagyszombati	-1186	-585	95,05	1	109,09	-564	85,09	-1	0,00	0	-	1	-	2	-	-48	18,64	11	210,00	
Trenčségi	-1951	-1951	88,02	0	100,00	0	-	-1	50,00	0	-	0	-	0	-	-10	52,38	-1	87,50	
Nyitrai	-2079	-1440	89,89	3	150,00	-611	85,51	0	-	-2	33,33	1	-	0	100,00	-36	64,00	-8	65,22	
Zsolnai	-911	-927	95,28	-2	75,00	0	-	-3	100,00	1	-	0	-	0	-	3	81,25	3	200,00	
Besztercebányai	-2124	-1987	87,27	-5	16,67	-96	94,55	-6	14,29	-2	0,00	0	100,00	-1	0,00	-29	82,94	7	216,67	
Eperjesi	-2443	-2544	89,54	2	166,67	-4	0,00	-100	30,56	20	154,05	0	-	1	200,00	177	173,44	1	125,00	
Kassai	-3009	-2878	85,53	-3	87,14	-368	79,86	-10	16,67	0	-	1	200,00	-5	0,00	211	141,54	23	243,75	
Összesen	-12939	-11593	91,57	-11	81,97	-1671	85,95	-126	29,61	14	131,11	5	266,67	1	107,14	256	122,84	48	134,53	

Ez a kerületenkénti és a fenntartók szerinti lebontás azt mutatja, hogy az országos szintű fogyás ellenére a Pozsonyi kerületben megemelkedett a szlovák óvodások száma. Az őshonos kisebbségek száma viszont majdnem minden esetben csökkent. Mindössze 1 lengyel és 3 német nemzetiségű óvodással mutat többet a statisztika, mint hat évvel korábban. Rajtuk kívül csak az egyéb nemzetiségűekből, valamint a külföldiekből lett több ovis a főváros körzetében. A gyarapodás listáján a legnagyobb számbeli különbség a hat esztendő összehasonlítása során a Kassai és az Eperjesi kerület roma lakosságánál mérhető, a legjelentősebb fogyás pedig a magyar óvodásoknál tapasztalható, méghozzá a Nyitrai és Nagyszombati kerületekben. Arányaiban azonban még ezt is felülmúlja a Kassai kerület magyarjainak létszámcsökkenése.

A 3 és 6 év közötti gyerekek közül a Nyitrai kerületben él a legtöbb magyar nemzetiségű (3607), számarányuk azonban a Nagyszombati kerületben a legmagasabb (22,19%). A korábbi számok ezzel szemben azt mutatják, hogy ezen adatok mögött is jókora fogyás rejtőzik, hiszen mindkét esetben 14-15%-kal csökkent a magyar kisgyerekek száma. Ennél is jelentősebb létszámcsökkenés történt a Kassai kerület magyar nemzetiségű óvodásai esetében, akik 2008-ban több mint 20%-kal voltak kevesebben, mint hat évvel korábbi kortársaik.

Még realisabb képet kapunk, ha áttekintjük az identitásról egyértelműen árulkodó intézmény- és nyelvválasztás kérdését, vagyis azt, kit milyen nevelési nyelvű óvodába írtak be szülei. Ennek megválaszolására kétféle táblázattal próbálkozunk. Az első a fenntartók és az egyes kerületek szerint mutatja, mennyien jártak az adott időszakban szlovák, illetve magyar óvodai csoportba, s ez az egész korosztálynak hány százaléka. A másik típusú táblázat arra keresi a választ, hogy a magyar nemzetiséghez tartozók közül mennyien választották a magyar nevelési nyelvű óvodát. Az identitásvállalásnak eme formája jelentős mértékben előrevetít(het)i az adott kisebbség majdani sorsát.

Óvoda – önkormányzati

2002										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	746	98,16	15805	98,50	14	1,84	241	1,50	760	16046
Nagyszombati	609	76,22	12219	78,72	190	23,78	3303	21,28	799	15522
Trencsényi	788	100	16234	100	0	0	0	0	788	16234
Nyitrai	786	81,03	15357	82,89	184	18,97	3169	17,11	970	18526
Zsolnai	928	100	19667	100	0	0	0	0	928	19667
Besztercebányai	865	92,12	16317	92,95	74	7,88	1237	7,05	939	17554
Eperjesi	1152	96,24	23841	97,14	0	0	0	0	1197	24544
Kassai	1007	91,88	20635	93,42	89	8,12	1454	6,58	1096	22089
Összesen	6881	92,03	140075	93,27	551	7,37	9404	6,26	7477	150182
2008										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	719	97,69	15793	97,96	14	1,90	262	1,63	736	16122
Nagyszombati	563	76,60	11300	79,36	172	23,40	2939	20,64	735	14239
Trencsényi	714	100	14173	100	0	0	0	0	714	14174
Nyitrai	683	80,92	13521	82,67	161	19,08	2835	17,33	844	16356
Zsolnai	866	100	17944	100	0	0	0	0	866	17944
Besztercebányai	711	90,57	13881	91,58	74	9,43	1277	8,42	785	15158
Eperjesi	1049	98,68	20883	98,88	0	0	0	0	1063	21119
Kassai	854	91,53	17345	93,07	79	8,47	1292	6,93	933	18637
Összesen	6159	92,26	124840	93,34	500	7,49	8605	6,43	6676	133749
Létszámváltozás 2002 és 2008 között										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	magyar csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	-27	-3,62	-12	-0,08	0	0	21	8,71	-24	76
Nagyszombati	-46	-7,55	-919	-7,52	-18	-9,47	-364	-11,02	-64	-1283
Trencsényi	-74	-9,39	-2061	-12,70	0	0	0	0	-74	-2060
Nyitrai	-103	-13,10	-1836	-11,96	-23	-12,50	-334	-10,54	-126	-2170
Zsolnai	-62	-6,68	-1723	-8,76	0	0	0	0	-62	-1723
Besztercebányai	-154	-17,80	-2436	-14,93	0	0	40	3,23	-154	-2396
Eperjesi	-103	-8,94	-2958	-12,41	0	0	0	0	-134	-3425
Kassai	-153	-15,19	-3290	-15,94	-10	-11,24	-162	-11,14	-163	-3452
Összesen	-722	-10,49	-15235	-10,88	-51	-9,26	-799	-8,50	-801	-16433

Óvoda – egyházi

2002										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	7	100	152	100	0	0	0	0	7	152
Nagyszombati	4	100	94	100	0	0	0	0	4	94
Trencsényi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nyitrai	0	0	0	0	4	100	80	100	4	80
Zsolnai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Besztercebányai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Eperjesi	7	100	139	100	0	0	0	0	7	139
Kassai	6	100	132	100	0	0	0	0	6	132
Összesen	24	85,71	517	86,60	4	14,29	80	13,40	28	597
2008										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	13	100	313	100	0	0	0	0	13	313
Nagyszombati	6	100	127	100	0	0	0	0	6	127
Trencsényi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nyitrai	3	30,00	53	30,99	7	70,00	118	69,01	10	171
Zsolnai	13	100	311	100	0	0	0	0	13	311
Besztercebányai	5	100	87	100	0	0	0	0	5	87
Eperjesi	26	100	575	100	0	0	0	0	26	575
Kassai	22	100	489	100	0	0	0	0,00	22	489
Összesen	88	92,63	1955	94,31	7	7,37	118	5,69	95	2073
Létszámváltozás 2002 és 2008 között										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	magyar csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	6	85,71	161	105,92	0	0	0	0	6	161
Nagyszombati	2	50,00	33	35,11	0	0	0	0	2	33
Trencsényi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nyitrai	3	-	53	-	3	75,00	38	47,50	6	91
Zsolnai	13	-	311	-	0	0	0	0	13	311
Besztercebányai	5	-	87	-	0	0	0	0	5	87
Eperjesi	19	271,43	436	313,67	0	0	0	0	19	436
Kassai	16	266,67	357	270,45	0	0	0	0	16	357
Összesen	64	266,67	1438	278,14	3	75,00	38	47,50	67	1476

Az önkormányzati fenntartású óvodák esetében azt láthatjuk, hogy a legtöbb magyar csoportot a Nagyszombati és a Nyitrai kerület települései működtetik. Nagyszombat megye óvodai csoportjai közül majdnem minden negyedik magyar nyelvű, Nyitra környékén minden ötödik csoportban folyik magyar nyelvű oktató-nevelő munka. A vizsgált időszakban viszont mindkét kerületben jelentősen csökkent a magyar óvodások aránya, s míg a Nagyszombati kerületben a szlovák gyerekek számaránya csak 7,52%-kal csökkent, a magyaroké meghaladja a 11%-ot. Ezzel ellentétben a Nyitrai kerületben inkább a csoportok aránya csökkent jelentősebben a gyerekek számarányával szemben. Érdekeség, hogy a Kassai kerület magyar óvodai csoportjai közül 2002 és 2008 között minden kilencedik megszűnt, a magyar csoportban tanuló gyerekek számaránya mégis némileg emelkedett. Ami leginkább meglepő, az a magyar óvodások Besztercebányai kerületben tapasztalt létszámnövekedése, s ezzel természetesen jelenlétük aránya is majdnem másfél százalékkal nőtt.

Óvoda – magán

2002										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	6	100	82	100	0	0	0	0	6	82
Nagyszombati	4	100	86	100	0	0	0	0	4	86
Trencsényi	4	100	90	100	0	0	0	0	4	90
Nyitrai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Besztercebányai	2	100	30	100	0	0	0	0	2	30
Eperjesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kassai	3	100	58	100	0	0	0	0	3	58
Összesen	19	100	346	100	0	0	0	0	19	346
2008										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	44	88,00	555	89,37	0	0	0	0	50	621
Nagyszombati	8	100	150	100	0	0	0	0	8	150
Trencsényi	9	100	187	100	0	0	0	0	9	187
Nyitrai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	25	100	501	100	0	0	0	0	25	501
Besztercebányai	11	100	215	100	0	0	0	0	11	215
Eperjesi	25	96,15	531	97	0	0	0	0	26	546
Kassai	8	100	144	100	0	0	0	0	8	144
Összesen	130	94,89	2283	96,57	0	0	0	0	137	2364
Létszámváltozás 2002 és 2008 között										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	magyar csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	38	633,33	473	576,83	0	0	0	0	44	539
Nagyszombati	4	100,00	64	74,42	0	0	0	0	4	64
Trencsényi	5	125,00	97	107,78	0	0	0	0	5	97
Nyitrai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	25	-	501	-	0	0	0	0	25	501
Besztercebányai	9	450,00	185	616,67	0	0	0	0	9	185
Eperjesi	25	-	531	-	0	0	0	0	26	546
Kassai	5	166,67	86	148,28	0	0	0	0	5	86
Összesen	111	584,21	1937	559,83	0	0	0	0	118	2018

Összességében elmondható, hogy a magyar óvodai csoportok és az azokat látogató gyerekek számarányának csökkenése némileg lassúbb ütemű volt, mint azt a szlovák óvodák esetében tapasztalhatjuk. Ebben persze az is közrejátszott, hogy sok szlovák nemzetiségű gyereket az újonnan nyílt egyházi és magánóvodákba írtattak be.

Az alábbi táblázat adatai azt igazolják, hogy a legtöbb magyar nemzetiségű óvodáskorú gyerek a Nyitrai kerületben él, az arányokat tekintve azonban az első helyen a Nagyszombati kerület áll, ahol ezer óvodásra 222 magyar nemzetiségű jut. Ebben a kerületben – bár a helyzet egyedül itt romlott, a többi kerületben javult – még minden ötödik óvodás jár magyar csoportba. A számok tanúsága szerint ismét csökkent azon magyar nemzetiségűek aránya, akik nem az anyanyelvi oktatást választják. 2008-ban már kevesebb, mint 15%-nyi magyar íratta gyermekét szlovák óvodai csoportba. A legjobb arány a Pozsonyi kerületben tapasztalható, ahol a statisztikák szerint a magyar nemzetiségű és a magyar csoportba járó óvodások száma közti különbség mindössze 5.

Óvoda – összesen

Kerület	2002												MCS/MN %-ban		
	Gyerekek létszáma			Magyar nemzetiségű			Magyar csoportba jár			MCS/MN %-ban					
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami		egyházi	magán
Pozsonyi	16280	16046	152	82	303	1,86	301	0	2	241	1,48	241	0	0	79,54
Nagyszombati	15702	15522	94	86	3783	24,09	3783	0	0	3303	21,04	3303	0	0	87,31
Trencsényi	16324	16234	0	90	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Nyitrai	18606	18526	80	0	4218	22,67	4138	80	0	3249	17,46	3169	80	0	77,03
Zsolnai	19667	19667	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Besztercebányai	17584	17554	0	30	1762	10,02	1762	0	0	1237	7,03	1237	0	0	70,20
Eperjesi	24683	24544	139	0	1	0,04	1	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Kassai	22279	22089	132	58	1827	8,20	1823	4	0	1454	6,53	1454	0	0	79,58
Összesen	151125	150182	597	346	11894	7,87	11808	84	2	9484	6,28	9404	80	0	79,74
Kerület	2005												MCS/MN %-ban		
	Gyerekek létszáma			Magyar nemzetiségű			Magyar csoportba jár			MCS/MN %-ban					
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami		egyházi	magán
Pozsonyi	15978	15499	282	197	238	1,49	238	0	0	228	1,43	228	0	0	95,80
Nagyszombati	14591	14430	106	55	3414	23,40	3414	0	0	2990	20,49	2990	0	0	87,58
Trencsényi	15179	15089	0	90	3	0,02	3	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Nyitrai	17236	17088	148	0	3862	22,41	3760	102	0	2981	17,30	2878	103	0	77,19
Zsolnai	18796	18376	229	191	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Besztercebányai	16143	16032	24	87	1714	10,62	1714	0	0	1293	8,01	1293	0	0	75,44
Eperjesi	23263	22761	415	87	3	0,13	3	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Kassai	20628	20241	317	70	1658	8,04	1652	6	0	1398	6,78	1398	0	0	84,32
Összesen	141814	139516	1521	777	10892	7,68	10784	108	0	8890	6,27	8787	103	0	81,62
Kerület	2008												MCS/MN %-ban		
	Gyerekek létszáma			Magyar nemzetiségű			Magyar csoportba jár			MCS/MN %-ban					
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami		egyházi	magán
Pozsonyi	17056	16122	313	621	267	1,57	266	0	1	262	1,54	262	0	0	98,13
Nagyszombati	14516	14239	127	150	3219	22,18	3219	0	0	2939	20,25	2939	0	0	91,30
Trencsényi	14361	14174	0	187	4	0,03	4	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Nyitrai	16527	16356	171	0	3607	21,82	3496	111	0	2953	17,87	2835	118	0	81,87
Zsolnai	18756	17944	311	501	1	0,01	1	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Besztercebányai	15460	15158	87	215	1666	10,78	1666	0	0	1277	8,26	1277	0	0	76,65
Eperjesi	22240	21119	575	546	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Kassai	19270	18637	489	144	1459	7,57	1459	0	0	1292	6,70	1292	0	0	88,55
Összesen	138186	133749	2073	2364	10223	7,40	10111	111	1	8723	6,31	8605	118	0	85,33

3.2. Alapiskolák Iskolák (teljes szervezethez tartozó + alsó tagozatos + felső tagozatos)

Tanítási nyelv	Összesen												Egyházi												Magán															
	2002				2005				2008				2002				2005				2008				2002				2005				2008							
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%						
SK	2089	87,19	1999	86,76	1949	87,13	1994	87,23	1882	86,61	1816	86,89	87	87,0	101	89,38	101	89,38	101	89,38	101	89,38	101	89,38	8	80,0	16	88,89	32	94,12	0	0	0	0	0	0	0			
M	259	10,81	256	11,11	245	10,95	246	10,76	244	11,23	233	11,15	13	13,0	12	10,62	12	10,62	12	10,62	12	10,62	12	10,62	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
SZ-M	37	1,54	35	1,52	29	1,30	37	1,62	35	1,61	29	1,39	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
U	6	0,25	7	0,30	7	0,31	6	0,26	7	0,32	7	0,33	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
SZ-U	2	0,08	1	0,04	1	0,04	2	0,09	1	0,05	1	0,05	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Egyéb	3	0,13	6	0,26	6	0,27	1	0,04	4	0,18	4	0,19	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	2	20,0	2	11,11	2	5,88	0	0	0	0	0	0	0	0	
Összesen	2396	100	2304	100	2237	100	2286	100	2173	100	2049	100	100	100	100	100	113	100	113	100	113	100	113	100	10	100	18	100	34	100	34	100	34	100	34	100				
SZ	25768	92,31	22977	91,86	21406	91,67	24621	92,26	21741	91,78	20137	91,61	1120	93,80	1144	94,16	1086	93,30	27	77,14	92	84,40	183	89,27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
M	2092	7,49	1950	7,80	1857	7,95	2018	7,56	1879	7,93	1788	8,13	74	6,20	71	5,84	69	5,93	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
U	44	0,16	44	0,18	38	0,16	44	0,16	44	0,19	38	0,17	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Egyéb	12	0,04	41	0,16	50	0,21	4	0,01	24	0,10	19	0,09	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	8	22,86	17	15,60	22	10,73	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Összesen	27916	100	25012	100	23351	100	26687	100	23888	100	21982	100	1194	100	1215	100	1164	100	35	100	109	100	205	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
SZ	562423	93,37	495740	93,15	426414	92,87	537790	93,28	470043	93,01	402315	92,77	243335	95,54	24196	96,12	213339	94,73	298	77,40	1501	91,64	2760	92,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M	39347	6,53	35317	6,64	31538	6,87	38212	6,63	34341	6,80	30544	7,04	1135	4,46	976	3,88	994	4,41	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
U	450	0,07	472	0,09	426	0,09	450	0,08	472	0,09	426	0,10	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb	140	0,02	659	0,12	795	0,17	53	0,01	522	0,10	362	0,08	0	0	0	0,00	0,00	193	1	87	22,60	137	8,36	240	8,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Összesen	602360	100	532188	100	459173	100	576505	100	505378	100	433647	100	25470	100	25172	100	22526	100	385	100	1638	100	3000	100	3000	100	385	100	1638	100	3000	100	3000	100	3000	100	3000	100	3000	

Tanulók megoszlása nemzetiség szerint – állami intézmények

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
szlovák	523062	90,73	459065	90,84	394197	90,90
magyar	46155	8,01	41235	8,16	35556	8,20
ukrán	499	0,09	381	0,08	288	0,07
német	88	0,02	89	0,02	67	0,02
ruszin	254	0,04	198	0,04	182	0,04
cseh	881	0,15	592	0,12	401	0,09
lengyel	33	0,01	24	0,00	41	0,01
roma	4233	0,73	2656	0,53	1715	0,40
egyéb	426	0,07	421	0,08	511	0,12
külföldi	874	0,15	717	0,14	689	0,16
Összesen	576505	100,00	505378	100,00	433647	100,00

Tanulók megoszlása nemzetiség szerint – egyházi intézmények

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
szlovák	24167	94,88	23952	95,15	21246	94,32
magyar	1187	4,66	1045	4,15	1077	4,78
ukrán	5	0,02	3	0,01	6	0,03
német	17	0,07	14	0,06	3	0,01
ruszin	4	0,02	7	0,03	5	0,02
cseh	19	0,07	19	0,08	11	0,05
lengyel	5	0,02	1	0,00	2	0,01
roma	22	0,09	86	0,34	120	0,53
egyéb	18	0,07	25	0,10	19	0,08
külföldi	26	0,10	20	0,08	37	0,16
Összesen	25470	100,00	25172	100,00	22526	100,00

Tanulók megoszlása nemzetiség szerint – magánintézmények

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
szlovák	356	92,47	1553	94,81	2853	95,10
magyar	0	0,00	5	0,31	16	0,53
ukrán	1	0,26	1	0,06	2	0,07
német	1	0,26	2	0,12	0	0,00
ruszin	0	0,00	2	0,12	3	0,10
cseh	1	0,26	1	0,06	3	0,10
lengyel	1	0,26	3	0,18	3	0,10
roma	0	0,00	16	0,98	5	0,17
egyéb	9	2,34	16	0,98	31	1,03
külföldi	16	4,16	39	2,38	84	2,80
Összesen	385	100,00	1638	100,00	3000	100,00

Az alapiskolák adatai alapján hasonló képet festhetünk, mint amit az óvodáknál tapasztaltunk. A 2002 és 2008 közt eltelt periódusban itt sem történtek igazán radikális változások, és hasonlóképpen elmondható, hogy a magyar nyelvű intézmények ará-

nya magasabb, mint a bennük tanuló gyerekeké. Ugyanakkor lényegesen kisebb lett az alapiskolát látogató tanulók száma. Míg az iskolák száma csak 6,6%-kal csökkent (159 iskola), addig a tanulói létszám 24%-kal apadt (143187). Ennek következtében a vizsgált hat esztendő alatt 4565 alapiskolai osztályt szüntettek meg az illetékesek. Ugyancsak megállapíthatjuk, hogy a magyar osztályba járók részaránya némileg emelkedett, ám a legutóbbi népszámlálási adatokban (2001) szereplő számoktól – főként ami a magyar anyanyelvűek szlovákiai jelenlétét illeti – így is jelentősen elmarad.

Tanulók megoszlása nemzetiség szerint – összesen

Nemzetiség	2002		2005		2008	
	Összesen	%	Összesen	%	Összesen	%
szlovák	547585	90,91	484570	91,05	418296	91,10
magyar	47342	7,86	42285	7,95	36649	7,98
ukrán	505	0,08	385	0,07	296	0,06
német	106	0,02	105	0,02	70	0,02
ruszín	258	0,04	207	0,04	190	0,04
cseh	901	0,15	612	0,11	415	0,09
lengyel	39	0,01	28	0,01	46	0,01
roma	4255	0,71	2758	0,52	1840	0,40
egyéb	453	0,08	462	0,09	561	0,12
külföldi	916	0,15	776	0,15	810	0,18
Összesen	602360	100,00	532188	100,00	459173	100,00

A fenti táblázatból elsősorban arról tájékozódhatunk, hogy az egyes nemzetiségek milyen arányban voltak jelen a vizsgált időszakban a 6 és 15 év közti korcsoportban. Az adatok hitelességét némileg megkérdőjelezi, hogy a statisztikák szerint csökkent a roma fiatalok száma. Ugyanakkor viszont azt is látni kell, hogy nőtt a szlovákok és a magyarok részaránya, s ez a két tény minden bizonnyal összefüggésben van. A többi nemzetiségnél csupán a csehek jelentős fogyása szembetűnő.

A különböző fenntartású iskolák számadatai szintén azt mutatják, hogy az önkormányzati iskolákban csökkent a roma tanulók száma, 2008-ban viszont már hatszor több roma nemzetiségű járt egyházi iskolába, mint 2002-ben. Érdeemes megvizsgálni a különböző tanítási nyelvű iskolák helyzetét kerületenként is, főképp azokban a régiókban, ahol nagyobb számban élnek kisebbségek.

Az általános összehasonlítás céljainak leginkább az önkormányzati iskolák adatai felelnek meg, hiszen nemzetiségi magániskola még nem létezik Szlovákiában, és az egyházi iskolák száma is elenyésző. Az 5 kerület esetében, amelyekben magyarok is nagyobb számban élnek, a Besztercebányai volt az egyedüli, ahol nőtt a magyar iskolák száma, Kassa és Pozsony megye esetében a létszám nem változott, a Nyitrai és a Nagyszombati kerületben viszont – annak ellenére, hogy az utóbbiban még a százalékarány is emelkedett – csökkent a magyar intézmények száma, hiszen ezekben a régiókban 11, illetve 4 iskolát bezártak. Csökkent az ún. vegyes igazgatású iskolák száma is, melyekben szlovák és magyar osztályok egyaránt működnek. A Pozsonyi kerületben mindkét ilyen iskolát bezárták, és a Kassai kerületben is kettővel csökkent a számuk. Legnagyobb számban a Besztecebányai kerületben zártak be ilyen típusú intézményeket, míg a Nyitrai kerületben eggyel több lett belőlük.

A legfontosabb következtetéseket az alapiskolák esetében is az egyes nemzetiségekhez tartozók nyelvválasztásából és identitásvállalásából szűrhetjük le, vagyis (a mi ese-

tünkben) elsősorban azt kell vizsgálnunk, hogy a magyar nemzetiségűek milyen arányban választják az anyanyelvi iskolát. Ha a kerületi lebontást elemezzük, azt tapasztaljuk, hogy a legnagyobb létszámcsökkenés a Pozsonyi kerületben történt (36%-kal esett vissza a magyar alapiskolások száma), a Nyitrai, a Nagyszombati és a Kassai kerületekben nagyságrendileg 21-23%-kal csökkent a magyar alapiskolások száma, míg a Besztercebányaiban csupán 8%-os volt a visszaesés, ez pedig az arányok javulásához vezetett, s a kerületben már minden nyolcadik gyerek magyar tanítási nyelvű iskolát látogat. Ebben a kerületben találjuk a nyelvhez való ragaszkodás legjobb arányát is, mert csupán 7%-nyi magyar látogat szlovák nyelvű iskolát. Ez az arány egyébként minden kerületben javult, és ennek köszönhető, hogy 2008-ban a magyar nemzetiségűeknek már csak 14%-a (vagyis nagyjából minden hetedik magyar gyerek) jár szlovák oktatási nyelvű intézménybe.

Alapiskola – önkormányzati

2002							
Kerület	Tanítási nyelv						Összesen
	sz	%	sz-m	%	m	%	
Pozsonyi	141	93,38	2	1,32	8	5,30	151
Nagyszombati	185	72,55	0	0	70	27,45	255
Trencsényi	213	100	0	0	0	0	213
Nyitrai	251	74,48	7	2,08	79	23,44	337
Zsolnai	263	100	0	0	0	0	263
Besztercebányai	231	77,78	17	5,72	49	16,50	297
Eperjesi	438	97,99	0	0	0	0	447
Kassai	272	84,21	11	3,41	40	12,38	323
Összesen	1994	87,23	37	1,62	246	10,76	2286
2008							
Kerület	Tanítási nyelv						Összesen
	sz	%	sz-m	%	m	%	
Pozsonyi	125	93,28	0	0	8	5,97	134
Nagyszombati	167	72	0	0	66	28,33	233
Trencsényi	191	100	0	0	0	0	191
Nyitrai	221	74,41	8	2,69	68	22,90	297
Zsolnai	247	100	0	0	0	0	247
Besztercebányai	207	76,67	12	4,44	51	18,89	270
Eperjesi	408	97	0	0	0	0	419
Kassai	250	83,61	9	3,01	40	13,38	299
Összesen	1816	86,89	29	1,39	233	11,15	2090

Alapiskola – egyházi

2002							
Kerület	Tanítási nyelv						Összesen
	sz	%	sz-m	%	m	%	
Pozsonyi	11	100	0	0	0	0	11
Nagyszombati	5	71,43	0	0	2	28,57	7
Trencsényi	8	100	0	0	0	0	8
Nyitrai	12	70,59	0	0	5	29,41	17
Zsolnai	14	100	0	0	0	0	14
Besztercebányai	6	60,00	0	0	4	40,00	10
Eperjesi	20	100	0	0	0	0	20
Kassai	11	84,62	0	0	2	15,38	13
Összesen	87	87,00	0	0	13	13,00	100

2008							
Kerület	Tanítási nyelv						Összesen
	sz	%	sz-m	%	m	%	
Pozsonyi	12	100	0	0	0	0	12
Nagyszombati	5	71	0	0	2	28,57	7
Trencsényi	8	100	0	0	0	0	8
Nyitrai	12	70,59	0	0	5	29,41	17
Zsolnai	18	100	0	0	0	0	18
Besztercebányai	9	75,00	0	0	3	25,00	12
Eperjesi	24	100	0	0	0	0	24
Kassai	13	86,67	0	0	2	13,33	15
Összesen	101	89,38	0	0	12	10,62	113

Alapiskola – magán

2002							
Kerület	Tanítási nyelv						Összesen
	sz	%	sz-m	%	m	%	
Pozsonyi	3	60,00	0	0	0	0	5
Nagyszombati	0	-	0	-	0	-	0
Trencsényi	1	100	0	0	0	0	1
Nyitrai	0	-	0	-	0	-	0
Zsolnai	1	100	0	0	0	0	1
Besztercebányai	2	100	0	0	0	0	2
Eperjesi	0	-	0	0	0	0	0
Kassai	1	100	0	0	0	0	1
Összesen	8	80,00	0	0	0	0	10

2008							
Kerület	Tanítási nyelv						Összesen
	sz	%	sz-m	%	m	%	
Pozsonyi	7	77,78	0	0	0	0	9
Nagyszombati	1	100	0	0	0	0	1
Trencsényi	2	100	0	0	0	0	2
Nyitrai	1	100	0	0	0	0	1
Zsolnai	5	100	0	0	0	0	5
Besztercebányai	7	100	0	0	0	0	7
Eperjesi	3	100	0	0	0	0	3
Kassai	6	100	0	0	0	0	6
Összesen	32	94,12	0	0	0	0	34

Megjegyzés: Az iskolák százalékarányának összege helyenként kisebb, mint 100%, mert a végösszeg tartalmazza az egyéb oktatási nyelvű intézményeket is.

Alapiskola – összesen

Kerület	2002										MO/MN %-ban			
	Tanulók létszáma			Magyar nemzetiségű			Magyar osztályba jár			magán				
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	%	állami			%		
Pozsonyi	54816	51534	3069	213	1359	2,48	1343	16	0	906	1,65	906	0	66,67
Nagyyszombati	58761	57162	1599	0	13342	22,71	13103	239	0	11429	19,45	11190	239	85,66
Trencsényi	67598	65143	2438	17	10	0,01	10	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Nyitrai	74194	70427	3767	0	16417	22,13	15854	563	0	13797	18,60	13272	525	84,04
Zsolnai	85268	80618	4654	76	4	0,00	4	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Besztercebányai	70014	68560	1431	23	8293	11,84	8255	38	0	7060	10,08	7018	42	85,13
Eperjesi	103791	98425	5366	0	13	0,01	13	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Kassai	87918	84636	3226	56	7904	8,99	7573	331	0	6155	7,00	5826	329	77,87
Összesen	602360	576505	25470	385	47342	7,86	46155	1187	0	39347	6,53	38212	1135	83,11

Kerület	2005										MO/MN %-ban			
	Tanulók létszáma			Magyar nemzetiségű			Magyar osztályba jár			magán				
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	%	állami			%		
Pozsonyi	45534	42074	3050	410	1057	2,32	1047	8	2	730	1,60	730	0	69,06
Nagyyszombati	51870	50450	1420	0	11770	22,69	11600	170	0	10069	19,41	9899	170	85,55
Trencsényi	58081	55694	2321	66	8	0,01	8	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Nyitrai	65280	62044	3236	0	14713	22,54	14201	512	0	12337	18,90	11856	481	83,85
Zsolnai	76720	71137	5107	476	7	0,01	7	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Besztercebányai	62010	60309	1602	99	7790	12,56	7744	46	0	6845	11,04	6821	24	87,87
Eperjesi	93331	88214	5117	0	8	0,00	8	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Kassai	79362	75456	3319	587	6932	8,73	6620	309	3	5336	6,72	5035	301	76,98
Összesen	532188	505378	25172	1638	42285	7,95	41235	1045	5	35317	6,64	34341	976	83,52

Kerület	2008										MO/MN %-ban			
	Tanulók létszáma			Magyar nemzetiségű			Magyar osztályba jár			magán				
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	%	állami			%		
Pozsonyi	38501	35135	2741	625	832	2,16	818	10	4	577	1,50	577	0	69,35
Nagyyszombati	44899	43616	1234	49	10118	22,54	9933	185	0	8837	19,68	8647	190	87,34
Trencsényi	48470	46305	2036	129	8	0,02	8	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Nyitrai	55611	52720	2863	28	12713	22,86	12218	495	0	10828	19,47	10358	470	85,17
Zsolnai	66770	61509	4602	659	11	0,02	8	1	2	0	0,00	0	0	0,00
Besztercebányai	53388	51524	1574	290	6964	13,04	6916	47	1	6480	12,14	6462	18	93,05
Eperjesi	81215	76478	4442	295	9	0,01	9	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Kassai	70319	66360	3034	925	5994	8,52	5646	339	9	4816	6,85	4500	316	80,35
Összesen	459173	433647	22526	3000	36649	7,98	35556	1077	16	31538	6,87	30544	994	86,05

A 2008-as számokból az is kitűnik, hogy több mint ötezer magyar nemzetiséget vállaló fiatal jár szlovák alapiskolába, egy részük (87) ráadásul egyházi fenntartású intézménybe. Furcsaság, hogy a Nagyszombati kerületben öttel több gyerek jár magyar egyházi iskolába, mint amennyi a magyar nemzetiségű egyházi iskolások száma. Ők minden bizonnyal szlovák nemzetiségűek, illetve vegyes házasságból származó tanulók.

Összefoglaló

A nemzetiségi közoktatást elemző tanulmányunknak sohasem volt célja, hogy mindent megmagyarázzon, minden kérdésre kimerítő választ adjon. Az alapstatisztikák összevetése, a központi hivataloktól eltérő szempontrendszerek figyelembe vétele csupán a tartós együttgondolkodást szeretné kiváltani. A mélyebb következtetések levonását szeretnénk meghagyni az olvasóknak, főképp pedig a szakembereknek. A közoktatás számadatai egyébként is évtizedek óta igazolják, hogy a szociológusok és a népeségkutatók számára a legmegbízhatóbb alapanyagként, míg az egyes népcsoportoknak akár mementőként is szolgálhatnak.

ALŽBETA KOŠŤANOVÁ

ČASOPISY A KNIHY

[FOLYÓIRATOK ÉS KÖNYVEK]

Periodická tlač [Sajtó, folyóiratok]

Časopisy maďarskej menšiny rozširované v celoštátnej úrovni

Názov	Atelier: művészeti folyóirat
ISSN	1336-1678
Impresum	Komárom: Spoločnosť Atelier Társaság, 1998–
Názov	Tájékoztató: a rendszerváltás és a kisebbségi magyar irodalom
Impresum	Pozsony: Spoločnosť maďarských spisovateľov na Slovensku
Názov	Tűcsök: óvodások és kisiskolások lapja = detský časopis
Impresum	Pozsony: Madách-Posonium Kft., 1991–
Názov	Kálvinista Szemle: a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház hivatalos lapja
Impresum	Komárom: Predsedníctvo synody Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku, 1951–
Názov	Új Szó: szlovákiai magyar napilap
Impresum	Pozsony: Petit Press, a.s., 1948–
Názov	Tábortűz: szlovákiai magyar lányok és fiúk lapja
Impresum	Komárom: KT Kiadó, 1968–
Názov	Népművelés: a Népművelési Intézet folyóirata
Impresum	Pozsony: Obzor, 1956–
Názov	Tűzoltó
Impresum	Pozsony: SZK ÖTSZ a Finest plus, kft., 1925–
Názov	Jó Gazda: az agrárvállalkozók lapja
Impresum	Pozsony: Madách-Posonium s.r.o., 1991–
Názov	Pulzus-világmagazín
Impresum	Pozsony: Alex S. Produkció

Názov	Kalligram: művészet és gondolat
Impresum	Pozsony: Kalligram, 1992–
Názov	Új Nő: szlovákiai magyar nők lapja
Impresum	Dunaszerdahely: Loar, 1992–
Názov	Boltos: a szlovákiai fogyasztási szövetkezetek havilapja
Impresum	Dunaszerdahely – Pozsony: Slovenský zväz spotrebných družstiev, 1993–
Názov	Cserkész: a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség foglalkoztató ifjúsági és gyermek havilapja
Impresum	Dunaszerdahely: Zväz skautov maďarskej národnosti, 1990–
Názov	Katedra: a szlovákiai magyar pedagógusok és szülők lapja
Impresum	Dunaszerdahely: Liliium Aurum, 1994–
Názov	Irodalmi Szemle: irodalom, kritika, társadalomtudomány
Impresum	Pozsony: Madách-Posonium, vydavateľstvo kníh a časopisov s.r.o., 1958–
Názov	Vasárnap: szlovákiai magyar családi magazin
Impresum	Pozsony: Petit Press, a.s., 1990–
Názov	Remény: katolikus hetilap
Impresum	Szenc: Glória társulat, 1990–
Názov	Szabad Újság: szlovákiai magyar hetilap
Impresum	Pozsony: Madách-Posonium, 1993–
Názov	Fórum Társadalomtudományi Szemle: negyedévente megjelenő tudományos folyóirat
Impresum	Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet, 1999–
Názov	Szőrös Kő: irodalom művészet
Impresum	Pozsony: AB-ART, 1996–
Názov	IfiGéniusz: ifjúsági és rejtvénymagazin
Impresum	Dunaszerdahely: Tashy Agrotrade, 2004–
Názov	Kupola: szlovákiai magyar képzőművészeti és építészeti havilap
Impresum	Pozsony: Jakoby Alapítvány, 1995–
Názov	MIÉSZ híradó
Impresum	Léva: MIÉSZ, 1994–
Názov	Református Újság: lelkesegyesületi és gyülekezeti tájékoztató
Impresum	Deregyő: Szlov. Magy. Nemzetis. Reform. Lelekészek Egyes., 1994–

Názov	Harangszó: egyházi és közéleti fórum főszerk.
Impresum	Nagykapos: Gábor Bertalan Keresztánské centrum L. Mécsa Kráľovský Chlmec, 1997–
Názov	Pedagógusfórum: a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének lapja
Impresum	Komárom: Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége, 2002–
Názov	Itthon: nemzeti kulturális havilap
Impresum	Pozsony: JEL Polgári Társulás, 2006–
Názov	Alma Mater: főiskolás és egyetemista lap
Impresum	Pozsony: Diákhálózat, 2005–
Názov	Magyar Sion: egyházi tudományos folyóirat
Impresum	Szenc: Glória Kiadó, 2007–
Názov	Proact People: celoslovenský mesačník
Impresum	Galánta: ProAct People Slovensko s. r. o., 2008–
Názov	Hírvívó: a Magyar Koalíció Pártja közlönye
Impresum	Pozsony: MKP Központi Irodája, 2004–
Názov	Hírharang: a Szlovákiai Magyar Néprajzi Társaság tájékoztatója; Fórum Társadalomtudományi Intézet Etnológiai Központja
Impresum	Komárom: Szlovákiai Néprajzi Társaság, 1990

Časopisy rusínskej, ukrajinskej a ruskej menšiny rozširované v celoštátnej úrovni

Názov	Chimičeskoje revju: žurnal dlja propagandy čechoslovackoj chimičeskoj promyšlennosti i jeje vnešnej trgovli
Impresum	Bratislava: Propagandy čechoslovackoj chimičeskoj promyšlennosti, 1976–
Názov	Carpatobalcanica: informatívny bulletin Medzinárodnej komisie pre štúdium ľudovej kultúry v oblasti Karpát a Balkánu
Impresum	Bratislava: Veda, 1977–
Názov	Grekokatolic'kyj rusynskij kalendar'
Impresum	Medžilabirci (Medzilaborce): Obšestvo svjatoho Joana Krestitel'a, 2005–
Názov	Panorama Slovakii: revija turizma
Impresum	Bratislava: Slovakopress, 1971–

- Názov Blagovestnik: eparchial'naja dvuchnedel'naja religioznaja gazeta
Impresum Krasnyj Brid (Krásny Brod): Redakcia Blahovistnika, Monastyr Zoslania Sv.Ducha
- Impresum Bratislava: Spolok sv. Vojtecha v Cirkevnom nakladateľstve
Impresum Kamienka: Gréckokatolícky farský úrad
Impresum Prešov: Eparchial'noje praviteľ'stvo, 1946–1949; 1969–1970
- Názov Pravoslávny teologický zborník
Impresum Prešov: Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity
- Názov Vmeste: časopis spoločnosti „Zväz Rusov na Slovensku“
Impresum Bratislava: Zväz Rusov na Slovensku, 1999–
- Názov Bratislava Gostinici, neďvižnosti, razvlečenija, restorany, kafe, sport, pokupki, magazíny
Impresum Bratislava: Léda média, 1999–
- Názov Info Rusyn: informačný misačnyk Rusyniv
Impresum Prešov: Rusínska obroda na Slovensku, 2004–
- Názov Zapovit sv. Kirilija i Metodija
Impresum Prešov: Cirkevné nakladateľstvo, 1955–
- Názov Odkaz sv. Cyrila a Metoda: mesačník Pravoslávnej cirkvi na Slovensku
Impresum Prešov: Cirkevné nakladateľstvo, 1955–
- Názov Veselka: časopis pre deti; žurnal dlja ditej
Impresum Prešov: Zväz Rusínov–Ukrajincov v SR, 1968–
- Názov Artos: časopis Obščestva sv. Joana Krestitel'a
Impresum Michalovce: Obščestvo sv. Joana Krestitel'a, 2005–
- Názov Duklja: literaturno-mystec'kyj ta publicystyčnyj žurnal
Impresum Prešov: Spilka ukrajins'kich pys'mennykiv Slovaččyny, 1953–
- Názov Narodny novinky: kulturno-spoločen'skyj tyždennik Rusyniv SR
Impresum Prešov: Rusyn i Narodny novinky, 1991–
- Názov Rusyn: kulturno-christijans'kyj časopis /
Impresum Prešov: Rusyn, 1990–
- Názov Nove žyttja: týždenník Zväzu Rusínov–Ukrajincov SR /
Impresum Prešov: ZRU SR, 1951–
- Názov Naukovyj zbirnyk Muzeju ukrajins'ko–rus'koji kul'tury u Svydnyku
Impresum Prjašiv: Exco, 1998–

Názov Informačný bulletin Slovensko-ukrajinskej spoločnosti
 Impressum Bratislava: Slovensko-ukrajinská spoločnosť, 2002–

Časopisy poľskej menšiny rozširované v celoštátnej úrovni

Názov Monitor polonijny: miesiecznik spoleczno-kulturalny Polakow w republice slowackiej
 Impressum Bratislava: Poľský klub, 1995–

Časopisy českej menšiny rozširované v celoštátnej úrovni

Názov Rozsieváč: časopis Bratskej jednoty baptistov - časopis Bratrské jednoty baptistů
 Impressum Bratislava: Bratská jednota Baptistov na Slovensku, 1919–

Názov Acupunctura Bohemo Slovaca: informační a odborný časopis ČLAS
 ČLS JEP a SAS SLS
 Impressum Bratislava: Spoločnosť akupunktúry Slovenskej lekárskej spoločnosti
 Brno: Česká lékařská akupunkturistická společnost ČLS JEP, 1999–

Názov Svět odborné literatury: svet odbornej literatúry
 Impressum Bratislava: Grada Slovakia, 2000–

Názov JAMA: výber z českého a slovenského vydania
 Impressum Bratislava: Bratislava Publishing, 2001–

Názov Renovujeme, stavíme, zaťažujeme
 Impressum Bratislava: Jaga Group v.o.s., 2001–

Názov Hubertlov: poľovnícky magazín = myslivecký magazín
 Impressum Bratislava: Hubertlov, 1997–

Názov Sbíрка woloviny bez ofiny
 Impressum Prievidza: Ajatex-Martinka, 2004–

Názov Actuelle: odborné periodikum pro oblast profesionálních beauty služeb
 Impressum Medveďov: R.A.P. Medveďov, 2006–

Názov Geomorphologia Slovaca et Bohemica
 Impressum Bratislava: Asociácia slovenských geomorfologov pri SAV, 2007–

Názov Malované hlavolamy: kódované obrázky
 Impressum Prievidza: Maquita, 2005–

Názov Antagon: samizdatová kultúrná revue
 Impressum Bratislava: CAD Press, 1981–

Názov Zpravodaj Info: neprofesionálný občasník
 Impressum Martin: Český spolek v Martině, 1999–

Časopisy rómskej menšiny rozširované v celoštátnej úrovni

Názov Buťakero nevipen: týždenník pre rozvoj zamestnanosti Rómov
 Impressum Bratislava: Občianske združenie Luludi, 2005–

Názov Luludi: časopis pre rómske deti
 Impressum Bratislava: OZ Luludi, 1992–1998 ; 2005–

Názov Romano nevo l'il: nezávislé kultúrno-spoločenské noviny Rómov na Slovensku
 Impressum Prešov: Jekhetane – Spolu, 1992–

Názov Štvorlístok
 Impressum Košice: Nadácia Dobrá rómska víla Kesaj a deti základných škôl, 1998–

Názov Romane vasta
 Impressum Bratislava: Sekretariát splnomocnenca vlády SR na riešenie rómskej otázky, 2000–

Názov Rómske listy dvojmesačník o Rómoch
 Impressum Košice: Rómska tlačová agentúra, 2003–

Časopisy bulharskej menšiny rozširované v celoštátnej úrovni

Názov Roden glas
 Impressum Bratislava: Kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku v Bratislave, 1998–

Časopisy nemeckej menšiny rozširované v celoštátnej úrovni

Názov Pressburger Zeitung: wirtschaftsmagazin aus der Slowakei für Investoren, Wirtschaftspartner und Touristen
 Impressum Bratislava: Medienzentrum Pressburger Zeitung s.r.o., 2004–

Názov Pressburger Universitäts-Zeitung
 Impressum Bratislava: Medienzentrum Pressburger Zeitung s.r.o., 2006–

Názov	Twin city journal: magazín miest Bratislavy a Viedne = Magazin der Städte Bratislava und Wien
Impresum	Bratislava: Hlavné mesto SR Bratislava Wien: Editorial Office, 2006–
Názov	Hurra!: Deutsch für Anfänger
Impresum	Bratislava: FLP, 1992–
Názov	Slowakei heute. Magazin
Impresum	Bratislava: Slowakische Informationsagentur, 1997–
Názov	Karpatenblatt: mesačník Nemcov na Slovensku
Impresum	Poprad: Karpatskonemecký spolok na Slovensku, 1992–
???	
Názov	Spitze: eine Zeitschrift für Teenager, die gerne deutsch lesen ; časopis pre teenagerov, ktorí radi čítajú po nemecky
Impresum	Bratislava: Kampress, 1998-
Názov	Thesenband: die Tagung des Verbandes der Deutschlehrer und Germanisten der Slowakei konferencia Spoločnosti učiteľov nemeckého jazyka a germanistov Slovenska
Impresum	Nitra: Lagúna, 1992-
Názov	Bratislava Hotels, Realitäten, Unterhaltung, Restaurants, Cafes, Sport, Einkäufe, Geschäfte
Impresum	Bratislava: Léda media, 1999-
Názov	Kremnický letopis: časopis o dejinách Kremnice a okolia; Zeitschrift für Geschichte der Stadt Kremnitz und ihrer Umgebung
Impresum	Kremnica: Spojme občianske sily – SOS Kremnica, 2006-
Názov	Germanistické štúdie
Impresum	Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied, 2003-
Názov	Bratislavaer Restaurantführer: von den luxuriösesten zu den kleinsten
Impresum	Bratislava: Creative Solutions, 2005-
Názov	Zeitschrift für germanistische Sprach- und Literaturwissenschaft in der Slowakei: ZGSL; wissenschaftliche Zeitschrift des Verbandes der Deutschlehrer und Germanisten der Slowakei (SUNG)
Impresum	Bratislava: Spoločnosť učiteľov nemeckého jazyka a germanistov Slovenska, 2003-
Názov	Der Eibenfreund: Informationsschrift für die Mitglieder der Eibenfreunde f.V. und sonst an der Eibe interessierte
Impresum	Zvolen: Arbora Publishers, 2004-
Impresum	Göttingen: Sierke, 1995

Impresum	Dresden: Technische Universität Dresden, 1999
Impresum	Markgröningen: Eibenfreunde, 2000
Impresum	Furstenfeldbruck: Eibenfreunde, 1996
Názov	Kinderspitze: dvojmesačník pre tých, ktorí začínajú s nemčinou
Impresum	Bratislava: Kampress s.r.o., 2008-

Časopisy židovskej menšiny rozširované v celoštátnej úrovni

Názov	Acta judaica Slovaca
Impresum	Bratislava: SNM – Múzeum židovskej kultúry, 1993-
Názov	Chochmes: trojmesačník Slovenskej únie židovskej mládeže
Impresum	Bratislava: Slovenská únia židovskej mládeže, 1995-
Názov	Delet: židovské noviny
Impresum	Bratislava: Občianske združenie Delet, 2003-
Názov	Delet židovské noviny
Impresum	Bratislava: Občianske združenie Delet, 2003-
Názov	Hitközségi Híradó: a Komáromi Zsidó Hitközségi lapja – mesačník židovskej náboženskej obce v Komárne
Impresum	Komárno: Židovská náboženská obec, 1996-

Časopisy chorvátskej menšiny rozširované v celoštátnej úrovni

Názov	Hrvatska rosa /
Impresum	Bratislava: Clara Design Studio, 2002-

Knižné publikácie [Könyvek]

Knižné publikácie maďarskej menšiny

Autor	Romsics, Ignác
Názov	Parížska mierová zmluva z roku 1947 – Az 1947-es párizsi békeszerződés
Vydavateľ	Pozsony: Kalligram, 2008
Autor	Popély, Árpád
Názov	1968 és a csehszlovákiai magyarság
Vydavateľ	Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2008
Autor	Zwanziger, Mária
Názov	50 a viac starých rozprávok
Názov	50 mese
Vydavateľ	Holíč: Služba architekta, 2008

- Autor Dobrovits, Mihály
 Názov A becsvágy igézetében
 Vydavateľ Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2008
- Autor Józsa, Attila
 Názov A bősi Szentháromság-szobor
 Vydavateľ Bős: Bősi Rómani Katolikus Plébánia, 2008
- Autor Sutyák, Tibor
 Názov A Freud-elv
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Názov A jog erejével
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Csíky, Ildikó
 Názov A kártyavetés nagy kézikönyve
 Vydavateľ Pozsony: AB-art, 2008
- Autor Fűzi, László
 Názov A középpont hiánya
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Szászi, Zoltán
 Názov A krónikás könyve
 Vydavateľ Dunaszerdahely: NAP Kiadó, 2008
- Autor Pavelčíková, Monika
 Názov A lublói vár és skanzen
 Vydavateľ Ólubló: Ólubló Múzeum, 2008
- Autor Bauer, Juraj
 Názov És múltak a századok – A plynuli stáročia
 Vydavateľ Kassa: Košický občiansky klub, 2008
- Autor Böszörményi, Zoltán
 Názov A semmi bőre
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Scott, Francis W.
 Názov A sivatag szeme
 Vydavateľ Kisudvarnok: Franciscott Press: Anno Domini, 2008
- Autor Puss, Alexander
 Názov A szüzesség eszménye a II. Vatikáni Zsinat utáni egyházi dokumentumokban és annak bemutatása az ifjúsági pasztorációban
 Vydavateľ Nagyszombat: Dobrá kniha, 2008

- Názov A templomos ige
Vydavateľ Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2008
- Autor Szilágyi, Zsófia
Názov A Továbbélő Móricz
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Názov A zsarnokság szépsége
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Zubercová, Mária Magdaléna
Názov Bátori Erzsébet és története – Alžbeta Bátori a jej príbeh
Vydavateľ Beckó: MS Design, 2008
- Autor Bréda, François
Názov De amore
Vydavateľ Pozsony: AB-art, 2008
- Autor Fosse, Jon,
Názov Álmatlanság – Andvake
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Pándy, Bertalan
Názov Angezündete Kerze
Vydavateľ Eperjes: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2008
- Autor Borbély, Szilárd,
Názov Árnyképrajzoló
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Felten, Monika
Názov Ascalon – Das magische Pferd. Das Geheimnis der Maya
Vydavateľ Komárom: Naphold.net, 2008
- Autor Pasolini, Pier Paolo,
Názov Amado mio; Tisztátalan cselekedetek – Ati impuri, Amado mio
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Vásárhelyi, Mária
Názov Az ártatlanság kora
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Názov Az együtt-gondolkodás iskolája
Vydavateľ Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2008
- Autor Földényi, László F.
Názov Az ész álma
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008

- Názov Az olvasó lázadása?
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram: József Attila Kör (JAK), 2008
- Názov Az Új Nő receptkönyve
 Vydavateľ Dunaszerdahely: Loar, 2008
- Autor Zilahy, Péter,
 Názov AŽ – Az utolsó ablakzsiráf
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Názov Baníctvo, geológia a životné prostredie na Slovensku a v Európskej únii
 Vydavateľ Banská Bystrica: Slovenská banícka spoločnosť, 2008
- Názov Bátorkeszi
 Vydavateľ Verebély: SOLING, 2008
- Názov Batthyániána visitatio Parochiae Bőőssiensis 1781
 Vydavateľ Bős: Bősi Római Katolikus Plébánia, 2008
- Názov Benešove dekréty – právne aspekty
 Vydavateľ Bratislava: Európske združenie študentov práva (ESLA), 2008
- Autor Menyhárt, József
 Názov Bevezetés a szlovákiai magyar nyelvjárások tanulmányozásába
 Vydavateľ Nyitra: Közép-európai Tanulmányok Kara, Konstantin Filozófus Egyetem, 2008
- Názov Bibliaolvasó kalauz
 Vydavateľ S. I.: Szlovákiai Református Keresztyén Egyház, 2008
- Autor Ratimorszky, Gyula
 Názov Boldogság madara, merre vagy?
 Vydavateľ Komárom: KT Könyv- és Lapkiadó, 2008
- Autor Lacika, Ján
 Názov Bratislava na starých pohľadniciach
 Vydavateľ Bratislava: Dajama, 2008
- Autor Kemény, Lajos
 Názov Bratislavský hrad a Podhradie
 Vydavateľ Bratislava: Albert Marenčin Vydavateľstvo PT, 2008
- Autor Brezina, Thomas,
 Názov Testvérek és más katasztrófák – Brüder und andere Katastrophen
 Vydavateľ Komárom: Naphold.net, 2008

-
- Autor Rengevič, Michal
 Názov Bystrianska jaskyňa
 Vydavateľ Liptovský Mikuláš: Grafon, 2008
- Autor Hajnal, Eszes
 Názov Kočičí dobrodružství ve městě – Cicakaland a városban
 Vydavateľ Bratislava: Slovart-Print, 2008
- Autor Scott, Francis W.
 Názov Cosa nostra
 Vydavateľ Kísudvarnok: Franscott Press: Anno Domini, 2008
- Názov Csodás mesék
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Vargic, Branislav
 Názov Cziczka Angela, 1888-1973
 Vydavateľ Levice – Léva: Združenie Reviczky – Reviczky Társulás, 2008
- Autor Agentúra ES (Veľký Krtíš, Slovensko)
 Názov Čaro banskobystrického regiónu
 Vydavateľ Veľký Krtíš: Agentúra ES, 2008
- Názov Levélbe öltözik a fa
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor McGrath, Alister E.
 Názov Dawkins Istene – Dawkins' God-genes, memes and the meaning of life
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Rengevič, Michal
 Názov Demänovská jaskyňa slobody
 Vydavateľ Liptovský Mikuláš: Grafon, 2008
- Autor Green, Jen,
 Názov Dinoszaurusz vadászok
 Vydavateľ Bratislava: Eastone Books, 2008
- Autor Gurney, James
 Názov Dinotópia
 Vydavateľ Bratislava: Eastone Books, 2008
- Autor Rengevič, Michal
 Názov Domica
 Vydavateľ Liptovský Mikuláš: Grafon, 2008

- Autor Pénzes, Tímea
Názov Drámák
Vydavateľ Pozsony: Median, 2008
- Názov Dunaszerdhely – Dunajská Streda
Vydavateľ Dunaszerdahely: Városi Hivatal – Mestský úrad, 2008
- Autor Reško, Alexander
Názov Dvory nad Žitavou
Vydavateľ Komárno: Vydavateľstvo KT, 2008
- Autor Magda, Ádám
Názov Edvard Beneš
Vydavateľ Dunaszerdahely: NAP Kiadó, 2008
- Autor Chmel, Rudolf
Názov Egy érzelmes (közép-) európai
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Gömöry, Olivér
Názov Príbeh o pľuvátku – Egy köpőedény története
Vydavateľ Rimavská Sobota: Gemer-malohontský muzeálny spolok, 2008
- Autor Koncsol, László
Názov Egyházlátogatások és közgyűlések
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Krúdy, Gyula
Názov Elbeszélések
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Százdí Sztakó, Zsolt
Názov Elbeszélések könyve
Vydavateľ Pozsony: Median, 2008
- Autor Cap, György
Názov Élet a kastélyban
Vydavateľ Perbenyik: Perbenyik község, 2008
- Autor Polcz, Alaine
Názov Életszakácskönyv szingliknek
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Esztergályos, Jenő
Názov Első olvasókönyvem
Vydavateľ Bratislava: Terra, 2008

-
- Autor Fazekas, Tibor
Názov Emlékeim
Vydavateľ Komárom: KT Könyv-és Lapkiadó, 2008
- Názov Emlékkönyv Zeman László 80. születésnapjára
Vydavateľ Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2008
- Autor Philostratus
Názov Erősz szárnyai
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Minte-König, Bianka
Názov Esmeralda átka
Vydavateľ Komárom: Naphold.net, 2008
- Autor Bodnár, Gyula
Názov Esőcsepp a mennyezeten
Vydavateľ Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2008
- Autor Fullman, Joe
Názov Esőerdők
Vydavateľ Bratislava: Eastone Books, 2008
- Autor Ivanová, Eva
Názov Etikai nevelés 2 az alapiskola 2. osztálya számára
Vydavateľ Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Ivanová, Eva
Názov Etikai nevelés az alapiskola 1. osztálya számára
Vydavateľ Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, 2008
- Autor Ivanová, Eva
Názov Etikai nevelés az alapiskola 3. osztálya számára
Vydavateľ Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Ivanová, Eva
Názov Etikai nevelés az alapiskola 4. osztálya számára
Vydavateľ Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Názov Évkönyv a 2007/2008-as tanévről
Vydavateľ Ógyalla: Építőipari Szakközépiskola, Stredná priemyselná škola stavebná, 2008
- Autor Száraz, Pál
Názov Falu a madárdalos fák alatt
Vydavateľ Dunaszerdahely: Csemadok Művelődési Intézete, 2008

- Autor Dragomán, György
Názov Biely kráľ – A Fehér Király
Vydavateľ Bratislava: Kalligram, 2008
- Názov Feladatok és tesztek matematikából az alapiskolák 8. osztálya számára – 1. rész
Vydavateľ Komárno: Varia print, 2008
- Autor Frühaufová, Helena
Názov Feladatok és tesztek matematikából az alapiskolák 8. osztálya számára – 2. rész
Vydavateľ Komárno: Varia print, 2008
- Názov Feladatok és tesztek matematikából az alapiskolák 9. osztálya számára – 1. rész
Vydavateľ Komárno: Varia print, 2008
- Autor Soósová, Hedviga
Názov Feladatok és tesztek matematikából az alapiskolák 9. osztálya számára – 2. rész
Vydavateľ Komárno: Varia print, 2008
- Autor Silný, Peter
Názov Feladatok kémiából az alapiskolák 8. évfolyama számára
Vydavateľ Dunaszerdahely: Liliom Aurum, 2008
- Autor Kornis, Mihály
Názov Feliratok a fehér égen
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Fukári, Valéria
Názov Felső-magyarországi főúri családok
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Mikszáth, Kálmán
Názov Fešáci
Vydavateľ Bratislava: Občianske združenie Tradície a hodnoty Bratislava: Albert Marenčin PT, 2008
- Autor Perry, Phillis
Názov Tengeri állatok – The Field Guide to Ocean Animals
Vydavateľ Bratislava: Eastone Book, 2008
- Názov Filológiai tanulmányok
Vydavateľ Filakovo: Plectrum, 2008

- Názov Flache Gyula 1892 – 1967
Vydavateľ Bratislava: Občianske združenie Tradície a hodnoty, 2008
- Autor Ransmayr, Christoph
Názov A repülő hegy
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Názov Fogódzó nélkül
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Lacika, Ján
Názov Földrajz 7 – 2. rész
Vydavateľ Pozsony: OG – Vydavateľstvo Poľana, 2008
- Názov Fizika a gimnázium 4. osztálya számára
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Panjuškin, Valerij
Názov Gazprom az orosz fegyver
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Názov Gelle Szék
Vydavateľ Egyházgelle: Egyházgelle Önkormányzata, 2008
- Autor Schwartz, Tristan
Názov Travič – A genovai méregkeverő
Vydavateľ Bratislava: Ikar, 2008
- Autor Rengevič, Michal
Názov Gombasecká jaskyňa
Vydavateľ Liptovský Mikuláš: Grafon, 2008
- Autor Czenthe, Zoltán
Názov Gömöri atlantisz
Vydavateľ Rimaszombat: Gömör-Kishonti Múzeum Egyesület, 2008
- Autor Céline, Louis Ferdinand
Názov Bohócbanda
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Názov Gyakorlócég a kereskedelmi akadémiák számára
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Csudai, Sándor
Názov Háborús napló
Vydavateľ Pozsony: Glória – Remény, 2008

- Autor Péterfy, Gergely
 Názov Halál Budán
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Tyborg
 Názov Halálkomolytalan történetek
 Vydavateľ Pozsony: Median, 2008
- Autor Hunčík, Péter,
 Názov Határeset
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Názov Hét kérdés
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Nyiri, Istvánné
 Názov Hétszínvarázs
 Vydavateľ Bratislava: Terra, 2008
- Autor Royová, Kristína
 Názov Hogyan jöttek haza a fecskék
 Vydavateľ Pozsony: MSEJK – Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista, 2008
- Autor Scott, Francis W.
 Názov Hóhér
 Vydavateľ Kisudvarnok: Franscott Press: Anno Domini, 2008
- Názov Honismeret az alapiskolák 4. osztálya számára – 1. rész
 Vydavateľ Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana, 2008
- Názov Hračky a hry v 21. storočí
 Vydavateľ Modrý Kameň: Slovenské národné múzeum, 2008
- Názov Hungarian Art
 Vydavateľ Bratislava: Danubiana Meulensteen Art Museum, 2008
- Názov Idegen (látvány)-világok
 Vydavateľ Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2008
- Názov Iratok a csehszlovákiai magyarság 1948-1956 közötti történetéhez
 Vydavateľ Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2008
- Autor Simonné Teleki, Mária
 Názov Irodalmi nevelés 8
 Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008

- Autor Balázs, Éva P.
Názov Irodalmi olvasókönyv 6
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Bukorné Danis, Erzsébet
Názov Irodalmi olvasókönyv az alapiskola 5. osztálya számára
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Bolemant, Lilla
Názov Irodalmi szöveggyűjtemény 2 a középiskolák 3. osztálya számára
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Názov Irodalom 1 a középfokú szakmunkásképző iskolák 1. osztálya számára
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Lengyelné, Julianna Cs.
Názov Irodalom az alapiskola 7. osztálya számára
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Pappné Balázs, Éva
Názov Irodalom az alapiskola 9. osztálya számára
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Kulcsárné, Zsuzsanna Sz.
Názov Irodalom
Vydavateľ Pozsony: Terra, 2008
- Autor Grendel, Lajos
Názov Irodalom VIII.
Vydavateľ Pozsony: Terra, 2008
- Autor Bezeczky, Gábor
Názov Irodalomtörténet a senkiföldjén
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Kozmács, István
Názov Ismeretek a nyelvről – nyelvészeti alapismeretek
Vydavateľ Nyitra: Közép-európai Tanulmányok Kara, Konstantin Filozófus Egyetem, 2008
- Autor Koller, Gyula,
Názov Jézus nyomdokain
Vydavateľ Pozsony: Glória, 2008
- Názov Jozef Maximilián Petzval – 200. výročie narodenia
Vydavateľ Košice: Slovenské technické múzeum, 2008

- Autor Csányi, Vilmos
Názov Kannibálok
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Szénássy, Attila
Názov Karácsonyi ünnep
Vydavateľ Komárom: Silvester Kft., 2008
- Autor Szávai, János,
Názov A Kassai dóm
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Bujnáné, Mária R.
Názov Képes olvasókönyv a speciális alapiskola 1. osztálya számára
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Názov Képzés és gyakorlat
Vydavateľ Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem, 2008
- Názov Keresők meditációi
Vydavateľ Pozsony: Remény, 2008
- Autor Cselényi, László
Názov Kimeríthetetlen tenger
Vydavateľ Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2008
- Názov Kisújfalu Önkéntes Tűzoltó Testület
Vydavateľ Komárom: KT, 2008
- Autor Juhász, Gyula
Názov Kőhidgyarmat
Vydavateľ Komárom: KT Könyv- és Lapkiadó, 2008
- Autor Oriščíková, Helena
Názov Komparácia vzdelávacích systémov v Rakúsku, Poľsku, Maďarsku a na Slovensku
Vydavateľ Ružomberok: Katolícka univerzita, 2007
- Názov Kontext – Filológia – Kultúra
Vydavateľ Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2008
- Autor Tóth, László
Názov Kötélen, avagy Amint az ég
Vydavateľ Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2008

- Autor Mizser, Attila
Názov Köz
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Halmai, Tamás
Názov Közéltések, távlatok
Vydavateľ Dunaszerdahely: NAP Kiadó, 2008
- Autor Benyovszky, Krisztián
Názov Kriptománia
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Olympiáda ľudských práv
Názov Kronika Olympiády ľudských práv X.
Vydavateľ Bratislava: Iuventa, 2008
- Autor Šusteková, Ivana
Názov Kultúrne tradície Slovákov v oblasti Bakonského lesa
Vydavateľ Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2008
- Autor Esze, Dóra
Názov Kurt Cobain kardigánja
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Zirig, Arpád
Názov Küszöbén a télnek
Vydavateľ Dunaszerdahely: Liliium Aurum, 2008
- Autor Tóth, László
Názov Lapszél
Vydavateľ Dunaszerdahely: NAP Kiadó, 2005
- Autor Blanchot, Maurice
Názov Halálos ítélet
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Názov Lesznai Anna
Vydavateľ Bratislava: Občianske združenie Tradície a hodnoty, 2008
- Názov Let's work!
Vydavateľ Bratislava: Workania, 2008
- Názov Liturgikon v Gréckokatolíckej metropolii na Slovensku
Vydavateľ Prešov: Prešovská univerzita, 2008

- Autor Hlavatyné, Margit M.
Názov Magyar nyelv a speciális alapiskola 5. osztálya számára
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Nagy, Adorján
Názov Magyar nyelv az alapiskola 7. osztálya számára
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Chrenková, Edita,
Názov Magyar-szlovák kézisztár
Vydavateľ Nagymegyer: Talentum, 2008
- Názov Magyar tájak – magyar irodalom
Vydavateľ Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2008
- Názov Maďari na Slovensku (1989-2004)
Vydavateľ Šamorín: Fórum inštitút pre výskum menšín, 2008
- Autor Lelkes, Gábor
Názov Magyarok Szlovákiában V. kötet – Régiók és gazdaság
Vydavateľ Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2008
- Autor Vámbéry, Ármin
Názov A magyarság bölcsőjénél
Vydavateľ Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2008
- Autor Erdős, Gábor
Názov Pekelně dobré recepty maďarské kuchyně – Mai magyar konyha
Vydavateľ Žilina: Knižné centrum, 2008
- Autor Kárová, Věra
Názov Matematika 4 az alapiskola 4. osztálya számára – 1. rész.
Vydavateľ Pozsony: Príroda, 2008
- Autor Kárová, Věra
Názov Matematika 4 az alapiskola 4. osztálya számára – 2. rész
Vydavateľ Pozsony: Príroda, 2008
- Autor Rýglová, Janka
Názov Matematika a speciális alapiskola 3. osztálya számára – 2. rész
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Rýglová, Janka
Názov Matematika a speciális alapiskola 4. osztálya számára
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, 2008

- Autor Krejza, Lumír
Názov Matematika a speciális alapiskola 6. osztálya számára – 1. rész
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Melišková, Lýdia
Názov Matematika a speciális alapiskola 7. osztálya számára – 2. rész
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Melišková, Lýdia
Názov Matematika a speciális alapiskola 8. osztálya számára
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Názov Matematika az alapiskola 9. osztálya számára – 1. rész
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Názov Matematika az alapiskola 9. osztálya számára – 2. rész
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Kárová, Věra
Názov Matematika az alapiskolák 2. osztálya számára – 1. rész
Vydavateľ Pozsony: Príroda, 2008
- Autor Kárová, Věra
Názov Matematika az alapiskolák 2. osztálya számára – 2. rész
Vydavateľ Pozsony: Príroda, 2008
- Autor Kárová, Věra
Názov Matematika 3 az alapiskola 3. osztálya számára – 2. rész
Vydavateľ Pozsony: Príroda, 2008
- Autor Kárová, Věra
Názov Matematika 3 az alapiskola 3. osztálya számára – 1. rész
Vydavateľ Pozsony: Príroda, 2008
- Autor Németh Z., István
Názov Matyás király Kéménden
Vydavateľ Pozsony: AB-ART Könyvkiadó, 2008
- Autor Clementis, Vlado
Názov Medzi nami a Maďarmi
Vydavateľ Bratislava: Eko-konzult, 2008
- Autor Szegedy-Maszák, Mihály,
Názov Megértés, fordítás, kánon
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008

- Autor Kozmács, István
 Názov Megvalósult gyermekálom
 Vydavateľ Bratislava: AB-art, 2008
- Autor Levické poľovnícke dni
 Názov Miesto poľovníctva v spoločnosti, poľovnícka legislatíva, etika a kultúra
 Vydavateľ Nitra: Slovenské centrum poľnohospodárskeho výskumu, 2008
- Autor Motesiky, Árpád
 Názov Múltról és vadászatokról a Zoboralján
 Vydavateľ Nyitra: Agrotár, 2008
- Autor Egriné Szűcs, Erzsébet
 Názov Munkafüzet az olvasáshoz, a nyelvtanhoz és a fogalmazáshoz a speciális alapiskola 5. osztálya számára
 Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Dudás, Anna
 Názov Munkafüzet magyar nyelvből a speciális alapiskola 6. osztálya számára
 Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Dudás, Anna
 Názov Munkafüzet magyar nyelvből a speciális alapiskola 8. osztálya számára
 Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Szuchyné Sz., Magdolna
 Názov Munkafüzet magyar nyelvből az alapiskola 5. osztálya számára
 Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Názov Musaeum Hungaricum 2
 Vydavateľ Boldogfa: Mátyusföldi Muzeológiai Társaság, 2008
- Názov Národnostné a etnické menšiny na Slovensku 2007
 Vydavateľ Šamorín: Fórum inštitút pre výskum menšín, 2008
- Autor Hushegyi, Gábor
 Názov Németh
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Bóna, László
 Názov Nemszeret – szeret
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008

Názov	Nôk világa
Vydavateľ	Blažov: OZ Priateľka-Barátnő, 2008
Autor	Strba, Alexander Sándor
Názov	Nové Zámky kedysi a dnes
Vydavateľ	Komárno: Vydavateľstvo KT, 2008
Autor	Fülöp, Mária
Názov	Nyelvtan és helyesírás
Vydavateľ	Pozsony: Terra, 2008
Autor	Fábry, Viliam
Názov	O Slovákoch a Maďaroch
Vydavateľ	Bratislava: Eko-konzult, 2008
Názov	O využití geotermálnych zdrojov v Michalovciach
Vydavateľ	Michalovce: Excel enterprise, 2008
Autor	Kardelis, Vladimír
Názov	Obrázková učebnica slovenského jazyka pre 1. ročník základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským
Vydavateľ	Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
Autor	Kardelis, Vladimír
Názov	Obrázková učebnica slovenského jazyka pre špeciálne základné školy s vyučovacím jazykom maďarským
Vydavateľ	Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
Autor	Kováčsová, Zuzana
Názov	Obrázkový slovník pre základné školy s vyučovacím jazykom maďarským
Vydavateľ	Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
Autor	Green, Jen
Názov	Óceánok
Vydavateľ	Pozsony: Eastone Books, 2008
Autor	Kürthy, Veronika
Názov	Őfelsége az ecset
Vydavateľ	Komárom: KT Könyv- és Lapkiadó, 2008
Autor	Rengevič, Michal
Názov	Ochtinská aragonitová jaskyňa
Vydavateľ	Liptovský Mikuláš: Grafon, 2008

Autor	Polkinghorne, J. C.
Název	Egyetlen világunk
Vydavateľ	Pozsony: Kalligram, 2008
Autor	Gombrowicz, Witold
Název	Megszállottak
Vydavateľ	Pozsony: Kalligram, 2008
Autor	Fóthy, János
Název	Oroszka évszázadai
Vydavateľ	Somorja: Fóthy János, 2008
Autor	Resko, Sándor
Název	Perbete
Vydavateľ	Komárom: KT, 2008
Autor	Jiroušek, Ladislav,
Název	Perly régiónu Gemer – Malohont
Vydavateľ	Spišská Nová Ves: Vydavateľská agentúra Lubafotopres, 2008
Název	Pitvaroš a Pitvarošania
Vydavateľ	Pitvaroš: Slovenská samospráva – Senec: Sinex, 2008
Název	Poklady minulosti
Vydavateľ	Banská Bystrica: Banskobystrický samosprávny kraj: Novohradské múzeum a galéria, 2008
Autor	Géher, István
Název	Polgár Istók
Vydavateľ	Pozsony: Kalligram, 2008
Autor	Krsková, Alexandra,
Název	Polgári nevelés az alapiskola 8. osztálya számára
Vydavateľ	Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
Autor	Vašková, Marta
Název	Poltár
Vydavateľ	Poltár: Mestský úrad, 2008
Název	Poprad
Vydavateľ	Poprad: Mesto Poprad, 2008
Autor	Pessoa, Fernando
Název	Portugál tenger
Vydavateľ	Pozsony: Kalligram, 2008

- Názov Postavenie Schengenského acquis v systéme politik Európskych spoločností
Vydavateľ Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2008
- Autor Ortway, Teodor,
Názov Pozsony város utcai és terei
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Mészáros, Mária
Názov Pracovný zošit zo slovenského jazyka
Vydavateľ Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Csanková, Irena
Názov Pracovný zošit zo slovenského jazyka
Vydavateľ Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Aich, Péter
Názov Pracovný zošit zo slovenského jazyka
Vydavateľ Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Názov Príjazdová mapa k Jadranskému pobrežiu
Vydavateľ Harmanec: Vojenský kartografický ústav, 2008
- Autor Stanko, Ján
Názov Természetismeret az alapiskola 3. osztálya számára
Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Bán, Zsófia
Názov Próbacsomagolás
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Názov Protihabsburské stavovské povstania a ich vplyv na vývoj pohraničných regiónov Slovenska a Maďarska v 17. storočí
Vydavateľ Prešov: Universum, 2008
- Autor Krúdy, Gyula,
Názov Publicisztikai írások – 1896. december – 1900. január
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Huszár, Tibor
Názov Reca
Vydavateľ Modra: Tibor Huszár, 2008
- Autor Krúdy, Gyula
Názov Regények és nagyobb elbeszélések – 6.
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008

- Autor Krúdy, Gyula
Názov Regények és nagyobb elbeszélések – 7
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Bábel, Balázs
Názov Régit és újat
Vydavateľ Pozsony: Reményi, 2008
- Autor Rácz, Péter
Názov Remélem, belátnak
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Názov Reštaurátor Franz Storno starší
Vydavateľ Bratislava: Slovenská národná galéria, 2008
- Autor Urban, Miloš,
Názov Santini nyelve
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Hájíček, Jiří
Názov Parasztkorok
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Gifford, Clive
Názov Sírvasdások
Vydavateľ Pozsony: Eastone Books, 2008
- Autor Grečo, Martin
Názov Slováci a revízia hraníc
Vydavateľ Bratislava: Eko-konzult, 2008
- Názov Slováci v Maďarsku
Vydavateľ Šamorín: Fórum inštitút pre výskum menšín, 2008
- Autor Minte-König, Bianka
Názov SMS a túlvilágról
Vydavateľ Komárom: Naphold.net, 2008
- Autor Fábry, Viliam
Názov Spolunažívanie Slovákov s Maďarmi
Vydavateľ Bratislava: Eko-konzult, 2008
- Autor Csáky, Károly
Názov Szakrális emlékeink nyomában – I
Vydavateľ Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2008

- Autor Gágyor, József
Názov Szamarat fogtam kötél nélkül
Vydavateľ Dunaszerdahely: Liliium Aurum, 2008
- Názov Százéves a magyar gimnázium épülete
Vydavateľ Komárom: Selye János Gimnázium, 2008
- Autor Fellinger, Károly
Názov Szélkergető, kerek köpeny
Vydavateľ Dunaszerdahely: Liliium Aurum, 2008
- Autor Ardamica, Zorán
Názov Szellemi rezervátumok
Vydavateľ Dunaszerdahely: NAP Kiadó, 2008
- Autor Tőzsér, Árpád
Názov Szent Antal disznaja
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Csáky, Károly
Názov Szent Ivántól Erzsébet-napig
Vydavateľ Dunaszerdahely: Liliium Aurum, 2008
- Názov Szent Rita
Vydavateľ Pozsony: Glória – Remény, 2008
- Názov Szlovákiai magyar szép irodalom 2008
Vydavateľ Pozsony: Szlovákiai Magyar Írók Társasága, 2008
- Autor Quintilianus, Marcus Fabius
Názov Szónoklattan
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Morávek, Július
Názov Šafa na starých pohľadniciach
Vydavateľ Šafa: FOCESA, 2008
- Názov Štúrovo
Vydavateľ Komárno: Citypress Slovakia, 2008
- Názov Találkozásom Jézussal
Vydavateľ Nagyszombat: Spolok svätého Vojtecha, 2008
- Autor Hushegyi, Gábor,
Názov Tallós Prohászka István (1896-1974)
Vydavateľ Pozsony: Občianske združenie Tradície a hodnoty, 2008

- Autor Lacza, Tihamér
 Názov Tankönyvek hősei – I. rész
 Vydavateľ Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2008
- Autor Simon, Attila
 Názov Telepesek és telepés falvak Dél-Szovákiában a két világháború között
 Vydavateľ Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2008
- Autor Wiegerová, Adriana
 Názov Természetismeret az alapiskola 1. osztálya számára
 Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Stanko, Ján
 Názov Természetismeret az alapiskola 4. osztálya számára
 Vydavateľ Pozsony: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Kibédi Varga, Áron
 Názov Történesek
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Názov Tóthpál Gyula
 Vydavateľ Bratislava: Občianske združenie Tradície a hodnoty, 2008
- Autor Schein, Gábor
 Názov Traditio – folytatás és áruálás
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Hushegyi, Gábor
 Názov Transart Communication
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Tóth, Anikó N.
 Názov Tükörcönyv ; Tükörcönyv II.
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Drenko, Zoltán
 Názov Turci na Slovensku
 Vydavateľ Komárno: Podunajské múzeum, 2008
- Autor Forman, Miloš
 Názov Fordulatok
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Názov Tvorivosť literárnej recepcie
 Vydavateľ Bratislava: Veda, 2008

- Autor Snopko, Ladislav
Názov V4
Vydavateľ Bratislava: Orman, 2008
- Autor Mázik, István
Názov Vallatom magam
Vydavateľ Fülek: Plectrum, 2008
- Autor Márton, István
Názov Városka az üvegharang alatt
Vydavateľ Komárom: KT Könyv és Lapkiadó, 2008
- Autor Mezei, István
Názov Városok Szlovákiában és a magyar határ mentén
Vydavateľ Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet, Pécs: MTA RKK, Magyarország, 2008
- Názov Veľké Úľany
Vydavateľ Senec: Sinex, Veľké Úľany: Obecný úrad, 2008
- Názov Nagymegyer – Veľký Meder
Vydavateľ Komárom: Citypress Slovakia, 2008
- Autor Kertész, Lídia
Názov Vihar után
Vydavateľ Lég: Kertész Lídia, 2008
- Autor Lanczkor, Gábor
Názov Vissza Londonba
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Földes, György,
Názov Visszaemlékezések
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Zeman, László
Názov Visszalapozások
Vydavateľ Dunaszerdahely: NAP Kiadó, 2008
- Názov Vocabularium parvum scripturae latinae
Vydavateľ Bratislava: Juraj Šedivý ; Praha, 2008
- Názov Vybrané teoretické a metodické aspekty regionálnej výchovy
Vydavateľ Nitra: Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa, 2008

- Autor Výtvarné spektrum
Název Výtvarné spektrum 2008
Vydavatel Dunajská Streda: Žitnoostrovské osvetové stredisko, 2008
- Autor Halászová, Anita
Název Ypsilon 2
Vydavatel Bratislava: Terra, 2008
- Autor Halászová, Anita
Název Ypsilon 4 – I. časť
Vydavatel Bratislava: Terra, 2008
- Autor Halászová, Anita
Název Ypsilon 4 – II. časť
Vydavatel Bratislava: Terra, 2008
- Název Základná umelecká škola v Šahách
Vydavatel Šahy: ZUŠ, 2008
- Název Földrajz 7 – 1. rész
Vydavatel Bratislava: OG – Vydavateľstvo Poľana, 2008
- Autor Orsovics, Yvette
Název Zenei nevelés az alapiskola 1. osztálya számára
Vydavatel Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Orsovics, Yvette
Název Zenei nevelés az alapiskola 2. osztálya számára
Vydavatel Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Stirber, Lajos
Název Zenei nevelés az alapiskola 8. osztálya számára
Vydavatel Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Zrubec, Laco
Název Zomrel dva razy (Petrovič-Petófi)
Vydavatel Nitra: Dominant, 2008
- Název Žitnoostrovské pastelky 2008
Vydavatel Dunajská Streda: Žitnoostrovské osvetové stredisko, 2008

Knižné publikácie českej menšiny

- Autor Nekrasov, Anatolij
Název 1 000+1 způsob, jak být sám sebou
Vydavatel Bratislava: Eugenika, 2008

-
- Názov 15 rokov vojenskej geografie na Slovensku
Vydavateľ Banská Bystrica: Topografický ústav, 2008
- Názov Aktuálne otázky obchodného práva
Vydavateľ Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, 2008
- Názov Aktuálne otázky pedagogiky a psychológie III.
Vydavateľ Banská Bystrica: Fakulta humanitných vied Univerzity Mateja Bela, 2008
- Autor Morris, Desmond
Názov Dítě
Vydavateľ Bratislava: Perfekt, 2008
- Názov Ars Poetica 2008
Vydavateľ Bratislava: Ars Poetica, 2008
- Autor Erdelská, Olga
Názov Atlas léčivých rostlin
Vydavateľ Bratislava: Příroda, 2008
- Autor Pollak, Kay,
Názov Štěstí není náhoda
Vydavateľ Bratislava: Eugenika, 2008
- Autor Krutop, Lee
Názov Běž si hrát!
Vydavateľ Bratislava: Slovart-Print, 2008
- Autor Amirrezvani, Anita
Názov Krev květů
Vydavateľ Bratislava: Noxi, 2008
- Autor Veliký, Ivo
Názov Bratia Čapkovci na Slovensku
Vydavateľ Bratislava: Kruh priateľov českej kultúry, 2008
- Autor Kafka, Franz
Názov Listy Milene
Vydavateľ Bratislava: Kalligram, 2008
- Autor Kopecká, Slávka
Názov Rozprávky – České pohádky
Vydavateľ Bratislava: Fragment, 2008

- Autor Peisertová, Alena
 Název Princ Bajaja a iné rozprávky – České pohádky
 Vydavateľ Bratislava: Junior, 2008
- Autor Balcová, Táňa
 Název Česko-slovenský a slovensko-český slovník
 Vydavateľ Bratislava: MIKULA, 2008
- Autor Hoffmann, Bohuslav
 Název Český jazyk, česká a světová literatura
 Vydavateľ Nitra: Enigma, 2008
- Autor Macko, Martin
 Název Činnosť redemptoristov v Rumunsku v rokoch 1815-1939
 Vydavateľ Bratislava: Redemptoristi – Slovo medzi nami, 2008
- Autor Saleh, Nidal
 Název Dilema islámskej rétoriky
 Vydavateľ Bratislava: Eko-konzult, 2008
- Název Ekumenické vzťahy na Slovensku
 Vydavateľ Prešov: Kušnír, 2008
- Autor Ferrini, Paul
 Název Klid, moudrost a štěstí pro každého
 Vydavateľ Bratislava: Eugenika, 2008
- Název Filozofia a slovanské myšlienkové dedičstvo: osobnosti, problémy, inšpirácie – I. diel
 Vydavateľ Bratislava: Milan Štefanko – Iris, 2008
- Název Filozofia a slovanské myšlienkové dedičstvo: osobnosti, problémy, inšpirácie – II. diel
 Vydavateľ Bratislava: Slovenské filozofické združenie pri SAV, 2008
- Název Největší záhady světa
 Vydavateľ Bratislava: Příroda, 2008
- Autor Skaloš, Martin
 Název Historickoprávne aspekty slovensko-českých vzťahov
 Vydavateľ Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2008
- Autor Cayce, Edgar
 Název Hledání Boha
 Vydavateľ Bratislava: Eko-konzult, 2008

- Názov Integračné a dezintegračné procesy v strednej Európe v 20. storočí
Vydavateľ Bratislava: Veda, 2008
- Autor Pukl, Ladislav
Názov Jan Hruška
Vydavateľ Bratislava: Fo art, 2008
- Názov Jozef Maximilián Petzval – 200. výročie narodenia
Vydavateľ Košice: Slovenské technické múzeum, 2008
- Názov Kapesní atlas vinařství
Vydavateľ Bratislava: DonauMedia, 2008
- Autor Pádivý, Jaroslav
Názov Karol Pádivý v spomienkach a dokumentoch
Vydavateľ Trenčín: Mesto Trenčín, 2008
- Názov Kdo řekl A ... musí říct i B
Vydavateľ Bratislava: Neinvestičný fond Mosty: Stredoeurópska nadácia, 2008
- Názov Milan Hodža politik a žurnalista
Vydavateľ Bratislava: Veda, 2008
- Autor Rodriguez, Teresa
Názov Moje nejhezčí pohádky
Vydavateľ Bratislava: Slovart-Print, 2008
- Autor Adamová, Anna
Názov Na lásku se neumírá. Jen to občas bolí. Kurevsky.
Vydavateľ Bratislava: Motýl, 2008
- Názov Neznámý stredoeurópsky (český ?) maliar: Mytologická scéna
Vydavateľ Bratislava: Slovenská národná galéria, 2008
- Názov Profesor Alfred Piffli
Vydavateľ Bratislava: Slovenská technická univerzita, 2008
- Autor Hoffmann, Bohuslav
Názov Průvodce díly světové a české literatury
Vydavateľ Nitra: Enigma, 2008
- Názov Slavista Jiří Polívka v kontexte literatury a folklóru I-II
Vydavateľ Bratislava: Katedra etnológie a kultúrnej antropológie FF UK; Brno:
Slavistická společnost Franka Wollmana, 2008

- Autor Dvořáková, Daniela
Názov Spomienky Heleny Kottannerovej
Vydavateľ Budmerice: RAK, 2008
- Autor Hushegyi, Gábor,
Názov Transart Communication
Vydavateľ Bratislava: Kalligram, 2008
- Názov Vinařství a vína České republiky
Vydavateľ Bratislava: DonauMedia, 2008
- Autor Maňkovská, Blanka
Názov Výstava: „Sokol“ v Čechách, na Slovensku a v Amerike
Vydavateľ Zvolen: Klemo, 2008
- Autor Ďurica, Milan S.
Názov Vzťahy medzi Slovákami a Čechmi
Vydavateľ Bratislava: Lúč: Ústav dejín kresťanstva, 2008
- Autor Ivaničková, Edita
Názov Z dejín demokratických a totalitných režimov na Slovensku a v Československu v 20. storočí
Vydavateľ Bratislava: Prodama, 2008

Knižné publikácie rómskej menšiny

- Autor Klein, Vladimír
Názov Asistent učiteľa v procese primárneho vzdelávania rómskych žiakov
Vydavateľ Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2008
- Autor Huszár, Tibor
Názov Cigáni
Vydavateľ Modra: Tibor Huszár, 2008
- Názov Človek v spoločnosti – 3. časť
Vydavateľ Banská Bystrica: Fakulta humanitných vied Univerzity Mateja Bela, 2008
- Autor Rákay, Anton
Názov Dlhá cesta
Vydavateľ Levoča: Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu, 2008
- Autor Adam, Peter
Názov Drogová závislosť ako celospoločenský problém
Vydavateľ Bratislava: Občianske združenie DIANOVUM, 2008

- Názov InteRRa 5 – Interkulturalita a rómska národnostná menšina
v sociálnych a pedagogických súvislostiach
Vydavateľ Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2008
- Autor Čomaj, Ján
Názov Mág z Očovej
Vydavateľ Bratislava: Perfekt, 2008
- Názov Marginalizované skupiny a cesty zvládania marginalizácie
Vydavateľ Košice: Košický samosprávny kraj, 2008
- Autor Klein, Vladimír
Názov Multikultúrna výchova a Rómovia
Vydavateľ Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2008
- Názov Občan Róm
Vydavateľ Aleškince: Občianske združenie Občania za zlepšenie života, 2008
- Autor Lehoczká, Lýdia
Názov Priestor pre integritu Rómov
Vydavateľ Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, Fakulta sociálnych vied a
zdravotníctva, 2008
- Názov Rómske osady na východnom Slovensku z hľadiska terénneho
antropologického výskumu
Vydavateľ Bratislava: Nadácia otvorenej spoločnosti, 2008
- Autor Kliment, Michal
Názov Sexualita a ľudská spoločnosť
Vydavateľ Bratislava: Občianske združenie DIANOVUM, 2008
- Autor Končoková, Eva
Názov Vzdelávanie marginalizovaných skupín
Vydavateľ Bratislava: DIANOVUM, 2008
- Autor Janas, Karol
Názov Zabudnuté tábory
Vydavateľ Trenčín: Trenčianska univerzita A. Dubčeka, 2008

Knižné publikácie nemeckej menšiny

- Autor Lacika, Ján
Názov 1000 Sehenswürdigkeiten der Slowakei
Vydavateľ Bratislava: Ikar, 2008

- Autor Sanhyga
 Názov 13. medzinárodná konferencia Sanhyga 2008
 Vydavateľ Bratislava: SSTP, 2008
- Autor Vandenberg, Philipp,
 Názov Ôsmy hriech – Die achte Sünde
 Vydavateľ Bratislava: Ikar, 2008
- Názov Architektur-, Städtebau- und Designforschung in den Arbeiten der PhD-
 Studenten an der FA STU in Bratislava (2004-2008)
 Vydavateľ Bratislava: Slowakische Technische Universität, Fakultät für
 Architektur, 2008
- Autor Pándy, Bertalan
 Názov Angezündete Kerze
 Vydavateľ Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2008
- Autor Ars Poetica
 Názov Ars Poetica 2008
 Vydavateľ Bratislava: Ars Poetica, 2008
- Autor Felten, Monika
 Názov Ascalon – Das magische Pferd. Die Wächter des Schicksals
 Vydavateľ Komárom: Naphold.net, 2008
- Názov Z doznělých tisícročí – Aus verklungenen Jahrtausenden
 Vydavateľ Slovenská Ľupča: Efezus Stuttgart: Stiftung Gralbotschaft, 2008
- Autor Eschbach, Andreas
 Názov Vyhorení – Ausgebrannt
 Vydavateľ Bratislava: Ikar, 2008
- Názov Benešove dekréty – právne aspekty
 Vydavateľ Bratislava: Európske združenie študentov práva (ESLA), 2008
- Autor Lacika, Ján
 Názov Bratislava na starých pohľadniciach
 Vydavateľ Bratislava: Dajama, 2008
- Autor Pötzl-Malíková, Mária
 Názov Bratislavský hrad za Márie Terézie
 Vydavateľ Bratislava: Albert Marenčin Vydavateľstvo PT, 2008
- Autor Lawson, Carol
 Názov Čarovné príbehy dvoch medvedíkov – Bezaubernde
 Bärchen-Geschichten
 Vydavateľ Bratislava: Slovart-Print, 2008

- Autor MAPA Slovakia (Bratislava, Slovensko)
 Názov Bratislava
 Vydavateľ Bratislava: Mapa Slovakia Plus, 2008
- Autor Kafka, Franz,
 Názov Listy Milene – Briefe an Milena
 Vydavateľ Bratislava: Kalligram, 2008
- Autor Rengevič, Michal
 Názov Bystrianska jaskyňa
 Vydavateľ Liptovský Mikuláš: Grafon, 2008
- Názov Central European charterhouses in the family of the Carthusian Order
 Vydavateľ Levoča: etc... Salzburg: Institut fur Anglistik und Amerikanistik
 Universität Salzburg, 2008
- Autor Kolník, Peter
 Názov Cestovný lexikón Slovenskej republiky 2008/2009
 Vydavateľ Bratislava: Astor Slovakia, 2008
- Názov Červeník
 Vydavateľ Senec: Sinex Červeník: Obecný úrad, 2008
- Názov Deutsch als fachbezogene Fremdsprache in Grenzregionen
 Vydavateľ Bratislava: Wirtschaftsuniversität, 2008
- Autor Ivanová, Alena
 Názov Deutsch für Krankenhauspersonal
 Vydavateľ Bratislava: Univerzita Komenského, 2008
- Autor Pálová, Alžbeta
 Názov Deutsch im Bauwesen
 Vydavateľ Bratislava: Slovenská technická univerzita, 2008
- Autor Pálová, Alžbeta
 Názov Deutsch unter uns
 Vydavateľ Bratislava: Slovenská technická univerzita, 2008
- Autor Dvořáková, Danica
 Názov Deutsche Handelskorrespondenz
 Vydavateľ Zvolen: Technická univerzita, 2008
- Autor Hlavicová, Jana
 Názov Devín – die Burg und ihre Eigentümer
 Vydavateľ Komárno: KT, 2008

- Autor Rengevič, Michal
Názov Domica
Vydavateľ Liptovský Mikuláš: Grafon, 2008
- Autor Marx, André
Názov Traja pátrači – Die drei ??? – Labyrinth der Götter
Vydavateľ Bratislava: SPN – Mladé letá, 2008
- Autor Kozlová, Ľuba
Názov Einföhrung in die interkulturelle Kommunikation
Vydavateľ Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2008
- Autor Minte-König, Bianka
Názov Esmeralda átka – Esmeraldas Fluch
Vydavateľ Komárom: Naphold.net, 2008
- Autor Uherová, Zdenka
Názov Fachdeutsch für Krankenpflege
Vydavateľ Prešov: Prešovská univerzita, 2008
- Autor Pálová, Alžbeta
Názov Fachsprache nicht nur in der Hochschulausbildung
Vydavateľ Bratislava: Slovenská technická univerzita, 2008
- Autor Masannek, Joachim,
Názov Félix Uragán
Názov Felix, der Wirbelwind
Vydavateľ Bratislava: Fragment, 2008
- Názov Germanistische Studien zur Sprache, Literatur und Didaktik I
Vydavateľ Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2008
- Názov Geschichte des Schulwesens und der Pädagogik in der Slowakei am
Ende des 19. und am Anfang des 20. Jahrhunderts (zum
Jahrhundertjubiläum der Lex Apponyi)]
Vydavateľ Bratislava: Ústav informácií a prognóz školstva, 2008
- Autor Funke, Cornelia
Názov Lovci prízrakov na mrazivej stope
Názov Gespensterjäger auf eisiger Spur
- Autor Rengevič, Michal
Názov Gombasecká jaskyňa
Vydavateľ Liptovský Mikuláš: Grafon, 2008

- Autor Delaforce, Patrick
 Názov Spis Hitler – The Hitler file: the essential facts
 Vydavateľ Bratislava: Ikar, 2008
- Autor Štefančík, Radoslav
 Názov Christlich-demokratische Parteien in der Slowakei
 Vydavateľ Trnava: Universität der Heiligen Kyrill und Method, 2008
 Rozsah 151 s.: grafy, tab. ; 21 cm
- Názov Informačná brožúra z medzinárodnej konferencie „INTERREG III A. Rakúsko – Slovensko – projekt AGENDA 21 – Trvalo udržateľný rozvoj vidieka“
 Vydavateľ Bratislava: Slovenská technická univerzita, 2008
- Názov Jozef Maximilián Petzval – 200. výročie narodenia
 Vydavateľ Košice: Slovenské technické múzeum, 2008
- Autor Lukacs, John
 Názov Jún 1941 – June 1941. Hitler and Stalin
 Vydavateľ Bratislava: Kalligram, 2008
- Autor Langreuter, Jutta
 Názov Kapitán Žralok – Käpt'n Sharky und das Geheimnis der Schatzinsel a Käpt'n Sharky und das Seeungeheuer
 Vydavateľ Bratislava: Ikar, 2008
- Autor Marczy, Oskar
 Názov Kežmarok
 Vydavateľ Kežmarok: Jadro, 2008
- Autor Grimm, Jacob,
 Názov Rozprávky – Kinder und Hausmärchen Gesammelt durch die Brüder Grimm
 Vydavateľ Bratislava: Petit Press, 2008
- Autor Lepka, Gregor M.
 Názov In der Krümmung des Raums
 Vydavateľ Bratislava: Foart, 2008
- Autor Masannek, Joachim,
 Názov Leon, der Slalomdribler
 Vydavateľ Bratislava: Fragment, 2008
- Názov Literaturwettbewerb für junge AutorInnen zum Thema „Sehnsucht“
 Vydavateľ Graz: Perplex-Verlag, 2008

- Autor Abedi, Isabel
Názov Lola na titulnej strane – Lola macht schlagzeilen
Vydavateľ Bratislava: Pro Solutions, 2008
- Autor Košťál, Anton
Názov Malá nemecká frazeológia
Vydavateľ Žilina: Knižné centrum, 2008
- Autor Hesse, Hermann,
Názov Die Märchen
Vydavateľ Bratislava: Slovenský spisovateľ, 2008
- Autor Maťovčík, Augustín,
Názov Martin
Vydavateľ Martin: Kozák – Press, 2008
- Autor Balcová, Táňa
Názov Moderný nemecko-slovenský a slovensko-nemecký slovník
Vydavateľ Bratislava: MIKULA, 2008
- Autor Dvorecký, Michal
Názov Nemčina
Vydavateľ Nitra: Enigma, 2008
- Autor Borsuková, Hana
Názov Nemčina pre ekonómov
Vydavateľ Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2008
- Autor Höppnerová, Věra
Názov Nemčina pre odbory spoločného stravovania
Vydavateľ Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008
- Autor Bendová, Veronika
Názov Nemčina pre samoukov
Vydavateľ Bratislava: Príroda, 2008
- Autor Justová, Hana
Názov Nemčina v kocke pre základné školy a nižšie ročníky viacročných gymnázií
Vydavateľ Bratislava: Fragment, 2008
- Názov Nemecko-slovenský slovensko-nemecký praktický slovník
Vydavateľ Bratislava: Lingea, 2008
- Názov Nemecko-slovenský, slovensko-nemecký veľký slovník
Vydavateľ Bratislava: Lingea, 2008

- Autor Charfaoui, Emília
 Názov Nemecký jazyk pre nefilológov
 Vydavateľ Bratislava: Univerzita Komenského, 2008
- Autor Jiroušek, Ladislav,
 Názov Perly regiónu Gemer – Malohont
 Vydavateľ Spišská Nová Ves: Vydavateľská agentúra Lubafotopres, 2008
- Autor Lenčová, Ivica
 Názov Phantasieland Lesen 1
 Vydavateľ Bratislava: Príroda, 2008
- Autor Lenčová, Ivica
 Názov Phantasieland Lesen 2
 Vydavateľ Bratislava: Príroda, 2008
- Názov Piaristický kostol a kláštor v Prievidzi
 Vydavateľ Prievidza: Mestský úrad, 2008
- Názov Poprad
 Vydavateľ Poprad: Mesto Poprad, 2008
- Autor Lundquist-Mog, Angelika
 Názov Po nemecky za štyri týždne – Powerkurs für Anfänger Deutsch
 Vydavateľ Bratislava: Príroda, 2008
- Autor Matáková, Barbora
 Názov Die römisch-katholische Kirche der Himmelfahrt Jungfrau Maria
 Vydavateľ Prievidza: Mestský úrad, 2008
- Autor Rumohr, Carl Friedrich von,
 Názov Sämtliche Werke – Band 7
 Vydavateľ Hildesheim: Olms-Weidmann, 2008
- Autor Vojček, Alexander
 Názov Slovensko
 Vydavateľ Bratislava: Príroda, 2008
- Názov Slovensko-nemecký hovorník
 Vydavateľ Bratislava: Lingea, 2008
- Názov Slovensko-nemecký hovorník ekonomický
 Vydavateľ Bratislava: Lingea, 2008
- Autor Kouřimská, Milada,
 Názov Nemecká konverzácia pre stredné školy – Sprechen, lesen, diskutieren
 Vydavateľ Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008

- Názov Stratégie vo vzťahu k marginalizovaným skupinám
Vydavateľ Košice: Košický samosprávny kraj: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2008
- Názov „Tretia ríša“ a vznik Slovenského štátu
Vydavateľ Bratislava: Ústav pamäti národa: SNM – Múzeum kultúry karpatských Nemcov, 2008
- Autor Muntág, Stanislav,
Názov Turiec
Vydavateľ Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 2008
- Autor Ondrejkočová, Dana
Názov Übungsbuch der deutschen grammatik
Vydavateľ Bratislava: Slovenská technická univerzita, 2008
- Autor Pospíšilová, Jana,
Názov Vzory testov na prijímacie skúšky z nemeckého jazyka
Vydavateľ Bratislava: Ekonóm, 2008
- Autor Hatala, Marián,
Názov Wenn du vorhast nachts Klavier zu spielen
Vydavateľ Bratislava: Foart, 2008
- Autor Justová, Hana
Názov Wir üben deutsche Grammatik
Vydavateľ Bratislava: Príroda, 2008
- Názov Z histórie slovensko-nemeckých vzťahov
Vydavateľ Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2008

Knižné publikácie ukrajinskej menšiny

- Názov Agricultural Markets and Trade: Evidence and Perspective of V4 Region and its Neighbour – Ukraine
Vydavateľ Nitra: Slovak University of Agriculture, 2008
- Autor Kudzej, Jozef
Názov Bajky-zabavljajky
Vydavateľ Prjašiv: Rusyn i Narodny novynky, 2008
- Autor Šmigel', Michal
Názov Banderovci na Slovensku (1945-1947)
Vydavateľ Banská Bystrica: Katedra histórie FHV Univerzity Mateja Bela, 2008

- Autor Smolej, Štefan
Názov Beskyd'sky spivy
Vydavateľ Prjašiv: Rusyn: Narodny novynky, 2008
- Autor Hrib, Ján
Názov Čítanka pro 4. klasu osnovnych škol iz navčalnym rusyn'skym jazykom i z navčanëm rusyn'skoho jazyka
Vydavateľ Prjašiv: Rusyn: Narodny novinky, 2008
- Názov Gymnázium duklianskych hrdinov Svidník 1948-2008
Vydavateľ Svidník: Gymnázium duklianskych hrdinov Svidník, 2008
- Názov Hladomor na Ukrajine v rokoch 1932-1933: genocída ukrajinského národa
Vydavateľ Prešov: Polygraf Slovakia, 2008
- Názov Juraj Augustín Šeregij
Vydavateľ Bratislava: Hudobno-dramatický súbor T. Ševčenko: Slovensko-ukrajinská spoločnosť, 2008
- Autor Smolej, Štefan
Názov Jurkovy pryhody
Vydavateľ Prjašiv: Rusyn'ska obroda na Sloven'sku, 2007
- Autor Honcarjuk, I. V.
Názov Kataloh poštovych marok Ukrajiny (1918-2007)
Vydavateľ Bratislava: DIVARI, 2008
- Autor Dacej, Vasil'
Názov Krisla
Vydavateľ Bratislava: Dafons, 2008
- Autor Paňko, Július
Názov Levoška
Vydavateľ Bratislava: Slovart, 2008
- Autor Šuťák, Ivan
Názov Moja avtobiografija
Vydavateľ Svidník: Slovac'kyj nacionalnyj muzej – Muzej ukrajinskoji kultrury, 2008
- Autor Kruško, Štefan
Názov Naši „Černobyľci“
Vydavateľ Prešov: Koordinačný výbor reoptantov v Slovenskej republike Banská Bystrica: Ústav vedy a výskumu Univerzity Mateja Bela, 2008

- Autor Kruško, Štefan
Názov Nezabúdame
Vydavateľ Prešov: Štefan Kruško, 2008
- Autor Suchý, Štefan
Názov Nezabudka
Vydavateľ Prjašiv: Spolok rusyn'skych pisateliv Sloven'ska, 2008
- Názov Osobnosti ruskej a ukrajinskej emigrácie na východnom Slovensku
Vydavateľ Prešov: Štátna vedecká knižnica, 2008
- Autor Kudzej, Jozef
Názov Pacerky
Vydavateľ Prjašiv: Rusyn i Narodny novynky, 2008
- Autor Kruško, Štefan
Názov Pereselenci Omeljanščyny
Vydavateľ Prjašiv Hrušvycja: Stepan Kruško, 2008
- Autor Gyárfášová, Oľga
Názov Pro jevroatlantýčnu intehraciju Ukrajiny
Vydavateľ Bratislava: Vydannja Instytutu z hromads'kych pytan', 2008
- Autor Girová, Mária
Názov Rodne hnjizdo
Vydavateľ Prjašiv: Rusyn: Narodny novynky, 2008
- Autor Hrib, Ján
Názov Rusin'skyj jazyk pro 4. klasu osnovnych škol iz navčalnym jazykom rusin'skym i z navčaněm rusin'skoho jazyka
Vydavateľ Prjašiv: Rusin: Narodny novinky, 2008
- Názov Rusyn'skyj jazyk medzi dvoma kongresamy
Vydavateľ Prjašiv: Svitovij kongres Rusyniv: Inštítut rusin'skoho jazyka i kultury Prjašivskoj univerzity v Prjašovi, 2008
- Autor Plišková, Anna
Názov Rusyn'skyj jazyk na Sloven'sku
Vydavateľ Prjašiv: Svitovij kongres Rusyniv, 2008
- Autor Mičianik, Pavel,
Názov Slovenská armáda v ťažení proti Sovietskemu zväzu. (1941 – 1944)
Vydavateľ Banská Bystrica: Dali-BB, 2008
- Názov Slovenské preklady spisovateľov Ukrajiny
Vydavateľ Prešov: Štátna vedecká knižnica, 2008

- Názov Uplatnenie vedy v poľnohospodárstve v kontexte rozvoja vidieka a prihraničnej spolupráce s Ukrajinou
 Vydavateľ Michalovce: Slovenské centrum poľnohospodárskeho výskumu, 2008
- Autor Dancák, František
 Názov Vasiľ Kočemba
 Vydavateľ Prešov: Petra, 2008
- Autor Firkaľová, Mária
 Názov Vitalij Konopelec 1948-2003
 Vydavateľ Humenné: Vihorlatská knižnica, 2008

Knižné publikácie rusínskej menšiny

- Názov Agricultural Markets and Trade: Evidence and Perspective of V4 Region and its Neighbour – Ukraine
 Vydavateľ Nitra: Slovak University of Agriculture, 2008
- Názov Aktuálne otázky pravoslávia
 Vydavateľ Bratislava: Dobročinný spolok svätého Jána Šanghajského a San-Franciského, 2008
- Autor Kudzej, Jozef
 Názov Bajky-zabavljajky
 Vydavateľ Prjašiv: Rusyn i Narodny novynky, 2008
- Autor Smolej, Štefan
 Názov Beskyd'sky spivy
 Vydavateľ Prjašiv: Rusyn: Narodny novynky, 2008
- Autor Strelková, Katarína
 Názov Cesty k lepšej komunikácii v ruskom jazyku
 Vydavateľ Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2008
- Autor Hrib, Ján
 Názov Čítanka pro 4. klasu osnovnych škol iz navčalnym rusyn'skym jazykom i z navčanëm rusyn'skoho jazyka
 Vydavateľ Prjašiv: Rusyn: Narodny novinky, 2008
- Názov Gymnázium duklianskych hrdinov Svidník 1948-2008
 Vydavateľ Svidník: Gymnázium duklianskych hrdinov Svidník, 2008
- Autor Kollárová, Eva
 Názov Hovory so sebou a s vami o „Vstrečach s Rossijej“
 Vydavateľ Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 2008

- Autor Smolej, Štefan
Názov Jurkovy pryhody
Vydavateľ Prjašiv: Rusyn'ska obroda na Sloven'sku, 2007
- Názov Literatúra v medzikultúrnych vzťahoch
Vydavateľ Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2008
- Názov Meždunarodnaja naučno-praktičeskaja konferencija Profsojuzy i bolonskij process
Vydavateľ Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka: Nezisková organizácia Celoživotného vzdelávania, 2008
- Autor Sokolová, Jana,
Názov Osnovy sistemnoj lingvistiki
Vydavateľ Nitra: Garmond, 2008
- Názov Osobnosti ruskej a ukrajinskej emigrácie na východnom Slovensku
Vydavateľ Prešov: Štátna vedecká knižnica, 2008
- Autor Kudzej, Jozef
Názov Pacerky
Vydavateľ Prjašiv: Rusyn i Narodny novynky, 2008
- Autor Gaj, Marek
Názov Rabočij zošyt iz rusyn'skoho jazyka
Vydavateľ Prjašiv: Rusyn: Narodny novynky, 2008
- Autor Girová, Mária
Názov Rodne hnjizdo
Vydavateľ Prjašiv: Rusyn: Narodny novynky, 2008
- Autor Čumakov, A. V.
Názov Rossijane v Slovaki
Vydavateľ Bratislava: Stredná odborná škola polygrafická, 2008
- Názov Rusínska kultúra a školstvo po roku 1989
Vydavateľ Prešov: Prešovská univerzita, 2008
- Autor Hrib, Ján
Názov Rusin'skyj jazyk pro 4. klasu osnovnych škol iz navčalnym jazykom rusin'skym i z navčanëm rusin'skoho jazyka
Vydavateľ Prjašiv: Rusin: Narodny novinky, 2008
- Názov Ruská ekonomická lexika
Vydavateľ Bratislava: Ekonóm, 2008

- Autor Strelková, Katarína
 Názov Ruské konverzačné cvičenia
 Vydavateľ Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2008
- Názov Rusko-slovenské kultúrne kontakty
 Vydavateľ Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoodaa, 2008
- Názov Rusko-slovenský slovensko-ruský vreckový slovník
 Vydavateľ Bratislava: Lingea, 2008
- Názov Russkij jazyk v centre Jevropy
 Vydavateľ Banská Bištrica: Asociácia rusistov Slovenska, 2008
- Názov Rusyn'skyj jazyk medzi dvoma kongresami
 Vydavateľ Prjašiv: Svitovij kongres Rusyniv: Inštitut rusin'skoho jazyka i kultury Prjašivskoj univerzity v Prjašovi, 2008
- Autor Plišková, Anna
 Názov Rusyn'skyj jazyk na Sloven'sku
 Vydavateľ Prjašiv: Svitovij kongres Rusyniv, 2008
- Autor Smetanová, Mária
 Názov Rusyn'skyj jazyk v obrazkoch
 Vydavateľ Prjašiv: Rusyn: Narodny novynky, 2008
- Názov Ruština na cesty
 Vydavateľ Bratislava: Príroda, 2008
- Názov Slovensko-ruský hovorník
 Vydavateľ Bratislava: Lingea, 2008
- Autor Sipko, Jozef,
 Názov V poiskach istinnogo smysla
 Vydavateľ Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2008
- Autor Dancák, František
 Názov Vasiľ Kočemba
 Vydavateľ Prešov: Petra, 2008
- Názov VI. Medzinárodná vedecká konferencia Trieskové a beztrieskové
 obrábanie dreva 2008
 Vydavateľ Zvolen: Technická univerzita, 2008
- Autor Kollárová, Eva,
 Názov Vstreči s Rossijej
 Vydavateľ Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2008

- Autor Gallo, Ján,
Názov Vyjadrovanie kategórie neurčitosti v ruštine a slovenčine
Vydavateľ Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2008
- Autor Kriško, Ján
Názov Vyšný Orlík
Vydavateľ Svidník: Tlačiareň svidnícka, 2008
- Názov XIV. medzinárodný zjazd slavistov v Ochride
Vydavateľ Bratislava: Slovenský komitét slavistov: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2008
- Názov Zborník prác z medzinárodnej konferencie – Esteticko-antropologická koncepcia literatúry a Andrej Červeňák
Vydavateľ Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2008

Knižné publikácie židovskej menšiny

- Autor Frankl, Peter
Názov Byť židom, biť žida
Vydavateľ Žilina: Knižné centrum, 2008
- Názov Izraelský monoteizmus v kontexte dejín starovekého Blízkeho Východu
Vydavateľ Prešov: Prešovská univerzita, 2008
- Autor Saleh, Nidal
Názov Dilema islámskej rétoriky
Vydavateľ Bratislava: Eko-konzult, 2008
- Autor Cabaud, Judith
Názov Rabín, ktorý sa vzdal Kristovi – Eugenio Zolli, prophete d'un monde nouveau
Vydavateľ Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2008
- Názov Fogódzó nélkül
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Szabó, Imrich
Názov Historické cintoríny – Palárikovo
Vydavateľ Bratislava: Chronos, 2008
- Autor Hradská, Katarína
Názov Holokaust na Slovensku
Vydavateľ Zvolen: Klemo, 2008

- Autor Vrabcová, Eva
Názov Holokaust na Slovensku
Vydavateľ Trnava: Trnavský samosprávny kraj, 2008
- Autor Ďurica, Milan S.
Názov Jozef Tiso a Židia
Vydavateľ Bratislava: Lúč, 2008
- Autor Sussman, Paul,
Názov Posledné tajomstvo chrámu – The last secret of the temple
Vydavateľ Bratislava: Columbus, 2008
- Autor Friedmann, Juraj
Názov Naša babička Cilka
Vydavateľ Bratislava: SNM – Múzeum židovskej kultúry, 2008
- Autor Lustig, Arnošt
Názov Noc a nádej
Vydavateľ Bratislava: SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2008
- Autor Šafin, Ján
Názov O ruskom byzantinizme, židovstvujúcich a vesternizácii Ruska
Vydavateľ Michalovce: Pravoslávna Akadémia, 2008
- Autor Salner, Peter
Názov Premeny židovskej Bratislavy
Vydavateľ Bratislava: Albert Marenčin Vydavateľstvo PT, 2008
- Autor Wiedermannová, Oľga
Názov Sabinov a jeho Židia
Vydavateľ Prešov: DAH, 2008
- Autor Lacko, Martin
Názov Slovenská republika
Vydavateľ Bratislava: Perfekt: Ústav pamäti národa, 2008
- Názov Spravodliví medzi národmi Slovenská republika
Vydavateľ Bratislava: Veľvyslanectvo Izraela, 2008
- Autor Ehrman, Bart Dušan
Názov Stratené evanjelium Judáša Išariotského
Vydavateľ Levoča: Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu, 2008
- Autor Babanin, Vladimír Petrovič
Názov Tajné posláni Jidáše – Tajnaja misssija ludy. Otkrovenije Ioanna Bogoslova
Vydavateľ Bratislava: Alexander Giertli – Eugenika, 2008

- Autor Čechová, Františka
Názov Tragédia Pezinských Židov v pamäti obyvateľov mesta
Vydavateľ Pezinok: Mesto Pezinok, 2008
- Autor Kováč, Anton
Názov Utrpenie v knihe Jób a jeho chápanie v kresťanstve a judaizme
Vydavateľ Krivá: M-SERVIS, 2008
- Názov Zabudnuté príbehy
Vydavateľ Bratislava: Občianske združenie Ľudia proti rasizmu, 2008
- Autor Ďurica, Milan S.
Názov Židia zo Slovenska v dejinách kultúry a vedy
Vydavateľ Bratislava: Lúč, 2008
- Autor Hradská, Katarína
Názov Židovská Bratislava
Vydavateľ Bratislava: Albert Marenčin Vydavateľstvo PT, 2008
- Autor Lupčo, Martin,
Názov Židovská minorita v dejinách Slovenska a Vranovského okresu
Vydavateľ Vranov nad Topľou: Mestský úrad, 2008
- Autor Poliaková, Mária
Názov Židovské mesiášske predstavy v literatúre a tradícii z kresťanského pohľadu
Vydavateľ Prešov: Prešovská univerzita, 2008
- Autor Petranský, Ivan A.
Názov Život pod hviezdou
Vydavateľ Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2008

Knižné publikácie chorvátskej menšiny

- Autor Jankovič, Ján
Názov Adaptabilita poézie hviezdneho obdobia
Vydavateľ Bratislava: Vydavateľstvo Jána Jankoviča, 2008
- Autor Sušić, Zlatko
Názov Chorvátsko – La Croatie des côtes en plein vol
Vydavateľ Bratislava: Slovart, 2008
- Autor Tribuson, Goran
Názov Dejiny pornografie – Povijest pornografije
Vydavateľ Bratislava: Kalligram, 2008

Autor	Grgić, Milan
Názov	Prebud' sa, Katarína a iné hry
Vydavateľ	Bratislava: Juga, 2008
Názov	Šenkvice
Vydavateľ	Senec: Sinex Šenkvice: Obecný úrad, 2008
Autor	Jankovič, Ján
Názov	Tatre i velebit
Vydavateľ	Bratislava: Vydavateľstvo Jána Jankoviča, 2008

Knižné publikácie poľskej menšiny

Názov	10 rokov polonistiky na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici
Vydavateľ	Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2008
Názov	50. výročie založenia chovu zubrov (<i>Bison bonasus</i>) v Topoľčiankach 1958 – 2008
Vydavateľ	Zvolen: Národné lesnícke centrum, 2008
Autor	Spoločnosť vied a umení.
Názov	50th Anniversary of the SVU
Vydavateľ	Ružomberok: Catholic University, 2008
Autor	Tokarczuk, Olga
Názov	Anna In v hrobkách sveta – Anna In v grobowcach świata
Vydavateľ	Bratislava: Slovart, 2008
Názov	Ars Poetica 2008
Vydavateľ	Bratislava: Ars Poetica, 2008
Autor	Mrozek, Sławomir,
Názov	Baltazar – Baltazar Autobiografia
Vydavateľ	Bratislava: Slovart, 2008
Názov	Cantus choralis Slovaca 2006
Vydavateľ	Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2008
Názov	Cestami necestami a chodníčkami Oravy
Vydavateľ	Harmanec: VKÚ, 2008
Názov	Cirkvi a národy strednej Európy (1800-1950): [zborník vyšiel projektu VEGA č. 1/3741/06 Konfesionalita ako faktor formovania národného vedomia v internetnickom prostredí (východné Slovensko v 18. až 20. storočí)]
Vydavateľ	Prešov: Universum, 2008

- Autor Chwin, Stefan,
Názov Dolina radosti – Dolina radości
Vydavateľ Bratislava: Kalligram, 2008
- Autor Ryś, Ewa
Názov Duchovnosť z aspektu sociálnej práce
Vydavateľ Ružomberok: Katolícka univerzita, 2008
- Autor Faustyna Kowalska
Názov Denníček – Dzienniczek sługi Bożej s. M. Faustyny Kowalskiej
Vydavateľ Spišská Nová Ves: Spoločnosť katolíckeho apoštolátu (SAC) – PAL LOTTI, 2008
- Názov Filozofia a slovanské myšlienkové dedičstvo: osobnosti, problémy, inšpirácie
Vydavateľ Bratislava: Milan Štefanko – Iris, 2008
- Autor Ščuryová, Mária
Názov Galéria Drotárie v Kysuckom múzeu v Čadci
Vydavateľ Čadca: Kysucké múzeum, 2008
- Autor Degro, Imrich
Názov Hranice ľudskej slobody podľa Mieczysława A. Krapca
Vydavateľ Prešov: Réma, 2008
- Autor Marczy, Oskar
Názov Kežmarok
Vydavateľ Kežmarok: Jadro, 2008
- Autor Krajewski, Marek
Názov Koniec sveta v Breslau – Koniec świata w Breslau
Vydavateľ Bratislava: Slovart, 2008
- Autor Sieroń, Roman Bogusław
Názov Model výchovy podľa Ježiša Krista vo svetle štyroch kanonických evanjelií
Vydavateľ Ružomberok: PF KU, 2008
- Autor Bohuš, Ivan
Názov Premeny tatranských osád
Vydavateľ Tatranská Lomnica: I & B, 2008
- Názov Profesor Franciszek Piontek
Vydavateľ Ružomberok: Katolícka univerzita, 2008
- Názov Rusyn'skyj jazyk medzi dvoma kongresamy
Vydavateľ Prjašiv: Svitovyj kongres Rusyniv: Inštitut rusin'skoho jazyka i kultury Prjašivskoj univerzity v Prjašovi, 2008

- Autor Kázmerová, Ľubica
Názov Slovensko – poľské vzťahy 1918 – 1945 očami diplomatov
Vydavateľ Bratislava: Prodoma, 2008
- Názov Slovensko-Poľsko
Vydavateľ Bratislava: Lufema, 2008
- Názov Sociálne poslanstvo Jána Pavla II. pre dnešný svet
Vydavateľ Poprad: Katolícka univerzita, 2008
- Názov Zrównoważona sanitacja w Europie Środkowej i Wschodniej
Vydavateľ Bratislava: Global Water Partnership Central and Eastern Europe, 2008
- Názov Súzvuk 2
Vydavateľ Košice: Poľský Klub spolok Poliakov a ich priateľov na Slovensku, 2008
- Autor Kupka, Jan
Názov Svätá Faustína Kowalská – Święta Faustyna Kowalska
Vydavateľ Spišská Nová Ves: Spoločnosť katolíckeho apoštolátu SAC – pallotíni, 2008
- Autor Domino, Zbigniew
Názov Poľská sibiriáda – Syberiada polska
Vydavateľ Košice: Pectus, 2008
- Názov „Šance – Valy Common Heritage“
Vydavateľ Kysuce [i.e.] Kysuce: RRA, 2008
- Názov Šesťdesiat rokov Tatranského národného parku
Vydavateľ Poprad: Podtatranské noviny, 2008

Knižné publikácie bulharskej menšiny

- Autor Perry, Phyllis
Názov Morskí živoční – Field Guide to Ocean Animals
Vydavateľ Bratislava: Eastone Books, 2008
- Autor Gurney, James
Názov Dinotopija
Vydavateľ Bratislava: Eastone Books, 2008
- Názov Fenomén zla v súčasnom umení pre deti a mládež
Vydavateľ Prešov: Prešovská univerzita, Pedagogická fakulta, 2008

- Autor Beck, Paul
 Názov Safari životni – The field guide to safari animals
 Vydavateľ Bratislava: Eastone Books, c2008
- Autor Scott, Heather
 Názov Indiana Jones
 Vydavateľ Bratislava: Eastone Books, 2008
- Autor Luceno, James,
 Názov Indiana Jones ultimate guide
 Vydavateľ Bratislava: Eastone Books, 2008
- Názov Istorija s pčeli
 Vydavateľ Bratislava: Eastone Books, 2008
- Autor Junor, Amy
 Názov Kung Fu Panda
 Vydavateľ Bratislava: Eastone Books, 2008
- Autor Grijn, Jen
 Názov Lovci na dinozavri
 Vydavateľ Bratislava: Eastone Books, 2008
- Názov Podoby hrdinu v literatúre a v kultúrnej pamäti
 Vydavateľ Bratislava: Slovak Academic Press, 2008
- Autor Gifford, Clive,
 Názov Tãrsači na grobnici
 Vydavateľ Bratislava: Eastone Books, 2008
 Edícia Sledotãrsači
- Názov Význam kultúrneho dedičstva sv. Cyrila a Metoda pre Európu
 Vydavateľ Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2008

Knižné publikácie týkajúce sa menšín Slovenska

Národnostné menšiny všeobecne

- Názov A jog erejével
 Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Čukan, Jaroslav
 Názov Butín
 Vydavateľ Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, Filozofická fakulta, 2008

- Autor Chmel, Rudolf,
Názov Egy érzelmes (közép-) európai
Vydavateľ Pozsony: Kalligram, 2008
- Autor Mruškovič, Viliam
Názov Európa jazykov a národov na prahu tretieho tisícročia
Vydavateľ Martin: Matica slovenská, c2008
- Autor InteRRa
Názov InteRRa 5 – Interkulturalita a rómska národnostná menšina
v sociálnych a pedagogických súvislostiach
Vydavateľ Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2008
- Autor Šusteková, Ivana
Názov Kultúrne tradície Slovákov v oblasti Bakonského lesa
Vydavateľ Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2008
- Názov Národnostné a etnické menšiny na Slovensku 2007
Vydavateľ Šamorín: Fórum inštitút pre výskum menšín, 2008
- Autor Lahav, Yehuda
Názov Odvrátená tvár konfliktu
Vydavateľ Bratislava: Albert Marenčin Vydavateľstvo PT, 2008
- Názov Ochrana ľudských práv v Európskej únii
Vydavateľ Bratislava: Univerzita Komenského, 2008
- Názov Pestrý svet žitého náboženstva
Vydavateľ Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2008
- Autor Grečo, Martin
Názov Slováci a revízia hraníc
Vydavateľ Bratislava: Eko-konzult, 2008
- Názov Slováci v Maďarsku
Vydavateľ Šamorín: Fórum inštitút pre výskum menšín, 2008
Edícia Disputationes Samarienses; 11
- Názov Slovensko 2007
Vydavateľ Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2008
- Autor Fábry, Viliam
Názov Spolunažívanie Slovákov s Maďarmi
Vydavateľ Bratislava: Eko-konzult, 2008
- Názov Správa o dodržiavaní ľudských práv v Slovenskej republike za rok 2007
Vydavateľ Bratislava: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, 2008

- Autor Simon, Attila
 Názov Telepesek és telepés falvak Dél-Szovákiában a két világháború között
 Vydavateľ Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2008
- Autor Hofreiter, Ladislav
 Názov Teória a riešenie konfliktov
 Vydavateľ Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2008
- Autor Mezei, István
 Názov Városok Szlovákiában és a magyar határ mentén
 Vydavateľ Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet, Pécs: Magyarország, 2008
- Autor Vplyv evanjelického náboženstva na udržanie národnej identity Slovákov žijúcich v zahraničí a jeho vízia do budúcnosti
 Názov Zborník
 Vydavateľ S.l.: Transciscus, 2008

SPOLOČENSKÉ A KULTÚRNE UDALOSTI

[TÁRSADALOMI ÉS KULTURÁLIS ESEMÉNYEK]

1. A magyar kisebbség [Maďarská menšina] (Lelkes Gábor, Sebő Beáta, Vermes Annamária)

Január 1., Budapest (Magyarország), Pozsony – A Miniszterelnöki Hivatal megbízásából az Oktatási és Kulturális Minisztériummal történt megállapodás értelmében 2008. január 1-től Szlovákiában a Szövetség a Közös Célokért irodahálózat végzi a magyarországi oktatási feladatokkal kapcsolatos tájékoztatást és lebonyolítást (azaz átvállalta a korábban az Agora irodák által ellátott feladatokat). A Szövetség a Közös Célokért társulás feladatai közé tartozik ezután többek közt a magyarországi felsőoktatási felvételi eljárásról, a magyarországi érettségi rendszerről és jelentkezési eljárásról, a magyarországi állami és nem állami felsőoktatási intézmények kínálatáról, nyelvvizsga megszerzésének feltételeiről, kollégiumi elhelyezésről szóló tájékoztatás és tanácsadás.

Január 4., Pozsony – A SZK Statisztikai Hivatalának felmérése szerint a szlovákiai magyar kisebbség kudarcnak tartja a 2007. év politikai történéseit, valamint a 2008-as esztendőt is borúlátóan ítéli meg. A szlovákiai magyarok az országban kialakult rossz politikai közhangulat miatt pesszimisták.

Január 4., Pozsony – Farkas Iván, a Magyar Koalíció Pártjának (MKP) alelnöke nyilatkozatot adott aki, amelyben kifejezi, hogy az MKP aggodalommal szemléli a dél-szlovákiai régiók negatív diszkriminációját a szlovák kormány fejlesztési döntéseit illetően.

Január 5., Budapest (Magyarország) – Elhunyt Stelczer Elemér, a Rákóczi Szövetség alapító tagja, az Esterházy János Emlékbizottság elnöke. 1925-ben született Pozsonyban, szüleivel a második világháborút követő meghurcoltatások következtében került Budapestre. Egész életében öntudatosan vállalta felvidéki származását, rajongva szerette szülővárosát. Az elmúlt évben ő kapta a Pro Probitate – Helytállásért Díjat, amelyet a Magyar Koalíció Pártja képviselői olyan személynek (vagy csoportnak) adják minden évben, aki sokat tett a felvidéki magyarságért.

Január 6., Szokolca – Szobrot emeltek az Anjou-házból származó I. Nagy Lajos magyar királynak. Az ünnepséget Szokolca szabad királyi várossá történt kinevezésének emlékére rendezték meg.

Január 7., Pozsony – Életének 76. évében elhunyt Garaj Lajos irodalomtörténész, műfordító, a Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének nyugalmazott docense.

Január 14., Dunaszerdahely – A dél-szlovákiai régió idegenforgalmi vonzereje jelentősen megnőtt a dunaszerdahelyi termálfürdőben átadott új élményfürdőnek köszönhetően.

Január 14., Nyitra – A Nyitrai Kerület Önkormányzatának képviselő-testülete besorolta a Dél-Komárom és Komárom között tervezett új Duna-híd megépítését a kerület területfejlesztési tervbe. A híd létrehozására Észak-Komárom nyugati részét jelölték ki, körülbelül 500 méterre a vasúti hídtól. Az új híd közvetlenül az 1/63-as állami útra lesz kötve.

Január 18., Pozsony – Menesztette a szlovák községi rádió vezérigazgatója Nagy Ildikót, a nemzetiségi Pátria Rádió igazgatóját, mivel Nagy Ildikó felemelte szavát a Pátria Rádiót sújtó diszkriminatív intézkedések ellen.

Január 18., Pozsony – Dušan Čaplovič, a kisebbségi jogokért felelős miniszterelnök-helyettes ismét támadást intézett a szlovákiai magyar kisebbség ellen, kijelentette ugyanis, hogy magyar asszimilációtól félti a romákat Dél-Szlovákiában. Gyurgyík László szociológus szerint szó sem lehet a Dél-Szlovákiában élő romák magyar asszimilációjáról, mivel ugyan nagyon sokan magyarul beszélnek, de otthon a roma nyelvet használják, és az iskolában a szlovák nyelvel is megismerkednek, valamint ugyanúgy lehetne beszélni a romák szlovák asszimilációjáról, hiszen a szlovákok lakta területen a szlovák kultúrát vették át, annak hatása alá kerültek.

Január 22., Pozsony – Botrányos videoklipek jelentek meg több szlovákiai hírportálon: a képsorokon szlovák rendőri gyakorlóruhába öltözött férfiak láthatók, akik egy lőtérre egy Hedvig nevű célbábura lövöldöznek, s közben mocskolják a célkeresztbe vett bábút. A botrányt az váltotta ki, hogy a bábút Malina Hedvigről nevezték el.

Január 22., Strasbourg (Franciaország) – Berényi Józsefet, a szlovákiai Magyar Koalíció Pártja parlamenti képviselőjét választották meg az Európa Tanács parlamenti közgyűlésének jogi és emberi jogi bizottságában a kisebbségek jogaival foglalkozó albizottság elnökévé.

Január 23., Pozsony – A SZK Belügyminisztériuma betiltotta a Nomos Regionalizmust, a komáromi Bóza János által vezetett társulását, amelynek célja egy dél-szlovákiai autonómia létrehozása volt.

Január 26., Ipolyság – Élete 59. évében elhunyt Haládk Júlia, a Szlovák Rádió magyar adásának ipolysági, Ipoly menti tudósítója, az Új Szó, a lévai Garamvölgye és az ipolysági Honti Lapok újságírója.

Január 26., Tornaľa – Idén harmadszor tüntettek ki közéleti személyiségeket a Magyar Kultúra Napja alkalmából. A város által alapított díjakat a színházi kultúra ápolásáért a kassai Thália Színház, a magyar zenei kultúra megőrzéséért Rózsa Magdolna előadóművész, az ősszmagyar kultúra szellemi hídfőinek építéséért a pozsonyi Kalligram Kiadó, az európai politikai kultúra példaértékű képviselőségéért Bugár Béla parlamenti képviselő, a Sajóvölgyi régió kultúrájának ápolásáért pedig a Hanvai Férfikórus és Szabó Bianka mesemondó kapta meg.

Január 27., Rozsnyó – Kezdetét vették a Rozsnyói Városnapok 2008 rendezvény, mely egyhetes fesztivál gazdag programot kínált az érdeklődőknek a kultúra, a sport, a gazdaság terén.

Január 31., Pozsony – Az egyik pozsonyi járásbíróóság döntése értelmében – Duray Miklós egymillió koronás (33 ezer euró) kártérítést köteles fizetni a Szlovák Nemzeti Pártnak (SNS), miután az MKP alelnöke fasiszta pártnak nevezte az SNS-t.

Február 1., Ipolyság – A Hét Határ Önkormányzati Szövetség megtartotta soron következő konferenciáját a „Hiányzó kapcsolatok” címet viselő konferenciasorozat keretében, amelynek célja az volt, hogy felhívja a figyelmet a XX. században megszakadt Kárpát-medencei közlekedési kapcsolatokra, és szakemberek segítségével megoldási lehetőségeket mutasson fel.

Február 4., Somorja – A Fórum Kisebbségkutató Intézet egy felmérést hozott nyilvánosságra „Lent jó a magyar–szlovák viszony” címmel. A felmérés azt mutatja, hogy a lakosság számára nem elsőrendű téma a két nemzet kapcsolata, nem foglalkoztatja a magyar – szlovák viszony. A kutatásban részt vett 821 felnőtt válaszadó 46,9% magyar, 52,5% szlovák volt. A helyi együttélést a szlovákok és magyarok is egyértelműen jónak tartják. A lakóhelyi viszonyokat a válaszadók fele az együttműködéssel jellemezte, csak 9% tapasztalt konfliktusokat. Az országok közti kapcsolattal szemben a lakóhelyén mindkét nemzet többsége pozitívan értékeli az együttélést, a szlovákok 94%, a magyarok 95.8% mondta jónak a két nemzet kapcsolatát. A lakóhelytől távolodva azonban egyre rosszabbnak tartják a viszonyt.

Február 5., Komárom – A Nyitra megyei közgyűlés szlovák tagjai jóváhagyták Csütörtöky József kinevezését a komáromi múzeum igazgatói posztjára. Az MKP frakció tizenhat tagja nem szavazott – tiltakozásul az igazgatócsere módja ellen. Az előző igazgató Fehér Csaba volt.

Február 6., Pozsony – A szlovákiai magyar alapiskolák ellen újabb támadást intézett a szlovák kormány, ugyanis a kilencedik osztályos tanulók országos felmérésén a magyar iskolák diákjainak ugyanolyan tesztekkel kellett megoldaniuk szlovák nyelvből, mint amilyet szlovák társaiknak, akik viszont anyanyelvükként tanulják a nyelvet, más tanrend szerint.

Február 12., Pozsony – Pavol Minárik, a szlovák parlament kereszténydemokrata képviselője javasolta, hogy az államalapító magyar királynak, Szent Istvánnak is legyen emléknapja Szlovákiában. A törvénymódosítást indítványozó Pavol Minárik javaslatát a képviselők többsége elvetette.

Február 12., Nyitra – A Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara akadémiai szenátusának elnöke, Balla István bejelentette, miután László Béla dékán nem indult újra a dékáni posztért, egyhangúlag megválasztották a kar dékánjának Komzsík Attilát.

Február 13., Vatikán (Vatikán) – Két új római katolikus egyházmegye – Pozsony és Zsolna – kialakítását engedélyezte Szlovákiának XVI. Benedek pápa, míg a hosszú évek óta magyar püspökséget óhajtó szlovákiai magyar katolikus hívők kérése nem teljesült. A nemzetiségileg vegyes területeken levő plébániák lelképásztorai, valamint az itt élő magyar nemzetiségű hívek viszont nyílt levelükben mély csalódottságuknak adtak hangot a döntés miatt. Sérlemzik azt, hogy az átszervezési terv kidolgozásánál a Szlovák Püspökkari Konferencia nem volt tekintettel arra, hogy ilyen megoldással megbomlik az egy tömbben élő magyar nemzetiségű hívek természetes egysége az egykori Pozsony-nagyszombati Főegyházmegye területén. Aggódnak amiatt, hogy az egyházmegyei átszervezés felgyorsíthatja a magyar nemzeti kisebbség észrevétlen asszimilációját. Az aláírók arra a következtetésre jutottak, hogy célzatosan választották ilyen módon az „észak-déli”, nem pedig a „nyugat-keleti” felosztást. Ennek következtében a magyar nemzetiségű hívek természetes egységét 4 egyházmegyébe osztották fel.

Február 18., Pozsony – Both Enikő került a Pátria Rádió magyar adásának újonnan létrehozott főszerkesztői posztjára.

Február 21., Komárom – Életének 65. évében elhunyt Kiss Mihály, a Csemadok Komáromi Területi Választmányának nyugalmazott titkára, alapító tagja a Magyar Ifjúsági Szövetségnek és az Együttélés Politikai Mozgalomnak.

Február 21–22., Egyházgelle, Somorja – A Diákhálózat és a Fórum Kisebbségkutató Intézet közös szervezésében a szlovákiai magyar társadalomkutatási eredményeket és intézményeket bemutató konferencia került megrendezésre a csehországi és szlovákiai magyar egyetemi klubok képviselői számára.

Február 28., Losonc – Az MKP, a Kisebbségekért – Pro Minoritate Alapítvány és a Polgári Magyarországért Alapítvány szervezésében került megrendezésre A jövő hídjai c. konferencia, melyen szlovákiai és magyarországi polgármesterek, képviselők, régiófejlesztési szakemberek vettek részt.

Február 28., Dunaszerdahely — A Vámbéry Irodalmi Kávéházban megtartották Lamp Zsuzsanna Magyarok lenni – A szlovákiai magyarok értékrendje című könyvének bemutatóját, mely kötet a Fórum Kisebbségkutató Intézet gondozásában jelent meg.

Március 1., Pozsony – A magyar katolikus papok és hívők egy része nyílt levélben fejezte ki elégedetlenségét a szlovákiai magyar egyházmegyéek reformjával kapcsolatban. A Jópásztor Alapítvány, a Pázmáneum Polgári Társulás és a Mécs László Társulás aláírásgyűjtő akcióba kezd, melynek keretében a hívek is támogatásukat fejezhetik ki. A nyílt levél szerzői azt javasolják, a püspökök szorgalmazzák magyar főpap kinevezését, aki a kisebbségi hívek pasztorációjával volna megbízva.

Március 3., Pozsony – Annak ellenére, hogy múlt évben Ján Mikolaj oktatási miniszter határozottan állította, csak magyar helyneveket tartalmazó tankönyvet nem hagynak jóvá, a napokban jelent meg a magyar gimnáziumok második osztálya számára íródott történelemtankönyv – a tárca jóváhagyásával. A kiadványban kizárólag magyar nyelven szerepelnek a földrajzi nevek – a kötet végén található a könyvben előforduló szlovákiai helységnevek szótára.

Március 3–4., Királyhelmece, Nagykapos – A Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége (SZMPSZ) megkezdte kétnapos szakmai rendezvénysorozatát II. Bodrogközi és Ung-vidéki Pedagógiai Napok címmel. A résztvevők kifejezésre juttatták, nem értenek egyet a készülő közoktatási törvény tervezetével, főleg annak nemzetiségi oktatással foglalkozó fejezetével.

Március 12–13., Királyhelmece – Kétnapos nemzetközi konferenciát rendeztek A Balti és Fekete-tengeri térség közlekedési kapcsolatának fejlesztése címmel. A rendezvény fő szervezői a Záhony városában székelő KIÚT Térségfejlesztési Egyesület, a Királyhelmecei Regionális Fejlesztési Ügynökség, valamint Pásztor István, az MKP parlamenti képviselője volt. A konferencia résztvevői elfogadtak egy komplex ajánlást az érintett államok kormányai számára, amely kezdeményezi az észak-déli korridor megépítését, Kaunasz–Rzesow–Eperjes–Kassa–Miskolc útvonalon, ugyanakkor szorgalmazza, hogy kidolgozásra kerüljenek az ettől keletre fekvő gyorsforgalmi útvonalak tervei, amelyek az érintett államok gazdaságilag elmaradott régióinak felzárkózását segítenék, mint fejlesztési tengelyek.

Március 14., Pozsony – Dél-Szlovákiai Városok és Falvak Regionális Társulásának megalakítását indítványozta Simon Zsolt, az MKP parlamenti képviselője. A társulat legfontosabb céljának a déli országrész hátrányos megkülönböztetésének megszüntetését nevezte meg.

Március 14., Pozsony – Az MKP társadalmi vitára bocsájtotta Modern párt, életképes közösség című hosszú távú stratégiai programját. A programot az elemzők kissé általánosnak tartják, Bugár Béla volt pártelnök pedig egyszerre jobboldalinak és szocialistának.

Március 15. – Az ország magyarlakta településeinek megemlékezések zajlottak az 1848-49-es forradalom és szabadságharc 160. évfordulója alkalmából.

Március 15., Budapest – Március 15. alkalmából pénteken Hiller István oktatási és kulturális miniszter József Attila-díjjal tüntette ki Koncsol Lászlót több évtizedes kiemelkedő irodalmi tevékenységéért.

Március 19., Budapest (Magyarország) – Ülészett a Kárpát-medencei Magyar Autónomia Tanács. Ezen többek között deklarálták, hogy az Európai Unió segítségét kéri Erdély területi autonómiájának elérése érdekében. Az MKP-ból Duray Miklós vett részt a tanácskozáson.

Március 27., Pozsony – A kisebbségi magyar iskolák pedagógusai és tanulói állampolgári engedetlenséget helyeztek kilátásba arra az esetre, ha a szlovák parlament elfogadja az új oktatásügyi törvényt olyan formában, hogy az veszélyeztetné a magyar iskolákban az anyanyelvi oktatást (a tervezett reform keretében a magyar iskolák tanulóinak több szlovákórájuk lenne az anyanyelvi órák kárára).

Március 28., Komárom – A Szlovákiai Magyar Írók Társasága és a Selye János Egyetem kerekasztal-beszélgetéssel emlékezett meg a huszadik századi magyar irodalom

szellemi műhelyének, a Nyugat folyóiratnak százéves évfordulójáról. A rendezvényen hazai és magyarországi irodalmi folyóiratok képviselői vettek részt.

Március 29., Pozsony – Az MKP Országos Tanácsa egyhangúán, az ott megjelent és felszólalt, Iveta Radičová támogatása mellett döntött a köztársasági elnöki posztra, mely választásra 2009 tavaszán kerül sor.

Március 29., Pozsony – Együttműködési szerződést írt alá az Magyar Koalíció Pártja és a Via Nova Ifjúsági Csoport polgári társulás, amelynek értelmében többek között egy parlamenti listás biztos befutó helye is lesz a szervezetnek az MKP választási listáján.

Március 30., Budapest (Magyarország) – Malina Hedvig, a Nyitrán megvert magyar diáklány kapta a Fiatalok a Polgári Magyarorszáért Díjat, mivel a szomorú esemény után kiállt jogaiért.

Április 1., Dunaszerdahely – Megnyílt a IX. Illusztrált Könyv Biennálé a dunaszerdahelyi Kortárs Magyar Galériában. A kiállítás a szlovákiai magyar könyvillusztráció szemléje kíván lenni, amelyet 1992 óta két évente rendeznek meg. A biennálét a Szlovákiai Magyar Képzőművészet Társasága, a Rovás és a Kortárs Magyar Galéria szervezi.

Április 1–8. – A költészet napja alkalmából Engedj magadhoz egy verset címmel indított rendezvénysorozatot a Szlovákiai Magyar Írók Társasága (SZMÍT) a hazai magyar gimnáziumok és középiskolák bevonásával. A rendezvény alkalmat adott arra, hogy a fiatalok megismerkedjenek a kortárs magyar irodalommal és irodalmárokkal.

Április 2., Pozsony – A kormánypárti képviselők szavazataival átment első olvasatban az iskolaügy reformját bebiztosítani hivatott közoktatási törvény tervezete.

Április 2., Pozsony – A Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége Területi Választmányának közgyűlésén a szakmai szövetségek, az alapszervezetek, iskolák, szülők tiltakoztak az oktatási törvény ellen. A szakmai szövetségek leginkább azt kifogásolták, hogy az oktatási törvénytervezet előkészítésénél nem vették figyelembe javaslataikat.

Április 2. Dunaszerdahely – Megkezdődött a VII. Vámbéry Napok.

Április 4., Elhunyt Bugár Gáspár színművész, a Komáromi Jókai Színház volt tagja.

Április 7., Pozsony – Egy hónapos szünet után folytatták a kihallgatásokat Malina Hedvig ügyében. Az elkövetkező hetekben azok tettek vallomást, akik a támadás után kezelték a lányt.

Április 8., Pozsony – Dušan Čaplovič miniszterelnök-helyettes szerint bekerülnek a közoktatási törvénynek már a parlament előtt levő tervezetébe a magyar pedagógusoknak és a Magyar Koalíció Pártjának az észrevételei.

Április 10., Érsekújvár – Az új oktatási törvénytervezet kapcsán az Érsekújvári járás hat magyar szervezete tartott egyeztető értekezletet a Csemadok érsekújvári alapszervezetének székházában: az MKP, a Csemadok, a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége, a Szlovákiai Magyar Szülők Szövetsége, a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség járási szervezeteinek képviselői és a Via Nova ICS vezetése.

Április 10., Somorja – A kisebbségek részvétele a döntéshozatalban (Etnikai stabilitás – etnikai változások) I. címmel rendeztek rangos nemzetközi konferenciát a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet székházában Somorján. Az FKI nemzetközi kooperációs igazgatója, Petőcz Kálmán (Szlovákia volt ENSZ nagykövete Genfben) megnyitója után a következő témakörök kerültek terítékre a konferencián: Nemzeti kisebbségek: status quo vs. „az identitás fejlesztéséhez való jog” és a „részvételi jog” – Dalibor Jílek professzor (brünni Masaryk Egyetem), Miroslav Kusý professzor (pozsonyi Komenský Egyetem), az Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Közalapítvány képviselőjében Hegedűs Dániel politológus, valamint Petőcz Kálmán vonatkozó előadásaival.

Április 10., Pozsony – A Magyar Koalíció Párja megszavazta az uniós reformszerződést, módosítva eddigi álláspontját, miszerint nem ratifikálják a Lisszaboni Szerződést, ha a kormánypártok elfogadják a sajtóellenes sajtótörvényt.

Április 11., Komárom – A negyedik alkalommal megrendezett Versűnnep vers- és prózamondó versenyt a Jókai Színházban, neves színművészek és egyetemisták részvételével tartották. A verseny a Nyugat folyóirat megjelenésének 100. évfordulója jegyében zajlott. A Duna Televízió ebből az alkalomból a teljes napot Komáromnak szentelte, az élő közvetítések helyszíne a Jókai Színház volt.

Április 12–13., Rozsnyó – A Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége XIV. Országos Találkozóján a vezető téma a tehetségfejlesztés és tehetséggondozás volt. Pék László, a pedagógus szövetség elnöke a konferencián felolvasta a készülő oktatási törvényre reagáló tiltakozás szövegét, amely a törvénytervezet kisebbségeket érintő hátrányos pontjait vette sorba.

Április 15., Párkány – a képviselő-testület úgy döntött, hogy április 15-től megszüntetik a Párkány és Vidéke című lap kiadását, helyette júniustól új lapot indítanak.

Április 15., Dunaszerdahely – A hazai magyar irodalom egyik legjelentősebb képviselőjét, a Kossuth-díjas Grendel Lajost köszöntötte 60. születésnapja alkalmából Dunaszerdahelyen a Szlovákiai Magyar Írók Társasága.

Április 16., Pozsony – A szlovákiai magyar oktatási támogatások szétosztására létrehozott Pázmány Péter Alapítvány felszólította a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségét irodáik elhagyására, s nem támogatja tovább a szervezet lapját sem.

Április 16–17., Kassa – Megkezdtek a Szép Magyar Beszéd országos versenyét, amelyen alapiskolák, középiskolák és szakmunkásképzők növendékei versenyeznek egymással.

Április 19., Komárom – A tavaly elhunyt Kaszás Attila életnagyságú bronzszobrát leplezték le a Jókai Színház előtt.

Április 21., Dunaszerdahely – Megkezdődött a XVII. Dunaszerdahelyi Zenei Napok hangversenysorozata.

Április 22., Strasbourg (Franciaország) – Több magyarországi és határon túli civil szervezet nevében petíciót adtak át az Európai Parlamentnek (EP) a strasbourgji plenáris ülés alatt a Beneš-dekrétumok egyes rendelkezései és azok tavalyi pozsonyi megerősítése ellen tiltakozva. A petíciót a civil szervezetek képviselői szerint 40 ezren írták alá.

Április 23. – Prágában 95 éves korában elhunyt Zádor András, a cseh irodalom egyik legnagyobb magyar műfordítója.

Április 24–26., Rimaszombat – Megkezdődött a tizenhetedik, Kárpát-medencei viszonylatban a legnagyobb tömöget megmozgató „Tompa Mihály Országos Vers- és Prózamondók, Énekelt és Megzenésített Versek Versenye, Lírai Színpadok Sereg-szemléje”-ként meghirdetett verseny Rimaszombatban. A fesztivál díjkiosztással ért véget.

Április 25., Pozsony – Kompromisszummal végződött a Pázmány Péter Alapítvány kuratóriumi ülése. A pedagógusszövetség továbbra is három irodát használhat a Pázmány Péter Alapítvány épületében. Szó esett az oktatási-nevelési támogatásokról is.

Április 30., Dunaszerdahely – Három könyvkiadó, A Nap Kiadó, a Lilium Aurum Könyvkiadó és a Madách-Posonium egy-egy könyvvel köszöntötte a dunaszerdahelyi Vámbéry Ármán Irodalmi Kávéházban Cselényi László író hetvenedik születésnapja alkalmából.

Április 30 - május 3., Udvard – Mérföldkövek XII. címmel került sor a szlovákiai magyar helytörténészek tizenkettedik országos találkozására, melynek témája a reneszánsz és a ma reneszánsza volt.

Május 1., Komárom – Lévay Adina rendező lett a Komáromi Jókai Színház új művészeti vezetője. A Budapesten élő rendezőné nevét a hazai közönség az Őszi álom és az Anyám azt mondta, hogy ne című kortárs színművek előadásai kapcsán ismerte meg.

Május 9., Pozsony – Ján Slota sajtótájékoztatóján a Kovács László és Simon Attila által írt, A magyar nép története című segédtankönyv harmadik részéről beszélt, ezzel is illusztrálva, miért van szükség a közoktatási reformra. Magyar lovas bohócnak nevezte Szent István királyt a szlovákiai magyar harmadik osztályosoknak szánt magyar történelemtankönyv hátoldalán lévő fényképet nézve.

Május 5., Budapest (Magyarország) – A Magyar Tudományos Akadémia a határon túli magyar tudományosság kiemelkedő képviselőinek, valamint a külföldi magyar közösségekért eredményesen tevékenykedőknek a munkáját értékeli Arany János-díj és Arany

János-érem átadásával. Szlovákiából Arany János díjat kapott életmű kategóriában Bauer Győző orvosprofesszor, az MTA külső tagja, a Szlovák Tudományos Akadémia Kísérleti Gyógyszerkutató Intézetének igazgatóhelyettese. Csehy Zoltán irodalmár, adjunktus, a pozsonyi Comenius Egyetem oktatója kiemelkedő fiatal kutatói tevékenységéért vehette át az Arany János-díjat. Arany János-éremet kapott László Béla professzor, a nyitrai Konstantin Egyetem Közép-európai Tanulmányok Karának volt dékánja, jelenleg a Természettudományi és Informatikai Tudományok Intézetének oktatója.

Május 12., Párkány, Esztergom (Magyarország) – Több mint nyolcvan magyarországi és szlovákiai település polgármestere írta alá azt a nemzetközi jelentőségű megállapodást, melynek értelmében az Ister-Granum Eurorégió létrehozta az Ister-Granum Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együttműködési Csoportosulást. Ezzel a lépéssel Európában az elsők közé tartozik és egyenrangú fél lesz mind a magyarországi, mind a szlovákiai megyékben. Határ menti fejlesztésekre pályázhatnak Brüsszelben.

Május 15–16., Budapest – Kisebbségek részvétele a döntéshozatalban (Etnikai stabilitás – etnikai változások) II. címmel rendezett konferenciát a Fórum Kisebbségkutató Intézet a Research Institute of Slovaks in Hungary, Békéscsaba, Institute of Slavic and East-European Studies, Charles University, Prague, Centre for Research of Ethnicity and Culture, Bratislava intézetekkel közösen.

Május 18., Kassa – 40. Kazinczy Napok az idén nem nyelvi problémákra fókuszált, hanem Kazinczy korára, a nyelvújításra, a nyelvújító mester könyvtárára és a korszakhoz kapcsolódó folyóiratokra.

Május 22., Pozsony – A parlament elfogadta az új közoktatási törvényt, mely az oktatás korszerűsítését tűzte ki célul. Szakemberek a törvény kapcsán rossz előkészítéssel vádolták a szaktárcát. Az MKP elérte, hogy ne csökkenjen az anyanyelvi órák száma a szlovák nyelv oktatásának javára.

Május 23–25., Galánta – XIV. Kodály Napok rendezvénysorozaton huszonegy kórus, több száz énekes vett részt.

Május 29., Udvard – A Történelemtanárok Társulása és a Pro Pátria Honismereti Szövetség rendezésében került sor a Múltidéző szlovákiai magyar középiskolások történelmi-honismereti versenyére, amelyen 15 középiskolás csapat vett részt.

Május 30., Diószeg – Duba Gyulának ítelték oda a Szlovákiai Magyar Írók Társasága és a Diószegi Polgármesteri Hivatal által szervezett, prózáírók elismerésére alapított Talamon Alfonz-díjat.

Június 3–7., Dunaszerdahely – A város kulcsainak jelképes átadásával nyitotta meg kapuit a gyerekszínházok országos fesztiválja, a XXXIII. Duna Menti Tavasz. A versenyprogramban 21 előadás, tizenkét hagyományos és kilenc bábelőadás indult.

Június 9., Szímő – Hatodik alkalommal ítelték oda a Jedlik-díjat Jedlik Ányos szülőfalujában, Szímőn. Idén Bándy György egyetemi professzornak, evangélikus lelkésznek,

valamint Frankovics Boldizsár professzornak, a műszaki tudományok doktorának adta át a díjat Bób János polgármester, a színműi Jedlik Ányos Társaság elnöke.

Június 11., Somorja – A szlovák-magyar határtérség társadalmi-gazdasági vizsgálata címmel szakmai konferenciára került sor a győri MTA Regionális Kutatások Központja és a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet rendezésében.

Június 13., Pozsony – Ján Mikolaj oktatásügyi miniszter május végén levélben tájékoztatta a tankönyvkiadókat, hogy a magyar tankönyvekben csak szlovákul lehet feltüntetni a helységneveket, legfeljebb a név első feltüntetésénél szerepelhet a szlovák mögött zárójelben a magyar megnevezés is.

Június 16., Komárom – Megkezdődött a Komáromi Jókai Színházban a 45. Jókai Napok. Tizenhárom helyszínen harminc eseményre, tizenkilenc színházi előadásra került sor. A rendezvény kísérőprogramjaként rendezték meg június 21-én az 1. Kaszás Attila Versmondó Fesztivált.

Június 16., Pozsony – A Kazinczy Ferenc Társaság elnöksége Jakab István nyelvész-professzort nyelvészi életművének elismeréseként a Társaság idei közgyűlése tiszteletbeli taggá választotta.

Június 19–28., Kisvárdra – Megkezdődtek a Határon Túli Magyar Színházak XX. Fesztiválja. A fesztiválon részt vevő négy szomszédos ország: Románia, Szerbia, Szlovákia és Ukrajna 22 magyar társulata 32 előadást játszik a tíznapos program során. A felvidéki színjátszást a kassai Thália, a komáromi Jókai Színház és a Dunaszerdahelyi Epopiteia Társulás Műhely képviseli. Június 28-án Tóth Tibor, a Komáromi Jókai Színház igazgatója vette át a Szülőföld Alap díját, melyet A bor című előadásáért ítéltek oda a színháznak.

Június 19., Pozsony – Az Irodalmi Alap legjobb magyar nyelvű kötetért járó Madách-díjat Csehy Zoltán, költő, műfordító és irodalomkritikus vehette át Parnassus biceps című tanulmánykötetéért.

Június 21., Dunaszerdahely – Fennállásának 10. évfordulóját ünnepelte a Magyar Koralíció Pártja. A dunaszerdahelyi központi rendezvényen nem vett részt Bugár Béla, aki kilenc évig állt a párt élén. Döntését azzal magyarázta, hogy nem ért egyet az MKP jelenlegi vezetőségének politikájával. Az ünnepségen nagyrészt az Együttélés egykori tagjai kaptak emlékérmeket, köztük Dobos László, a Madách-Posonium Kiadó igazgatója is. Sidó Zoltán tanár kapta az MKP parlamenti képviselőinek idején Helytállásáért-díját.

Június 21., Érsekújvár – Jubileumi találkozóját tartották az Iródia mozgalomnak az érsekújvári Csemadok-székházban. Huszonöt éve, 1983. június 18-án tartotta első özszejevetelét az Iródia, a különféle szemléletmódoknak, irányzatoknak, értékrendeknek teret biztosító irodalmi és művészeti mozgalom.

Június 23. Somorja – Könyvbemutató a Fórum Kisebbségkutató Intézet kiadásában megjelent Magyarok Szlovákiában I., Összefoglaló jelentés c. kötet szlovák nyelvű változatának – Maďari na Slovensku – bemutatása a szerkesztők és szerzők részvételével.

Június 24., Pozsony – Az oktatásügyi minisztérium elfogadta és nyilvánosságra hozta a közoktatási törvényhez kapcsolódó állami oktatási programot és kerettantervet. A magyar iskolák számára azonos óraszámot írnak elő a magyar és a szlovák nyelv oktatására. A magyarórák száma az alsó tagozaton heti 29 órától 21-re csökken.

Június 25., Komárom – Lemondott a komáromi Selye János Egyetem szenátusi elnöki tisztségéről Strédl Terézia, és vele együtt további hét testület tag adta vissza mandátumát. Egyben Strédl Teréz indítványozta az egész akadémiai szenátus feloszlását.

Június 27., Sajógömör – Megrendezték a III. Gömői Országnapokat, mely Hunyadi Mátyás koronázási évfordulójának (550) és a reneszánsz szellemiségének jegyében zajlott.

Június 30., Somorja – A Fórum Kisebbségkutató Intézet, illetve a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Nyugat-magyarországi Tudományos Intézete tette közzé a Magyarország–Szlovákia–Ukrajna Szomszédtsági Program keretében végzett, szlovák–magyar határtérség társadalmi-gazdasági vizsgálatának eredményeit.

Július 8., Brüsszel (Belgium) – Az Európai Unió pénzügyminisztereinek ülésén véglegesen eldőlt: Szlovákia 2009. január 1-től 30,1260 korona/euró kurzuson veheti át az eurozóna közös fizetőeszközét.

Július 7–11., Rozsnyó – Üzenetek a múltból – címmel nyílt fényképképzés Arany A. László szociográfiai-néprajzi témájú fotóiból a Fórum Kisebbségkutató Intézet rendezésében.

Július 11., Komárom – Bósza János a Klapka téren heti két alkalommal (kedden és pénteken) utcai vitafórumokon szeretné népszerűsíteni autonómia-elképzelését. A városi és az állami rendőrség 5 óra után betiltotta a rendezvényt formai hibákra hivatkozva.

Július 14., Komárom – A Komáromi Jókai Színház két újabb Örökös Tagja – Konrád József és Turner Zsigmond – vette át a címet, az ezzel járó szobrot és plakettet Tóth Tibor igazgatótól.

Július 24., Nagymegyer – A Szlovákiai Magyar Írók Társasága szervezésében megkezdődött a X. Fiatal Írók Tábora ötnapos rendezvény.

Augusztus 5–10., Várhosszúrét – V. Szóttos Néptánc-tábor címmel került megrendezésre a A Szóttos Kamara Néptáncgyűttes által szervezett országos néptánc-tábor, melynek több mint száz résztvevője öt napon át tanulhatta az erdélyi Bogártelke és

Vág és Garam köze néptáncait. A táborral egyidőben a Fórum Kisebbségkutató Intézet Üzenetek a múltból című fényképiállítás is megtekinthető volt, mely Arany A. László szociográfiai-néprajzi témájú fotóit tartalmazza.

Augusztus 6., Dunaszerdahely – Megnyitották a Vermes-villában a Kortárs Magyar Galéria újabb kiállítását, amely a IX. Nemzetközi Művésztelephez kapcsolódik. A telepen részt vett 11 magyar művész ajándékozott saját alkotást a galériának – ezek képezik az alapját a megnyitott gyűjteményes kiállításnak.

Augusztus 15. – Elhunyt Gécz Lajos (1926–2008), tanár, néprajzkutató.

Augusztus 16., Pozsony – Csáky Pál az MKP elnöke a vajdasági Szabadkán találkozott Pásztor Istvánnal, a Vajdasági Magyarok Szövetségének elnökével. A találkozón szó volt a Kárpát-medencei magyar politika összehangolásáról.

Augusztus 20., Vágsellye – A cseh levéltárakért elnevezésű kitüntetésben részesült Novák Veronika, a Szlovák Állami Levéltár Vágsellyei Fióklevéltárának igazgatója.

Augusztus 20., Budapest (Magyarország) – Gyurcsány Ferenc miniszterelnök adta át a 2008. évi Kisebbségért Díj Külhoni Magyarságért Tagozatának kitüntetésait Budapesten, a Nemzeti Táncszínházban. A kitüntetettek között van Szlovákiából Németh Ilona képzőművész, illusztrátor, és Várady Béla a kassai Thália Színház nyugalmazott színművésze.

Augusztus 20., Budapest (Magyarország) – Hiller István oktatási és kulturális miniszter által kiosztott Móra Ferenc-díjat kapott Jarábik Gabriella, a pozsonyi Szlovák Nemzeti Múzeum – Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeuma igazgatója.

Augusztus 20., Budapest (Magyarország) – Hiller István oktatási és kulturális miniszter által kiosztott Wlassics Gyula-díj kitüntetettjei közt van Z. Urbán Aladár, a Palóc Társaság közművelődési szakembere.

Augusztus 23., Tardoskedd – Dušan Čaplovič szlovák miniszterelnök-helyettes és Kiss Péter magyar kancelláriaminiszter kétoldalú megbeszélést folytatott a tardoskeddi X. Szent István-napi ünnepségen. Szeptemberben tárgyalnak az Ipoly-hidak és a Miskolc-Kassa gyorsforgalmi út megépítéséről a miniszterek.

Augusztus 25., Nyitra – Különféle hatásköri visszaélések gyanúja miatt büntetőjogi feljelentést tett Nyitra megye hivatala Fehér Csaba, a komáromi Magyar Kultúra és Duna Mente Múzeumának (ma Duna Menti Múzeum) tavaly ősszel leváltott igazgatója ellen.

Augusztus 24. Komárom – Szvrcsek Anita, a Komáromi Jókai Színház tagja az első Lőrincz Margit Emlékgyűrű-díjas színművésznő. Először adták át a társulat nyugdíjas színművésznője által tavaly alapított díjat, mely a negyven évnél fiatalabb tehetséges színészeket illeti.

Augusztus 30 – Szeptember 20-ig tartó zárandoklatot hirdetett a Beneš-dekrétumok szeptemberi megerősítése ellen a németországi Hunnia Baráti Kör a szlovákiai Szül-

Iő Géza Polgári Társulással és a Never Again Polgári Társulással közösen. A zarándoklat augusztus 30-án Dél-Komáromból indult, és szinte az egész országot bejárva szeptember 20-án egy történészkonferenciával ér véget Budapesten. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem dísztermében megrendezendő tudományos konferencián neves történészek és politikusok tartanak előadásokat a dekrétumok előzményeiről, tartalmáról és a következményekről.

Szeptember 2., Dunaszerdahely – Három osztályban, hatvan diákkal megkezdte működését a Magyar Tannyelvű Magángimnázium Dunaszerdahelyen. Az ünnepélyes tanévnyitót a magángimnáziumnak helyet adó Vámbéry Alapiskola aulájában tartották Pázmány Péter polgármester és a fő támogatók, Rác Zsolt és Rác Andrea részvételével.

Szeptember 4–6., Párkány – „Nyelvideológiák, attitűdök és sztereotípiák” címmel megkezdődött Párkányban a háromnapos 15. Élőnyelvi Konferencia az MTA Nyelvtudományi Intézet Élőnyelvi Osztálya (Budapest), a Gramma Nyelvi Iroda (Dunaszerdahely) és a Közép-európai Tudományok Kara, Konstantin Egyetem (Nyitra) szervezésében.

Szeptember 10., Pozsony – A főügyészségi csoport befejezte Malina Hedvig ellen hamis tanúzás ügyében tavaly indított vizsgálatot, már csak néhány szakértői jelentésre várnak. Dobroslav Trnka főügyész bejelentette, hogy nem lesz több tanúmeghallgatás, sem nyomozási kísérlet, eleget tudnak ahhoz, hogy lezárják az ügyet.

Szeptember 11., Pozsony – Ismeretlen tettes ellen tett bűnvádi feljelentést a Magyar Koalíció Pártja a Főügyészségen a YouTube videómegosztó portálon augusztus 13-án megjelent Malina Hedvig-ellenes videóval kapcsolatban, melyen az MKP politikusainak megölésére is bujtogatnak. Csáky Pál, az MKP elnöke szerint a videó gyűlöletkel tő és bűncselekmény elkövetésére buzdít.

Szeptember 11., Elhunyt Barta Gyula (1922–2008) festőművész, a hazai magyar képzőművészet kimagasló egyénisége.

Szeptember 19–21., Királyhelmec – Megkezdődött a VI. Bodrogközi Kulturális Fesztivál, melyen borversenyt, gyerek labdarúgó-tornát, teniszversenyt, játszó- és alkotóházat, különböző képműveket és koncerteket szerveznek.

Szeptember 20., Komárom – Immár hetedik alkalommal tartották meg a Felvidéki Kitelepítettek és Deportáltak VII. Országos Találkozóját. Az idei találkozót a főszerző Kecskés László Társaság teljes mértékben Esterházy János emlékének szentelte.

Szeptember 20., Pozsony – A reneszánsz művelődés emlékezete Pozsonyban címmel rendeztek konferenciát a Csemadok Országos Tanácsa, a Csemadok Művelődési Intézete, a Pro Patria Honismereti Társulás és a Bibliotheca Hungarica, amely egy zenei aláfestéssel illusztrált vetítéssel zárult a kora délutáni órákban. A bemutatott dokumentum-anyag témája a magyarországi reneszánsz építészet volt. A képeket Bagyinszki Zoltán fotográfus készítette, a zenét a Gaudium régi zenei együttes szolgáltatta.

Szeptember 24., Pozsony – Üzenetek a múltból – címmel nyílt fényképkiállítás Arany A. László fotóiból a Fórum Kisebbségkutató Intézet rendezésében. A szociográfiai-néprajzi témájú fényképek Arany A. László hagyatékából (1941–1943) 2008. október 26-ig tekinthető meg a Magyar Kultúra Múzeumában Pozsonyban.

Szeptember 27., Dunaszerdahely – A szlovákiai református egyház meghívására Dunaszerdahelyen járt Tőkés László királyhágómelléki református püspök, aki többek között Csáky Pál MKP-elnökkel is eszmecserét folytatott. A tárgyalásokon a kisebbségi magyar közösségek önkormányzati koncepcióit is érintették.

Szeptember 27 – október 2., Nagykapos – Harmadik alkalommal rendezték meg a régió legrangosabb komolyzenei fesztiválját, az Ung-vidéki Zenei Napokat.

Szeptember 28. – Életének 83. évében elhunyt Tarics János színész, rendező, aki 1953-tól 1985-ig volt a komáromi színház tagja.

Szeptember 26–28., Párkány – Hetedik alkalommal rendezték meg a Duna Menti Folklorfesztivált, A háromnapos rendezvény házigazdái a párkányi Kisbojtár Gyermekek Néptáncgyűttes, valamint a helyi kultúrház és Párkány Város Önkormányzata voltak.

Szeptember 29–30., Somorja – Kisebbségek részvétele a döntéshozatalban (Etnikai stabilitás – etnikai változások) III. címmel rendezett konferenciát a Fórum Kisebbségkutató Intézet, melynek célja a párbeszéd elősegítése Közép-Kelet-Európa etnikailag sokrétű társadalmi irányításának új megközelítéseiről, ahol máig nem megoldott az őshonos nemzeti közösségek közti viszony, miközben az EU kibővítésével és a globalizáció előrehaladtával, valamint a multikulturális hatások következtében újabb változások állnak küszöbön térségünkben.

Október 2–4., Dunaszerdahely – Hatodik alkalommal rendezte meg a Vámbéry Polgári Társulás kelet-kutatással kapcsolatos nemzetközi konferenciáját, a Nemzetközi Vámbéry Konferenciát. A háromnapos szakmai találkozón hazai és magyarországi szakemberek tartottak előadásokat.

Október 2., Budapest (Magyarország) – Göncz Kinga magyar külügyminiszter hivatalába kérette Szlovákia budapesti nagykövetét, Juraj Migašt. A rövid találkozón azokat a témákat vetette fel, melyek az elmúlt hetekben feszültséget okoztak a szlovákiai belpolitikában, s hátrányosan érintették a magyar kisebbséget.

Október 4., Pozsony – Tovább fokozódott a diplomáciai feszültség Szlovákia és Magyarország között. Ján Kubiš külügyminiszter délelőtt berendelte a magyar nagykövetet, délután Robert Fico kormányfő külön sajtótájékoztatón utasította vissza a magyar külügyminisztérium állítását, mely szerint Szlovákiában romlik a magyar kisebbség helyzete. Fico bírálatához a nap folyamán csatlakozott Dušan Čaplovič miniszterelnök-helyettes is.

Október 8. – A szülők és a magyar iskolák Ján Mikolaj oktatási miniszternek küldik vissza a botrányos, szlovák–magyar hibrid nyelven kiadott negyedik honismereti

tankönyveket. Ezzel demonstrálni akarják, hogy a magyar pedagógusok nem fognak olyan tankönyvből tanítani, amely szakmai, nevelési, nyelvi, pszichológiai szempontból is káros hatással van a gyerekekre.

Október 11., Kassa – Megalakulásának 35. évfordulóját ünneplte a kassai Csermely Kórus. A jubileum alkalmából ünnepi hangversenyt tartottak az Óváros Polgármesteri Hivatalának dísztermében.

Október 10., Pozsony – Eljárást indított a pozsonyi rendőrség a Malina Hedviget gyalázó, és az MKP politikusainak megölésére buzdító videoklip ügyében.

Október 11., Pozsony/Budapest – Bensőséges ünnepség keretében adta át Heizer Antal magyar nagykövet a szlovákiai magyar tudományosság két nagy alakjának, Vadkerty Katalin történésznek és Ág Tibor népzene gyűjtőnek, karnagynak a Magyar Köztársaság Elnöke által adományozott Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetését. Az átadási ünnepségen Ágh András tanácsos méltatta a kitüntetettek munkásságát.

Október 16., Pozsony – Megalakulásának negyvenedik évfordulóját ünnepli a pozsonyi Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke. A jeles jubileum alkalmából a Dr. Dusík Anikó által vezetett tanszék Kontrasztok címmel háromnapos nemzetközi konferenciát, valamint kiállítást rendezett. A szakmai találkozóra Magyarországból, Finnországból, Romániából, Csehországból és Ausztriából érkeztek előadók. A konferencia az oktatási kérdések, kulturális kapcsolatok, a kontrasztív nyelvészet és nyelvtipológia, a nyelvpolitika, valamint a fordítás, műfordítás témaköreit öleli fel.

Október 17–18., Pozsony – Néptáncantológia 2008 címmel rendezte meg a Hagymány Alap és az Ifjú Szívek Magyar Művészegyüttes a kétévente megvalósuló országos néptánc seregszemlét, melyen a benevezett együttesek szakmai értékelésben és kategorizációban részesülnek. Arany minősítést nyertek a Szóttes Kamara Néptáncgyüttes Pozsonyból, a Megyer Néptáncgyüttes Nagymegyerről és a Berkenye Néptáncgyüttes Nemeskosútról. Ezüst minősítésben részesültek a füleki Rakonca és a dunaszerdahelyi Dunaág Néptáncgyüttesek. Bronz minősítést szerzett az ekecsi Pimpimpálé Néptáncgyüttes.

Október 24. Komárom – Az 1938. évi komáromi tárgyalások és az első bécsi döntés címmel szerveztek konferenciát a komáromi Selye János Egyetem Történelem Tanszéke, a budapesti Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet és a dunaszerdahelyi Történelemtanárok Társulása.

Október 28. Somorja – Museaeum Hungaricum V. – A szlovákiai magyarság tárgyi emlékei és ezek múzeumi dokumentációja címmel szervezett konferenciát a Mátyusföldi Múzeológiai Társaság és a Fórum Kisebbségkutató Intézet.

Október 28., Pozsony – Ján Mikolaj oktatási miniszter tanácskozást tartott a tankönyvkiadók vezetőivel, s a kisebbségi nyelveken írt tankönyvek ügyét is átvették. A tárca vezető döntése alapján ezek után a magyar tankönyvekben először a szlovák, majd

törtvonal után a magyar helységnevet következik, s ez előbbi nem lesz ragozva. Szlovák értelmiségiek közös állásfoglalásban álltak ki a magyar szülők és pedagógusok mellett.

Október 29., Somorja – Dél-szlovákiai Információs Hálózat szervezésében immár harmadik alkalommal került sor a szlovákiai magyar civil szervezetek országos találkozására, Civil Fórum, Önépítkező civil társadalom 2008 címmel Somorján. A konferencia célja, hogy minden évben felmérje a szlovákiai magyar szervezetek problémáit, a dél-szlovákiai civil szféra perspektíváit, reagáljon a szervezeteket érintő aktuális problémákra.

November 1., Dunaszerdahely – Súlyos zavargások kísérték a DAC–Slovan bajnoki labdarúgó-mérkőzést. A rohamrendőrség brutális attackja után több tucat sérültet kellett ellátni, egy 18 esztendőes csallóközi szurkolót mentőhelikopterrel szállítottak el.

November 4., Dunaszerdahely – Nématüntetést tartottak a DAC-szurkolók a november 1-jei rendőrroham miatt, a klub és a város vezetősége pedig olyan videofelvételeket mutatott be, amelyen a kommandósok megindulnak a békés szurkolók ellen. A parlament védelmi bizottságának ülésén Robert Kaliňák bizonygatta felvételekkel, hogy jogos volt a rendőrségi akció, ám az MKP jelen lévő képviselői szerint nem tudott felmutatni egyértelmű bizonyítékokat.

November 4., Pozsony – A szlovák parlament határozatban mondta ki, hogy a szlovák belügyekbe való beavatkozásnak tartja a Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fórumának működését, mert a fórumot a magyar parlamenti határozat is megerősítette.

November 5., Pozsony – A dunaszerdahelyi futballmérkőzésen elrendelt rendőrrattak volt a fő témája Gyurcsány Ferenc és Robert Fico varsói informális találkozásának. A magyar és szlovák kormányfő a visegrádi országok miniszterelnöki tanácskozásán folytatott rövid beszélgetést. Gyurcsány kifogásolta a szlovák kormány kisebbségekhez való viszonyát, szerinte a szlovák vezetők nem lépnek fel elég határozottan a kisebbségek védelmében.

November 7–9., Nagytárkány, Szentés, Kisgéres – Harmadik alkalommal tartották meg három bodrogközi községben a Csatorangos Országos Népzenei Fesztivált.

November 10. – Békésen zajlott a Jobbik és a Magyar Gárda által szervezett magyar–szlovák határblokád. Öt határátkelőnél a magyarországi oldalon torlaszoltak el autókkal egy-egy sávot, így tiltakoztak a dunaszerdahelyi focimeccsen történt rendőrségi beavatkozás ellen. A szlovákiai magyarok többsége értelmetlennek tartja az akciót, mert csak tovább élezi a már így is feszült szlovák–magyar viszonyt.

November 15. – Komáromban, a határon került sor a két ország, Szlovákia és Magyarország kormányfőjének találkozására, amely nem hozott áttörő eredményt. A találkozón elfogadtak egy négyponos közös nyilatkozatot, melyben elítélik a szélsőséges megnyilvánulásokat, megígérik, hogy betartják a kisebbségek jogait és kijelentik, hogy érdekükben áll a két ország közötti kapcsolatok bővítése.

November 19., Kassa – Az alkotmánybíróság semmissé nyilvánította a 2006-os dunaszerdahelyi polgármester-választás eredményét. A voksolást Pázmány Péter (MKP) nyerte meg minimális különbséggel a második helyen végzett Antal Ágota előtt. Antal szerint a 2006-os választáson csalás történt: Pázmánynak szavazatvásárlással sikerült győznie, ezért fordult az alkotmánybírósághoz.

November 21., Somorja – A Fórum Kisebbségkutató Intézet A nemzetiségi kérdés helye a prágai tavasz folyamatában címmel rendezett konferenciát.

November 24–december 9., Kassa – Tizenhárom előadás alkotta azt a színházi fesztivált, melyet a kassai Thália Színház rendezett Nemzetek és nemzetiségek színházi fesztiválja címen, illetve rövidebben V. Thália Fesztivál fedőnév alatt. A fesztivált a házigazda Thália Színház nyitotta meg november 24-én Cyrano című előadásával.

November 26., Ipolyszalka – Turczel Lajos szülőfalujában, Ipolyszalkán rendezte meg a Szlovákiai Magyar Írók Társasága keretében alakult Tudományos és Ismeretterjesztő Irodalom Szekció azt a konferenciát, amelynek központi témája a tavaly elhunyt irodalom- és művelődéstörténész, kritikus munkássága, valamint a rendszerváltás óta megjelent tudományos és ismeretterjesztő művek értékelése volt. A szakmai találkozón határozat született a Turczel Lajos-díj létrehozásáról is.

November 28., Komárom – A Szlovákiai Magyar Írók Társasága (SZMÍT) megrendezte Őszi Írófesztiválját, melynek célja, hogy a hazai szerzőket és köteteket Dél-Szlovákiaszerte minél több városban, településen népszerűsítsék. Az írófesztivál harmadik évfolyamának Komárom városa és a környékbeli falvak adtak otthont.

November 28., Komárom – Tóth Jánost választotta rektorrá a Selye János Egyetem szenátusa. Albert Sándor jelenlegi rektor megbízatása január 31-én jár le.

December 3., Pozsony – A szlovák parlament Pavol Paška házelnök módosításával elfogadta az MKP által beterveztett javaslatot, a földrajzi neveket először magyarul, majd szlovákul tüntetik fel a tankönyvekben.

December 3., Komárom – Pavol Paška házelnök találkozott Szili Katalinnal, a magyar Országgyűlés elnökével. Továbbra is eltérő az álláspontjuk a Kárpát-medencei Magyar Képviselek Fórumáról.

December 6., Érsekújvár – Sólyom László magyar köztársasági elnök kisebbségi törvény elfogadására és kisebbségi ombudsmani hivatal létrehozására kérte szlovák partnerét Ivan Gašparovič, szlovák köztársasági elnököt.

December 9., Pozsony – a Pálffy-palotában került sor a Szlovákiai Író Társaságok Társulásának díjátadására, melynek keretében kiosztották a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának Forbáth Imre-díját is, melyet az idén Németh Zoltán kapta Állati nyelvek, állati versek című verseskönyvéért.

December 9., Pozsony – A Fórum Kisebbségkutató Intézet és az Új Szó kiállítással összekötött szakmai konferenciát szervezett a Magyar Kultúra Múzeumában az Új Szó első számának megjelenése 60. évfordulója alkalmából.

December 12., Budapest (Magyarország) – „A magyar kormány nem elégedett a DAC-Slovan meccsen történt rendőri bevetést igazoló szlovák válasszal” – mondta Göncz Kinga, magyar külügyminiszter.

December 12., Pozsony – Csáky Pál pártelnök leváltását kezdeményezte a párt országos tanácsának elnökénél Medve Vencel, a Magyar Koalíció Pártjának pozsonyi kerületi elnöke. Állítása szerint Csáky megsértette a párt alapszabályát.

December 15., Budapest (Magyarország) – Göncz Kinga magyar és Ján Kubiš szlovák diplomácia vezetője barátságos hangvételű megbeszélést folytatott, 2000 eurós díjat kíván alapítani a magyar–szlovák kapcsolatok javítása érdekében.

December 19., Pozsony – Lacza Éva, rádiós újságíró, a Pátria rádió munkatársa megkapta a Mikola Anikó-díjat.

2. RÓMSKA MENŠINA [A ROMA KISEBBSÉG] (BRANISLAV OLÁH)

11. január, Sabinov – V priestoroch Mestského kultúrneho centra Na korze v Sabinove predstavil mladý rómsky básnik Dušan Onody verejnosti svoju knižnú prvotinu – básnickú zbierku „Venované Tebe, len Tebe“.

24. január, Bratislava – Prezident SR Ivan Gašparovič sa stretol s predstaviteľmi 26 zástupcov občianskych združení pôsobiacich v Rade vlády SR pre národnostné menšiny. Rada vlády SR pre národnostné menšiny a etnické skupiny, ktorej predsedá Dušan Čaplovič, podpredseda vlády SR, združuje 12 zástupcov maďarskej, českej, ruskej, rusínskej, ukrajinskej, rómskej, bulharskej, chorvátskej, židovskej, nemeckej, poľskej a moravskej menšiny. Na stretnutí, okrem iného, prezident SR povedal: „Nehľadajme to, čo nás rozdeľuje, zabudnime na minulosť, pred nami je nová Európa, naše nové predstavy o novom živote. Bol by som rád, keby ste aj vy chápali, že Slovensko je naša spoločná vlasť,“

27. január, Brusel (Belgicko) – Na pôde Európskeho parlamentu si poslanci EP pripomenuli medzinárodný deň holokaustu. Predseda Európskeho parlamentu Hans-Gert Pöttering pri príležitosti Medzinárodného pamätného dňa obetí holokaustu povedal: „Zločiny spáchané nacistami musia navždy zostať v pamäti budúcich generácií ako varovný symbol pred genocídou, ktorá sa nikdy nesmie zopakovať.“

30. január, Sládkovičovo – Rómsky spisovateľ Ladislav Tavalí pokrstil svoju knihu „Nemenná krv / O rat pe neparuđol.“

31. január, Brusel (Belgicko) – Európsky parlament schválil pomerom 510:36:67 uznesenie na tému stratégie EÚ pre rómsku menšinu, v ktorom hovorí o existujúcej

diskriminácii Rómov. EÚ vyzýva členské krajiny, aby pristúpili k pozitívnym opatreniam v bytovej, zdravotnej, vzdelávacej a zamestnaneckej politike. Poslanci tiež vyzývajú na uznanie rómskeho holokaustu a odsudzujú vytváranie get, rasovú segregáciu v zdravotníckych zariadeniach a sterilizácie rómskych žien.

13. február, Brusel (Belgicko) – Pobúrenie nad vyhlásením talianskeho premiéra Silvia Berlusconiho o aplikácii nulovej tolerancie voči Rómom, ilegálnym imigrantom a kriminálnikom v prípade jeho volebného víťazstva vyjadrila maďarská liberálna europoslankyňa Viktória Mohácsiová a spoločne s ňou viac ako 48 rómskych organizácií z desiatich krajín. Lídra pravicovej talianskej opozície súčasne vyzvali, aby sa za tento výrok okamžite verejne ospravedlnil. V spoločnom vyhlásení konštatujú, že podobné vyjadrenie z úst bývalého premiéra členskej krajiny Európskej únie považujú za neprijateľné a hanebné. Vyzývajú verejne činných jedincov, aby sa distancovali od akýchkoľvek výrokov, vyvolávajúcich nenávisť voči Rómom. Pripomínajú, že na území EÚ žije okolo 10 miliónov Rómov, ktorí sú potomkami ľudí, predstavujúcich po stáročia súčasť európskej spoločnosti a ktorí sami predstavujú živú etnickú menšinu. Zdôrazňujú, že príslušnosť k etniku nemá nič spoločného s kriminalitou. K protestnému vyhláseniu sa pripojilo 19 rómskych organizácií z Talianska, 12 z Maďarska, 9 macedónskych a 4 rumunské organizácie zastupujúce práva Rómov, ako aj 3 subjekty z Turecka, po 2 organizácie bulharských, francúzskych a moldavských Rómov a po jednom zoskupení z Belgicka a Izraela.

25. február, Brusel (Belgicko) – Európska komisia (EK) po predložení svojej správy o sociálnej ochrane informovala, že v Európskej únii (EÚ) je 20 percent detí ohrozených chudobou a už šesť rokov je tento podiel nezmenený. Žiadne zlepšenie nie je vo výhľade, pretože ministri sociálnych vecí 27 štátov EÚ odmietli spoločné opatrenia. V Nemecku leží hladina detskej chudoby s 12 percentami pod priemerom EÚ. Podľa názoru EK účinne proti nej bojujú už len škandinávske krajiny, Rakúsko, Holandsko, Cyprus a Slovinsko.

26. február, Bratislava – Splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity Anina Botošová a podpredseda vlády SR Dušan Čaplovič prijali 26. 2. 2008 na pôde Úradu vlády SR devätnástich rómskych starostov, zástupcov mimovládnych organizácií a politickej strany Rómska iniciatíva Slovenska (RIS). Témou stretnutia bola diskusia o možnostiach čerpania finančných prostriedkov z fondov Európskej únie ako aj prezentácia vládneho programu Horizontálna priorita – marginalizované rómske komunity. Stretnutie svojou prítomnosťou podporil aj podpredseda NR SR Miroslav Číž. „Zistili sme, že niektorí rómski starostovia sú pripravení na splnenie podmienok pre získanie dotácií z fondov EÚ. Niektorí zasa nespĺňajú ani základné podmienky,“ na margo stretnutia uviedla splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity Anina Botošová.

25. – 26. február, Budapešť (Maďarsko) – V dňoch 25. – 26. februára 2008 sa v Budapešti uskutočnilo 12. zasadnutie Medzinárodného riadiaceho výboru Dekády inklúzie Rómov. Cieľom zasadnutia, ktoré pripravila maďarská vláda, bolo podpísanie „Výzvy pre európsku rómsku stratégiu“ a predstavenie nových prístupujúcich krajín do programu Dekády.

26. február, Košice – Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity pripravil v Košiciach v spolupráci s Britským veľvyslanectvom v Bratislave a OZ Šanca pre

každého v Medzibodroží seminár zameraný na zlepšovanie procesu vytvárania lokálnych partnerstiev pri budovaní multikultúrnej spoločnosti. Seminár sa uskutočnil 26. 2. 2008 počas dvojdnovej návštevy zástupcov Miestneho úradu Southwark z Londýna (v Southwarku 60% obyvateľov sú migranti z viac ako 100 rôznych komunít z celého sveta, vrátane Rómov) – Kevisa Dykesa a Susan Crisp – ktorí boli súčasne aj lektormi vzdelávania. Seminára sa zúčastnilo 35 zástupcov samosprávy, okresných úradov práce sociálnych vecí a rodiny, odborov školstva, občianskych združení Košického kraja, ktorí sa oboznámili s riešeniami sociálnej politiky znevýhodnených skupín v Británii. Prítomný bol aj veľvyslanec Veľkej Británie v SR Michael Roberts. Návšteva pokračovala stretnutím so zástupcami VÚC v Košiciach a diskusiou o situácii Rómov na území Košického kraja. Návšteva i seminár boli výstupom trojdňovej januárovej návštevy pracovníkov úradu splnomocnenkyne vo Veľkej Británii, kde sa stretli so zástupcami štátnej správy, samosprávy a tretieho sektora a oboznámili sa s nástrojmi sociálnej politiky Veľkej Británie vo vzťahu k menšinám a migrantom.

28. február, Banská Bystrica – Nepodmienečný trest 8 rokov a 6 mesiacov vymeral senát Krajského súdu v Banskej Bystrici bývalým policajtom Miroslavovi S. (36) a Jánovi K. (30), ktorých uznal vinnými za smrť Róma Karola Sendreia (51) z Magnezitoviec v okrese Revúca. Odsúdení sa podľa súdu dopustili ako verejní činitelia zločinu mučenia a iného nefudského a krutého zaobchádzania. Karol Sendrei zomrel ráno 6. júla 2001 na policajnej stanici v Revúcej. Zo zavinenia smrti K. Sendreia prokurátor obžaloval aj ďalších 6 bývalých policajtov z Jelšavy a Revúcej. 7-ročný nepodmienečný trest uložil súd Ladislavovi K. (30) a 4-ročný trest Romanovi R. (33). Bývalého policajta Ondreja H. (33) odsúdil senát na dvojročný trest, jeho výkon mu však odložil podmenečne na 3 roky. Marek U. (36) a Igor G. (32) dostali trest 18 mesiacov s podmenečným odkladom jeho výkonu na 2 roky.

28. február, Bratislava – Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity prijal predstaviteľov mimovládnych organizácií Banskobystrického a Košického kraja. Témou rokovania bol návrh organizácií, aby sa Medzinárodný deň Rómov stal významným dňom v Slovenskej republike. Medzinárodný deň Rómov sa vo svete oslavuje od roku 1990. Rómovia na Slovensku majú od roku 1991 status národnostnej menšiny. Návrh MVO Banskobystrického a Košického kraja splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity Anina Botošová privítala a v plnej miere ho bude podporovať.

5. marec, Bratislava – Prezident SR Ivan Gašparovič podpísal novelu antidiskriminačného zákona a tak do platnosti od 1. apríla 2008 bola povolená tzv. pozitívna diskriminácia. Pod dočasnými vyrovnávacími opatreniami sa myslí napríklad zabezpečenie zdrojov pitnej vody, program mobilných zdravotných jednotiek, zavádzanie rómskych asistentov pre učiteľa, opatrenia, ktoré zohľadňujú sociálne a ekonomické znevýhodnenie pri prijímaní do zamestnania alebo škôl. Novela doplnila do prílohy aj vykonávanie zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami v prístupe k zamestnaniu, odbornej príprave a postupu v zamestnaní a pracovných podmienkach, ako aj v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu. Pozmeňujúci návrh predsedu Ústavnoprávneho výboru NR SR Mojмира Mamojku zrušil zohľadňovanie etnického a rasového pôvodu a nahradil ho zohľadnením sociálneho a ekonomického znevýhodnenia.

11. marec, Washington (USA) – Podľa správy Ministerstva zahraničných vecí USA o stave ľudských práv vo svete za rok 2007, ktorú zverejnili 11. 3. 2008, v kapitole venovanej SR vymenúva za hlavné problémy Slovenska vo sfére ľudských práv nasledovné skutočnosti: prípady zlého zaobchádzania policajtov s Rómami, zdĺhavé predbežné zadržiavanie, obmedzenia slobody vierovyznania, korupciu v súdnictve, v miestnej samospráve a zdravotníctve, násilie na ženách a deťoch a obchodovanie s ľuďmi, spoločenskú diskrimináciu a násilnosti namierené proti Rómom a ďalším menšinám. Podľa autorov správy je na Slovensku stále veľmi rozšírená spoločenská diskriminácia Rómov, najmä v oblasti pracovných príležitostí, vzdelávania, zdravotníctva a bývania.

13. marec, Bratislava – Najväčším problémom slovenských televízií je spôsob informovania o Rómoch. Uvádza sa v správe z projektu občianskeho združenia MEMO 98 „Monitoring vplyvu vybraných elektronických médií na formovanie verejnej mienky“, ktorý v júni a novembri 2007 sledoval zobrazovanie menšín v spravodajských a publicistických reláciách celoplošných televízií v SR – STV1, STV2, Markíza, JOJ a TA3. V spravodajstve týchto televízií sú časté príspevky, ktoré negatívne a stereotypne zobrazujú život Rómov. Často sa objavujú ponižujúce a ohovárajúce výpovede účastníkov udalostí, ktorým tvorcovia relácií poskytujú neadekvátny priestor na vyjadrenie. Rovnaké názory v niektorých prípadoch prezentujú aj redaktori relácií. Správa poukazuje na permanentné používanie ilustračných záberov zdôrazňujúcich etnickú príslušnosť Rómov. „Zdôrazňovaním negatívnych javov pasivity, závislosti, chudoby a hladu bez analýzy ekonomického a sociálneho vývoja, sú Rómovia v týchto záberoch zobrazení ako exotické exponáty,“ konštatuje sa v správe. Výrazne sa prejavuje aj spájanie trestnej činnosti s touto minoritou. Takéto úmyselné alebo neúmyselné dezinformácie môžu v divákoch vyvolať „negatívne mýty a skreslený obraz skutočnosti, ktoré podnecujú rasové a xenofóbne názory,“ tvrdí MEMO 98. Odporúčania Rady Európy o zobrazovaní menšín, ale aj ústavné práva a etické princípy žurnalistiky porušovali všetky sledované televízie, najviac však Markíza. „Obraz Rómov prezentovaný spravodajstvom tejto TV je často založený na fixovaní stereotypov a negatívneho obrazu Rómov ako kriminálnikov a neprispôsobivého kričiaceho davu, ktorý žije v špiny a neporiadku a ktorého jednotlivci nie sú schopní implementovať sa do civilizovanej spoločnosti,“ konštatuje sa v správe.

15. marec, Praha (Česko) – vo veku 58 rokov po ťažkej chorobe zomrel spevák a gitarista Ján Ačo Slepčík.

1. apríl, Čičava – Rómska gospelová hudobná formácia „F6 spod Čičavy“ vydala svoje prvé CD pod názvom „Aké je dobré a milé“. Všetci hudobníci a speváci kapely F6 sú skauti, aktívni členovia 133. skautského zboru Čičava a spolu s ostatnými každodenne sa organizujú vo Vranove nad Topľou modlitbové koncerty pre mládež i dospelých.

2. apríl, Bratislava – Talentovaný 14-ročný huslista Karol Daniš, ktorého mnohí považujú za zázračné dieťa, vystúpil prvýkrát ako sólista na spoločnom koncerte so Symfonickým orchestrom Slovenského rozhlasu. Koncert dirigoval Marcello Mottadelli z Talianska. K. Daniša podporuje občianske združenie Pro Donum v programe Divé maky.

4. – 5. apríl, Ostrava (Česko) – Uskutočnilo sa spoločné stretnutie rómskych žien zo Slovenska a z Českej republiky, ktoré boli poškodené praxou násilných a vynútených sterilizácií. „Hlavným cieľom stretnutia bolo umožniť sterilizovaným rómskym ženám podeliť sa so svojím osudom a poskytnúť im priestor pre vyjadrenie vzájomnej podpory a solidarity“ povedala Natália Richterová z Poradne pre občianske a ľudské práva. Poškodené rómske ženy spoločne s mimovládnyimi organizáciami, Poradňou pre občianske a ľudské práva, Ligou ľudských práv a s OZ Vzájemné soužití, vyzvali slovenskú vládu, aby prijala zodpovednosť za vynútené a násilné sterilizácie rómskych žien, formálne sa za túto prax ospravedlnila a prijala komplexný mechanizmus, vrátane vytvorenia nezávislej komisie pre vyšetrenie danej praxe za účasti medzinárodných odborníkov a odborníčok a občianskej spoločnosti, pomocou ktorého dôjde k odškodneniu všetkých obetí tejto praxe.

7. apríl, Varšava (Poľsko) – Na kroky proti diskriminácii Rómov a na ich úplnú integráciu do spoločnosti vyzval riaditeľ úradu Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) pre demokratické inštitúcie a ľudské práva Christian Strohal. „Päť rokov po vytvorení akčného plánu OBSE čelia rómske a sintské komunity v celej Európe stále veľkým výzvam, čo sa týka ich presadzovania sa ako rovnocenných občanov,“ povedal Ch. Strohal pri príležitosti Svetového dňa Rómov (8. apríl). Mnoho Rómov je stále znevýhodňovaných pri vzdelávaní, v povolani, zdravotnej starostlivosti a bývaní. V roku 2003 vytvorili členské krajiny OBSE akčný plán proti rasizmu a diskriminácii Rómov a Sintov.

8. apríl, Praha (Česko) – Výstavou o obetiach rasovo a ideologicky motivovaných útokov si na pražskom námestí Mieru niektorí rómski aktivisti pripomenuli Medzinárodný deň Rómov. Pri paneloch s 27 menami ľudí, ktorých násilníci od roku 1990 zabili iba kvôli inej farbe ich kože alebo inému názoru, zapálili sviečky. Na paneloch si okoloidúci mohli prečítať mená a informácie napríklad o prípadoch Tibora Daniela, Tibora Berkího či Filipa Venclíka. „*Otázkou je, kto bude ďalší. Chceme veriť v lepšiu budúcnosť,*“ povedala aktivistka Gábina Hrabáňová. Podľa zástupcov združenia Dženo sa v poslednom období začína v Česku šíriť „anticigánizmus“. Rovnaký názor majú aj predstavitelia Grémia rómskych regionálnych predstaviteľov.

8. apríl – V mestách a obciach vo všetkých regiónoch Slovenska si miestne rómske komunity rôznymi akciami pripomenuli a oslávili Medzinárodný deň Rómov.

8. – 9. apríl, Bratislava – Uskutočnila sa dvojdňová európska konferencia „Výchova a vzdelávanie rómskych detí a mládeže: pohľad dopredu“, ktorú organizovala SR v rámci predsedníctva Slovenskej republiky vo Výbore ministrov Rady Európy. Konferencie sa okrem podpredsedu vlády SR Dušana Čaploviča a splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity Aniny Botošovej zúčastnil aj Thomas Hammarberg, komisár Rady Európy pre ľudské práva, a vysokí štátni predstavitelia niekoľkých krajín Európy. V jednotlivých panelových diskusiách sa hovorilo globálne o zodpovednosti ministerstiev školstva a možnostiach integrovaného vzdelávania rómskych detí, o zodpovednosti poskytovateľov a príjemcov vzdelania, vrátane zodpovednosti rodičov a rodiny v širšom zmysle slova, o rešpektovaní etnickej identity a jazykovej rozmanitosti, ako aj o možnostiach predchádzania predčasnému ukončeniu školskej dochádzky.

10. apríl, Bratislava – V divadle Aréna so svojím koncertom pod názvom „GYPSY PUNK REVOLUTION“ (Rómska punková revolúcia) vystúpila populárna hudobná skupina Gogol Bordello – rómski punkeri z New Yorku – rozhýbali 10. apríla bratislavské divadlo Aréna zmesou punku, kabaretnej hudby, ale aj R&B.

22. apríl, Košice – Divadlo Romathan v premiére uviedlo pôvodnú hudobnú rozprávku Škriatok, s ktorou sa herci divadla predstavili v Centre voľného času Domino v Košiciach. Autorom tejto hudobnej rozprávky, ktorá vychádza z tradičných rómskych rozprávok, je člen hereckého kolektívu Romathan Štefan Rajko.

25. apríl, Košice – Pri požari bytu na Hrebendovej ulici v mestskej časti Luník IX (Košice) v skorých ranných hodinách prišli o život tri maloleté deti, ktoré sa udusili splodinami horenia. Ďalšie dve osoby boli prevezené záchrannou zdravotnou službou do nemocnice. Požiar neobývaného bytu na 5. poschodí narušil aj statiku celého vchodu. V tú noc tak skončilo na ulici aj 16 rodín, ktorých požiar síce priamo neohrozil, no odkryl ďalšie problémy spojené s neplatnými nájomnými zmluvami.

26. apríl, Bratislava – Pri príležitosti prezentácie svojho trojročného projektu Fond na vzdelávanie mladých rómskych umelcov usporiadala Asociácia pre vzdelávanie, komunikáciu a spoluprácu (Bratislava) benefičný koncert v priestoroch Slovenského rozhlasu v Bratislave. Okrem hudobnej skupiny Kokavakere Lavutara pod vedením Vladimíra Sendreia a Detského speváckeho zboru, ktorý tvoria talentované deti z Klenovca, Kokavy nad Rimavicou, Poltára a Hnúšťa, vystúpila na koncerte skupina Gítans z Prahy a hudobný orchester mladého huslistu Patrika Žigmunda z Trnavy, ktorý študuje hru na husle vo Viedni. Moderátorom večera bol známy slovenský herec Richard Stanke.

26. apríl, Zvolen – Vo Zvolene sa konalo XII. zasadnutie Parlamentu Rómov SR. Podujatia sa zúčastnili minister školstva Ján Mikolaj, minister výstavby a regionálneho rozvoja Marián Janušek a štátny tajomník Ministerstva pôdohospodárstva SR Ing. Viliam Turský. V úvode rokovania predniesol predseda parlamentu Rómov, poradca ministra školstva a ministra výstavby a regionálneho rozvoja Mgr. Ladislav Fízik správu o činnosti Parlamentu Rómov SR vo vzťahu k Rómom na Slovensku.

26. apríl, Bratislava – V populárnej ankete „Žena roka“ toto ocenenie v kategórii „Umenie“ získala Silvia Šarköziová, violončelistka, členka súboru Cigánski diabli. Od roku 1995 pôsobí v Orchestri umeleckého súboru Lúčnica a v orchestri Diabolské husle, ktorý sa v roku 2007 pretransformoval na orchester Cigánski diabli. Jej diskografia zatiaľ zahŕňa jedenásť CD, pričom na dvoch (Gipsy hard a Silvia a Diabolské husle) sa prezentovala aj ako speváčka.

11. máj, Prešov – Pri príležitosti Medzinárodného dňa matiek rozdali predstavitelia Rómskej iniciatívy Slovenska rómskym matkám približne 69 tisíc kusov oblečenia. Nové oblečenie pochádza z colných skladov Veľkej Británie, ktoré rómskym ženám daroval anglický podnikateľ českého pôvodu Ján Telenský (firma Scheidegger Training Institute Europe s.r.o.), ktorému v čase jeho emigrácie do Veľkej Británie pomohli práve Rómovia.

18. máj, Bratislava – V Dome kultúry Zrkadlový háj sa uskutočnil IV. ročník medzinárodného rómskeho festivalu, ktorý pripravila Rada mimovládnych organizácií rómskych komunít (RMORK)“. Tento ročník festivalu sa niesol v duchu: rómska hudba má mnoho tvárí a mnoho podôb, ale len jednu širokú rómsku dušu. Na festivale okrem iných vystúpili Kokavakere Lavutara Vlada Sendreia, Ida Kelarová (Česká republika), Charanga Cubána, latino (Cuba), Notár Mary (Maďarská republika), Kaľi čercheň (Košice) i Vierka Berkyová, víťazka tretej série Slovensko hľadá Superstar.

22. máj, Bratislava – Splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity Anina Botošová zvolala 21. mája 2008 prvé zasadnutie poradného zboru pre vzdelávanie. Poradný zbor bol zriadený na základe Štatútu Úradu splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity a je poradným a iniciatívnym orgánom pre riešenie úloh týkajúcich sa zvyšovania vzdelanostnej úrovne a prípravy na povolanie rómskej národnostnej menšiny.

20. máj, Prešov – Otázkami ako zvýšiť zamestnanosť ľudí z východného Slovenska sa zaoberali účastníci Konferencie o zvyšovaní zamestnanosti na východnom Slovensku, ktorú pripravila Americká obchodná komora (AmCham) v spolupráci s Veľvyslanectvom USA na Slovensku. Približne 100 hostí zo samosprávy, štátnej správy a mimovládnych organizácií diskutovalo o dlhodobej nezamestnanosti, o možnosti integrácie menších do pracovného procesu a úlohe zamestnávateľov pri zapájaní dlhodobo nezamestnaných do pracovného procesu. (Napriek prezentovanému záujmu o zvýšenie zamestnanosti Rómov sa nezamestnanosť Rómov vo väčšine regiónov, čiže nielen na východe Slovenska, pohybuje na úrovni katastrofických 90% !!! Pozn. aut.).

26. máj, Bratislava – Zazneli v Dome kultúry Zrkadlový háj – Klub za zrkadlom a 27. mája 2008 v nitrianskom Starom divadle opäť a nanovo starodávne rómske piesne. Koncerty pripravilo občianske združenie Žudro, ktoré sa už šiesty rok venuje etnomuzikologickému výskumu a zberu autentických rómskych piesní.

28. máj, Bratislava – Rómovia na Slovensku naďalej čelia diskriminácii v prístupe k vzdelaniu, bývaniu, zdravotnej starostlivosti a iným službám, ako aj neustálemu nepriateľstvu a predsudkom. Slovenské úrady primerane nereagujú na útoky na cudzincov a príslušníkov menšín. Neúspešní žiadatelia o azyl sú síce viac chránení pred núteným vyhodením, no obavy spôsobuje, že úrady akceptujú „diplomatické uistenia“, že vyhodení nebudú vo vlasti mučení alebo popravení. Vo svojej výročnej správe za rok 2007 to konštatuje organizácia Amnesty International (AI), ktorá 60 rokov od prijatia Všeobecnej deklarácie ľudských práv hodnotila situáciu v oblasti ľudských práv vo viac než 150 krajinách sveta.

31. máj, Kráľovský Chlmec – Už po druhý raz sa v amfiteátri Csonkavár v Kráľovskom Chlmcu predstavila verejnosti rómska kultúra festivalom MULATOS ROMAĽE, nad ktorým prevzala záštitu vedúca odboru kultúry Košického samosprávneho kraja (KSK) Jana Kováčsová.

8. jún, Niš (Srbsko) – Vo veku 72 rokov zomrel známy hudobník a umelec Šaban Bajramovič, ktorého nazývali „kráľom rómskej hudby“. Počas svojho života vydal okolo

20 albumov a asi 50 singlov, no napísal a skomponoval aj približne 700 piesní, vrátane *rómskej hymny Djelem, djelem*. Je autorom 350 pôvodných rómskych piesní. Viac ako 20 rokov bol frontmanom skupiny Čierna mamba. Umelecky sa spolupodieľal na tvorbe filmov „Nedeľný obed“ Milana Jeliča, „Strážny anjel“ Gorana Paskaljeviča, „Cigánska mágia“ od Stoleta Popova a jeho posledným filmom bol „Čierna mačka, biely kocúr“ režiséra Emira Kusturicu

28. jún, Detva – Na detvianskom cintoríne konala sa posledná rozlúčka s chýrnym rómskym primášom Ladislavom Oláhom. Na poslednej ceste ho odprevadili stovky obyvateľov z Detvy i z Čiech.

29. jún, Bratislava – Bola prijatá deklarácia Rómov Slovenskej republiky k štandardizácii rómskeho jazyka v Slovenskej republike.

1. júl, Rím (Taliano) – Taliansky minister vnútra Roberto Maroni chce aj napriek širokej kritike presadiť zámer vlády odoberať v budúcnosti rómskym deťom odtlačky prstov, uvádza sa v správe talianskeho denníka *Il Messaggero*. Maroni minulý týždeň parlamentnému výboru povedal, že odtlačky budú rómskym deťom snímať s cieľom zabrániť žobaniu. Maroni uviedol, že odtlačky bude brať polícia v spolupráci s Červeným krížom. Talianska opozícia krok kritizovala so slovami, že „vláda chce brať odtlačky deťom... akoby boli kriminálnici“. Šéf UNICEF Vincenzo Spadafora vyjadril rovnako „hlboké znepokojenie“ a zámer vlády kritizoval aj šéf Rady Európy Terry Davis.

15. júl, Košice – V Kňazskom seminári sv. Karola Boromejského v Košiciach sa uskutočnila konferencia, ktorú usporiadala Rada pre pastoráciu Rómov a menšín pri Konferencii biskupov Slovenska a pozvala na ňu vzácneho človeka, talianskeho kňaza Dona Maria Riboldiho. Don Mario celý svoj život zasvätil pastorácii Rómov a Sintov na celom území Talianska. Spoznával rómsky národ, jeho kultúru, naučil sa viacero rómskych dialektov, do ktorých preložil niektoré časti Biblie. Dlhé roky bol riaditeľom pre pastoráciu nomádov pri konferencii biskupov Talianska. Je uznávaným odborníkom a poradcom Pápežskej rady pre migrantov. Pápež Ján Pavol II. mu udelil titul monsignora. Na otázku či je Róm, odpovedal: „... dvadsaťpäť rokov som žil ako neróm, mal som svoj domov, trvalé bydlisko, svoje hodnoty a kultúru, ale už päťdesiat rokov som Róm, nemám svoj dom, kočujem po celom Taliansku i Európe, všade som doma a aj nikde, hovorím rómsky, jem rómske jedlá, osvojil som si rómske spôsoby a rómsku kultúru.“ Životné poslanstvo Dona Riboldiho, vzájomné povzbudenie k vytrvalosti a trpezlivosti v náročnej pastoračnej práci medzi Rómami bolo najväčším prínosom košického stretnutia.

16. júl, Hnúšťa – Už po štvrtýkrát pripravilo občianske združenie Klub rómskych aktivistov v SR so sídlom v Hnúšti v miestnom kultúrnom dome podujatie SAM ADAJ – SME TU. Divákom sa predstavil spevácko-tanečný zbor CESPOM z Lučenca, finalista súťaže Elán je Elán Atilla Szajko, či finalista tretej série Superstar Marcel Berky. Kultúrnemu podujatiu predchádzala zároveň informačná kampaň o príchode novej meny – eura, ktorú miestnym Rómom v podobe divadelnej hry priblížili herci divadla Romathan.

24. – 27. júl, Čaklov – Pastoračné centrum Rómov a občianske združenie (OZ) Horúci tím so sídlom v obci Čičava v okrese Vranov nad Topľou, zorganizovali tretí ročník rómskeho gospelového festivalu FestRom. Na festivale sa okrem iných predstavili rómske a nerómske skupiny z viacerých obcí a cirkví – Romaňi star z Rakús, Agat Angel zo Slavkoviec, Jekh Drom z Krížovej Vsi, Maranatha z Prešova, Chváliaci tím z Hlinného, Imar Avel z Cirkvi bratskej v Hlinnom, Manna z Apoštolskej cirkvi v Sabinove a divadelný klub Dik a skupina F6 z Čičavy.

24. júl, Bratislava – Amnesty International (AI) zverejnila správu, ktorá dokumentuje porušovanie práva na vzdelanie rómskych detí v obci Pavlovce nad Uhom na východe Slovenska. „Porušovanie práva na vzdelanie rómskych detí v Pavlovciach nad Uhom nie je len výsledkom zlyhania ľudského faktora u jednotlivcov. Je živým príkladom štrukturálnych problémov slovenského systému vzdelávania vo vzťahu k Rómom,“ uviedol riaditeľ Amnesty International Slovensko Branislav Tichý.

31. júl, Budapešť (Maďarsko) – Štvordňová medzinárodná konferencia, ktorej súčasťou bolo aj ďalšie vzdelávanie účastníkov o rómskom holokauste, sa konala v Budapešti za účasti viac ako štyroch desiatok pedagógov z deviatich krajín. Cieľom akcie, ktorú spoločne zorganizovali maďarské ministerstvo školstva a Rada Európy, je umožniť stretnutie a výmenu poznatkov pedagógov a iných odborníkov, usilujúcich sa o primeranú informovanosť ohľadne rómskeho holokaustu v rámci ich oblastí.

1. august, Varšava (Poľsko) – Poľská ministerka školstva plánuje zatvoriť výlučne rómske triedy po sťažnostiach, že ide o diskrimináciu. „Nebudú sa už otvárať žiadne oddelené triedy pre rómske deti,“ uviedla Katarzyna Hallová pre rozhlasovú stanicu Tok. Rada Európy v roku 2004 vyzvala Poľsko a ďalšie krajiny, kde žije rómska menšina, aby zrušili segregované triedy. Poľský denník Dziennik však uviedol, že podľa údajov rezortu školstva oddelené rómske triedy tento rok naďalej fungujú v piatich južných a východných mestách. Rómske deti posielajú do separátnych tried pod zámienkou, že nevedia po poľsky, aj keď mnohé v jazyku hovoria plynule. Denník dodal, že v jednej škole sú dokonca oddelené vchody pre rómske a biele deti. Hallovej námestníčk Krzysztof Stanowski pre agentúru AP povedal, že všetky deti budú od 1. septembra chodiť do školy spolu, bez ohľadu na etnickú príslušnosť. „Ministerka povedala všetkým miestnym školským úradom, ktorých sa to týka, že od začiatku školského roka nebudú vznikať žiadne separátne rómske triedy,“ uviedol. Ako dodal, ministerstvo je proti akejkoľvek forme diskriminácie.

1. august, Dunajská Streda – Inštitúcia pre romologický výskum, metodiku a praktickú aplikáciu v Dunajskej Strede, Rada mimovládnych organizácií rómskych komunít na Slovensku v Bratislave a Európska rómska pracovná agentúra (Bratislava) usporiadali v Dunajskej Strede spomienkové stretnutie spojené s kladením vencov k pamätníku venovanom obetiam holokaustu Rómov počas 2. svetovej vojny (1939 – 1945). Pietny akt sa uskutočnil pri príležitosti Medzinárodného dňa spomienky na holokaust Rómov.

1. august, Banská Bystrica – V Pietnej sieni Múzea SNP sa konal pietny akt, ktorý zorganizovalo občianske združenie In Minorita. Spolu s vedením Múzea SNP sa na jeho organizácii spolupodieľali aj Slovenské národné múzeum a Nadácia Milana Šimečku. Pietny akt bol súčasťou projektu Ma bisteren! (Nezabúdajme!) V komornej atmosfére

si prítomní uctili pamiatku holokaustu Rómov položením symbolického kvetu k pamätníku. Prítomným sa prihovorila jedna z autoriek projektu a predsedníčka občianskeho združenia In Minorita PhDUŠAN Zuzana Kumanová. Pietny akt sa uskutočnil pri príležitosti Medzinárodného dňa spomienky na holokaust Rómov.

8. august, Zvolen – Občianske združenie Quo vadis, zorganizovalo prvý ročník Rómfestu vo Zvolene. Na festivale okrem iných vystúpili súrodenci Abrahámovci, hudobná kapela Viliama Didiáša a finalista Superstar Marcel Berky.

10. august, Martin – Múzeum kultúry Rómov na Slovensku pripravilo šiesty ročník podujatia Spoznajme sa – Te prindžaras amen. Počas tohto podujatia sa predstavili účinkujúci aj zo zahraničia Ida Kellarová (ČR), Romafest (Rumunsko). Z domácich za účinkujúcich vystúpili Sendreiovci, dievčenská skupina LUNA a iní. Okrem rómskych tancov a piesní mohli návštevníci spoznať aj práce kováčov, pozrieť si dokumentárny film o rómskej veštyni Brigite a navštíviť výstavu rómskej keramikárky Violy Petrášovej – Stojkovej.

26. august, Prešov – Zomrela spisovateľka, poetka, novinárka a zakladateľka novín Romano nevo ľil Daniela Hivešová – Šilanová. Vyšli jej básnické zbierky Tanečnica (1974), Uprostred koncertu (1976), Pohyb bez teba (1979), Z údolia nežnej líšky (1980), Priveľa miesta (1981), Okamih optimizmu (1985), Spätosť (1988), Cigánske leto (1989) Na počkanie (2000). Pripravila aj antológiu z autentického tvorby detí Ahoj, svet (1986), v Slovenskom rozhlase uverejnila cyklus večerníčkov Olinkine rozprávky a publikovala aj rozprávky pre deti Zuzankine motýle – Chlapec s čajkou (1994), Vtáčatko – Koráločka (1995), Zvončekový mužiček (2000). Napísala aj divadelné hry Miesto pre Rómov (1992), Veľký primáš Baro (2001), Lepšie je hodovať ako bojovať (2001), Ako Boh stvoril Róma (2002), Kto je na svete najkrajší (2005). Za svoju tvorbu dostala niekoľko cien Literárneho fondu SR, Cenu Európskej únie a USA za rozvoj demokracie a občianskej spoločnosti, bola ocenená Medzinárodnou rómskou úniou, dostala Pamätnú medailu od prezidenta SR Rudolfa Schustera, ocenenie Rómska ruža a bola ako jedna z dvoch Sloveniek nominovaná na Nobelovu cenu mieru za rok 2005.

29. – 30. august, Kokava nad Rimavicou – V Kokave nad Rimavicou sa uskutočnil deviaty ročník festivalu Balvafest. Organizátorom festivalu bol Vladimír Sendrei. Na festivale vystúpili Nótár Mary z Maďarska, Bengale Čhave, Súbor Romka z Detvy, Monika Rigová z Dunajskej Stredy, Romathan z Košíc, Bartošovci z Čierneho Balogu, Flears Band Vojtecha Klinca, skupina Bombastic a Bengas z Českej republiky.

7. september, Rím (Taliansko) – Kontroverznému kroku talianskej vlády, ktorá sa rozhodla odoberať odtlačky prstov obyvateľom prevažne rómskych táborov, nestojí nič v ceste. Európska komisia dala projektu zelenú. Zbieranie odtlačkov podľa nej neodporuje úniovým pravidlám, pretože ide o osoby, u ktorých by identita nemohla byť zistená inak. Vytváranie databázy odtlačkov prstov navrhol minister vnútra Roberto Maroni, politik nacionalistickej Ligy Severu. Podľa neho je to nutné s ohľadom na bezpečnosť krajiny. „Som veľmi spokojný. Zvlášť po všetkých tých obvineniach, ktorým sme v posledných mesiacoch čelili,“ citovala ho agentúra ANSA.

9. september, Bratislava – Verejnosť si pripomenula Medzinárodný deň holokaustu. „Pamätný deň obetí holokaustu a rasového násillia je príležitosťou pripomenúť si

nezmyselné obete nacistickej ideológie a zároveň upozorniť na skutočnosť, že rasové násilie je ešte aj v súčasnosti v Európe stále prítomným spoločenským fenoménom,“ povedal vo svojom vyhlásení podpredseda vlády SR pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny Dušan Čaplovič.

12. september, Prešov – Členovia občianskeho združenia EUFORION pripravili druhý ročník umelecko-mediálneho projektu s názvom Stanica Východ, ktorého hlavným cieľom je šírenie tolerancie, porozumenia a spoznávanie kultúr. Tak ako minulý rok, aj teraz, sa dejiskom neobvyklého projektu stala Hlavná ulica v Prešove a takzvané „rómske sídlisko“ Stará Tehelňa. Organizátorom podujatia sa aspoň na chvíľu podarilo opäť spojiť rómsku komunitu s majoritou. Dobrú myšlienku podporil osobnou návštevou aj podpredseda vlády SR Dušan Čaplovič.

16. september, Brusel (Belgicko) – V Bruseli bola konferencia zorganizovaná Európskou komisiou a francúzskym predsedníctvom s cieľom hľadať možné riešenia pre zlepšenie situácie Rómov. Konferencia, na ktorej sa zišlo približne 500 zástupcov európskych inštitúcií, národných vlád a občianskych spoločností z celej Európy, sa uskutočňuje v nadväznosti na júlovú správu EK o stratégiách pre podporu začlenenia Rómov do spoločnosti a proti ich diskriminácii. Postavenie Rómov v spoločnosti je z politického i ľudského hľadiska jednou z najpálčivejších otázok, ktorým čelí Európa. Uviedol to predseda Európskej komisie José Manuel Barroso na dnešnej konferencii venovanej tejto problematike.

11. október, Jasov – 11. októbra zabojovalo 12 rómskych futbalových družstiev o putovný Pohár predsedu Košického samosprávneho kraja. Ojedinelý futbalový turnaj pripravilo Občianske združenie Pre lepší život Rómov v Jasove, s cieľom oživiť tradíciu futbalového športu v regióne.

16. október, Očová – S husľovým virtuózom a skladateľom Jánom Berkym-Mrenicom, ktorý zomrel v nedeľu (12. 10. 2008) po ťažkej chorobe vo veku 69 rokov, sa na cintorín v jeho rodnej obci Očová prišlo rozlúčiť okolo 500 ľudí. Boli medzi nimi aj členovia Slovenského ľudového umeleckého kolektívu (SĽUK) v ktorom Berky-Mrenica pôsobil 32 rokov. Ocenenia Jána Berkyho – Mrenicu: titul Zaslúžilý umelec, 1995 Posol Slovenska – za šírenie dobrého mena v zahraničí udelené denníkom Slovenská republika, 1997 štátne vyznamenanie Pribinov kríž, 1997 Slovak Gold, 2003 Krištáľové krídlo za rok 2002 za prínos v oblasti hudby, 2003 Cena mesta Zvolen za celoživotné dielo, 2004 Čestná cena desaťročia Slovak Gold, 2006 Cena Banskobystrického samosprávneho kraja za jedinečnú a majstrovskú interpretáciu ľudovej hudby a zviditeľňovanie Slovenska v zahraničí.

17. október, Bratislava – Uskutočnil sa koncert talentovaných detí z projektu Divé maky. Koncert bol vyvrcholením doterajšej práce detí pod vedením charismatickej ldy Kelarovej, ktorá sa tento rok stala umeleckou patrónkou koncertu Divých makov.

19. október, Litvínov (Česko) – V meste sa zišlo asi 400 neonacistov, aby pochodovali prevažne rómskou štvrtou Janov. V ich úsilí ich podporila aj značná časť miestnych občanov. Stretu s miestnymi Rómami zabránila polícia.

21. október, Bratislava – Uskutočnila sa premiéra filmu režiséra Dušana Rapoša Cinka panna, film predstavuje príbeh o legendárnej rómskej primáške.

28. november, Bratislava – Anina Botošová stratí dosah na monitoring fondov Európskej únie. Úrad splnomocnenca vlády povedie nový riaditeľ. Splnomocnenkyňa vlády pre rómske komunity Anina Botošová-Berkyová nepovedie od nového roka svoj úrad. Rozhodla o tom vláda na podnet vicepremiéra pre ľudské práva a menšiny Dušana Čaploviča (Smer). Zmenou štatútu vláda Botošovej odobrala riadiacu a kontrolnú funkciu v úrade.

11. december, Košice – V priestoroch divadla Veritas v Košiciach, uviedlo divadlo Romathan premiéru celovečernej inscenácie „Svedectvo – Avripheñiben“. Táto inscenácia sa zaoberá témou holokaustu Rómov počas 2.svetovej vojny.

12. december, Bratislava – Splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity Anina Botošová v Bratislave už druhýkrát slávnostne odovzdala Cenu za ľudskosť 2008. Ocenenie získalo tento rok 7 osobností, z toho dve in memoriam. „Ocenené osobnosti sú ľudia, ktorí písali históriu a pre všetkých Rómov sú obrovským príkladom,“ uviedla p. Botošová. Cena za ľudskosť nie je podľa jej slov len o ľudskosti, ale aj o šírení dobra. Cenu ľudskosti získal zakladateľ zväzu Rómov a cigánov Ján Cibula, terénna sociálna pracovníčka Helena Jonášová, iniciátor prvého rómsko-slovenského spevníka gospelových piesní duchovný otec Martin Mekeľ, ale aj etnografka, sociologička, fotografka a historička umenia Eva Davidová. Medzi ocenenými je aj Viliam Zeman, ktorý sa zaslúžil o rozvoj rómskeho jazyka. „Tento rok odišli dvaja veľmi významní predstavitelia, ktorí sa zaoberali rómskou problematikou a ktorí dali Rómom obrovský kus svojho života. Boli pre Rómov príkladom. Presiahli hranice rómskosti a šírili dobré meno o Rómoch za hranicami, ale v prvom rade sa dostali nám do srdc,“ skonštatovala Botošová. In memoriam získala Cenu za ľudskosť dlhoročná šéfredaktorka novín Romano nevo řil – Rómsky nový list Daniela Hivešová-Šilanová a hudobník a zakladateľ orchestra Diabolské husle Ján Berky Mrenica st.

3. Česká menšina [A cseh kisebbség] (Hana Zelinová)

10. január, Košice – České centrum v Košiciach pod záštitou veľvyslanca ČR na Slovensku Vladimíra Galušku a primátora mesta Košice Františka Knapíka zorganizovalo charitatívnu aukciu detských obrázkov z Českej republiky nazvanú Cesta mráčkového dráčka 2007.

16. január, Michalovce – V Zemplínskej knižnici G. Zvonického v Michalovciach bola sprístupnená výstava Českí hudobní velikáni, venovaná významným osobnostiam českej hudby – A. Dvořákovi, B. Smetanovi a L. Janáčkovi.

17. január, Spišská Nová Ves – V Galérii umelcov Spiša bola otvorená výstava Všecky krásy světa, venovaná nositeľovi Nobelovej ceny za literatúru, českému básnikovi Jaroslavovi Seifertovi.

22. – 23. január, Košice – Konal sa III. ročník košickej prehliadky filmov z produkcie pražskej filmovej školy FAMU, predstavujúci výber najúspešnejších a najvýznamnejších študentských diel z posledného ročníka.

29. január, Bratislava – Český klub v Bratislave zorganizoval prednášku na tému História železničnej dopravy v Čechách a na Slovensku.

Január, Bratislava – Československý časopis Mosty, ktorý vychádzal z podnetu Vlada Čecha (1950 – 1994), signatára Charty 77, iniciátora a predsedu Hnutia československého porozumenia, sa stal súčasťou českého exilového časopisu Listy.

9. február, Košice – Český spolok Košice zorganizoval 15. jubilejný ročník Českého plesu, ktorý sa konal za účasti Veľvyslanca Českej republiky p. Vladimíra Galušku.

12. február, Bratislava – Slovensko-český klub v SR si pri príležitosti fašiangov pripomenul Český masopust a gastronomické zvyky jednotlivých českých krajov

21. február, Martin – Za účasti primátora mesta Martin konalo sa stretnutie spolkov národnostných menšín mesta Martin, ktorého iniciátorom a organizátorom bol Český spolok v Martine.

25. február, Košice – V Českom centre v Košiciach bola sprístupnená výstava Exilové sklo, projekt, ktorého snahou je zaznamenať históriu a vplyv českých a slovenských sklárskych výtvarníkov na profil sklárskych umeleckých scén v Austrálii, Francúzsku, Nemecku, Belgicku a Švédsku.

26. február, Bratislava – Pri príležitosti výročia roku 1968 bola v SNG sprístupnená výstava České a slovenské exilové sklo, ktorú pripravilo České centrum v Bratislave v spolupráci so Slovenskou národnou galériou v Bratislave. Jej súčasťou boli odborné semináre a besedy s kurátorkou PhDr. Sylvou Petrovou. Výstava trvala do 11. 5. 2008.

1. marec, Bratislava – Vedúci konzulárneho úseku Veľvyslanectva Českej republiky v Bratislave informoval o skutočnosti, že od 1. 3. 2008 vstúpila do platnosti novela zákona č. 329/1999 Zb. o cestovných dokladoch, umožňujúca zápis občanov majúcich české štátne občianstvo mladších ako 10 rokov do cestovného pasu rodičov.

4. marec, Bratislava – Veľvyslanectvo Českej republiky na Slovensku navštívila delegácia Stálej komisie Parlamentu ČR pre krajanov žijúcich v zahraničí, kde českú komunitu na Slovensku zastupovala predsedníčka Českého spolku v Bratislave Ing. Hana Husenicová.

11. marec, Bratislava – V Galérii mesta Bratislavy bola sprístupnená súborná výstava významného českého maliara Jana Zrzavého, nazvaná Maliar snov. Výstava trvala do 8. 6. 2008. Organizačne sa na jej realizácii podieľalo České centrum v Bratislave.

12. marec, Trebišov – V Zemplínskej knižnici M. R. Štefánika v Trebišove bola sprístupnená výstava Českí hudobní veľikáni, venovaná významným osobnostiam českej hudby – A. Dvořákovi, B. Smetanovi a L. Janáčkovi.

13. marec, Košice – V Dome umenia v Košiciach sa za sprievodu Štátnej filharmónie v Košiciach predstavil sólista opery Národného divadla v Prahe Ivan Kusnjer.

13. marec, Bratislava – V galérii Tranzit bola vernisáž výstavy Tvrdohlaví, pripravená pri príležitosti 20. výročia vzniku tejto výtvarnej skupiny. Výstava sa konala s podporou Českého centra v Bratislave.

25. marec, Bratislava – Členka Českého klubu v Bratislave PhDr. Marie Majtánová predstavila svoju novú knihu Karel Klostermann.

1. apríl, Bratislava – V priestoroch Českého centra v Bratislave bolo otvorené zahraničné zastúpenie firmy CzechTourism. Okrem denného informačného servisu a prezentácie na vybraných akciách boli v priebehu roka realizované aj samostatné prezentačné projekty pripravené s týmto zahraničným zastúpením.

3. apríl, Košice – České centrum v Košiciach usporiadalo v spolupráci so Slovensko – českým klubom v Slovenskej republike Literárne soireé venované autorskému čítaniu českej spisovateľky Lenky Procházkovej z jej nového románu Narušiteľ.

10. apríl, Humenné – Vo Vihorlatskej knižnici v Humennom bola otvorená výstava Všecky krásy světa, venovaná nositeľovi Nobelovej ceny za literatúru, českému básnikovi Jaroslavovi Seifertovi.

10. apríl, Košice – Slovensko- český klub v SR zorganizoval návštevu Slovenského rozhlasu v Košiciach na tému Ako sa tvorí Český magazín.

12. – 17. apríl, Prešov, Levoča, Spišská Nová Ves, Košice – Konalo sa koncertné turné českej skupiny Neřež, organizované s podporou Českého centra v Košiciach.

17. apríl, Košice – České centrum v Košiciach pripravilo vo Filmovom klube Cinefil premietanie filmu Potížistky za účasti jeho režisérky Věry Chytilovej, spojené s besedou.

23. apríl, Košice – V Divadle Thália sa konala prednáška spisovateľa doc. MUDr. Zdeňka Susu, CSc., na tému Karel Hynek Mácha a zlatý mok. Akcia bola pokračovaním literárnych stretnutí, ktoré organizuje Slovensko – český klub v SR s podporou Českého centra v Košiciach.

26. – 27. apríl, Tatranská Štrba – Konalo sa zasadnutie Predsedníctva Českého spolku na Slovensku.

27. apríl, Tatranská Štrba – Členovia Slovensko – českého klubu v SR navštívili pomník Jiřího Wolkra v Tatranskej Polianke a pripomenuli si posledné chvíle autorovho mladého života v Tatrách a jeho tvorbu.

29. apríl, Košice – V Českom centre v Košiciach bola sprístupnená výstava tapisérií Jaroslavy Těšínskej spojená s módnou prehliadkou pod názvom Oblečené umění.

29. apríl, Bratislava – Český klub v Bratislave zorganizoval prednášku historika Pavla Dvořáka na tému Veľkej Moravy a histórie starej Bratislavy.

30. apríl, Košice – V knižnici Jána Bocatia v Košiciach sa konalo podujatie Nonstop čtení, venované Karlovi Čapkovi.

15. máj, Bratislava – V Národnom osvetovom centre v Bratislave bola sprístupnená slovenská časť výstavy DESIGN MATCH 2008, pripravená v spolupráci so spoločnosťou Czech Design. V galérii Českého centra v Bratislave zároveň prebiehala sprievodná výstava prác českých študentov VŠVU. Jej súčasťou boli viaceré sprievodné podujatia ako napr. komentované prehliadky a módne prehliadky.

15. máj, Michalovce – Michalovský Miestny klub Českého spolku v Košiciach sa predstavil hudobným programom Zase se k nám vrátí melodie věčně zelené.

23. – 25. máj, Ružín – Konalo sa III. výtvarné sympóziu detí a mládeže, ktoré zorganizoval Český spolok v Košiciach.

26. máj, Trenčianske Teplice – Po osemnásťkrát bola udelená Cena Karla Čapka. Túto cenu udeľuje Kruh priateľov českej kultúry, mesto a kúpele Trenčianske Teplice na uctenie si pamiatky, diela a humanizmu bratov Čapkovcov a za československú vzájomnosť vždy jednej českej a jednej slovenskej osobnosti. V roku 2008 sa jej držiteľmi stali za českú stranu redaktor čapkovských periodík a dlhodobý člen Spoločnosti bratov Čapkovcov Milan Kyška a za slovenskú umelecký historik Bohumil Bachratý.

27. – 28. máj, Prešov – V evanjelickom kostole v Prešove a v kaštieli v Humennom sa konal koncert kvinteta Corde Armoniche, zloženého z popredných členov Talichovho komorného orchestra z Prahy a gitaristky M. R. Brúlovej. Koncert podporilo České centrum v Košiciach.

29. máj, Košice – V Botanickej záhrade sa konal tradičný majáles, s názvom Na lidovou notu, ktorý pripravil Český spolok v Košiciach.

30. máj, Košice – Český klub v SR pripravil stretnutie absolventov Karlovej univerzity pri príležitosti 660. výročia založenia Univerzity Karlovej s názvom Odkaz Karla IV. Na svoje študentské roky spomínalo za účasti prorektora Univerzity Karlovej z Prahy viac ako 140 absolventov a rektori UPJS v Košiciach a Prešovskej univerzity.

5. – 6. jún, Košice, Stará Ľubovňa – České centrum v Košiciach usporiadalo česko – slovenský festival poézie Echa lásky, v rámci ktorého sa v Košiciach a v Starej Ľubovni predstavili Petr Cincibuch a Jan Čimický z ČR.

12. jún, Košice – Vo Východoslovenskom múzeu bola sprístupnená výstava Českí hudobní velikáni venovaná významným osobnostiam českej hudby – A. Dvořákovi, B. Smetanovi a L. Janáčkovi, doplnená hudobnými nástrojmi zo zbierok slovenských múzeí.

24. jún, Gönc, Sárospatak (Maďarsko) – Slovensko–český klub v SR zorganizoval podujatie Po stopách husitov – návštevu Husitského múzea v Gönci a zároveň návštevu Múzea Jana Amosa Komenského v Sarospataku.

6. júl, Lúčka – V deň výročia upálenia majstra Jana Husa sa konalo ekumenické stretnutie. Slávnosť bola ukončená komorným koncertom nazvaným Česká hudba v priebehu storočí.

2. – 10. august, Košice – Český spolok v Košiciach zorganizoval tábor nazvaný České leto s deťmi.

19. august, Bardejov – V rámci Organových dní v bazilike Sv. Egídia vystúpil český organista František Vaníček.

5. september, Bratislava – V Českom centre bola sprístupnená výstava fotografií Šumná a bezbranná, ktorá nadväzuje na televízny cyklus Šumná města. Výstava bola doplnená prednáškou autorov projektu – režiséra Radovana Lipusa a architekta Davida Vávru.

22. september, Prešov – V Univerzitej knižnici bola sprístupnená výstava karikatúr Václava Jiráka Humor a psychoanalýza venovaná Sigmundovi Freudovi a jeho vzťahu k humoru.

24. september, Košice – V Dóme sv. Alžbety sa konal slávnostný otvárací koncert festivalu Dni české kultúry 2008, v ktorom sa predstavilo hudobné teleso Virtuosi di Praga. Organizátorom podujatia, konaného v znamení 90. výročia vzniku Československej republiky pod záštitou veľvyslanca Českej republiky na Slovensku Vladimíra Galušku, ministra kultúry Českej republiky Václava Jehličky a primátora mesta Košice Františka Knapíka, bol Český spolok v Košiciach a České centrum v Košiciach. Podujatia tvoriace bohatý program festivalu sa v čase od 24. 9. do 30. 10. 2008 konali v mestách Košice, Michalovce, Rožňava, Stará Ľubovňa, Prešov, Kežmarok a Humenné. Uvedených bolo 9 koncertov, k vrcholom patrili koncert svetoznámej českej mezzosopranistky Magdalény Koženej, mimoriadne hodnotný bol aj koncert pražského komorného telesa Virtuosi di Praga a literárno hudobný program Vivat Carolus IV. Súčasťou festivalu bolo 8 výstav, 2 divadelné predstavenia a 4 literárne večery. Už tradične boli súčasťou Dní české kultúry aj Dni českého filmu.

25. september, Bratislava – Bola sprístupnená výstava českých maliarov žijúcich na Slovensku Imprese Podzim/Jeseň, ktorú zorganizoval Český spolok v Bratislave.

1. október, Michalovce – V Zemplínskej knižnici G. Zvonického bola sprístupnená výstava Sokol v Čechách, na Slovensku a USA, pripravená v spolupráci so Zemplínskou knižnicou a Štátnou vedeckou knižnicou v Košiciach.

2. október, Bratislava – V Slovenskej filharmónii sa konal pri príležitosti 90. výročia vzniku samostatného Československa pod záštitou veľvyslanca Českej republiky v SR Vladimíra Galušku, za podpory Ministerstva kultúry SR a magistrátov mesta Bratislavy a Prahy, koncert Magdalény Koženej.

4. – 11. október, Mierovo – Konalo sa 4. Sympóziu českých výtvarníkov, spojené s výstavou vytvorených diel.

9. október, Košice – Vo FotoGalérii Nova bola uvedená výstava CZECH PES FOTO – výstava fotografií psov a psíčkov fotografa Antonína Malého.

9. – 12. október, Nitra – Pod záštitou veľvyslanca Českej republiky v SR Vladimíra Galušku sa po tretíkrát konali Dni českej kultúry. Ich slávnostné otvorenie bolo spojené s oficiálnym otváracím ceremoniálom koncertného hudobného cyklu Nitrianska hudobná jeseň. Jeho súčasťou bolo odhalenie pamätnej tabule venovanej výročiu vzniku Československej republiky v r. 1918 a koncert orchestra Virtuosi Brunensis z Brna.

14. október, Košice – V Slovenskom technickom múzeu bola sprístupnená výstava Česká republika – folklórna veľmoc v srdci Európy. Hostom vernisáže bola cimbalová muzika Hradišťan.

15. október, Michalovce – V evanjelickom kostole sa konal pri príležitosti 90. výročia vzniku Československej republiky koncert Bohuslava Martinů: Otvírání studánek.

16. október, Košice – Vo Východoslovenskej galérii bola sprístupnená výstava venovaná legendárnej osobnosti českého výtvarného umenia Josefovi Váchalovi.

21. október, Košice – V Českom centre bola otvorená výstava Zeď – spomienkový prierez dielom Petra Sísa z obdobia pred rokom 1989.

23. október, Košice – V Štátnej vedeckej knižnici pri príležitosti 90. výročia vzniku Československej republiky bola sprístupnená výstava Od vojnového požiaru k spoločnému štátu Čechov a Slovákov. Výstava bola inštalovaná do 21. 11. 2008.

24. október, Košice – Konal sa slávnostný večer s koncertom B. Martinů: Otvírání studánek, venovaný 90. výročiu vzniku Československej republiky a 10. výročiu vzniku Ženského zboru Českého spolku v Košiciach.

28. október, Bratislava, Košice – Pri príležitosti výročia vzniku Československa sa konalo v Bratislave Stretnutie pri levovi a v Košiciach stretnutie pri pomníku T. G. Masaryka a M. R. Štefánika.

2. – 16. november, Bratislava – V Štúdiu S sa konali Dni českého divadla, ktorých sa zúčastnilo 13 českých divadiel s uvedením 15 divadelných hier. V čase prehliadky sa v reštaurácii hotela Tatra konali aj 3 týždne českej kuchyne. Sprievodným podujatím bola aj výstava obrazov a kresieb českého výtvarníka Michaela Rittsteina, inštalovaná v Štúdiu S.

5. november, Rožňava – V Gemerskej knižnici Pavla Dobšinského bola sprístupnená výstava Českí hudobní velikáni venovaná českým hudobným skladateľom B. Smetanovi, A. Dvořákovi a L. Janáčkovi, ktorú pripravilo České centrum v Košiciach.

8. november, Martin – Konalo sa zasadnutie Predsedníctva Českého spolku na Slovensku, ktorého obsahom bola informácia o činnosti jednotlivých českých spolkov v regiónoch a príprava osláv 15. výročia založenia Českého spolku na Slovensku, ktoré sa budú konať dňa 2. 10. 2009 v Bratislave.

14. november, Košice – Pri príležitosti 10. výročia Českého magazínu v Slovenskej televízii zorganizoval Slovensko – český klub v SR v Košiciach podujatie Češi na obrazovce. Účastníci sa oboznámili s televíznou výrobou, besedovali s vedením košického štúdia a zhliadli prvé české magazíny, ktoré vysielala Slovenská televízia.

25. november, Martin – V Slovenskom národnom múzeu – Múzeu kultúry Čechov na Slovensku bola sprístupnená výstava (Ne)známe dokumenty známych dejín, prezentujúca historické plagáty, venované oslavám výročia vzniku Československej republiky.

6. december, Bratislava – Český spolok v Bratislave zorganizoval tvorivé dielne pre deti na tému České Vianoce.

14. december, Košice – Český spolok v Košiciach v spolupráci s Českým centrom v Košiciach pripravili podujatie České Vianoce 2008 – pásmo českej vianočnej hudby, poézie a prózy pred sviatočnými dňami, po ktorom nasledovalo priateľské stretnutie krajanov.

20. december, Martin – V rím.-kat. kostole sa konal Vianočný koncert, v rámci ktorého sa predstavil aj Ženský zbor Českého spolku z Košíc.

4. Rusínska menšina [A ruszin kisebbség] (Teodozia Lattová)

1. január, Bratislava – Prezident SR Ivan Gašparovič medzi významnými osobnosťami Slovenska vyznamenal ortopéda Michala Šteňa a neurochirurga Juraja Šteňa, ktorí pochádzajú z Klenovej a spisovateľa a folkloristu Michala Šmajdu z Krásneho Brodu.

1. január, Prešov – Od Divadla Alexandra Duchnoviča v Prešove sa odčlenil Poddukelský umelecký ľudový súbor (predtým Poddukelský ukrajinský ľudový súbor). Jeho zriaďovateľom je Prešovský samosprávny kraj, sídli v priestoroch Divadla Jonáša Záborského v Prešove a jeho repertoár sa skladá prevažne z rusínskeho folklóru. Súbor vedie poverený riaditeľ Miroslav Morochovič.

11., 12., 19. január, Bratislava, Prešov, Medzilaborce, Stará Ľubovňa, Veľká Lomnica, Bardejov, Habura a iné mestá a obce Slovenska – Uskutočnili sa novoročné plesy (podľa Juliánskeho kalendára) s tradičnými jedlami, ľudovými zvykmi a veselou zábavou.

13. január, Osadné – Uskutočnil sa 5. ročník vianočného (roždestvenského) koncertu, ktorý pripravili miestna pravoslávna cirkev, obecný úrad a okresná organizácia Rusínskej obrody na Slovensku v Snine.

13. január, Čertizné – Mons. Ján Babiak, SJ, prešovský eparcha Gréckokatolíckej cirkvi posvätil nový Dom nádeje. V tejto obci je pochovaný Adolf Dobrianský, rusínsky buditel a básnik Júlij Stavrovský Popradov.

18. január, Bratislava – Uskutočnilo sa stretnutie rusínskej mládeže a členov Združenia rusínskej inteligencie v Bratislave pri tradičnom stole na sviatok Bohojavenija. Začala sa nová tradícia spoločnej večere ďaleko od domova. Začiatkom tohto roku pri Združení inteligencie Rusínov na Slovensku vzniklo tzv. mladé krídlo ZIRS-u s názvom Molodi Rusini.

14. január, Bratislava – Národnostnému vysielaniu Slovenského rozhlasu boli zmenené vysielacie časy aj frekvencie (VKV). Národnostno-etnické vysielanie (rusínske, ukrajinské, české, poľské, nemecké a rómske) sa vysiela na stredných vlnách Nitra, Rimavská Sobota a Prešov v ranných hodinách.

18. január, Stropkov – Na zastupiteľstve mesta Stropkov ocenili päť osobností mesta a jeden umelecký kolektív. Primátor mesta Peter Obrimčák odovzdal ocenenia tým, ktorí prispeli k rozvoju a zviditeľňovaniu mesta. Ďakovné listy dostali Terézia Lipinská, Eduard Šmilňák a Edita Fedorková. Ceny mesta si odniesol pravoslávny duchovný Peter Cuper – pri príležitosti životného jubilea 80 rokov, za aktívnu činnosť pri výstavbe nového chrámu pravoslávnej cirkevnej obce v Stropkove a za zveľaďovanie mesta najmä po jeho duchovnej stránke a divadlo mladých No-Tak. Čestnou občiankou mesta sa tohto roku stala speváčka Beáta Dubasová.

24. január, Bratislava – Prezident SR Ivan Gašparovič prijal predstaviteľov národnostných menšín žijúcich na Slovensku. Za rusínsku národnostnú menšinu v prezidentskom paláci boli prítomní Vladimír Protivňák, predseda ROS a člen Svetovej rady Rusínov, Pavel Dupkanič, predseda DR ROS a dlhoročný aktívny činiteľ rusínskeho národnostného hnutia a Teodozia Lattová, tajomníčka ROS a dlhoročná redaktorka rusínskeho vysielania Slovenského rozhlasu.

27. január, Bratislava – V primaciálnom paláci uskutočnil sa akt udelenia najvyššieho izraelského vyznamenania Spravodlivý medzi národami, ktorým bol ocenený rusínsky biskup, blahorečený Pavel Peter Gojdič, ČSSB, in memoriam. Pomáhal Židom počas druhej svetovej vojny v čase holokaustu.

30. január, Prešov – Sv. otec Benedikt XVI zriadil Gréckokatolíckú metropoliu so sídlom v Prešove. Ustanovil prvého gréckokatolíckeho metropolitu doterajšieho prešovského biskupa Mons. Jána Babjaka, SJ. V ten istý deň pápež povýšil gréckokatolícky apoštolský exarchát na Košické biskupstvo a prvým eparchom ustanovil doterajšieho axarchu Mons. Milana Chautura, CSsR. Taktiež zriadil nové gréckokatolícke biskupstvo so sídlom v Bratislave, prvým eparchom novozriadenej eparchie menoval Mons. Petra Rusnáka.

31. január, Bratislava – Slovenský rozhlas vypoľ vysieláče v Košiciach, Vysokých Tatrách a v Stakčíne pri Snine. Na východe krajiny bol v prevádzke len strednovlnný vysielateľ v Prešove. Po sťažnostiach občanov rusínskej národnosti na zlú kvalitu signálu už zareago-

valí aj oficiálne organizácie Rusínov. Práve na stredných vlnách prináša Slovenský rozhlas program svojho piateho okruhu, národnostného Rádia Patria. Signálom nie sú pokryté celé regióny s najväčšou koncentráciou rusínskeho obyvateľstva.

Január, Kružľov – Začiatkom roku 2008 v obvode farského úradu v Kružľove, Krivom a Bogliarke vznikli biblické krúžky, ktoré založil správca gréckokatolíckej fary o. Chanat. Jeho cieľom je viesť detí k tomu, aby hovorili po rusínsky, teda materinským jazykom a pritom žili aj duchovným životom. Čítajú evanjeliá po starosloviensky, hovoria o biblických príhodách a pod.

Január, Prešov – Prešovský katedrálny zbor sv. Ioana Krstiteľa vydal tretie CD s tradičnými duchovnými piesňami pod názvom Spasi mja, Bože moj, ktoré vyšlo pri príležitosti 40. výročia účinkovania tohto zboru.

Január, Bajerovce – Bajerovce-horske selo, to je názov publikácie, ktorá vyšla pri príležitosti 730. výročia od prvej písomnej zmienky o obci – pripravili Michal Mindek a Juraj Kundrát.

Január, Snakov – PaedDr. František Dancák pri príležitosti 150. výročia od narodenia o. Emila Kubeka, významného rusínskeho gréckokatolíckeho otca duchovného, rodofuba a spisovateľa vydal Zborník dokumentov o tom, čo bolo povedané a napísané na všetkých spomienkových akciách. Emilovi Kubekovi bola v Snakove odhalená pamätná tabuľa.

Február, Prešov – K 150. výročiu narodenia Emila Kubeka (1857-1940) vyšiel v preklade do rusínčiny, azbukou, výber z jeho prózy Jedno stretnutie. Knihu sponzoroval Fond Stevena Chepu pri Toronskej univerzite v Kanade a Obecný úrad v Snakove. Publikáciu zostavili Mária Malcovká a František Dancák, predslov je z pera akademika P. R. Magocsiho z Toronskej univerzity. Výber prózy Emila Kubeka, ktorý dlhé roky pôsobil na fare v Snakove, vydal v Prešove Svetový kongres Rusínov.

9. február, Svidník – Bol predstavený premiérový CD album Miloša Strončka a Eugénie Kostovej Zelená bučina ponyže Svydnyka. Texty a melódie pripravil Ladislav Macko, hudbu nahral Bobo Bartko. Album obsahuje rusínske ľudové piesne.

15. február, Ubľa, Ulič – Starostovia obcí z Ubľansko-uličskej doliny adresovali otvorený list prezidentovi SR, predsedovi vlády, predsedovi a poslancom NR SR. Vyjadrili v ňom nespokojnosť s novelou colného zákona, ktorá podľa nich diskriminuje a obmedzuje obyvateľov prihraničných oblastí. Na základe uvedenej novely, ktorá vstúpila do platnosti 1. januára 2008 a mala by zabrániť nelegálnemu pašovaniu tovaru z Ukrajiny, okrem obmedzení množstva dovezeného tovaru oslobodeného od cla sú povinní, „v prípade nákupu väčšieho množstva tovaru, pri prechode colného hraničného priechodu predložiť okrem Cestovného pasu aj občiansky preukaz, hodnoverný dôkaz o navštívenom mieste na Ukrajine, a to cestovný lístok miestnej hromadnej dopravy, doklad o zakúpení a nadobudnutí dovážaného tovaru a písomné colné vyhlásenie, ak je požadované colným orgánom,“ uvádza sa v liste. Tento list podpísali aj starostovia obcí v okresoch Sobrance, Michalovce a Trebišov.

16. február, Prešov – V mestskej hale Prefekt Kongregácie pre východné cirkvi kardi-
nál Leonardo Sandri slávnostne intronizoval prvého gréckokatolíckeho arcibiskupa
metropolitu Jána Babjaka.

17. február, Prešov – Signatári Charty rusínskych gréckokatolíckych veriacich na
Slovensku 2007 vydali Verejné vyhlásenie k novému kánonickému usporiadaniu
Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, ktorá nenaplnila ich očakávania „mať svojho
biskupa“. Rusínski gréckokatolícki veriaci už viac ako 10 rokov usilujú o uznanie tohto
ich práva a opakovane sa obracali so žiadosťami na Apoštolskú nunciatúru v
Bratislave o rusínskeho biskupa. Chartu podpísalo vyše 1500 signatárov.

18. január, Humenné – Humenská okresná organizácia Rusínskej obrody a iní organi-
zatori pripravili druhý svätý večer.

20. február, Snina – Početní diváci a poslucháči vo Vihorlatskej knižnici spolu s Joze-
fom Francúzom, ktorý fotografuje Východné Karpaty od roku 1975 prešli 300-kilo-
metrovú trasu (v protismere) valašskej kolonizácie Karpát zo Slovenska, cez Poľsko,
Ukrajinu až do Rumunska. Ako autor skonštatoval – končí pastierska sláva Polonín a
začína sláva turistická.

21. február, Prešov – V Múzeu rusínskej kultúry bola sprístupnená prvá výstava od
jeho zriadenia (1. 1. 2007). Vystavené boli cirkevné obradné predmety z Kamienky v
okrese Stará Ľubovňa, z dreveného chrámu z Topole v okrese Snina, historické biblie
a ikony zo súkromnej zbierky výtvarníka Igora Peštu. Druhú časť výstavy tvorili
podobizne významných osobností Rusínov autora V. Skakandija a tiež veľkoplošné
texty expozície Rusíni na Slovensku, ktorú pripravila Rusínska obroda na Slovensku.

21. február, Medzilaborce – Na Mestskom úrade sa konalo pracovné stretnutie riaditeľov
škôl a školských zariadení v rámci Školského úradu v Medzilaborciach. Hlavnými bodmi
programu bolo hodnotenie výchovno-vzdelávacích výsledkov za 1. polrok školského roka
2007/2008, otázka pracovnej zdravotnej služby či prejednanie návrhu metodickej činnos-
ti materských škôl. Do prvého ročníka do škôl obvodu sa zapísalo 92 žiakov. V tomto škol-
skom roku opustí lavice základných škôl 135 deviatakov (ZŠ Habura 5, Výrava 9, Radvaň
11, ZŠ Komenského 61 a ZŠ Duchnovičova 49). Región sa vyľudňuje.

23. február, Prešov – Zasadal Koordinačný výbor rusínskej obrody na Slovensku, hod-
notil realizáciu projektov v uplynulom roku a plánované programy na rok 2008,
z ktorých bolo zaevidovaných na MK SR 27. Druhou témou rokovania bola školská
problematika, vzdelávanie, knižnice a ich zabezpečenie rusínskou literatúrou. Čle-
novia podporili vznik nového združenia pre folklórne kolektívy, ktoré bude kolektívnym
členom Rusínskej obrody na Slovensku. KV ROS taktiež prejednal prípravu na sčítanie
ľudu v roku 2011.

24. február, Stebník – Predstavil sa amatérsky divadelný kolektív z Becherova.

27. február, Humenné – 70 rokov oslávil Mikuláš Horňák, rodák z Habury. Mikuláš
Horňák je výborným spevákom rusínskych ľudových piesní, humoristom a zabávačom,

vtipkárom, človekom s pevnou vôľou a životným optimizmom. 20 rokov bol členom známeho Humenského tria. Spevácka trojica dosiahla mnohé úspechy, získala rôzne ocenenia – ministra kultúry, predsedu vlády, dvanásť krát sa stala laureátom speváckych súťaží. Nahrávala v Československom rozhlase v roku 1981 pod taktovkou Miroslava Dudíka a v Prešovskom rozhlasovom štúdiu. V roku 2004 zastupoval východ našej republiky na medzinárodnom festivale humoru a satiry v Užhorode, kde sa stal absolútnym víťazom.

28. – 29. február, Medzilaborce, Kozienice (Poľsko) – Na pozvanie primátora mesta a Gminy Kozienice v Poľsku Ing. Tomasza Smietanku sa primátor mesta Medzilaborce Ing. Ladislav Demko a prednosta MsÚ Ing. Vladislav Višňovský zúčastnili na oficiálnom stretnutí. Predmetom rokovania boli otázky prehodnotenia ďalšej spolupráce v rámci uzatvorenej partnerskej zmluvy s mestom Kozienice.

1. marec, Prešov – Inštitucionálnou bázou pre rozvoj rusinistiky v celej SR sa stal novozriadený Ústav rusínskeho jazyka a kultúry (ÚRJK) na Prešovskej univerzite (PU). Je jediným svojho druhu v SR a tým aj najvyššou vedeckou autoritou pre oblasť rusínskeho spisovného jazyka, ktorý bol kodifikovaný v roku 1995. Učiteľstvo rusínskeho jazyka a literatúry je študijným programom v kombinácii s ďalšími 12 predmetmi. Poverená riaditeľka ÚRJK PU je Anna Plišková. Ústav nadviazal na doterajšie oddelenie rusínskeho jazyka a kultúry v rámci Ústavu regionálnych a národnostných štúdií PU. ÚRJK plánuje spojenie s podobnými pracoviskami rusinistiky na univerzitách v Krakove, Novom Sade a v Nyíregyháze.

1. – 2. marec, Mineapolis (USA) – Uskutočnili sa oslavy 25. výročia vzniku Rusínskej asociácie pod názvom Duchnovičove dni. Program pre tretiu a štvrtú generáciu vysťahovalcov z Východného Slovenska pripravila aj rodina Reviľakových, ktorá im spievala najznámejšie autentické rusínske piesne, spomínala na život v Bardejovskom okrese a na bohoslužbe v kostole sv. Ioana byzantského spievala rusínske hymnické piesne.

1. marec, Bratislava – Ing. Róbert Oravec, riaditeľ sekcie techniky a IT Slovenského rozhlasu sľúbil s účinnosťou od 1. marca 2008 zvýšenie vysielačieho výkonu vysielača Prešov (702 kHz). Ide o počuteľnosť vysielača Rádía Patria na východe Slovenska. Preto sa Združenie inteligencie Rusínov Slovenska obrátilo na širokú verejnosť, najmä na starostov obcí, aby poskytli informácie o kvalite rádiového signálu v regióne.

1. marec, Chmeľová – Občania tejto prihraničnej obce Bardejovského okresu majú v priestoroch klubovej miestnosti v objekte obecného úradu k dispozícii verejne prístupný a bezplatný internet. Prístupný je aj pre turistov.

3. marec, Ruský Kerestur (Srbsko) – Prednostovia obvodných úradov z Bardejova a Svidníka, Martin Choma a Milan Cocuľa, ktorý je zároveň aj poslancom Prešovského samosprávneho kraja, spolu s vedúcim odborom vzdelávania a kultúry mesta Bardejov – Miroslavom Bujdom, navštívili Ruský Kerestur. S predstaviteľmi Rusínov vo Vojvodine sa zhovárali o možnostiach rozvoja spolupráce v oblasti vzdelávania, kultúry, športu, ale hlavne v ekonomickej oblasti. S ohľadom na možnosti spolupráce v

spoločných projektoch, podporovaných Európskou úniou, sa zaujímali o možných partnerov pre podnikateľské subjekty v Prešovskom kraji.

3. marec, Svidník – Cirkevnú základnú školu sv. Juraja navštívil rusínsky spisovateľ Štefan Suchý. So žiakmi rusínskeho jazyka strávil zaujímavú hodinu, na ktorej predstavil svoju najnovšiu knihu poézie pre rusínske deti *Nezábudka*. Je to v poradí tretia kniha pre deti v rusínskom jazyku

6. marec, Humenné – V koncertnej sieni Vihorlatského múzea v Humennom sa uskutočnila vernisáž 16. ročníka medzinárodnej výstavy *Karpatská kraslica 2008*. Organizátormi výstavno-súťažného podujatia boli Vihorlatské múzeum a Okresná organizácia Únie žien Slovenska v Humennom. Prezentovalo sa tridsaťštyri autorov nielen z tradičnej bašty „písankarstva“, teda rusínskeho regiónu, ale aj z iných častí Slovenska. Výstavu doplnili aj exponáty z Maďarska, Ukrajiny a Poľska.

8. marec, Frička – Malá rusínska obec Frička doplnila svoje symboly o obecnú hymnu. Na prvom obecnom plese bol prezentovaný a spečatený text a melódia hymny. Obsah hymny vyjadruje nostalgiu za dobou plnou spoločenského života v tejto dedinke a vzbudzuje vieru v lepšiu budúcnosť (Frička, Frička naše selo, nit už tu tak veselo, rozšli ša tvoji diti po Slovensku, po šviti ...). Text hymny zložil starosta obce Vasil Hudák, hudbu skomponovala hudobná skupina Domino, naspieval člen skupiny Vlado Pasternak, rodák obce.

14. marec, Prešov – V Divadle Alexandra Duchnoviča sa uskutočnila premiéra hry Blaha Uhlára Dobropis. „ Herci a režisér sa dohodli, že pri tejto hre budú hovoriť málo textov, aby to bolo skôr predstavenie, že sa vám niečo sníva. Ide o voľné predstavy a o veľa hudby. Táto hra je náročnejšia na výtvarnú zložku. Všetko sa zaznamenáva a formuluje sa do skoro ustálenej podoby“, povedal režisér a autor hry.

14. marec, Humenné – Prednosta Obvodného úradu v Humennom Vasil Gavula pri príležitosti životného jubilea prijal starostku obce Ruská Kajňa Annu Kuzmovú. Poďakoval sa jej za doterajšiu prácu v prospech sociálno-ekonomického a spoločenského rozvoja obvodu a osobitne ocenil jej dlhoročnú každodennú prácu vo funkcii starostky obce Ruská Kajňa, kde rieši aj požiadavky občanov Košarovskej doliny.

15. marec, Ruský Kerestur (Srbsko) – Zomrel jeden z najvýznamnejších rusínskych spisovateľov, básnik, dramatik, prvý laureát Ceny Alexandra Duchnoviča za rusínsku literatúru Djura Papharhaj. Jeho diela hrala aj činohra Divadla A. Duchnoviča v Prešove.

15. marec, Prešov – V galérii Átrium otvorili výstavu výtvarných diel s témou drevených kostolíkov východného Slovenska. Autorom obrazov je László Magyar. Jeho tvorbu ovplyvňuje tradičné zakarpatské prostredie i život v modernom veľkomeste v Budapešti, pričom sa tieto vnímania rozličných prostredí navzájom nebijú. László Magyar sa narodil na Ukrajine v Čope, žije v Užhorode. Je členom Akadémie výtvarných umení v Budapešti. Od roku 2002 je predsedom Maďarského spolku výtvarných umení Imre Reveša.

15. marec, Jordanville (USA) – V 81. roku života zomrela hlava Ruskej pravoslávnej cirkvi v zahraničí – metropolita Laurus. Počas jeho života bol „Byzantský svet“ poznamenaný rozkolmi a nepokojmi, a paradoxne práve on sa stal symbolom zjednotenia ruského a zahraničného pravoslávia. Dňa 17. mája 2007 podpísal zmluvu – „Řeň ĩ eřmĩč÷Írñeĭ ĩaũlíčč“ s patriarchom moskovským a celej Rusi Alexejom II. Práve táto dohoda ukončila rozklad v Ruskej cirkvi na domácu a „emigrantskú“, ktorý nastal po boľševickej revolúcii v roku 1917. Laurus sa narodil ako Vasil Škurla 1. januára 1928 v Československu, v rusínskej dedine Lodomirová v okrese Svidník. Vo veku 11 rokov odišiel do miestneho kláštora a v roku 1946 sa odsťahoval s ďalšími mníchmi do Jordanville v štáte New York. O dva roky ho prijali do mníšskeho radu a namiesto dovtedajšieho mena Lavr začal používať Laurus. Za kňaza bol vysvätený v roku 1954 a biskupom sa stal v roku 1967. V októbri 2001 ho zvolili za piateho metropolitu Ruskej pravoslávnej cirkvi v zahraničí.

15. – 17. marec, Nižný Tvarožec – Únia žien Slovenska pripravila výstavu ručných prác s tematikou Veľkej noci. Vďaka výstave obyvatelia Nižného i Vyšného Tvarožca, žiaci materskej i základnej školy mali možnosť sa oboznámiť s históriou ľudovej kultúry obce. Na výstave nechýbal ani veľkonočne prestretý stôl s dobrotami z posväteného košíka. Stôl zdobili ručne maľované taniere, drevené zdobené lyžice i naberačky, petrolejka.

23. marec, Jakubany – Originálnu Veľkú noc do dnešných dní prežívajú v rusínskej obci Jakubany v Staroľubovnianskom okrese. Mládenci tu dodnes nosia na Veľkonočný pondelok kroje. V utorok polievajú dievčatá a ženy. Na liturgiu sa ženy a dievčatá obliekajú do bieleho kroja.

28. marec, Snina – Samosprávy šiestich rusínskych obcí susediacich s Národným parkom Poloniny – Ulič, Ubl'a, Stakčínska Roztoka, Kalná Roztoka, Hrabová Roztoka a Klenová – ktoré vykurujú obecné objekty spaľovaním drevnej štiepky v kotolniciach na biomasu, boli postavené pred veľký problém. Osem mesiacov po implementácii projektu na zmenu palivovej základne s nákladom vyše 60 miliónov korún im ministerstvo životného prostredia odmietlo uznať nákup strojných zariadení ako oprávnené výdavky. Obciam hrozí, že 16 až 18 miliónov korún zostane na ich pleciach. Pre niektoré by to znamenalo nútenú správu. Projekt zastrešovalo občianske združenie Poloniny. Jeho predseda a zároveň starosta Stakčínskej Roztoky Dušan Hirjak požiadaval o pomoc štátneho tajomníka MŽP SR Jaroslava Jaduša, ktorý sa zúčastnil na rokovaní regionálneho ZMOS v Snine.

30. marec, Humenné – Minister kultúry SR Marek Maďarič sa v priestoroch Vihorlatského múzea stretol so zástupcami kultúrnych inštitúcií. V úvode uznal, že miestna a regionálna kultúra boli značne zanedbávané. Riaditeľka Múzea moderného úmnia A. Warhola v Medzilaborciach Valika Maďarová oboznámila ministra so špecifickým problémom Warholovho múzea, ktoré bojuje s chronickým nedostatkom finančných prostriedkov na nákup diel svetoznámeho umelca. Riaditeľ Osvetového strediska J. Duplák sa dožadoval navýšenia prostriedkov v grantoch pre regionálnu a miestnu kultúru. Riaditeľ Vihorlatského múzea Vasil Fedič oboznámil ministra so zámerom vytvoriť v múzeu stálu rómsku expoziáciu.

4. apríl, Bratislava – V Národnej rade SR podal interpeláciu poslanec Jaroslav Ivančo (SDKÚ-DS) podpredsedovi vlády pre vedomostnú spoločnosť, ľudské práva a národnostné menšiny Dušanovi Čaplovičovi. Poslanec zo Svidníka upozornil na neúnosnú situáciu vo vysielaní Rádia Patria pre národnostné menšiny Slovenského rozhlasu, ktorá nastala po bezohľadnom vypnutí strednovlných vysielateľov. Jaroslav Ivančo vyzval podpredsedu vlády SR na prijatie konkrétnych krokov, vrátane vyčlenenia finančných prostriedkov pre zabezpečenie vysielania zvýšeným výkonom z Prešova na frekvencii 702 kHz a obnovu činnosti vysielateľa Stakčín. Poslanec NR SR požiadal podpredsedu vlády SR, aby vláda, ktorá vehementne bráni práva slovenskej menšiny v Maďarsku pristúpila aj k napĺňaniu práv Rusínov na Slovensku.

5. apríl, Užhorod (Ukrajina) – Bol vydaný unikátny rusínsko-ukrajinsko-ruský slovník Dimitrija Popa. Autor slovníka, známy filológ-slavista je aj autorom mnohých kníh z histórie Podkarpatskej Rusi. Po knihe Malé dejiny Podkarpatskej Rusi autor predstavil publikáciu Jazyk podkarpatských Rusínov ako objekt politických intríg, kde vykreslil ťažkosti, ktoré absolvoval slovanský rusínsky jazyk za posledných tisíc rokov. Začína v 9. st. v epoche učiteľov všetkých Slovanov, solunských bratov Cyrila a Metóda, ktorí priniesli slovanskú „azbuku“ a preklady Liturgie a Evanjelia.

5. apríl, Prešov – Zasadalo zastupiteľstvo Prešovského samosprávneho kraja. V jeho programe bola aj otázka ukrajinského repertoáru v Divadle Alexandra Duchnoviča. Otázku sleduje aj Vevyslanectvo Ukrajiny v SR, ktorému sa nepozdáva, že divadlo vo svojom repertoári má iba hry v rusínskom jazyku. Hoci divadlo vychádza z potrieb regiónu, pre Ukrajincov pozýva divadelných umelcov z Ukrajiny, no aj tak na žiadosť ukrajinskej diplomacie si musí splniť túto úlohu v minulosti zakotvenú v zmluve.

10. apríl, Prešov – Vo veku 74 rokov zomrel dlhoročný herec Divadla Alexandra Duchnoviča, tribún akcií tzv. zamatovej revolúcie v roku 1989, spolupracovník rusínskeho a ukrajinského rozhlasového vysielania, poslanec mestského zastupiteľstva v Prešove, predseda Rusínskej obrody na Slovensku, športovec Mikuláš Laš.

25. apríl, Bratislava – Bratislavský samosprávny kraj pripravil Večer autentického folklóru. Uskutočnil sa v kultúrnom zariadení Petržalky. Účinkovali: folklórny súbor Kečera z Jakubán, ľudová hudba Pastrnoci a hudobná skupina Domino.

1. máj, Svidník – Národopisnú expozíciu v prírode SNM – Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku Skanzen otvorili širokej verejnosti. Komplexná národopisná expozícia, sprístupnená v r. 1982, na základe výrazného hmotného materiálu podáva návštevníkom ucelenú predstavu základných životných podmienok Rusínov Slovenska v minulých historických obdobiach. Rad podujatí v skanzene sa začal stavaním mája.

1. máj, Prešov – Riaditeľom Poddukelského umeleckého ľudového súboru (PULS), ktorý sa začiatkom tohto roka odčlenil od Divadla A. Duchnoviča po výberovom konaní bol menovaný Vladimír Marušin.

2. máj, Medzilaborce – V rámci Májových dní na Duchnovičovej ulici bola slávnostne odhalená pamätná tabuľa Michalovi Václavskému Václavský bol v medzivojnovom

období významným kultúrnym a osvetovým pracovníkom, zakladateľom družstevníctva a učiteľom.

2. máj, Svidník, Dukla – Bola otvorená Vyhliadková veža na Dukle, ktorá patrí pod správu Vojenského historického múzea vo Svidníku. Z tejto veže možno pozorovať celú panorámu slovenského a poľského územia – dejiska bojov o Duklianský priesmyk. V blízkosti Pamätníka československých vojakov v Duklianskom priesmyku zriadili aj Výstavno-informačné centrum, ktoré tiež spadá pod Vojenské historické múzeum Vojenského historického ústavu. Centrum bolo otvorené 1. júna.

2. – 4. máj, Krásny Brod – V poľskom Krasnobróde, s ktorým sa priateli rusínsky Krásny Brod z okresu Medzilaborce sa konali májové slávnosti. Na základe pozvania Janusza Oša sa ich zúčastnila aj delegácia z Krásneho Brodu v SR, vedená starostom Vladimírom Bajajom a poslancami obecného zastupiteľstva. Súčasťou slávností boli kultúrne a športové podujatia i ukážka národných jedál a zvyklostí zúčastnených krajín. Slovensko reprezentoval folklórny súbor Krásnobrodčanka a kapela Kamjana, ktorí svoje umenie predviedli pred 3 000 divákmi.

3. máj, Bratislava – Sekcia mladých pri Združení inteligencie Rusínov zorganizovala prvú rusínsku zábavu, ktorá bola veľmi úspešná, zjednotila mladých Rusínov, ktorí do Bratislavy prišli študovať a pracovať zo všetkých východoslovenských okresov.

4. máj, Mlynárovce – Po 4 rokoch prác slávnostne posvätili obnovený gréckokatolícky chrám a oltár z druhej polovice 19. st. Renovačné práce si vyžiadali finančné náklady vo výške 400 tisíc korún (väčšinu vyzbierali veriaci).

5. máj, Beloveža – Uskutočnil sa 7. ročník turistického pochodu k miestnej Butorjovej kaplnke. Okrem náboženského, športového a folklórneho programu účastníci splnili aj úlohy ekologického charakteru a založili miestnu organizáciu Jednoty dôchodcov, nakoľko v obci žije viac ako 200 starších ľudí – „obec stárne“.

8. máj, Rokytovce – Po prvýkrát v histórii obce sa z iniciatívy správcu Pravoslávnej cirkevnej obce v Krásnom Brode a Rokytovciach Mitr. Protojereja L. Kerecmana a starostky M. Lapišákovskej uskutočnila panychída za padlých v druhej svetovej vojne. Konala sa pri pamätníku, ktorý bol postavený v roku 1977 a je zasvätený padlým občanom v 2. svetovej vojne Petrovi Kantuľákovi a Michalovi Drugovi.

8. máj, Ubl'a – Každý rok 8. mája staršia generácia pripomína mladšej, že sa skončila druhá svetová vojna, z ktorej sa domov nevrátilo veľa mladých ľudí. A keď sa aj vrátili, boli ranení alebo psychicky zničení. Medzi bojovníkmi proti fašizmu bol aj Viktor Bodnár, rodák z Uble. Dostal sa do Buzuluku do 1. Československého armádneho zboru. Prvýkrát sa do bojov zapojil pri dedinke Sokolovo. Zúčastnil sa oslobodenia Kyjeva, Vasiľkova, Žažkova, Bielej Cerkvi. Dostal sa až na územie Ostravska, kde bol ranený. Prišiel o jedno oko. Po návrate z liečenia pracoval v armáde, oženil sa a zostal pracovať v Košiciach. Zomrel v roku 1990. Na pamiatku tohto významného rodáka bola na budove Obecného úradu v Ubl'i odhalená pamätná tabuľa.

10. máj, Prešov – Na mimoriadnej členskej schôdzi sa stretli predstavitelia dvoch ruských klubov, ktorí žiadajú otvoriť Ruský dom pre všetkých Rusínov. Ruský dom spravuje nadácia Ruský klub 1923, ktorá je v dlhoročnom spore s ostatnými dvoma zaregistrovanými Ruskými klubmi.

10. máj, Budapešť (Maďarsko) – Spoločnosť rusínskej inteligencie Antona Hodynku a Budapešťianska rusínska mestská samospráva zorganizovali vedeckú konferenciu pri príležitosti 205. výročia narodenia rusínskeho národného buditeľa Alexandra Duchnoviča. Hlavné referáty na podujatí predniesli Michail Almasi a Dimitrij Pop. Prvý referujúci sa venoval názorom Duchnoviča na pedagogickú a výchovnú činnosť pri formovaní mladej generácie, druhý sa vo svojom vystúpení pod názvom „A. Duchnovič a A. Dobrianskyj – významné osobnosti Rusínov konca 19. storočia“ venoval politickej činnosti našich dejateľov. Predsedníčka Budapešťianskej rusínskej mestskej samosprávy Dr. Mariana Lavinec, vystúpila s príspevkom „Mukačevo v osvetovej činnosti A. Duchnoviča.“ Spestrením podujatia bolo vystúpenie príbuznej Alexandra Duchnoviča Nikolety Terpai. Akcie sa zúčastnil podpredseda ZIRS a podpredseda ROS Ján Lipinský.

13. máj, Bratislava – Predseda petičného výboru Fedor Vico odovzdal na Úrade vlády SR petičné listiny a vystúpil na tlačovej konferencii k otázke národnostného vysielania Slovenského rozhlasu, ktoré je podľa jeho slov „v likvidácii“ – ide o nedostatočnú početnosť programu rusínskeho vysielania, nevhodné časy vysielania, oklieštený redakčný tím a členstvo v Rozhlasovej rade.

13. máj, Svidník – Mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec USA na Slovensku Vincent Obsitnik zavítal do Svidníckeho okresu. Na pôde Mestského úradu ho privítal primátor Svidníka Michal Bartko. Zavítal aj do obce Bodružal, kde ho požiadali o to, aby prijal ponuku stať sa tútorom dreveného chrámu sv. Nikolaja v obci. Ich prosba bola vyslyšaná, a tak sa drevený kostol v obci Bodružal stane ďalším, ktorý v druhej polovici tohto roka získa svojich tútorov – novodobých patrónov (druhou tútorkou tohto chrámu je známa televízna moderátorka Alena Heribanová).

15. máj, Medzilaborce – V rámci projektu ROS Veľkí Rusíni vyšla publikácia Adolf Ivanovič Dobriansky, ktorý má čestné miesto v rusínskej histórii. Bol poslancom za Rusínov aj Slovákov v Uhorskom sneme, politikom, vedcom a charizmatickým činiteľom, sníval o zjednotení všetkých Rusínov žijúcich v karpatskom oblúku.

16. máj, Bardejov – Rusínska obroda – regionálny klub, kolektívni členovia ROS a sympatizanti hodnotili svoju činnosť za posledný rok – v okrese zrealizovali vyše 40 kultúrno-spoločenských akcií, najvýznamnejšia bola v Snakove, kde si pripomenuli 150. výročie narodenia rusínskeho buditeľa, miestneho gréckokatolíckeho farára, spisovateľa Emila Kubeka.

17. máj, Čabiny – Obecný úrad a rodina Chapčákových pripravili vernisáž výstavy Pocta Čabinám. Výstava sa uskutočnila v Dome ľudovej tvorivosti a v Galérii Čabiny, kurátorkou bola Daniela Kapráľová.

19. máj, Bratislava – Združenie inteligencie Rusínov Slovenska pokračovalo vo svojich pravidelných akciách pre Rusínov a ich sympatizantov v sérii Stretnutia pri Dunaji. 19.

mája na besede s bratislavskými Rusínmi bol Ivan Marko, rodák zo Svidníka, amatérsky fotograf, autor série fotografií sakrálnej drevenej architektúry – drevených gréckokatolíckych a pravoslávnych chrámov – cerkví, rímskokatolíckych a evanjelických artikulárnych kostolov na Slovensku a drevených chrámov v Čechách, Poľsku, Maďarsku a v Rumunsku.

23. – 24. máj, Krynica (Poľsko) – Konal sa 5. ročník Medzinárodného bienále rusínskej lemkovskej kultúry. Bola to akcia o rozvoji rusínskeho lemkovského folklóru, modernej hudby, maliarstva, filmu, spisovateľských aktivít, o školstve a i. Bol odhalený pamätník známemu insitnému maliarovi Nikiforovi. Zasadala aj Svetová rada Rusínov, ktorá zhodnotila výsledky 9. Svetového kongresu Rusínov v rumunskom Sighet, prípravu 10. Svetového kongresu v Srbsku a Chorvátsku v roku 2010 a tiež rokovala o súčasnom stave rusínskeho hnutia na Podkarpatsku – v Zakarpatskej oblasti Ukrajiny.

23. máj, Prešov – V netradičných priestoroch bývalých garáží v Prešove sa uskutočnila premiéra hry Maxima Gorkého Na dne. Ako hosťujúci režisér v Divadle Alexandra Duchnoviča hru pripravil Svätózár Sprušanský, preklad V. Kupka, kostýmy Dušan Cigánková, scéna Dušan Štrausová. Táto hra ponúkla 12 vynikajúcich hereckých výkonov. Vysoko ich ocenila aj slovenská divadelná kritika.

30. máj, Prešov – V priestoroch Divadla A. Duchnoviča sa na výročnej schôdzi zišli členovia Spolku rusínskych spisovateľov Slovenska. Okrem hodnotenia činnosti Spolku hovorili o medzinárodnej spolupráci s rusínskymi spisovateľmi a vydaní spoločnej antológie rusínskej prózy, o školstve, ktoré nemá v programe vyučovanie rusínskeho materinského jazyka ako povinného predmetu a tak vyrastajú generácie mladých, ktorí nepoznajú rusínske písmo –azbuku.

Máj, Medzilaborce – Múzeum moderného umenia A. Warhola vystavovalo Warholove diela v mnohých krajinách sveta a prezentovalo mesto Medzilaborce a Slovenskú republiku na vysokej úrovni i s veľkou dávkou hrdosti na svojho rodáka z Mikovej. Múzeum do svojej zbierky 200 exponátov dostalo 40 nových originálov kráľa pop-artu od štyroch súkromných zberateľov. Trhová cena nových exponátov je až 70 mil. korún.

1. jún, Vyšný Mirošov – Obec, Podduklianske osvetové stredisko a Gymnázium Duklianskych hrdinov vo Svidníku pripravili spomienkové stretnutie pri príležitosti 60. výročia udelenia čestného občianstva arm. gen. Ludvíkovi Svobodovi obcou Vyšný Mirošov. Podujatie sa začalo slávnostnou svätou liturgiou v miestnom Pravoslávnom chráme a pokračovalo v obecnom kultúrnom dome. Po otvorení výstavy fotodokumentov o Ludvíkovi Svobodovi pod názvom Milujem tento kraj zaplnená sála Kultúrneho domu sledovala multimedialnú prezentáciu „Zo života Ludvíka Svobodu“, ktorú pripravili študenti svidníckeho Gymnázia DH. Slávnosť sa konala pod záštitou ministra obrany SR Jaroslava Bašku. So spomienkami na Ludvíka Svobodu vystúpil aj 91-ročný Michal Kriško.

7. jún, Mukačevo (Ukrajina) – Konal sa 1. Európsky kongres Rusínov, na ktorom odznela požiadavka obrátiť sa pre pomoc na Rusko a Európsku úniu, aby Rusíni Podkarpatskej Rusi boli uznaní na Ukrajine ako národ.

7. jún, Košice – Košickí Rusíni, členovia miestnej organizácie Rusínskej obrody sa vybrali na svoje tretie putovanie, tentokrát k historickým pamiatkam poľských Rusínov-Lemkov. Sprevádzal ich gréckokatolícky kňaz Jaroslav Popovec z Čirča, ktorý je zároveň aj predsedom Spoločnosti sv. Jána Krstiteľa na Slovensku

10. jún, Bratislava – Divadlo Alexandra Duchnoviča sa predstavilo v novej budove Slovenského národného divadla hrou Christa Bojčeva Orchester Titanik. Réžia a scéna Jozef Miller a.h.

10. jún, Svidník – S cieľom riešiť informačný a orientačný problém súvisiaci s propagáciou a reprezentáciou drevených cerkví na Karpatskej drevenej ceste zrealizovala nezisková organizácia Drevené chrámy pod Duklou zaujímavý projekt – označenie cestných smerovaní. Finančne ho čiastkou 35-tisíc korún podporil NEFO fond Prešovského samosprávneho kraja (PSK).

12. jún, Prešov – Vo vysokoškolskom areáli Prešovskej univerzity sa uskutočnil Deň otvorených dverí, ktorý pripravil Inštitút rusínskeho jazyka a kultúry. S možnosťami štúdia rusínskeho jazyka v kombinácii s ďalšími predmetmi sa zoznamovali žiaci stredných škôl z okresov Snina, Bardejov, Svidník a Prešov.

12. – 13. jún, Habura – Začal sa dvojdňový program slávností Dni Habury. Obec oslavovala 465 rokov od prvej písomnej zmienky, športom pripomenula svojho rodáka, futbalistu Vladimíra Onufráka, v gréckokatolíckom chráme za prítomnosti metropolitu arcibiskupa mons. Jána Babjaka, SJ bol vysvätený zrekonštruovaný interiér chrámu a predstavené CD o Habure a jej obyvateľoch.

14. jún, Miroľa – V poradí už 9. drevený chrám, národná kultúrna pamiatka bol obnovený a to zásluhou neziskovej organizácie Drevené chrámy pod Duklou za účasti svetských patrónov. V tomto prípade patrónmi boli generálna riaditeľka bankovej inštitúcie Regina Ovesny Straka a eurokomisár Ján Figeľ. Za účasti arcibiskupa Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku Jána Babjaka, SJ bol chrám vysvätený. Nadácia SPP za finančnú pomoc dostala titul Blahoditeľ. Prispela aj na obnovu chrámov v Ladomirovej a v Krajnom Čiernom.

20. jún, Bratislava – Bratislavskému publiku sa so svojou úspešnou hrou Maxima Gorkého Na dne predstavila činohra Divadla Alexandra Duchnoviča z Prešova – réžia Svätozár Sprušanský.

20. jún, Prešov – Rusínska obroda na Slovensku zrealizovala svoju centrálnu akciu v umeleckom prednese rusínskej poézie a prózy – 9. ročník Duchnovičov Prešov. Zúčastnilo sa na ňom vyše 70 súťažiacich v 8 kategóriách a dva divadelné kolektívy. Je to celoslovenská súťaž, počas ktorej účastníci aj súťažiaci pracujú s azbukou, rusínskou abecedou, zoznamujú sa s rusínskymi spisovateľmi, prekladajú literatúru do rusínskeho jazyka a skúšajú svoje spisovateľské nadanie

24. jún, Praha (Česko) – Uskutočnila sa prezentácia knihy Tomaša Piláta o legendárnom brankárovi Slávie Praha a učiteľovi Alexovi Bokšajovi. Knihu vydala Spoločnosť priateľov Podkarpatskej Rusi v Prahe v edícii Česká expedícia.

27. jún, Bratislava – Konalo sa stretnutie Rusínov, na ktorom boli premietané filmy s rusínskou problematikou v rámci projektu Rusíni vo filmovom dokumente. Účastníci videli 3 filmy: Farebné kamienky Juraja Jakubiska, Portrét Rusína na fóne kumštu / Michala Šmajdu z Krásneho Brodu/ a Jakub, ktorý predstavuje rumunských Rusínov

28. jún, Kremenec – Hranica troch štátov – tu sa uskutočnil 1. ročník turistickej akcie v Beskydách, na ktorej sa zúčastnila mládež z historických karpatskorusínskych regiónov Ukrajiny, Slovenska a Poľska. Účastníci prijali Vyhlásenie prvého interregionálneho stretnutia rusínskej mládeže, kde sa uvádza: „...Karpatskí Rusíni sú jeden národ...prežili sme „berlínske múry“, ktoré izolovali Podkarpatskú Rus od iných rusínskych území, od reálneho európskeho kontinentu, hoci sme odnepamäti boli časťou Európy a tak aj zostaneme, pretože sme v jej geografickom centre...“.

28. – 29. jún, Medzilaborce – Pod záštitou predsedu vlády SR uskutočnil sa najväčší sviatok kultúry Rusínov Slovenska a to už 46. ročník pod názvom Festival kultúry a športu. V programe dominoval rusínsky folklór, ale predstavili sa aj moderné skupiny domáce a zahraničné.

29. jún, Košice – Klub národnostných menšín s Komisiou národnostných menšín pri Mestskom zastupiteľstve pripravili 10. ročník športového podujatia národnostných menšín.

30. jún, Bratislava – Zasadala Rada vlády SR pre národnostné menšiny a etnické skupiny. Rusínov v Rade zastupuje Dr. Ivan Bandurič. Na zasadnutie boli pozvaní aj zástupcovia petičného výboru, ktorí 13. mája odovzdali na príslušnom oddelení Úradu vlády SR petíciu občanov, poslucháčov rusínskeho vysielania Slovenského rozhlasu. Jednalo sa hlavne o nepočuteľnosť rusínskeho vysielania /NEV, Košice/, o zmeny času vysielania, doplnenie redakčného kolektívu rusínskeho vysielania, zmätočného rusínskeho a ukrajinského vysielania, doplnenie člena Rozhlasovej rady o predstaviťela rusínskej národnostnej menšiny a i.

2. júl, Praha (Česko) – V Dome národnostných menšín bola otvorená výstava rusínskej histórie a kultúry. Pripravili ju Rusínska obroda v Prešove a na Slovensku a SNM – Múzeum rusínskej kultúry. Časť expozície tvorili karikatúry Fedora Vica.

5. júl, Zboj – Uskutočnil sa festival na pamiatku Petra Lodija, významného právnika, filozofa a pedagóga. Narodil sa v Zboji, študoval vo Veľkom Varadíne, prednášal na univerzitách v Ľvove, Krakove a v Petrohrade, kde je aj pochovaný.

5. – 6. júl, Stará Ľubovňa – Konali sa Slávnosti pod hradom na pamiatku sv. Cyrila a Metoda. V krásnom prostredí skanzenu Ľubovňanského múzea, pri starom drevenom kostolíku z rusínskej obce Matisová sa uskutočnil bohatý program s prezentáciou folklóru Rusínov okresu Stará Ľubovňa.

6. júl, Ulič – Uskutočnil sa folklórny festival so športovými súťažami, organizátormi boli obec a okresná organizácia ROS v Snine.

9. júl, Svidník, Sobrance – Osem drevených kostolíkov postavených na dnešnom území Slovenska v 16. až 18. storočí oficiálne zapísali medzi svetové unikáty. Okrem rímskokatolíckeho kostolíka v Hervartove sa do zoznamu Svetového dedičstva UNESCO dostali aj rímskokatolícky kostol v Tvrdošíne, evanjelické artikulárne kostoly v Leštínách (okres Dolný Kubín), v Hronseku (okres Banská Bystrica), v Kežmarku a gréckokatolícke kostoly v Ruskej Bystraj (okres Sobrance), v Bodružale a v Ladamírovej (okres Svidník).

12. júl, Medvedie – V malej dedinke pod Duklou sa uskutočnilo stretnutie rodákov a pri tejto príležitosti v miestnej cirkvi posvätili symboly obce – erb, vlajku a pečať.

13. júl, Nižná Polianka – V rámci Dní rusínskej kultúry sa uskutočnili Slávnosti rusínskeho folklóru.

17. júl, Kežmarok – 60 rokov sa dožil Juraj Charitun, známy rusínsky aktivista, básnik, pedagóg a autor niekoľkých zbierok poézie. Zúčastňuje sa súťaže Básnici hôr v Poľsku, je predsedom Spolku Rusínov Spiša. Pochádza z Ostružnice, ktorá bola vysťahovaná pre Starinskú priehradu – odtiaľ sa najčastejšie odrážajú myšlienky v Charitunovej poézii.

19. júl, Kocur (Vojvodina, Srbsko) – Ústredným podujatím kocurských Rusínov je festival Kocúrska žatva, ktorý sa konal už dvadsiatykrát. Jeho hlavným organizátorom je Ruské kultúrno-prosvitné družstvo. Hosťom tohoročnej jubilejnej Kocurskej žatvy bol súbor Kurovčan z Kurova, ktorý už osem rokov udržuje priateľské vzťahy s tamojším súborom Žatva. Obyvatelia Kocura si držia rusínske povesdomie.

19. júl, Kalná Roztoka – Začala sa festivalová tradícia spojená so športom a stretnutiami rodákov. Obecný úrad pri tejto príležitosti udelil čestné občianstvo svojmu rodákovi, významnému umelcovi Ukrajiny Ernestovi Kontratovičovi.

20. júl, Krajná Bystrá – Obyvatelia prežili krásny festivalový deň vďaka akcii Dni rusínskej kultúry. V programe rusínskych folklórnych kolektívov a sólistov sa predstavili aj hostia, Lemkovia – Rusíni z Poľska.

26. – 27. júl, Miková – V rodisku predkov Andyho Warhola, amerického a svetového umelca uskutočnil sa 17. ročník Mikovského festivalu rusínskej kultúry venovaný A.Warholovi. Festival sa uskutočnil pod záštitou predsedu PSK Petra Chudíka. Na podujatí bola predstavená kniha Heleny a Michala Slivkových s názvom Na staškovskom mosti.

27. júl, Klenová – Pri oslavách 460. výročia prvej písomnej zmienky o obci, stretnutí rodákov a festivalu rusínskej kultúry čestným občianstvom boli poctení rodáci: neurochirurg Juraj Šteňo, ortopéd Michal Šteňo a diplomat Ján Juda.

27. júl – 2. august, Chmeľová, Červený Kláštor – Uskutočnili sa dva letné tábory pre rusínske deti, ktoré podporila Rusínska obroda na Slovensku. Deti sa zdokonaľovali v rusínskom jazyku, učili sa piesne, navštívili mnoho pamätných miest, plavili sa na pltiach na Dunajci, športovali a pod.

1. august, Prešov – Noviny Rusínskej obrody na Slovensku Info Rusín oslávili 5. výročie svojho vzniku. Od roku 2004 noviny vychádzali ako mesačník, od roku 2008 začali noviny vychádzať ako dvojtýždenník. Šéfredaktorkou je od začiatku Anna Kuzmiaková.

2. august, Vyšná Jedľová – Občania oslávili 460. výročie od prvej písomnej zmienky o obci, ktoré boli spojené s posvätením novopostaveného Domu smútku. 460 rokov svojej obce oslávili aj v Hrabovčiku a 600. výročie v Havranci – všetky vo Svidníckom okrese.

3. august, Beloveža – Uskutočnili sa 33. folklórne slávnosti, ktoré v rámci grantového projektu „Dni rusínskych tradícií“, pripravil tamojší obecný úrad v spolupráci s Regionálnym klubom Rusínskej obrody na Slovensku. Na festivaloch ROS je typické to, že sa na nich predstavujú ľudové kolektívy a interpreti z celého východného Slovenska, bez ohľadu na ich národnosť, čím sa zvyrazňuje skutočnosť, že v tomto regióne už oddávna svorne vedľa seba nažívajú nielen Rusíni a Slováci, ale aj príslušníci ďalších národností. Začiatok samotného programu už tradične patril veršom básnika. Tento rok to bola báseň „Žižň Rusina“ (Život Rusína), ktorú zložil Alexander Duchnovič, jeden z najvýznamnejších predstaviteľov rusínskeho národného obrodzenia v 19. storočí. Osobnosť Alexandra Duchnoviča je priamo spätá aj s Belovežou, keďže tu pôsobil (1834 – 1838) ako správca miestnej gréckokatolíckej farnosti.

2. – 3. august, Rožkovce – Uskutočnili sa oslavy 530. výročia prvej písomnej zmienky o obci. Začali sa slávnostným otvorením výstavy spomienkových fotografií, ručných prác a výstavy obrazov Petra Capcaru, rodáka obce Žijúceho v Humennom. V nedeľu pokračoval program osláv slávnostnou svätou liturgiou, na ktorej si poľovníci uctili svojho patróna sv. Huberta. Súčasťou liturgie bolo aj posvätenie erbu, vlajky a insignií obce.

7. august, Medzilaborce – Na mimoriadnom zasadaní mestského zastupiteľstva slávnostne udelili čestné občianstvo piatim významným potomkom židovskej komunity medzilaborského okresu – Miriam Frankelovej, Ing. Kataríne Traubnerovej, Jackovi Josephovi, Pinchasovi Mendlovicovi a Jean Pierre Winklerovi. Po slávnostnom akte sa uskutočnilo odhalenie Pamätníka obetí holokaustu z Medzilaboriec a okolia. Účasť prijalo 45 potomkov židovskej komunity, ktorí pricestovali z USA, Izraela a Belgicka. Pamätník je umiestnený v parčíku v centre mesta. Kameň z čiernej žuly vizuálne navrhol rabín Jossi Steiner z Košíc. Text pamätníka napísal v spolupráci s magistrátom a rabínom J. Steinerom Medzilaborčan Ján Hlavinka z Ústavu pamäti národa, ktorý sa problematikou židovského holokaustu zaoberá. Symboliku celého aktu umocňuje fakt, že kameň opracoval miestny kamenár. Tak sa Medzilaborčania po vyše šesťdesiatich rokoch prostredníctvom svojich volených zástupcov ospravedlnili potomkom veľkej židovskej komunity, ktorá v meste kedysi žila, za hanobenie, prenasledovanie a deportácie. Na spomienkovom akte sa spolu s nimi zúčastnili aj veľvyslanec Izraela na Slovensku Zeev Boker, predstaviteľia Ústredného zväzu židovských náboženských obcí na Slovensku, a iní.

8. august, Humenné, Arles (Francúzsko) – Na najstaršom fotografickom festivale v Arles na juhu Francúzska sa úspešne prezentovala aj Humenčanka Lucia Nimcová.

Mladá rusínska fotografka prevzala jedno z najprestížnejších fotografických ocenení – Cenu Oskara Barnacka. Festival v Arles založili pred 39 rokmi. Tento rok prebiehal do 15. septembra v dvadsiatich rôznych priestoroch v meste. V rámci akcie Noc Európy sa na festivale z každej krajiny Európskej únie fotografiami predstavili traja zástupcovia. Slovensko reprezentovali Lucia Nimcová, Dorota Sadovská a Andrej Bán. Úspešná Humenčanka získala štipendium na amsterdamskej Rijksakademie.

9. august, Kamienska – Rusínska obroda na Slovensku a miestna organizácia ROS, obec a Spoločnosť sv. J. Krstiteľa pripravili Dni zvykov a tradícií. Okrem kladenia kytyce pri pamätníku padlých v druhej svetovej vojne, výstav diel významných rusínskych osobností, prezentácie rusínskej tlače a kníh, SNM – Múzea rusínskej kultúry a i. uskutočnila sa slávnostná liturgia, galaprogram a ukážky tradičných remesiel obce a okolia.

10. august, Becherov – Uskutočnili sa folklórne slávnosti, ktoré boli spojené s 18. ročníkom „Stretnutia pri vatre“. Tohtoročný becherovský festival bol súčasťou celoslovenského projektu „Odkaz rusínskych buditeľov“. Týmto projektom sa Rusínska obroda na Slovensku snaží predstaviť širokej verejnosti popredné osobnosti kultúrneho a duchovného života, ktoré sa významnou mierou podieľali na kultúrno-spoločenskom a duchovnom povznesení Rusínov na Slovensku. V Becherove to bola rodina Fariničova. Zatiaľ čo starší z Fariničovcov – otec Alexej (nar. 1873) sa 33 rokov podieľal na vzdelávaní a výchove becherovských detí a mládeže, syn Alexej (nar. 1911) sa až do svojho nespravodlivého obvinenia z protištátnej činnosti v roku 1956 venoval odbornej príprave stredoškolskej a vysokoškolskej mládeže. Okrem toho písal aj poéziu, prózu, podieľal sa na vydaní niekoľkých almanachov a časopisu „Prjaševščina“ (Prešovsko).

16. august, Jarabina – Uskutočnil sa 5. ročník slávnosti zvykov a obyčajov obce pod názvom Poznavaj a uchovaj tradície svojich predkov. Na prezentácii remesiel, výšiviek, krojov, stravy sa zúčastnili občania obce, v kultúrnom programe vystúpili hostia zo Spiša, Šariša, Zamaguria a Poľska.

17. august, Humenné – V skanzene Vihorlatského múzea a Osvetového strediska sa uskutočnil 3. ročník festivalu rusínsko-slovenskej vzájomnosti. Kultúrny program pripravili folklórne súbory z Humenského okresu.

16. – 17. august, Hrabovčik – Oslavovali 460. výročie prvej písomnej zmienky o obci. Hlavný program osláv, popri piatkovom futbalovom turnaji a sobotňajšom otvorení výstavy fotografií, športových súťažiach a ľudovej veselici, prilákal v nedeľu do areálu pri Kultúrnom dome nielen obyvatelov obce, rodákov, ale aj mnohých hostí. Počas slávnostnej liturgie v miestnom Gréckokatolíckom chráme posvätili symboly obce.

27. august – 1. september, Medzilaborce – Folklórny súbor Kamjana z Medzilaboriec sa predstavil v Bulharsku. Každý večer sa konali vystúpenia v rámci tamojšieho medzinárodného festivalu, ktoré sa vždy začínali krojovaným sprievodom. Na festivale sa zúčastnili súbory z Bulharska, Grécka, Jordánska, Moldavy a Slovenska. Divákov folk-

lórny súbor Kamjana zaujal rusínskymi temperamentnými tancami a piesňami z oblasti Medzilaboriec v meste Tzarevo, v Achtopole a v Lozenci. Umelecký vedúci súboru je Vladimír Tarča.

30. august, Snina – Približne 60 bývalých obyvateľov Ostružnice, ktorá zanikla pred 30 rokmi kvôli výstavbe vodného diela Starina, sa po prvýkrát stretli v Snine. Podľa vzoru ostatných šiestich vystahovaných dedín začali tradíciu každoročných stretnutí.

2. september, Čabiny – Začalo sa vyučovanie v prvej škole s vyučovacím jazykom rusínskym. Škola bola pomenovaná podľa významného rodáka, rusínskeho spisovateľa a cirkevného dejateľa Anatolija Kralického. Učovanie prebieha v prvom až štvrtom ročníku, riaditeľkou školy sa stala PaedDr. Mária Jasiková.

7. september, Poráč – Začal sa 16. ročník festivalu rusínskeho folklóru. Predstavili sa nielen domáci, ale aj súbory z Torysiiek, Olšavice, Sloviniek, Beloveže, Hažlína, Prešova i Kolačkova. Vďaka tomuto festivalu domáci každý rok ožívujú tradíciu baníctva v obci. V chráme sv. Demetera sa dodnes slúžia omše v starosloviencine a miestny farrár Milan Gábor pri obradoch používa knihy písané v cyrilike. Poráč je tak jedinou obcou v rámci Košického exarchátu s tradičným liturgickým jazykom. Obyvatelia Poráča sú už od začiatku 18. storočia vo všeobecnosti považovaní za Rusínov.

10. september, Prešov – Inštitút rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity pripravil Deň otvorených dverí. Zúčastnili sa na ňom žiaci stredných škôl a gymnázií zo Starej Ľubovne, Medzilaboriec, Humenného a Sniny. Okrem iného si vypočuli prednášku PhDr. S. Konečného, CSc. zo SAV v Košiciach o histórii Rusínov v druhom miléniu, a tiež informácie o rusínskom jazyku a kultúre, ktoré je možné študovať na PU a i.

15. september, Ladomirová – Uskutočnil sa tradičný odpustový sviatok na počesť Usikovenija čestnyja hlavy sv. proroka Krestiteľa Joanna. Sviatok bol venovaný aj zosnulému americkému pravoslávnenému metropolitovi Lavrovi, rodákovi z Ladomirovej. Archijereskú svätú liturgiu spoločne so stovkami veriacich z celého východného Slovenska v Pravoslávnom chráme v Ladomirovej slúžili arcibiskup prešovský a Slovenska Ján, biskup z USA Peter Clevelandský, správca chicagskej a stredoamerickej eparchie, biskup Meletij Chotinsky, pomocný biskup metropolitu černovicko-bukovinského Onufria z Ukrajiny, biskup komárňanský Tichon, pomocný biskup pre správu prešovskej pravoslávnej eparchie a ďalší zo svidníckeho arcidekanátu. Tradičný odpustový sviatok v Ladomirovej priniesol pestrý duchovný program nielen v nedeľu, ale aj deň predtým, kde popri posvätení vody pri studni sa veriaci modlili počas niekoľkých obradov.

20. – 21. september, Chmeľová – V rámci projektu Rusínskej obrody na Slovensku sa uskutočnili Dni Chleba a 9. folklórne slávnosti. Pripravili ich obec, regionálny klub ROS v Bardejove a miestna organizácia ROS.

20. september, Prešov – V priestoroch SNM – Múzea rusínskej kultúry sa uskutočnil medzinárodný seminár pod názvom Objavnosť historických prác Nikolaja Beskyda.

Seminár pri príležitosti 125. výročia narodenia N. Beskydu (1883 – 1947) pripravila Rusínska kultúrno-osvetová spoločnosť Alexandra Duchnoviča v Prešove.

21. september, Ruské (bývalá obec na mieste Starinskej priehrady) – Sviatok narodenia Presvätej Bohorodičky a stretnutie rodákov na mieste ruín ich rodiska. Zišlo sa asi 200 rodákov z rôznych miest. Na mieste, kde kedysi stál pravoslávny chrám sa uskutočnila svätá liturgia. Spoločné posedenie doplnili kultúrnym programom.

24. september, Prešov – V SNM – Múzeu rusínskej kultúry predstavil svoje nové zbierky Múdrosť života a Bájky-zabavfajky Jozef Kudzej z Ňagova, ktorý je aj autorom známeho Akafistu blahorčenému vладыkovi Pavlovi Petrovi Gojdičovi.

25. september, Prešov – Stretli sa bývalí členovia Poddukelského ukrajinského ľudového súboru (dnes PULS), ktorý pôsobil ako súčasť Divadla Alexandra Duchnoviča v Prešove.

25. – 28. september, Humenné, Medzilaborce, Snina – Uskutočnil sa 8. ročník prestížneho festivalu rusínskej ľudovej piesne, v rámci akcie Rusínskej obrody na Slovensku Spevy môjho rodu.

28. september, Stebník – Členovia obecného dobrovoľného hasičského zboru pod vedením svojho predsedu Jozefa Peregrima a veliteľa Štefana Kučečku mladšieho slávnostne nastúpili v chráme, kde posvätili svoju zástavu. Popoludni sa konal XV. ročník Magurských slávností, v rámci ktorých vystúpili folklórne skupiny zo Stebníka a okolia. Počas programu bolo prezentované druhé CD súboru Stebníčanka.

7. október, Prešov – V SNM – Múzeu rusínskej kultúry bola otvorená výstava fotografií (1991 – 2006) českej fotografky Dany Kyndrovej pod názvom Podkarpatská Rus.

10. október, Snina – Galéria Andrej Smoláka a mesto Snina na záver 15. Medzinárodného výtvarného festivalu Snina 2008 a Dni mesta 2008 pri príležitosti 665. výročia prvej písomnej zmienky o meste Snina pripravili slávnostný galaprogram, na ktorom bolo udelené čestné občianstvo mesta Dušanovi Rollovi. Váženým hosťom festivalu bol akad. sochár Tibor Bártfay, čestný občan mesta. Bola udelená aj cena Tibora Bártfaya za umenie a to básnikovi Rudolfovi Čižmárikovi.

11. október, Bardejovské kúpele – Uskutočnil sa 10. snem Rusínskej obrody na Slovensku. Delegáti aktualizovali stanovy, zhodnotili činnosť organizácie, zvolili predsedu, výkonný výbor a koordinačný výbor organizácie a prijali Vyhlásenie účastníkov snemu. Z dvoch kandidátov na predsedu ROS bol zvolený doterajší predseda Vladimír Protivňák.

16. – 31. október, Bardejov, Stará Lubovňa, Svidník – Rusíni vo filmovom dokumente – premietanie s komentárom a besedou pripravilo Združenie inteligencie Rusínov Slovenska. Diváci videli filmy: Andy či Andrij (Krzysztof Krzyzanowski), Ladomirské moritaty a legendy (Peter Kerekes) a Iné svety, Made in Šariš (Marko Škop). Záštitu nad akciou prijala Jana Kresáková, generálna riaditeľka sekcie menšinových a regionálnych kultúr MK SR.

17. október, Snina – Mária Girová Vasková z Ruského predstavila svoju zbierku poézie Rodné hniezdo.

24. október, Prešov – Divadlo A. Duchoviča pripravilo premiéru hry Eugene Ionesca Nosorožec, réžia Rastislav Ballek.

25. október, Ubľa – Uskutočnil sa jedinečný festival humoru a satiry Na figliarsku nôtu. Akciu pripravili Vlasta Očetníková, okresná organizácia ROS v Snine a obec Ubľa.

26. október, Hostovice – Bol posvätený nový pravoslávny chrám Pokrova Presvätej Bohorodičky. Chrám vysvätil Jeho Vysokopreosvätenosť Ján, arcibiskup prešovský a Slovenska a ďalší 17 duchovní.

26. október, Košice – V rámci projektu ROS Ja Rusyn byl... pripravila miestna organizácia ROS a Mária Bicková koncert Od srdca k srdcu, na ktorom sa predstavili ľudová hudba Ondreja Kandrača a speváčky rusínskych ľudových piesní Mária Mačošková, Anna Poráčová a duo Natália a Mikuláš Petrašovskí.

28. október, Prešov – V rámci centrálnej akcie ROS sa uskutočnil koncert ľudovej a modernej piesne a scénok pod názvom Dni rusínskych tradícií. Podujatie pripravila miestna organizácia ROS.

13. november, Prešov – Pod názvom Rekapitulácia v Šarišskej galérii bola otvorená výstava výtvarných diel vysokoškolského pedagóga Prof. Ivana Šafranka.

13. november, Bratislava – Stretnutie bratislavských Rusínov na besede s názvom História Rusínov. Hostami boli PhDr. Ľudovít Haraksim, CSc a Prof. Ivan Pop, CSc. z Chebu. Hostia sú najuznávanejšími historikmi a znalcami rusínskej histórie. Besedu moderoval politológ Alexander Duleba.

16. november, Medzilaborce – Uskutočnil sa 3. ročník súťaže rusínskej populárnej hudby Rusín POP music SK. Pripravila ho Rusínska obroda a Spoločnosť A. Warhola.

18. november, Bratislava – Zomrel historik PhDr. Ľudovít Haraksim, CSc., pracovník Historického ústavu SAV v Bratislave. Mnohé práce na svojej celoživotnej vedeckej ceste napísal o histórii Rusínov a ich obrodzujúcom procese po revolúcii v r. 1989.

22. november, Gerlachov, Snakov – Začiatok štafety koncertov Ruthenika pod názvom Laureáti spevov môjho rodu, centrálnej akcie Rusínskej obrody na Slovensku.

22. november, Bratislava – V Mirbachovom paláci Pravoslávna cirkevná obec v Bratislave v spolupráci s Pravoslávnym cirkevným zborom sv. Nikolaja v Bratislave pripravila koncert pravoslávnej duchovnej hudby.

22. november, Tokajik – Uskutočnil sa 2. ročník „Koncertu pre Tokajik“, ktorý sa konal pod záštitou ministra obrany SR Jaroslava Bašku. Počas II. svetovej vojny sa obyvatelia Tokajíka aktívne zapojili do protifašistického odboja.

28. november, Bratislava – Združenie inteligencie Rusínov Slovenska pripravilo ďalšiu besedu, na ktorej sa členovia združenia stretli s rusínskym spisovateľom Š. Suchým a hudobníkmi Jozefom Keselicom a Kristiánom Huňarom. Podujatie pripravil podpredseda ZIRS Ing. Ján Lipinský

28. november, Prešov – Zasadala rada Spolku rusínskych spisovateľov. Doc. Dr. J. Paňko, CSc. predstavil nový almanach spolku na rok 2008, bola vyhodnotená súťaž literárnych diel. Na podujatí PhDr. Gabriel Beskyd slávnostne odovzdal riaditeľke SNM – Múzea rusínskej kultúry v Prešove PhDr. Oľge Glosíkovej, PhDUŠAN 4 biblie z 19. storočia.

28. – 30. november, Prešov – Uskutočnil sa 17. ročník Medzinárodného festivalu duchovných piesní bizantského obradu. Okrem slovenských gréckokatolíckych spevackých zborov na koncert pricestovali aj zbory zo Srbska a Českej republiky – koncert sa uskutočnil pod záštitou komisára EÚ Jána Figeľa.

4. december, Prešov, Kamienka, Ružomberok – Rusínsky spisovateľ Mikuláš Kseňák sa dožil 75 rokov. Je autorom mnohých publikácií, zbierok bájok, poviedok, hier o drotároch, a tiež predsedom Spolku rusínskych spisovateľov na Slovensku.

10. december, Bratislava – V historickej budove Národnej rady SR pri príležitosti Dňa ľudských práv bola udelená národná a medzinárodná cena Jána Langoša blaženému biskupovi gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, veľkému Rusínovi Pavlovi Petrovi Gojdičovi, in memoriam Národná cena J. Langoša sa udeľuje významným osobnostiam, ktoré preukázali občiansku odvahu pri ochrane ľudských práv a demokratických hodnôt v spoločnosti.

11. december, Čabiny – Uskutočnil sa Mikulášsky večer. Ako odmenu za kultúrny program deti dostali počítač od poslanca VÚC Ing. I. Soleja. Je to prvá základná škola na Slovensku s vyučujúcim jazykom rusínskym.

11. december, Prešov – V SNM – Múzeu rusínskej kultúry sa uskutočnila vernisáž výstavy diel Zuzany Osavčukovej Hapákovej Život v obrazoch. Pri tejto príležitosti v rámci amatérskeho divadla KVIT (Rusínska obroda) vystúpili študenti Pravoslávnej bohosloveckej fakulty PU.

11. december, Prešov – V priestoroch Divadla Jonáša Záborského sa uskutočnila premiéra nového programu PULS-u (program prezentoval rusínsky folklór), ktorý sa v tomto roku odčlenil od Divadla A. Duchnoviča. Jeho zriaďovateľom je Prešovský samosprávny kraj, novým riaditeľom Vladimír Marušin.

12. december, Medzilaborce – Združenie inteligencie Rusínov Slovenska a Múzeum moderného umenia A. Warhola pripravili výstavu fotografií Daniely Kaprálovej pod názvom Pomôž Bože ráno vstáť – Zuzanka. Táto výstava sa uskutočnila aj v iných mestách Slovenska (v Bratislave, Starej Ľubovni a v Prešove).

13. december, Budapešť (Maďarsko) – Zasadala Svetová rada Rusínov, počas ktorej členovia Rady za jednotlivé členské organizácie prejednali program 10. svetového kon-

gresu Rusínov v Srbsku a Chorvátsku (2009) a situáciu v Zakarpatskej oblasti Ukrajiny ohľadom rusínskeho hnutia a oficiálneho uznania Rusínov.

14. december, Košice – V rámci akcie predstavovania vianočných zvykov a kolied 9 národnostných menšín v Košiciach sa predstavila aj rusínska, originálny program pripravil folklórny kolektív Tichopotočan z Tichého Potoka (okres Sabinov).

14. december, Košice – Uskutočnil sa XI. ročník Večera národnostných menšín. Miestna organizácia Rusínskej obrody v Košiciach v sále historickej radnice sa predstavila pásmom kolied v podaní gréckokatolíckeho Katedrálneho zboru sv. Cyrila a Metoda.

14. december, Svidník – Uskutočnil sa 16. Betlehetský večer, pripravila okresná organizácia Rusínskej obrody a Poddukelské osvetové stredisko v Svidníku.

17. december, Prešov – V centre Svetového kongresu Rusínov sa jeho predseda Prof. P. R. Magoczi stretol s predstaviteľmi Rusínskej obrody na Slovensku, rokovali o situácii v rusínskom hnutí a príprave 10. svetového kongresu Rusínov. Prof. Torontskej univerzity v Kanade. P. R. Magoczi sa stretol aj s prorektorkou pre zahraničné veci Prešovskej univerzity doc. PhDr. I. Kovalčíkovou, PhDUŠAN a dohodli sa na konkrétnej spolupráci. Ide o organizovanie vedeckých seminárov karpatorusistiky v roku 2009, o podpore štúdia rusistiky pre zahraničných študentov zo strany nadácie Š. Čepu z Kanady a o organizovaní trojtýždenných letných škôl rusínskeho jazyka pre domácich a zahraničných študentov pod záštitou Prešovskej univerzity.

17. december, Prešov – Uskutočnil sa druhý ročník Betlehetského večera. Betlehetskú scénu s Teodoziou Lattovou naštudovali študenti Pravoslávnej bohosloveckej fakulty PU v rámci činnosti amatérskeho divadla KVIK. Scénka jasličkárov pochádza z obce Osadné od M. Mikuláška, ktorá sa zachovala len v ústnej podobe.

18. december, Prešov – V galérii Anny Gajovej sa konala vernisaž výstavy členov spolku KOPA pod názvom Vianočný salón.

18. – 21. december, Medzilaborce – Miestna organizácia ROS prvýkrát pripravila literárno-dramatické pásmo Betlehetská rozprávka.

19. december, Stará Ľubovňa – Uskutočnil sa Betlehetský večer, pripravila ho okresná organizácia Rusínskej obrody v Starej Ľubovni.

19. december, Kolbovce – V škole sa ako nepovinný predmet vyučuje rusínsky jazyk. Bohatý mikulášsky program podľa starých obyčají pripravili deti zo základnej školy. Sviatok Mikuláša Rusíni v minulosti slávil 19. decembra (podľa Juliánskeho kalendára).

20. – 21. december, Humenné, Snina – Uskutočnili sa koncerty pod názvom Laureáti spevov môjho rodu a Zemplin špiva i hutori.

22. december, Bratislava – Pod záštitou eurokomisára Jána Figeľa v koncertnej sieni Klarisky sa uskutočnil vianočný koncert speváckeho zboru Kyryllomethodeon pri gréckokatolíckom chráme Povýšenia sv. Kríža. Zbor spieval diela Š. Ladižinského, Dušana Borňanského, A. Tovačovského, M. Ivanova, M. Semana, N. A. R. Korsakova a ďalších autorov. Dirigoval Adrián Kokoš.

28. december, Habura – V rámci projektu Rusínskej obrody sa uskutočnil Betlehemský večer, program pripravil miestny folklórny súbor Haburčanka.

5. Ukrajinská menšina [Az ukrán kisebbség] (Pavol Bogdan)

1. január, Bratislava – Prezident SR I. Gašparovič udelil najvyššie štátne vyznamenania, medzi vyznamenaným boli aj zástupcovia Rusínov-Ukrajincov. Prof. MUDr. Juraj Šteňo bol vyznamenaný Pribinovým krížom I. triedy a spisovateľ, etnograf a folklorista Michal Šmajda Pribinovým krížom III. triedy.

10. január, Slovensko – Uskutočnili sa tradičné novoročné plesy podľa juliánskeho kalendára v mnohých mestách a obciach Slovenska.

13. január, Košice – Na 8. novoročnom koncerte vystúpili detský súbor Pramienky Karpát a sólisti Zakarpatského ľudového zboru z Užhorodu.

17. január, Kijev (Ukrajina) – Pri príležitosti štátneho sviatku Ukrajiny prezident Ukrajiny V. Juščenko udelil štátne vyznamenanie Za zásluhy III. stupňa honorárnemu konzulovi Ukrajiny vo Vranove nad Topľou S. Obickému a predstaviteľom kultúrno-národnostného života Rusínov-Ukrajincov na Slovensku P. Bogdanovi, M. Iljukovi, I. Jackaninovi a M. Sopoligovi.

24. január, Bratislava – Delegácia Ústrednej rady Zväzu Rusínov-Ukrajincov SR (ÚR ZRUSR) na čele s predsedom Ivanom Labom sa zúčastnila novoročného stretnutia s prezidentom SR Ivanom Gašparovičom.

26. január, Prešov – Uskutočnilo sa 7. zasadnutie Ústrednej rady Zväzu Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky.

11. február, Užhorod (Ukrajina) – Zástupcovia Ústrednej rady ZRUSR a správy kultúry Zakarpatskej oblastnej štátnej administratívy podpísali Dohodu o tvorivej spolupráci na rok 2008.

7. – 9. marec, Kyjev (Ukrajina) – Detský súbor Spojenej školy s vyučovacím jazykom ukrajinským T. Ševčenka v Prešove a folklórny súbor Ústrednej rady ZRUSR Karpataňanin navštívili hlavné mesto Ukrajiny, kde sa predstavili s inscenáciou poémy T. Ševčenka Slúžka.

5. apríl, Svidník – V SNM – Múzeu ukrajinskej kultúry prebiehal 18. ročník prehliadky v umeleckom prednese žien Struny srdca, ktorá je venovaná pamiatke ukrajinskej

spisovateľky pôsobiacej na Slovensku Iryny Nevyckej. Prehliadky sa zúčastnilo 24 účastníčok.

Marec – apríl – Uskutočnili sa regionálne kolá v umeleckom prednese ukrajinskej poézie a prózy žiakov základných a stredných škôl v Snine, Humennom, Medzilaborciach, Svidníku, Bardejove, Starej Ľubovni a v Prešove.

24. apríl, Prešov – Generálny konzulát Ukrajiny a Koordinačný výbor reoptantov v SR pripravili pri príležitosti 22. výročia Čornobyľskej katastrofy okrúhly stôl a prezentáciu knihy M. Šmigega a Š. Kruška Naši Čornobyľci.

Apríl – jún – Uskutočnili sa regionálne súťaže spevákov ľudových piesní Makovická struna vo Svidníckom, Bardejovskom, Humenskom, Prešovskom, Košickom, Staroľubovnianskom a Spišskonovoveskom regióne.

10. máj, Košice – Regionálna rada ZRUSR pripravila Večer Tarasa Ševčenka.

Máj, Humenné – Vo Vihorlatskej knižnici bol vyhodnotený 15. ročník súťaže začínajúcich autorov ukrajinskej prózy a poézie. Zúčastnilo sa ho 19 mladých autorov.

14. – 15. máj, Prešov – V rámci 47. Festivalu drámy a umeleckého slova Alexandra Duchnoviča sa uskutočnila súťaž v prednese ukrajinskej poézie a prózy. Zúčastnilo sa jej 47 recitátorov zo 17 škôl, ktorí predniesli diela 32 autorov zo Slovenska a Ukrajiny.

16. máj, Medzilaborce – V druhej časti 47. Festivalu drámy a umeleckého slova sa predstavil detský divadelný súbor Siniečko zo ZŠ v Šarišskom Jastrabí, amatérsky divadelný súbor z obce Rešov, žiaci ZUŠ A. Ljubimova z Medzilaboriec, najlepšie recitátorky súťažnej prehliadky Struny srdca I. Nevickej a ženská spevácka skupina Lelija z Humenného. Vo večerných hodinách diváci mali možnosť vidieť predstavenie spevohry Natalka Poltavka v podaní hercov Zakarpatského oblastného ukrajinského hudobno-dramatického divadla z Užhorodu.

25. máj, Bratislava – V Dome kultúry Ružinov sa uskutočnila prezentácia monografie k 100. výročiu dramatika a režiséra J. A. Šeregija a premiéra opery M. Lysenka Natalka Poltavka v podaní amatérskeho divadelného súboru T. Ševčenka z Bratislavy.

31. máj – 1. jún, Kamienka – 43. Festival folklóru Rusínov-Ukrajincov Slovenska usporiadala Ústredná rada Zväzu Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky. Na 20. ročníku súťažnej prehliadky speváckych skupín, ktorá je súčasťou festivalu, sa zúčastnil rekordný počet účastníkov – 22. V kategórii dospelých prvé miesto obsadila ženská spevácka skupina Javorina z Torsiek, v kategórii detských a mládežníckych skupín zvíťazila DSS Makovička zo Svidníka. Laureátom festivalu sa stala ženská spevácka skupina Barvinok z Kamienky. V hlavnom programe okrem účastníkov súťaže a domácich súborov sa predstavili aj súbory z Kamienky Wielkej v Poľsku, Karpateľanin z Prešova, Topľan z Giraltovec, Pramienky Karpát z Užhorodu (Ukrajina) a niekoľko sólistov.

6. jún, Bardejov – Bola otvorená výstava výtvarných diel Pavla Lopatu, umelca žijúceho v Kanade, ktorý pochádza z rusínsko-ukrajinskej obce Kalinov na východnom Slovensku.

19. jún, Bardejov – Uskutočnil sa umelecko-tematický večer venovaný 65. narodeninám pedagóga, hudobníka a kultúrno-osvetového pracovníka Ivana Sidora.

19. – 22. jún, Roztoky – Predseda ÚR ZRUSR I. Laba sa zúčastnil VIII. zasadnutia Medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru.

20. – 22. jún, Svidník – Ústredná rada Zväzu Rusínov-Ukrajincov zorganizovala 54. Slávnosti kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska. Ich súčasťou bola detská súťaž v maľovaní na asfalt, beseda s ukrajinskými spisovateľmi, predstavenie Zakarpatského oblastného bábkového divadla Bavka z Užhorodu, literárno-hudobné pásmo Poézia v slove a hudbe, posmrtná výstava diel akademického maliara Juraja Kresilu, štyri programy v amfiteátri, jeden na pešej zóne mesta a jeden v skanzene SNM-MUK. Divákov očarili najmä vystúpenia Štátneho akademického Huculského súboru piesní a tancov z Ivano-Frankovska (Ukrajina) a detských súborov Neposedy a Avanscéna z Mariupolja (Ukrajina). Hostom podujatia bol aj prezident SR I. Gašparovič.

26. jún – 3. júl, Zlatá Idka – Uskutočnila sa 11. letná škola ukrajinistiky a 13. medzinárodný skautský letný tábor ukrajinskej mládeže. Oboch podujatí, ktoré zorganizovala mládežnícka organizácia PLAST, sa zúčastnilo 92 detí zo Slovenska a 20 detí z Kyjeva a Zakarpatskej oblasti Ukrajiny.

27. jún, Prešov – Uskutočnilo sa 8. zasadnutie Ústrednej rady ZRUSR, ktoré zvolalo V. zjazd ZRUSR na 24. januára 2009.

28. – 29. jún, Snina – V rekreačnej oblasti Sninské rybníky sa uskutočnil prvý folklórny festival Pod zeleným Beskydom.

12. júl, Stakčín – Tradičný Festival ľudového umenia bol tentoraz venovaný 40. výročiu založenia miestneho folklórneho súboru Beskyd.

18. – 20. júl, Ždymia (Poľsko) – Uskutočnil sa 26. ročník festivalu Lemkivská vatra, ktorého sa zúčastnila aj delegácia ÚR ZRUSR. Folklór Rusínov-Ukrajincov Slovenska predstavili folklórny súbor Barvinok z Kamienky a ženská spevácka skupina Stebničanka zo Stebníka, duá Vyšivanka z Košíc a Mikuláš a Natália Petrašovskí z Humenného.

27. júl, Pichne – Uskutočnil sa 12. Festival kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska.

20. – 22. august, Kyjev (Ukrajina) – Predseda ÚR ZRUSR I. Laba sa zúčastnil zasadnutia Svetového kongresu Ukrajincov.

24. august, Podhorod' – Uskutočnil sa 36. ročník festivalu Podhorodské folklórne pomedzie.

14. september, Ruská Nová Ves – Uskutočnil sa jubilejný 10. ročník turistického pochodu Rozhlasová 74, ktorú zorganizovala III. základná organizácia ZRUSR v Prešove.

24. september, Prešov – Uskutočnilo sa rozšírené zasadnutie Asociácie ukrajincov Slovenska.

22. október, Prešov – Uskutočnila sa regionálna konferencia ZRUSR. Za predsedníčku Regionálnej rady ZRUSR bola opätovne zvolená Eva Oleárová.

8. november, Klenová – Z iniciatívy ÚR ZRUSR na budove Obecného úradu bola odhalená pamätná tabuľa lingvistovi, publicistovi a etnografovi Alexandrovi Mitrákovovi pri príležitosti 95. výročia jeho úmrtia. Po odhalení sa uskutočnil ďalší z koncertov v rámci cyklu Nezabudni na svoju kolísku.

9. november, Snina – Uskutočnil sa 18. Festival duchovnej piesne, ktorý pripravila Ústredná rada ZRUSR. V hlavnom programe sa predstavilo 10 domácich speváckych zborov a skupín a 4 zahraničné zbory (Ukrajina, Poľsko).

14. november, Stará Ľubovňa – Uskutočnila sa regionálna konferencia ZRUSR. Za predsedu Regionálnej rady ZRUSR bol opätovne zvolený Ing. Peter Sokol.

16. november, Košice – Obsahom 11. ročníka Antológie folklóru, ktorú pripravilo Východoslovenské folklórne združenie, boli ľudové tance Rusínov-Ukrajincov Slovenska. Predstavili ich dedinské folklórne súbory z Jakubian a Kyjova a sedem významných východoslovenských súborov z Košíc, Michaloviec a Spišskej Novej Vsi.

21. november, Svidník – Uskutočnila sa regionálna konferencia ZRUSR. Za predsedu Regionálnej rady ZRUSR bol zvolený Michal Biloruský.

22. november, Košice – Uskutočnila sa regionálna konferencia ZRUSR. Za predsedu Regionálnej rady ZRUSR bol zvolený PhDr. Jozef Vook, CSc.

24. november, Prešov – Generálny konzulát Ukrajiny v spolupráci so ZRUSR a Prešovskou univerzitou pripravil stretnutie k 75. výročiu hladomoru na Ukrajine. Kultúrny spomienkový program pripravili žiaci Spojenej školy T. Ševčenka v Prešove. V predvečer stretnutia v pravoslávnom katedrálom chráme sv. Alexandra Nevského sa konala panychida za obete hladomoru.

25. november, Bardejov – Uskutočnila sa regionálna konferencia ZRUSR. Za predsedu Regionálnej rady ZRUSR bol opätovne zvolený PaedDr. Mikuláš Denis.

25. – 26. november, Ľvov (Ukrajina) – Delegácia Zväzu Rusínov-Ukrajincov SR a Spolku ukrajinských spisovateľov na Slovensku sa stretla na tvorivom stretnutí s predstaviteľmi kultúry a literatúry Ľvova a s Ukrajincami Rumunská.

November, Košice – V klube RR ZRUSR sa uskutočnila slávnostná akadémia pri príležitosti 100. výročia narodenia ukrajinského básnika diaspóry Mychajla Kačalubu, ktorý značnú časť života prežil na Slovensku.

6. – 7. december, Bardejov, Prešov – 22 sólistov, 22 dvojíc a 7 tríd, víťazov siedmich regionálnych kôl, sa predstavilo na 36. súťažnej prehliadke ľudových piesní Makovická struna. Laureátom súťaže v sólo speve sa stala Veronika Čuchtová z Košíc, v duo speve Patrícia a Bernadeta Macalové z Poráča a v trio speve Júlia Vavreková, Zuzana Duračinská a Mária Olejníková zo Spišskej Novej Vsi. Ako hostia vystúpili speváci zo Srbska Sanja Poldruhi a Boris Magoč v sprievode tamburínového orchestra ako aj duo banduristov Bandurna rozмова z Ľvova.

12. december, Humenné – Uskutočnila sa regionálna konferencia ZRUSR. Za predsedu Regionálnej rady ZRUSR bol opätovne zvolený Mgr. Michal Ivanco.

13. december, Prešov – Uskutočnilo sa 9. zasadnutie Ústrednej rady ZRUSR, ktoré sa podrobne zaoberalo prípravou V. zjazdu ZRUSR.

14. december, Košice – Na XI. večere národnostných menšín Zväz Rusínov-Ukrajincov SR vystúpili ukrajinský spevácky zbor Karpaty a duo Vyšivanka.

19. december, Prešov – Divadlo Alexandra Duchnoviča po pätnástich rokoch uviedlo hru v ukrajinskom jazyku. Premiéru hry Oleha Mykolajčuka-Nizovca Územie B s hercami divadla naštudoval režisér Marcel Škrkoň.

6. Nemecká menšina [A német kisebbség] (Lucia Urbančoková)

17. január, Bratislava – Bola otvorená výstava „Vysoké Tatry štetcom a objektívom“. Spoluorganizátorom bolo Múzeum kultúry karpatských Nemcov.

24. január, Bratislava – Predstavitelia Karpatskonemeckého spolku na Slovensku (KNS) sa zúčastnili na prijatí u prezidenta SR Ivana Gašparoviča.

25. január, Kunešov – Uskutočnila sa výročná schôdza miestnej skupiny KNS.

2. február, Mníšek nad Hnilcom – Konal sa Dolnospišský spevácky festival, organizovaný miestnou skupinou KNS.

3. február, Košice – Konali sa Fašiangové slávnosti v Dome umenia v Košiciach, organizované miestnou skupinou KNS.

24. – 29. február, Herľany – Pod vedením umelca Helmuta Bistiku z Medzeva bola zorganizovaná Detská tvorivá dielňa.

12. marec, Kežmarok – Konala sa Desider Alexy Preis – súťaž v prednese na základnej škole Hradné námestie v Kežmarku.

2. apríl, Poprad – Miestna skupinou KNS organizovala súťaž v prednese poézie a prózy Friedrich Lam.
6. apríl, Mníšek nad Hnilcom – Konala sa výročná schôdza miestnej skupiny KNS.
12. apríl, Košice – Konala sa výročná schôdza miestnej skupiny KNS.
22. apríl, Berlín (Nemecko) – Veľvyslanec Slovenskej republiky v SRN Ivan Korčok prijal predstaviteľov KNS vo svojej rezidencii v Berlíne.
22. – 24. máj, Pécs (Maďarsko) – KNS sa zúčastnil na 53. výročnej schôdzi organizácie FUEN.
27. máj, Košice – Návšteva rakúskeho politika Norberta Kapellera v miestnej skupine KNS.
7. – 8. jún, Chmeľnica – Konali sa Dni nemeckej kultúry Spišských Nemcov, organizované miestnou skupinou KNS.
14. jún, Košice, Medzev – Návšteva rakúskeho prezidenta Heinza Fischera v Košiciach a v Medzeve, za účasti predstaviteľov KNS.
14. – 15. jún, 150. výročie príchodu pôvodných nemeckých obyvateľov na územie Slovenska – Po stopách čermianskych Nemcov na Slovensku.
20. jún, Bratislava – Otvorenie výstavy „Nemecké sídla na mapách Slovenska 18. storočia“.
20. – 21. jún, Kežmarok – Konal sa 13. ročník kultúrneho festivalu Sviatok kultúry a vzájomnosti na Hrade.
11. – 13. júl, Medzev – Konal sa kultúrny festival Bodvataltreffen organizovaný regiónom KNS Bodvatal v spolupráci s mestom Medzev.
16. august, Kremnické Bane – Konal sa 17. ročník kultúrneho podujatia Hauerlandfest.
16. august, Medzev – Pod vedením pedagógov z Nemecka bol organizovaný 14. ročník nemeckého detského tábora.
17. august – Konal sa festival Gastronómia Mantákov.
23. august – Konal sa Dolnospišské stretnutie Mantákov.
23. august – Konal sa Hornospišský spevácky festival.
16. september, Rakúsko – Účasť predstaviteľov KNS a speváckeho súboru Nachtigall na prezentácii knihy „Gedenkreisen im Gedenkjahr 2005“ v Rakúsku.

20. september – Konala sa oslava 10. výročia založenia hudobného telesa KNS pod názvom ZLATAVA.

27. september, Bratislava – Konalo sa kultúrne podujatie „Pressburger Treffen“. V rámci podujatia sa uskutočnilo slávnostné odhalenie pamätnej tabule na počesť karpatskonemeckých spoluobčanov, ktorí boli v rokoch 1944 – 47 nútení opustiť svoju vlasť.

27. – 28. september – Konalo sa kultúrne podujatie KNS v regióne Dolný Spiš pod názvom Unterzipsertreffen.

3. október, Bratislava – Predstavitelia KNS sa zúčastnili prijatia u veľvyslanca SRN.

9. – 12. október, Košice, Medzev – konala sa výročná konferencia organizácie AGDM v Košiciach a v Medzeve.

29. november, Košice – Konalo sa generálne zhromaždenie KNS spojené s voľbou predsedu a podpredsedov KNS.

30. november, Košice – Miestna skupina KNS organizovala koncoročný koncert v Dome umenia.

December, Medzev – Vyšlo hudobné CD speváckeho súboru Goldseifen.

7. Poľská menšina [A lengyel kisebbség] (Małgorzata Wojcieszńska)

5. január, Dubnica nad Váhom – Konalo sa stretnutie Poľského klubu pri príležitosti 5. výročia vzniku regionálnej organizácie.

24. január, Bratislava – Predstavitelia poľskej menšiny sa zúčastnili na stretnutí zástupcov národnostných menšín s prezidentom SR Ivanom Gašparovičom.

26. január, Martin – Konal sa ples národnostných menšín v Martin.

7. február, Košice – Poľský klub Košice a galéria Rotunda organizovali výstavu detských prác, ktoré vznikli počas workshopu „Krokom k umeniu“.

3. máj, Košice – Bola otvorená vernisáž prác z workshopu „EuryArt 2007“ organizovaného Poľským klubom Košice – Oroňsko Galéria centra sochy v Poľsku.

23. – 24. máj, Strečno – Konal sa zraz poľskej národnostnej menšiny na Slovensku.

24. máj, Trenčín – Konalo sa kultúrne podujatie Poľského klubu – „Priateľstvo bez hraníc“.

14. jún, Nitra – Poľský klub organizoval kultúrny festival Svätójánska noc v Nitre.

21. – 22. jún, Bratislava – Konalo sa stretnutie Rady Poľského Klubu na Slovensku.
24. jún, Bratislava – Konal sa poľsko-slovenský večer námorníckych piesní na Dunaji organizovaný Poľským klubom.
20. – 27. júl, Košice, Medzilaborce – Konal sa workshop pre deti „krokom k umeniu“ organizovaný Poľským klubom Košice – Medzilaborce.
20. – 30. júl, Košice, Medzilaborce – Konal sa workshop PolArt 2008 organizovaný Poľským klubom Košice – Medzilaborce.
25. júl, Trenčín – Poľský klub organizoval kultúrny festival „Literárna noc“.
- August, Krakov (Poľsko) – Konal sa zraz poľskej mládeže z rôznych krajín.
30. august, Dubnica nad Váhom – Konalo sa stretnutie Rady Poľského Klubu na Slovensku.
29. – 31. august, Dubnica nad Váhom – V rámci Dubnického festivalu folklóru sa prezentoval Poľský klub Stredné Považie.
20. september, Žilina – Konalo sa stretnutie Rady Poľského Klubu na Slovensku.
3. – 5. október, Terchová – Konal sa XI. zraz poľskej mládeže.
24. október, Nitra – Prezentácia poľských symbolov a zvykov pripravená Poľským klubom v Nitre v rámci festivalu kultúr „Spoločne v rozmanitosti“.
6. november, Spišská Nová Ves – Bola otvorená vernisáž výstavy PolArt 2008 organizovanej Poľským klubom Košice – Galéria umelcov Spiša.
6. november, Spišská Nová Ves – Bola otvorená vernisáž výstavy detských prác, ktoré vznikli počas workshopu „Krokom k umeniu“ organizovaným Poľským klubom Košice – Galéria umelcov Spiša – Spišská Nová Ves.
8. november, Bratislava – Konal sa VIII. Kongres Poľského klubu na Slovensku.
19. november, Košice – Otvorenie XII. dní poľskej kultúry v Košicach (vernisáže, predstavenia pantomímy, projekcia poľských filmov).
6. december, Bratislava – Konalo sa stretnutie Rady Poľského Klubu na Slovensku.

8. Chorvátska menšina [A horvát kisebbség] (Juraj Cvečko)

Január – Konali sa Chorvátske fašiangové plesy v jednotlivých obciach, kde je aktívna chorvátska menšina (v roku 2008 v rámci chorvátskej menšiny bolo aktívnych 7 kultúrnych skupín v jednotlivých obciach, v ktorých je zapojených 243 členov).

25. január, Neusiedler See (Rakúsko) – Vystúpenie Mužského speváckeho zboru z Jaroviec na benefičnom koncerte.

16. február, Bratislava – Konal sa 9. kongres chorvátskej menšiny v Múzeu kultúry Chorvátov na Slovensku.

13. apríl, Eisenstadt (Rakúsko) – Konal sa Tamburášsky festival, na ktorom vystúpil aj súbor ČRIP z Devínskej Novej Vsi.

11. – 13. apríl, Chorvátsko – Vystúpenie súboru Chorvaťanka z Chorvátskeho Grobu v chorvátskych obciach Popovač, Lipovjany, Kostajnica a Kutina.

12. apríl, Budapešť (Maďarsko) – Tamburášsky koncert v Budapešti, kde medzi inými vystúpil aj súbor Čunovskí bežari z Čunova.

20. apríl, Steinbrunn (Rakúsko) – Vystúpenie súboru Rosica z Devínskej Novej Vsi.

23. apríl, Trnava – Vystúpenie súboru Grbarčieta v Trnave na otváraní II. Župnej olympiády.

4. máj, Győr (Maďarsko) – Vystúpenie súboru Čunovskí bežari na púti.

24. máj, Rakúsko – Vystúpenie Mužského speváckeho zboru z Jaroviec v Minihiffe.

31. máj, Bratislava – Vystúpenie súboru Grbarčieta z Devínskej Novej Vsi na detskom festivale.

20. – 21. jún, Bratislava – Konal sa 20. festival chorvátskej kultúry, na ktorom vystúpili domáce chorvátske súbory ako aj hostia z Chorvátska, Maďarska a Rakúska. Bola to najväčšia chorvátska akcia na Slovensku a patrila medzi dôležité akcie Kultúrneho leta v Bratislave.

14. – 23. júl, Španielsko – Vystúpenia súboru Čunovskí bežari na medzinárodnom festivale Cantonigros.

26. – 27. júl, Sv. Ilija (Chorvátsko) – Vystúpenia súboru Grbarčieta v družobnej obci Sv. Ilija.

28. – 29. august, Košice – Vystúpenie súboru Grbarčieta na 9. európskom festivale.

29. august, Bratislava – Konal sa Festival zborového spevu v Jarovciach.

13. – 20. september, Chorvátsko – Konal sa jazykový tábor detí.

20. september, Csepreg (Maďarsko) – Vystúpenie mužského speváckeho zboru na chorvátskom dni.

9. október, Záhreb (Chorvátsko) – Vystúpenie mužského speváckeho zboru v rámci Týždňa menšín. Súčasne prebehla prezentácia 2 publikácií Chorvátov zo Slovenska.

14. november, Bratislava – Konal sa kultúrny festival Chorvátsky deň v Devínskej Novej Vsi.

15. november, Bratislava – Konal sa Večer folklóru slovenských Chorvátov v Dúbravke (na podujatí vystúpil každý chorvátsky súbor zo Slovenska).

15. november, Chorvátsky Grob – Konal sa kultúrny festival Chorvátsky deň.

20. november, Bratislava – 10. výročie súboru Črip a spoločný koncert.

29. november, Bratislava – Vystúpenie súboru Grbarčieta na Vianočných trhoch.

13. december, Mosonmagyaróvár (Maďarsko) – Vystúpenie súboru Čunovskí bežári na Vianočnom koncerte.

20. december, Bratislava – Konal sa kultúrny festival Chorvátsky deň v Čunove.

9. Židovská menšina [A zsidó kisebbség] (Martin Korčok, Tamás Paszternák)

21. január – 25. február, Štrasburg (Francúzsko) – Bola zorganizovaná výstava „Riešenie židovskej otázky na Slovensku“. Autorom výstavy bol Pavol Mešťan.

25. január - Pamätný deň Holokaustu ŽNO Komárno – v rámci Európskeho dňa Holokaustu Melamed – vzdelávací program o histórii židovstva, zvykoch, sviatkoch a súčasnosti.

22. február - ŽNO Komárno, mimoriadna hodina dejepisu pre študentov vo Veľkom Mederi – zvyky, sviatky, základy histórie židovstva, holokaust, súčasnosť.

24. február - ŽNO Komárno, Melamed – pokračovanie vzdelávacieho programu Stretnutie a spoločné posedenie Shalom klubov z Budapešti a z Komárna v budove Menhazu v Komárne.

3. apríl – 12. máj, Poprad – Bola organizovaná výstava autorov Viera Kamenická – Martin Korčok pod názvom „Izrael našimi očami“.

21. marec - ŽNO Komárno, Purimove stretnutie s večerou.

22. marec - ŽNO Komárno, Kabalat Sabat (privítanie Šabatu) Melamed 3. časť.

8. apríl – 12. máj, Bratislava – Bola organizovaná výstava „Ako vyučovať o holokauste a z tvorby V. Kamenickej“.

18. apríl, Bratislava – Arcibiskup Sokol so svojim protiživodským vyjadrením – „*nášho brata kňaza prezidenta Jozefa Tisa*“ – vyvolal veľký škandál. Sokol to povedal na omši ktorú odslúžil 18. apríla 2008 v bratislavskom kostole „*Blumenthal*“. Po jeho vyjadrení vznikla nová občianska iniciatíva „*Nechceme sa prizerať*“, ktorá sa 7. mája 2008 predstavila verejnosti a médiám. Zároveň prezentovala v písomnej forme otvoreným listom svoje postoje k otázke vyjadrovania sympatií voči predstaviteľom Slovenského štátu.

20. apríl – ŽNO Komárno, Melamed 4. pokračovanie. Sederové posedenie s večerou.

30. apríl – ŽNO Komárno, Pochod života – spomienková cesta do Osvienčimu.

4. máj – ŽNO Komárno, Melamed – 5. časť. Deň otvorených dverí v Menhazu, synagóge, a v mikromúzeu. Vystúpenie hudobnej skupiny „*Pannonia Klezmer Bánd*“ v synagóge.

18. máj – ŽNO Komárno, Návšteva a spoločné posedenie so ŽNO z okrsku Frankel Leo Budapešť v Budove Menházu.

20. máj – ŽNO Komárno, návšteva študentov zo ZŠ Rozmarínová v Komárne v mikromúzeu a v synagóge, spolupráca pri organizovaní zájazdu študentov v Osvienčine.

21. máj – 22. jún, Bratislava – Bola organizovaná výstava „*Človek v krajine, krajina v človeku*“. Autorom výstavy bol Hagit Shahal.

21. máj – 22. jún, Bratislava – Bola organizovaná výstava autorov Viera Kamenická – Martin Korčok pod názvom „*Izrael našimi očami*“.

30. máj – ŽNO Komárno, Kabalat Sabat.

31. máj – ŽNO Komárno, Ways–utak–cesty – začiatok trojdenného vzdelávacieho programu pre pedagógov.

1. jún – ŽNO Komárno, Záver trojdňového programu pre pedagógov – vyhodnotenie.

13. jún – 15. jún - ŽNO Komárno, Korene nás volajú späť – stretnutie bývalých členov ŽNO žijúcich v zahraničí.

15. jún – ŽNO Komárno, Deň martýrov.

15. jún – 15. september, Rím (Taliansko) – Bola organizovaná výstava „*Chatam Sofer*“. Autorkou výstavy bola Viera Kamenická.

7. júl - 11. júl – ŽNO Komárno, týždeň otvorených dverí. Budova Menházu synagóga a mikromúzeum, bolo denne od 10.00 hod. do 16.00 hod. k dispozícii návštevníkom aj turistickým skupinám.

4. september, Bratislava – Zasadala Národná rada SR. Zasadnutie iniciovali poslanci KDH za účelom odvolania ministra spravodlivosti Štefana Harabina, ktorý sa podľa poslanca Daniela Lipšica diskvalifikoval svojim priateľským vzťahom so šéfom albánskej drogovej mafie na Slovensku Bakim Sadikim. Parlamentná diskusia zákonodarcov skĺzla do jazyka a slovníka krčmy nižšej cenovej kategórie. Pre niektorých poslancov bolo podstatnejšie komentovať židovský pôvod Daniela Lipšica, ako venovať sa vecným argumentom za alebo proti zotrvaní ministra na jeho poste. V rozprave sa poslanec Vladimír Mečiar obrátil na plénum s poznámkou: „*Mohol by nám (Lipšic) povedať, či niektorí z jeho predkov neniesli meno Lipstein*“. K problematike sa vyjadril aj izraelský veľvyslanec na Slovensku Zeev Boker. Povedal, že „*Izrael výroky znepokojili, pretože sú urážkou pamiatky miliónov Židov, ktorí počas holokaustu zahynuli*“.

7. september – ŽNO Komárno, Európsky deň židovskej kultúry. – V rámci tohto podujatia sa organizovalo: Regionálne stretnutie ŽNO. Vystúpenie salónneho orchestra Golda Meir v synagóge. Prednášky. Koncert v záhrade – vystúpil Jonathan Nitzan z Viedne. Odovzdávanie ocenenia Kehila a Kehila Haver .

9. september – 30. september, Bratislava – Bola organizovaná výstava „Ludia, cintoríny, fragmenty“. Autorom výstavy bol Yuri Dojc.

22. september – 20. október, Giraltovce – Bola organizovaná výstava autorov Viera Kamenická – Martin Korčok pod názvom „Izrael našimi očami“.

29. september – ŽNO Komárno, Sviatky Roš-Hašana – spoločná večera. Valné zhromaždenie.

30. september – ŽNO Komárno, Učebňa v Útulku – prednáška o význame sviatku a o tradíciách ktoré sa viažu k sviatku.

30. september 2008 – 14. február 2009, Bratislava – Bola organizovaná výstava „Chute a vône Slovenska“. Autorkou výstavy bola Viera Kamenická.

1. október – ŽNO Komárno, Učebňa v Útulku – prednáška o význame sviatku a o tradíciách ktoré sa viažu k sviatku. 2. časť.

8. október – 9. október - ŽNO Komárno, Jom Kipur – sviatok.

30. október, Bratislava – Ústav pamäti národa (ÚPN) pripravil tlačovú konferenciu venovanú zverejneniu zoznamu arizovaných podnikov, vrátane mien arizátorov. Zoznam obsahuje databázu 2223 arizovaných podnikov. Je možné, že sa časom doplní o ďalšie položky. Treba upozorniť, že *arizácia* ako dobový právny termín má špecifický význam. Časť procesu „*vyraďovania Židov z hospodárskeho a sociálneho života*“ bol prevedený tzv. likvidáciou židovských podnikov. Likvidácii židovských podnikov je venovaná iná (už prv zverejnená) stránka ÚPN. Celková hodnota arizovaného majetku, ktorý sa nachádza na stránke ÚPN, predstavoval v septembri 1940 hodnotu asi 530 miliónov vtedajších slovenských korún. V zozname figuruje aj osoba niekdajšieho spišského biskupa Jána Vojtaššáka, ktorého katolícky klérus chce beatifikovať a ka-

nonizovať ako svätca. Vojtaššáková beatifikácia nebola Vatikánom akceptovaná, ale predstavitelia slovenskej biskupskej konferencie tvrdia, že proces nie je ukončený a bude pokračovať. Ak budú úspešní, tak katolícka cirkev získa prvého svätca – arizátora.

30. november - ŽNO Komárno, Zájazd do Budapešti – Návšteva židovského múzea. Účasť na koncerte v synagóge Dohány utca. Návšteva ŽNO na Bethlenovom námestí v Budapešti.

10. Ruská menšina [Az orosz kisebbség] (Alexander Čumakov)

19. január, Košice – Konal sa 1. ročník Košického ruského plesu.

22. február, Bratislava – Konal sa kultúrny festival Víťanie jari – “Maslenica“. Organizátorom podujatia bolo Ruské kultúrne centrum.

1. marec, Bratislava – Konal sa Literárny večer so spisovateľom Naumom Nadeždinym

3. – 7. marec, Košice – Konal sa Jarný tábor mladých rusistov.

4. apríl, Bratislava – Konal sa spomienkové posedenie.

10. máj, Košice – Konal sa 2. ročník celoslovenskej súťaže Ruské slovo pre deti a mládež.

28. jún – 5. júl, Zemplínska šírava – Konal sa Letný tábor mladých rusistov.

29. jún – 9. júl, Banská Bystrica – Konal sa Celoslovenský letný tábor ROSSIJA – II.

14. september, Košice – Začali sa Dni slovanskej poézie a hudby. Hlavným organizátorom podujatí bol Zväz Rusov na Slovensku.

30. september – 17. október 2008, Považská Bystrica – Konal sa festival „Zlatá jeseň“, čo je 1. konkurz tvorivej výtvarnosti na témy „Ruské pohádky“ – „Ako ja vidím Rusko“.

25. október, Banská Bystrica – Konal sa koncert s účasťou moskovských umelcov „Cigánsky oheň“.

24. – 28. november, Košice – Konal sa 4. ročník festivalu Ruský film.

25. – 31. december, Banská Bystrica – Konal sa Celoslovenský zimný tábor ROSSIJA – I.

11. Bulharská menšina [A bolgár kisebbség] (Emília Hrušíková)

10. január, Bratislava – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“ bol aktívnym účastníkom na Slávnostnom koncerte pri príležitosti 1. výročia vstupu Bulharskej republiky do Európskej únie.

14. február, Bratislava – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“ organizoval tradičnú oslavu „Trifon Zarezan“ – deň vinohradníkov, záhradníkov a roľníkov (na akcii hostovali bulharskí speváci a remeselníci, akcia bola organizovaná v miestnostiach BKI).

4. marec, Bratislava – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“ bol spoluorganizátorom slávnostného koncertu v Pálffyho paláci pri príležitosti štátneho sviatku Bulharskej republiky.

21. máj, Bratislava – V Zichyho paláci bolo organizované „Stretnutie generácií“ pri príležitosti osláv 24. mája – Dňa bulharskej osvety a kultúry a slovenskej písomnosti a 60. výročie Bulharskej školy „Christa Boteva“ v Bratislave.

24. máj, Mikulčice (Česko) – Konal sa tradičný festival Dni bulharskej kultúry – oslavy Cyrila a Metoda v Mikulčiciach pri hrobe Metoda. Na festivale sa zúčastnili predstavitelia bulharskej menšiny z celej Strednej Európy.

2. jún, Bratislava – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“ organizoval kladenie vencov pri príležitosti Dňa Boteva a padlých za slobodu Bulharska a Slovenska pred pomníkom bulharských partizánov, ktorí zahynuli v SNP.

7. jún, Gols (Rakúsko) – Členovia Bulharského kultúrneho zväzu sa vo veľkom počte zúčastnili na slávnostiach v parku UNESCO v meste Gols pri kladení vencov pred pomníkom veľkého bulharského básnika a bojovníka Christa Boteva.

14. jún, Hronský Beňadik – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“ zorganizoval s veľkou účasťou svojich členov, Veľvyslancom BR v SR J. E. Ognianom Garkovom a všetkými akreditovanými bulharskými pracovníkmi na Slovensku významnú slávnosť v Hronskom Beňadiku v spolupráci s miestnym Obecným úradom a kladenie vencov pri pomníkom padlých bulharských bojovníkov v tom regióne v SNP.

28. jún, Fertőd (Maďarsko) – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“ sa zúčastnil medzinárodného festivalu „BULFEST“.

14. august, Bratislava – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“ sa zúčastnil na výstave Bulharsko – štát starodávnej civilizácie.

13. – 14. september, Hronský Beňadik – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“ organizoval družobné stretnutie Hronského Beňadiku a mesta Sevljevo z Bulharska.

22. september, Bratislava – V Zichyho paláci bol organizovaný slávnostný koncert pri príležitosti 100. výročia vyhlásenia nezávislosti Bulharska.

16. október, Bratislava – V Bulharskom kultúrnom inštitúte bola zorganizovaná výstava „Záhrady Ferdinanda“ pri príležitosti 100. výročia vyhlásenia nezávislosti Bulharska.

13. december, Bratislava – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“ organizoval VI. ročník festivalu „Večer bulharskej kultúry a folklóru“. Na festivale sa zúčastnili dve folklórne bulharské skupiny, tanečná skupina bulharských učiteľov z Bratislavy, oficiálni hostia z bulharských organizácií z Maďarska, Čiech, Rakúska, zo všetkých akreditovaných bulharských úradov na Slovensku a predstavitel'ov Ministerstva kultúry SR.

16. december, Bratislava – V Bulharskom kultúrnom inštitúte bol zorganizovaný vianočný koncert žiakov a učiteľov Bulharskej školy „Christa Boteva“ v Bratislave.

A KÖTET SZERZŐI – AUTORI PUBLIKÁCIÉ

Bogdan, Pavol, Ústredná rada Zväzu Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky, Prešov
Bothová, Enikő, Slovenský rozhlas – Rádio Patria, Bratislava
Čumakov, Alexander, Zväz Rusov na Slovensku, Bratislava
Cvečko, Juraj, Chorvátsky kultúrny zväz na Slovensku, Bratislava
Danter Izabella, Vlastivedné múzeum, Galanta
Debnár Klára, Slovenská televízia, Bratislava
Hodosy Szabolcs, právnik, Dunajská Streda
Hrušíková, Emília, Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“, Bratislava
Korčok, Martin, Múzeum židovskej kultúry, Bratislava
Koštanová, Alžbeta, Slovenská národná knižnica, Martin
Kresáková, Jana, Ministerstvo kultúry SR, Bratislava
Lattová, Teodozia, Rusínska obroda na Slovensku, Prešov
Lelkes Gábor, Fórum inštitút pre výskum menšín, Šamorín
Oláh, Branislav, Romano nevo fil, Prešov
Tomáš Paszternák, Židovská náboženská obec, Komárno
Pataráková, Jana, Redakcie národnostno-etnického vysielania SRo, Bratislava
Sebő Beáta, Fórum inštitút pre výskum menšín, Šamorín
A. Szabó László, Spolok Katedra, Dunajská Streda
Tóth Károly, Fórum inštitút pre výskum menšín, Šamorín
Urbančoková, Lucia, Karpatskonemecký spolok na Slovensku
Vermes Annamária, Fórum inštitút pre výskum menšín, Šamorín
Wojcieszynska, Małgorzata, Monitor Polonijny, Bratislava
Zelinová, Hana, Etnografické múzeum – Dokumentačné centrum českej kultúry, Martin



Fórum Kisebbségkutató Intézet
Fórum inštitút pre výskum menšín
Parková 4
931 01 Šamorín
www.foruminst.sk
E-mail: foruminst@foruminst.sk

Lelkes Gábor–Tóth Károly (szerk.):
NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGEK SZLOVÁKIÁBAN 2008
Felelős kiadó: Tóth Károly
Fordítás: Kecskeméthy Viktor, Kulcsár Mária
Borítóterv: Juhász R. József
Nyomdai előkészítés: Kalligram Typography Kft., Érsekújvár
Nyomta: Expresprint, s.r.o., Partizánske
Kiadta: Fórum Kisebbségkutató Intézet
Somorja, 2009

Gábor Lelkes – Károly Tóth (red.):
NÁRODNOSTNÉ A ETNICKÉ MENŠINY NA SLOVENSKU 2008
Zodpovedný: Károly Tóth
Preklad: Viktor Kecskeméthy, Mária Kulcsárová
Návrh obálky: József R. Juhász
Tlačiarenská príprava: Kalligram Typography, s.r.o., Nové Zámky
Tlač: Expresprint, s.r.o., Partizánske
Vydal: Fórum inštitút pre výskum menšín
Šamorín, 2009

ISBN 978-80-89249-31-2

8,50 €

ISBN 978-80-89249-31-2



9788089249312